

ESTEBAN MARTÍN

Coautorul romanului *Cheia Gaudí*

PICTORUL UMBRELOR

În Barcelona sfârșitului de secol XIX,
Picasso se confruntă cu un asasin legendar.

ESTEBAN MARTÍN

PICTORUL UMBRELOR

Original: *El pintor de sombras* 2009

Traducere din limba spaniolă
ADRIANA STERIOPOL

Editura: RAO
2013

*Tatălui meu,
care merită mai mult*

*În cazul meu, un tablou este o sumă
de distrugeri.*

PABLO PICASSO

Am cunoscut cândva...

Notre-Dame-de-Vie, martie 1973

„Mă numesc Pablo Picasso și l-am cunoscut pe cel mai renumit asasin în serie din toate timpurile.”

Manuel Pallarés¹ citi acea primă frază scrisă la începutul unui vechi bloc de desen. Caietul cu coperte tari, uzate și încrețituri era plin de mici schițe și desene.

În ciuda vârstei sale înaintate, Pallarés mergea în fiecare an în compania fiului său să petreacă două săptămâni cu Picasso. Se instalau la Cannes și, în fiecare dimineață, îi lua o mașină ca să-i ducă la Mougins. Vechii prieteni își petreceau ziua împreună la Notre-Dame-de-Vie, amintindu-și vremurile de demult, iar seara, aceeași mașină îi aducea înapoi la Cannes. Manolo îl cunoștea bine. Știa că pictorul nu dorea în casă niciun bătrân, o persoană care să-i amintească vârsta; simțea o panică oarbă la ideea că prietenul său ar putea să moară la el în casă, cu toate că sănătatea acestuia era excelentă în comparație cu a lui Picasso care, de la operația de prostată, începuse să se șubrezească. Pablo avea de mai multe zile o gripă nemaîntâlnită și arăta foarte rău, se gândea Pallarés. Chiar și așa, nu era chip ca bătrânul arțăgos să se lase de tutun.

Pallarés și-a întins brațul și i l-a oferit prietenului său. Pablo, pictorul cu privirea radioasă, îl cântări ușor cu mâna sa dreaptă, șovăind câteva clipe, cu o expresie de durere și de amărăciune ce i se citea pe chipul impunător, modelat de vreme. Lăsă să-i cadă ușor mâna pe măsura ticsită de pensule și de creioane și acoperită cu pete zgrunțuroase de vopsea. Tăblia mesei era și ea un tablou în studioul cel mare al pictorului, un tablou luminos în culori verzi, albastre și ocru, care se amestecau armonios.

¹ Manuel Pallarés i Grau (conform ortografiei catalane) (1876-1974), pictor și desenator spaniol de origine catalană, profesor la Academia de Arte Frumoase din Barcelona, prietenul de o viață al lui Picasso (n.tr.).

În momentul acela, intră Jacquelin² care îi anunță sosirea jurnalistei. Faptul îl surprinse pe Pallarés, deoarece prietenul său nu se dădea în vânt să acorde interviuri.

— Poftește-o înăuntru, spuse Picasso.

— Un interviu? întrebă Pallarés când au rămas un moment singuri.

Picasso nu răspunse.

Tânăra se prezentă. Se numea Isabel Queralt și era corespondentul la Paris al ziarului *La Vanguardia*.

— Întotdeauna mi-a plăcut *La Vanguardia*, spuse Picasso, invitând-o să ia loc și întrebând-o dacă dorește o cafea.

— Apă, vă mulțumesc, zise ea după ce îi salută pe cei doi și îi mulțumi pictorului că acceptase interviul.

Era o femeie frumoasă, la vreo douăzeci și șapte de ani, care purta un taior cu croială clasică. Luă loc și Picasso îi observă picioarele lungi și zvelte. „Nu se va schimba niciodată”, se gândi Pallarés.

Prima parte a interviului fu o scurtă trecere în revistă a vieții și a diferitelor perioade ale operei sale. Lui Pallarés i se păru destul de convențional. Apoi, întrebările începură să prezinte un oarecare interes.

— În tinerețea mea am fost foarte cumpătat în folosirea culorii, spuse Picasso răspunzând la ultima întrebare.

— Sunteți aprig din fire? Se spune că negustorul de tablouri Kahnweiler tremura când vă încruntați.

Întrebarea îl surprinse pe Picasso.

— Sunt aprig din fire, răspunse el, fără ocolișuri.

— Care este cel mai bun sfat care vi s-a dat?

— Mult sex și vin roșu; mi-a recomandat medicul meu, răspunse el.

— Vi se spune pustnicul de la Mougins.

— Nu sunt sechestrat, dacă la asta vă referiți. Un pictor are nevoie de singurătate; am învățat asta de la tatăl meu.

— Vorbiți-mi despre relația dumneavoastră cu femeile.

— Ce vreți să vă spun? Le-am iubit pe toate.

² Jacqueline Roque (1927-1986), ultima soție a lui Picasso (n.tr.).

Răspunsul acela nu părea să o fi entuziasmat pe jurnalistă.

— Dora Maar³ v-a spus cu o anumită ocazie că poate ca artist sunteți extraordinar, dar că, din punct de vedere moral, sunteți vrednic de dispreț.

— Poate că avea dreptate.

— Și, de asemenea: „Nu ai iubit pe nimeni în viața ta. Nu știi să iubești”.

— Aici se înșela; cum v-am spus, le-am iubit pe toate, și pe ea foarte mult. După o scurtă tăcere, artistul adăugă: Mama mea i-a zis odată Olgăi⁴, prima mea soție: „Nu cred să existe o femeie care să poată fi fericită cu fiul meu”. Poate că avea dreptate; dar asta ar trebui să o întrebăm pe Jacqueline... dar credeam că vom vorbi despre opera mea.

Jurnalista înțelese că acea întorsătură a interviului nu era pe placul pictorului.

— Sunteți primul pictor în viață care ați expus la Luvru. Ce senzație vă produce acest fapt?

— Și am primit, de asemenea, mai multe insulte decât oricare alt pictor din istorie, conchise el glumind. Ce vreți să vă spun? Expoziția a fost văzută de peste opt sute cincizeci de mii de persoane. O nebunie. Întotdeauna am pictat cum am vrut și mă întreb dacă asta poate interesa pe atâta lume.

— Sunteți pictorul cel mai renumit din istorie.

— Nu i-aș dori nimănui faima mea; nici celui mai aprig dușman... Mă îmbolnăvește fizic... Mă protejez cât pot de mult... Trăiesc zi și noapte în spatele ușilor încuiate de două ori cu cheia. Chiar și așa, oamenii vin buluc, spionează până

³ Henriette Theodora Markovitch, cunoscută în lumea artistică sub numele de Dora Maar (1907-1997), artist plastic, pictoriță, fotografă și sculptoriță franceză, una dintre femeile care au contat, la un moment dat, în viața lui Picasso, fiindu-i iubită timp de zece ani și de la care au rămas un număr impresionant de fotografii ale artistului și ale operelor sale, printre altele, procesul de creație a celebrului tablou Guernka. (n.tr.).

⁴ Olga Stepanovna Koklova (1891-1955), balerină ruso-ucraineană făcând parte din compania lui Serghei Diaghilev, prima soție a lui Picasso și mama primului său fiu, Paul (n.tr.).

și cu binoclul. E o nebunie.

— Sunteți imens de bogat.

— De multă vreme nu mă mai interesează banii. Dar chiar și așa, sunt în stare să-mi amintesc cum era când nu-i aveam. Nici nu vă puteți imagina ce înseamnă să nu-i ai.

— Să vorbim despre *Domnișoarele din Avignon*.

— Nu vorbesc niciodată despre tablourile mele. Despre acesta s-a scris mult.

— Dar dumneavoastră ce credeți?

— Eu nu cred; eu pictez. Picasso înțelese că tânăra nu era dispusă să renunțe la această temă. Tabloul a rămas ascuns până în 1916, pentru că nimeni nu l-a înțeles la vremea lui.

— Și acum, după ce a curs atâta cerneală, credeți că îl înțelege?

— Nici gând. Dar să-i lăsăm pe critici să-și facă treaba. După cum știți, André Salmon⁵ a fost cel care mi l-a cerut la vremea aceea ca să-l expună, apoi l-am demontat din șasiu și l-am păstrat. După mai mulți ani, în 1920...

— Douăzeci și unu, preciză Pallarés, intervenind în conversație.

— ... André Breton⁶ l-a convins pe creatorul de modă Jacques Doucet să-l cumpere. Văduva lui l-a vândut ulterior galeriei Seligmann, având sedii la Paris și la New York, și după ani de zile l-a achiziționat Muzeul de Artă Modernă din acest ultim oraș.

— Știu deja toate astea, spuse jurnalista. Dar eu voiam să intru în geneza unui tablou care, cu timpul, a devenit, după părerea mea, cel mai important din istoria artei. Ați lucrat mult la el. Ați mers până într-acolo încât ați pictat mai multe tablouri, până să ajungeți la forma lui definitivă. În primele versiuni, în afară de cele cinci fete, apăreau un medic și un marinar. De ce i-ați scos din tabloul definitiv?

— Afurisitul ăla de marinar! exclamă nervos Picasso.

⁵ Poet, critic de artă și scriitor francez (1881-1969), unul dintre susținătorii cubismului (n.tr.).

⁶ Scriitor, poet, eseist și teoretician al suprarealismului, întemeietor și principal exponent al acestei mișcări artistice (1896-1966) (n.tr.).

— Ce spuneți?

— Nu merita să fie în tablou... de aceea l-am scos.

— Nu merita? Erau două personaje.

Pablo șovăi înainte de a răspunde.

— Da, aveți dreptate; erau două.

O tăcere se așternu între ei.

— Nu aveți de gând să-mi explicați nimic mai mult?

Pallarés urmărea interviul cu mare interes. Până unde va merge prietenul său? se gândi el.

— Acele două personaje seamănă mult cu dumneavoastră, insistă jurnalista.

— Da, dar cu toate că au chipul meu, nu sunt eu, slavă Domnului!

— Există o mare violență în tabloul acela, nu vi se pare? Întotdeauna mi s-a părut o lucrare terifiantă.

— Să nu aveți nicio îndoială în această privință... dar este și multă dragoste în el.

— Bordelul...?

— Da, a existat, i-o rețeză Picasso. Am trăit în el.

Jurnalista hotărî să schimbe cursul conversației; era clar că Picasso nu dorea să vorbească despre tablou, nici despre personajele pe care, la un moment dat, a hotărât să le elimine din lucrarea definitivă pe care o cunoștea toată lumea.

— De-a lungul vieții dumneavoastră, ați pictat o serie de lucrări care mă tulbură și în care văd un oarecare paralelism cu *Domnișoarele din Avignon*.

— La ce lucrări vă referiți? întrebă Picasso vădit interesat.

— De exemplu, la *Le Meurtre*⁷.

Picasso îl revăzu în minte. Și-l amintea perfect. Jurnalista continuă:

— În tabloul acela se vede o femeie oribilă și monstruoasă, care înfige un cuțit mare de bucătărie în Marie-Thérèse⁸.

⁷ În franceză în original, *Omorul* (n.tr.).

⁸ Marie-Thérèse Walter (1909-1977), amanta și modelul lui Picasso între anii 1927-1935, mama fiicei sale, Maya (n.tr.).

Femeia, cu niște dinți înspăimântători, scoate limba, înaintând spre ea. După două zile, ați făcut un desen în care o vedem pe Marie-Thérèse, amestecată cu un cal de picador și spintecată de un taur care, la rândul lui, e străpuns de o spadă. Dar mai sunt și altele: în *L'aubade*⁹, un tablou pe care l-ați pictat în 1942, se observă o femeie cu niște diformități sălbatice pe trup și pe față. Altă lucrare care îmi atrage foarte mult atenția este un desen mare în cărbune în care vedem un cal spintecat agonizând în piață, cu capul înălțat cu violență, în timp ce din piept îi țâșnește un abundent șuvoi de sânge. L-ați pictat cu douăzeci de ani înainte de *Guernica*. Și altul care...

— Mai sunt și altele? o întrerupse Picasso.

Jurnalista continuă entuziasmată:

— Foarte multe. Dar mă voi axa pe altul, al cărui titlu nu mi-l amintesc, în care se vede o pisică având în gură o pasăre spintecată. Sau pe cel cu cocoșul cu capul în jos, în poala unei femei; are picioarele legate, e jumulit pe jumătate și cu capul ridicat în mod violent. Femeia este oribilă, aproape cheală; cu o mână ține pasărea de o aripă, iar pe jos este un cuțit de bucătărie.

Jurnalista așteptă răspunsul pictorului. Picasso era alb la față; nu își putea ascunde supărarea de care era cuprins în momentul acela.

— În cazul meu, un tablou este o sumă de distrugeri. Asta nu am învățat-o de la niciun pictor.

— Ați învățat-o de la marinar?

— Să ne oprim aici, o rugă pictorul.

— Aveți un tablou ciudat, din perioada naturilor moarte, cu un cap de taur. În el este un băiat îmbrăcat ca marinar și cu beretă, pe a cărei panglică se citește „Picasso”; are o plasă de prins fluturi, în vreme ce un fluture roșu zboară între plasă și nasul lui. De ce fluturele este roșu? De ce v-ați pictat ca un copil și îmbrăcat ca marinar?

— Pentru că port întotdeauna un tricou de marinar! spuse

⁹ În franceză în original, *Serenadă în zori de zi* (n.tr.).

el, deschizându-și cămașa și arătându-i tricoul de dedesubt. Și acum, vă rog, să trecem la altă temă și să terminăm; sunt foarte obosit.

— Încă două întrebări și gata. Dintre toate persoanele pe care le-ați cunoscut, cui îi duceți cel mai mult dorul?

Răspunsul fu atât de rapid, încât nici nu trebui să se gândească.

— Lui Carmen.

— Carmen?

— Vă rog, să nu scrieți asta. Și ultima întrebare?

— Ce vă lipsește?

— Cada mea de baie din tablă din clădirea Le Bateau-Lavoir¹⁰, din bulevardul Clichy. Acolo am locuit cu Fernande¹¹ și este singurul loc unde am fost fericit.

— O cadă de baie din tablă? spuse jurnalista uimită.

— Da, în ea îmi țineam cărțile cu Sherlock Holmes, Nick Carter, Bufalo Bill, precum și cele de Verlaine, Rimbaud și Mallarmé.

Interviul se încheiase. Jurnalista își luă la revedere de la cei doi, Picasso o chemă pe Jacqueline ca să o conducă pe tânăra.

Cei doi prieteni rămaseră din nou singuri. Pallarés îl văzu pe prietenul său descumpănit și ușor buimăcit. Rămaseră ceva vreme fără să-și spună nimic.

— Ciudat interviu! Aproape că te-a demascată, spuse Pallarés în cele din urmă.

Picasso stătea în continuare pe gânduri, fără să-i dea atenție. Manolo Pallarés își îndreptă privirea spre masa pe care era caietul. Tot acolo se afla și cuțitul.

¹⁰ În franceză în original, *Vasul-spălătorie*, imobil situat în cartierul Montmartre din Paris, locul de reședință și de întâlniri a numeroși pictori și scriitori de la începutul secolului XX (n.tr.).

¹¹ Fernande Olivier (1881-1966), model și artistă franceză, prima legătură amoroasă serioasă a lui Picasso, care a lăsat și o carte de amintiri intitulată *Picasso și prietenele sale*, publicată în foileton în ziarul belgian *Le Soir*, în anul 1930, dar artistul a reușit, prin avocații săi, să oprească publicarea în continuare a lucrării, (n.tr.).

— Văd că încă mai păstrezi vechiul cuțit, spuse Pallarés.

După șaptezeci de ani, încă îl mai avea. I-l dăruise în timpul primei sale șederi la Horta. Pe vremea aceea, îl întrebuița ca să facă surcele, să curețe cartofi, să taie slănină și să-l utilizeze în timpul meselor. După atâția ani, încă îl mai folosea ca instrument de lucru.

— Afurisitul ăla de marinar a fost cât pe-acți să te lichideze.

— Așa e. Dacă n-ar fi fost englezul ăla... pictorul șovăi.

— Arrow, sublinie Manuel Pallarés.

— Un tip grozav.

— Ți-a salvat viața.

— Și nu numai asta; datorită lui am putut să ajung cine sunt.

— A trecut multă vreme, Pablo.

Pictorul păru că se pierde în sine însuși, că își scormonește amintirile, furat de gânduri; apoi, revenind în prezent, adăugă:

— Tot ce știu am învățat la Barcelona și tot de la afurisitul ăla de om nemilos, spuse el ultima parte a frazei cu o mânie reținută, dar pe un ton aspru și incisiv.

— Distrugerea formei, adăugă Pallarés ca pentru sine.

— Răsuflarea lui era un foc venit din infern, dar știi? El distrugea ca să distrugă, era răul în stare pură. Distrugea formele cu o patimă criminală și asasină; în schimb...

— Tu ai preluat aceeași idee și ai schimbat viziunea asupra lumii.

— Eu n-aș zice chiar atât de mult.

Pallarés arătă spre caiet.

— Aici sunt ele.

— Da, sunt toate, domnișoarele mele din Avignon. Câte tâmpenii s-au mai scris despre tabloul ăsta! Aveam douăzeci și opt de ani când l-am pictat.

— Douăzeci și cinci, Pablo, spuse Pallarés, dar Picasso părea că nu-l auzise.

— De mulți ani eram obsedat de fete, de ce li se întâmplase și voiam să mi-l scot din minte pe monstrul acela. Singura modalitate de a o face era să pictez, dar pe vremea aceea nu eram pregătit; simțeam numai durere; durere și ură. A

trebuie să plec departe și să las să treacă timpul. Pablo făcu o pauză și se uită la caietul care zăcea pe masă. Idioții zic că l-am pictat ca să le fac concurență lui Matisse și lui Derain. Prostii! L-am pictat pentru că puteam deja să o fac; pentru că, după atâta timp, am găsit forma și, în plus, datorită negustorului de artă Vollard, aveam bani pentru prima dată în viața mea. A fost ca o naștere, dragul meu Manolo; m-am izolat vreme de nouă luni cu o singură obsesie: să-l pictez. Am făcut peste opt sute de desene, o grămadă de caiete și o jumătate de duzină de tablouri până să-l nimeresc pe cel definitiv, pe cel pe care ele, dinlăuntru, îl cereau... Bietele fete!... Ce grozăvie! Se opri și apoi, cu o privire care ascundea o melancolie pe care prietenul său nu și-o mai amintea, adăugă: Și mai ales ea! Am ținut la multe femei, am iubit din adâncul inimii! Îți jur că le-am iubit!... Dar pe niciuna ca pe ea. Amintirea ei mă urmărește.

— Erai un copil, Pablo.

— Da, un copil; dar ea m-a făcut bărbat. Urmă o scurtă tăcere și apoi spuse, ca pentru sine: Carmen! Mica mea călcătoreasă!

Melancolia reveni în ochii pictorului. Pallarés ghici gândul care străbătea mintea prietenului său. Îi ghicea întotdeauna gândurile. Din ziua aceea, cu mulți ani în urmă, când s-au cunoscut în La Lonja¹² și erau doi tineri studenți la desen și pictură.

— Copilul a fost fericit la Horta, te asigur, afirmă Pallarés.

— Știu. Știu, repetă pictorul pe când smulgea primele două foi din caiet, se apropia de cămin și le încredința focului.

¹² În spaniolă, *Bursa de Mărfuri*. O impunătoare clădire datând din secolul al XVIII-lea, care adăpostea din anul 1775 Școala Gratuită de Desen, devenită mai târziu Școala de Arte și Meserii din Barcelona (cunoscută în epocă și sub denumirea de La Lonja), iar în ziua de azi, Academia Regală Catalană de Arte Frumoase Sfântul Gheorghe (n.tr.).

PARTEA ÎNTÂI

PABLO PICASSO

1. Arena de tauri

Barcelona, sfârșitul lui septembrie 1895

S-au imbarcat cu destinația Barcelona în ziua de 13 septembrie pe *Cabo Roca*, un mic vas de mărfuri, după ce tatăl său ceruse transferul și după ce și-au petrecut vacanța la Málaga. Unchiul său Salvador, care deținea funcția de director al Serviciului de Sănătate din portul Málaga, le obținuse o importantă reducere de preț al biletelor, fapt care l-a încurajat, desigur, pe tatăl său să-și învingă ideea preconcepută pe care o avusese întotdeauna față de călătoriile pe mare.

Călătoria a fost lungă și greoaie, deoarece corabia a navigat de-a lungul întregii coaste până la Barcelona, cu escale în porturile Cartagena, Alicante și Valencia. Călătoria părea să nu se mai sfârșească niciodată. Ca să-și omoare timpul în cursul călătoriei, Pablo lucra pe niște mici tăblițe, pictând și desenând scene marine. Don José îl observa pe fiul său, în vreme ce acesta se consacra schițelor.

— Pot să văd?

Pablo îi arată tăblița. Don José o privi în tăcere și ochii i se luminară.

— Coloritul mării este bun; este un studiu bun. Dar eu mă aș concentra pe chei și pe vasele acostate, spuse el, înapoiindu-i tăblița.

Pablo se concentrează asupra cheiului, așa cum îl sfătuisese tatăl său, și apoi pictă vasele cu foarte multe detalii.

— E gata, tată.

— Minunată! Bun, să sperăm că această călătorie se va încheia curând; a început să fie puțin cam obositoare, spuse tatăl său, înapoiindu-i lucrarea.

Când au ajuns la Barcelona, s-au instalat provizoriu într-o mică încăpere de pe strada Cristina, foarte aproape de port, în cartierul Barceloneta, la doi pași de clădirea Bursei, sediul Școlii de Arte Frumoase, unde don José urma să predea lecții și unde l-a înscris pe fiul său la sfârșitul lui septembrie.

Barcelona l-a fascinat pe băiat. Era un oraș mare, modern și industrial, cu peste o jumătate de milion de locuitori și în plină transformare, cu edificii noi, bulevarde cu copaci și iluminat public.

Cel mai bun lucru din zona în care locuia era minunata arenă de tauri numită El Torín, prima din Barcelona, operă a arhitectului Josep Fontseré. Arena se afla în Barceloneta, în cartierul Geneva; acolo mergea în multe după-amiezi cu tatăl său să vadă luptele de tauri, cu un caiet în mână. În arena aceea, la un an de la inaugurare, a izbucnit o revoltă care s-a extins în oraș și care a degenerat în incendierea mănăstirilor. Faptul a fost menționat într-o poezie populară:

*El dia de Sant Jaume de l'any trenta-cinc
hi va haver gran broma dintre del Torin;
van sortir set toros tots van ser dolents,
aixo va ser la causa de cremar els convents.*¹³

Ca represalii, arena a fost închisă și aveau de gând să o transforme în abator. Luptele cu tauri se țineau în continuare în arena din cartierul Borne și, pentru a spori oferta de coride, s-au gândit și la arena Regelui. Dar pasiunea orașului Barcelona pentru tauromahie venea din vremuri străvechi și nimeni nu a îndrăznit să transforme El Torín într-un abator.

Pe Pablo îl entuziasma cartierul acela și îl străbătea făcând schițe la tot ce vedea: nevestele pescarilor țesând plase în poarta caselor, întinzând rufele sau vânzând pește proaspăt, copiii jucându-se pe esplanada bisericii Sant Miquel del Port, pescarii scoțând lăzile cu capturile lor, vilegiaturiștii care veneau să sărbătorească solstițiul de vară scaldându-se goi în instalațiile de la Băile Soler. Însuși regele Amadeo I¹⁴, când

¹³ În catalană în original, *În ziua de Sfântul Iacob din anul treizeci și cinci / a fost mare încăierare în arena de tauri; / au ieșit șapte tauri, toți foarte furioși, / asta a fost cauza pentru incendierea mănăstirilor*, (n.tr.).

¹⁴ Amadeo Fernando Maria de Savoia (1845-1890), rege al Spaniei între anii 1870-1873 (n.tr.).

a vizitat orașul cu ocazia sărbătorilor din ziua Fecioarei Milostivirii¹⁵ din 1871, a sfârșit prin a se scărda gol. În această privință, exista o anumită tradiție monarhică, deoarece regina Isabel a II-a¹⁶, în 1840 și cu cel puțin alte trei ocazii, s-a deplasat pe plaja de la Barceloneta să primească băi de talazuri la recomandarea medicală, cu scopul de a vindeca o eczemă dureroasă de pe piele.

— După-amiază vom merge în cartierul Grijaniei¹⁷ să vedem taurii, îi zise tatăl său cu un prilej. Expresia aceea îl șocă pe băiat, care cunoștea credințele religioase și finețea limbajului tatălui său. La Barceloneta, fiule. I se spune și așa pentru că, după cum se pare, când s-a întemeiat cartierul, exista un local aparținând unui italian, pe a cărui fațadă, ca reclamă, a comandat să i se pună o firmă cu o schiță a locului său de baștină, localitatea Ostia.

Oamenii aceia, se minuna Pablo în incursiunile sale, ca toți cei de la mare, trăiau pe stradă mai mult decât acasă, răcorindu-se, luând cina. Nu era un lucru ciudat: locuiau în case mici, multe dintre ele cu un singur nivel.

— Pe unde umbli, Pablo? Îți petreci toată ziua pe străzi cu prietenii tăi.

— Am fost la digul maritim, pe plaja de la Barceloneta, prin șoproane, pe cheiul pescarilor, prin zona veche a orașului...

— Asta nu se poate, Pablo. Îți neglijezi studiile, i-o reteza tatăl său cu o voce gravă.

— Uitați ce vă aduc, tată, îl întrerupea tânărul, arătându-i un caiet.

Don José începea să dea paginile încet, privind desenele care umpleau caietul. Băiatul avea mână bună pentru

¹⁵ În spaniolă, *La Virgen de la Merced*, unul dintre hramurile Fecioarei Maria, sărbătorit în ziua de 24 septembrie (n.tr.).

¹⁶ Isabel a II-a de Bourbon (1830-1904), regină a Spaniei între anii 1833-1868 (n.tr.).

¹⁷ În spaniolă, *Ostia*, cuvânt care, în afară de sensul religios de *Grijanie*, este menționat, ca și în limba română, în înjurături foarte ordinare și licențioase (n.tr.).

crochiul rapid, în care înfățișa o mare varietate de tipuri umane, de meserii și de peisaje.

— Toate astea le-ai făcut într-o săptămână?

— Nu, tată, le-am făcut azi.

— Azi?... Pe toate?

— Da, tată.

— Sunt foarte bune, fiule. Dar aș prefera să nu-ți neglijezi cursurile.

— Mă plictisesc, tată. Dar asist la toate, știți asta.

— Da, mai ales la cele de Desen și Modelaj, dar ce-mi spui despre cursurile de Istoria Artei și de Estetică?

Pablo nu răspundea, știa că tatăl său avea dreptate. Dar știa și că îmbătrânește urât; era mereu trist și abătut. Toate acestea se accentuaseră în La Coruña, după moartea surorii lui, când a hotărât să nu mai picteze niciodată.

— Lasă-l în pace; e un copil, intervenea mama lui, care îi ținea întotdeauna partea. Nu zici tu că e foarte bun, că va fi un mare pictor?... Atunci, acordă-i puțină libertate. Nu face nimic rău, pleacă de acasă și desenează, oare nu asta îți doreai?

Tatăl său nu răspundea; știa că soția lui era întotdeauna de partea băiatului, chiar și de dragul de a-l contrazice, de a-l face de răs. Pablo era preferatul ei. Maria Picasso știa că atunci când un fiu reușea în viață era pentru că fusese preferatul unei mame bune, care l-a iubit întotdeauna la nebunie. Ceea ce o lega de fiul ei era pur și simplu dragoste; căuta ca băiatul să înțeleagă că ea îl adoră și că avea convingerea profundă că el poate să atingă cele mai înalte culmi. Maria Picasso nu se pricepea la pictură și, cu toate că nu arăta nicio admirație pentru soțul ei, singurul lucru în care era de acord cu el era acela că aveau un geniu în familie, cineva care avea să-l depășească și care va picta cu adevărat. De ce să fie atât de rigid? Disciplina, ordinea și învățăturile maestrilor săi, precum și sfaturile prietenilor săi artiști nu făcuseră din el un pictor bun, ci doar un profesor corect. Pablo avea dreptate, avea nevoie de aripi, nu ca melancolicul și tristul ei soț să încerce să i le reteze și să-l încorseteze la fiecare pas.

— Hai, să mergem; mama ta a pregătit deja cina, spunea don José cu intenția de a încheia conversația.

Poate că n-ar fi de prisos să-i închirieze băiatului un studio; ar fi bine pentru el să aibă un spațiu propriu, chiar dacă ar fi un loc mic și modest, se gândea don José așezându-se la masă.

2. Studioul

Barcelona, septembrie 1896

— Aici te vei simți bine, îi spuse tatăl său.

Don José îi închiriasse adolescentului un mic apartament la numărul patru din strada de la Plata, ca să-și instaleze atelierul.

— Tot ce e aici e pentru mine, tată?

— Nu e foarte mare, dar îți ajunge. Acasă nu încăpem și asta e tot ce pot să plătesc ca să te dedici picturii, spuse el laconic și apoi adăugă ca pentru sine: Un pictor are nevoie să fie singur, pentru ca lumea să-i curgă spre mână. Un pictor are nevoie de liniște și de singurătate.

Ceea ce el nu avusese niciodată.

Don José îl privi pe băiat și îl îmbrățișă. Nu era un om care să se dea în vânt după efuziuni, dar nu se putu stăpâni. Se hotărâse să facă tot ce îi stătea în putință pentru a favoriza cariera fiului său, a acestui băiat care avea un talent minunat și ai cărui ochi, era convins, vor ști să vadă pictura așa cum nu o mai făcuse nimeni până atunci. Încă mai putea să și-l amintească pe micuțul său desenând în nisip în piața de la Merced, fără să-și ridice degetul de jos, pe când nu putea încă să meargă; începea desenul unui câine, al unui cocoș sau al unui porumbel din punctul pe care i-l indicau verișoarele lui: de la coadă, de la cap, de la un picioruș; era totuna: Pablito era în stare să deseneze începând cu orice parte. Copilul acela care avusese întotdeauna probleme cu ortografia și cu aritmetica și pe care nu îl interesau cărțile, își petrecea ziua pictând tauri, porumbei și tot ce îi cereau verișoarele lui. „Ion, ion, ion”, spunea mama lui că a fost primul cuvânt pe care îl învățase. Un creion, cerea copilul, fără să știe încă să vorbească. Un creion căruia nu avea să-i mai dea drumul din mână până în ultima zi a vieții sale, dar tatăl său nu avea cum să o știe.

Don José nu era foarte îngrijorat că băiatului îi venea greu să învețe să numere, să citească orele pe cadranul ceasului

sau că progresele lui la școală nu erau cele proprii vârstei sale. Ceea ce l-a preocupat cu adevărat a fost să-i predea el însuși cursuri de desen și de pictură. L-a învățat toate cunoștințele sale tehnice, o bază solidă pentru desen și lucrul cel mai important: disciplina. Drept răsplată, don José nu a avut niciodată un elev mai înzestrat și mai entuziast.

Lui don José îi trecuse viața urmărind o himeră. Nu a fost niciodată ceea ce ar fi dorit să fie: un mare pictor. Ajuns în acest moment al existenței sale, nu folosea la nimic să dea vina pe ghinion, pe faptul că fusese obligat să-și întrețină cu modestul său salariu de profesor de desen și custode al Muzeului din Málaga soția, cele două surori ale sale, soacra și copiii. Toți în aceeași casă. Grijile zilnice l-au făcut să-și piardă încetul cu încetul credința în talentul său. Poate că nici nu l-a avut vreodată, poate că nu a ajuns să fie mai mult decât un simplu amator cu o bază tehnică solidă și atâta tot. Un pictor era altceva, și acum, când se privea în oglindă, îi era greu să găsească vreo trăsătură de geniu, de originalitate, de vioiciune, de vigoare în acel chip care, pe vremea când era tânăr, a confundat înclinația artistică cu ceva mai înălțător, având legătură cu talentul creator. Dacă vreodată, în tinerețea sa, a crezut că posedă ceva din flacăra aceea intangibilă, și nu doar o vocație ratată, viața de familie, femeile din casa lui, copiii, rutina, orele prost plătite și viața lui de funcționar îi curmaseră toate și fiecare dintre tinerețile sale dorințe. Don José era un nimeni: un tată de familie înfrânt de viața de zi cu zi, un ratat silit să cutreiere din oraș în oraș. A părăsit Málaga, orașul său luminos și vesel, pentru celălalt oraș din nord, trist, ploios și cenușiu. La Málaga îl înlocuise pe prietenul său, renumitul pictor Antonio Muñoz Degrain¹⁸. Dar cu veniturile sale ca profesor la Școala de Arte și Meserii San Telmo de-abia reușea să-și întrețină numeroasa familie. Și pe deasupra, primăria a luat hotărârea de a închide muzeul, al cărui custode era don

¹⁸ Pictor spaniol de stil eclectic, amestec de romantism și modernism (1840-1924) (n.tr.).

José, sursa lui de venituri pentru a-și duce traiul până la sfârșitul lunii. Trebuia să ia o hotărâre. Dar la Málaga le avusese pe cele două fiice ale sale, Concha și María, și a fost cât pe-aci să-l piardă pe primul său născut, dacă fratele lui, medic și fondator al Institutului de Vaccinări din Málaga, nu l-ar fi resuscitat pe cel ce se născuse mai mult mort decât viu, suflându-i în plămâni o gură de fum din țigara lui de foi. Pictorul avea să ducă dorul minunatei arene de tauri din Málaga cu o capacitate de zece mii de spectatori. Don José îl ducea pe Pablito la tauri încă de când era foarte mic. Iar băiatul s-a obișnuit să vadă cum erau spintecați caii în arenă. Nu avea nici zece ani când micuțul a pictat un ulei pe lemn reprezentând un picador, cu picioarele acoperite cu platoșe, bine așezat în șaua calului. Tabloul l-a umplut pe don José de o enormă satisfacție.

— Un cal splendid, nobil și puternic, îi spuse fiului său. Dar poate cam mic, adăugă el.

Lui don José nu i-a plăcut noul său post din La Coruña. Nu a fost fericit acolo, predând desenul și ornamentația la Școala Provincială de Arte Frumoase. Înainte de a fi transferat, își dăduse deja seama că fiul său, pentru vârsta pe care o avea, era complet analfabet și că îl interesa doar să deseneze și să picteze. Cum să fie admis la colegiu în La Coruña dacă nici măcar nu știa să adune doi și cu doi?

Don José a recurs la prieteni ca să-i facă rost de un certificat de aptitudini fals. A obținut ca băiatul să fie examinat.

— Trei plus unu, plus patruzeci, plus șaiszeci și șase și plus treizeci și opt, îl întrebese examinatorul.

Copilul a încercat, fără prea mare succes, să așeze numerele unele sub altele, iar examinatorul l-a rugat să nu se enerveze și să repete operația.

— Dacă vreți, vă fac un desen, a spus Pablito.

— Calculează! i-a zis examinatorul, disperat, dar pe un ton binevoitor. Ce trebuia să facă pentru prieteni! s-a gândit el.

Copilul s-a apropiat de masa profesorului și i-a arătat cum aranjase cifrele. A văzut că examinatorul a notat rezultatul operației pe o hârtie pe care a pus-o în colțul mesei, în fața

ochilor micuțului. Pablo a ținut minte rezultatul, s-a întors în banca lui și l-a scris, după ce a tras o linie. Examinatorul a luat foaia de examen.

— Foarte bine, Pablo; foarte bine.

— L-am copiat bine? a întrebat copilul cu o naturalețe care l-a descumpănit pe profesor. Acesta nu a răspuns la întrebare, dar a afirmat:

— O linie splendidă: perfectă. Lucrul cel mai bun din toată operația. Du-te, drăguță, și spune-i tatălui tău că poate veni oricând după certificat.

Don José, datorită fratelui său Salvador, care l-a ajutat să cumpere bilete pentru toată familia, a putut să se îmbarce spre Vigo. Călătoria pe mare a fost lungă și incomodă. De la Vigo au luat un tren până la Santiago și, de acolo, au călătorit cu diligența până în La Coruña. Era pe la sfârșitul verii lui 1891. Don José se simțea un străin printre oamenii aceia care vorbeau o limbă diferită și într-un mediu cu o climă ostilă care îi pătrundea până în oase. Pablo nu progresa prea mult în liceul La Guardia, unde începuse primul an de bacalaureat. Don José l-a înscris și la Școala de Arte Frumoase, unde el ținea cursuri. Dar chiar dacă don José a înțeles că fiul său avea niște însușiri extraordinare pentru desen și pictură, era dezamăgit de slabul interes și de lipsa de sârguință de care dădea dovadă copilul în liceu.

— Mi s-a spus că nu ești atent la ore, că umbli toată ziua cu capul în nori desenând tauri și porumbei. Și că uneori fugi de la ore, e adevărat?

Băiatul nu răspunse.

— Ce faci toată ziua pe străzi?

— Desenez, tată; desenez.

— Dar nu se poate, Pablo. Uneori, am impresia că nu știi nici să vorbești. Profesorii tăi spun că ai probleme serioase cu gramatica și cu aritmetica și că nu dai atenție cărților și nici explicațiilor din clasă.

— Nu-mi plac cărțile, tată.

— Ce o să mă fac eu cu tine?

— Învățați-mă, tată, învățați-mă tot ce știți

dumneavoastră.

— Să facem o înțelegere: eu te învăț tot ce știu, iar tu îmi promiți să-ți dai ceva mai multă silință la liceu.

Pablo a fost de acord, știind bine că nu era dispus să îndeplinească partea lui din înțelegere. El voia doar să deseneze.

Pablo, spre disperarea profesorilor săi, continua să-și umple dicționarul și alte caiete școlare cu desene de porumbei, lupte de tauri, bastioane și soldați călare, copii stând pe o scară sau jucându-se pe stradă, bărbați citind ziarul, flori și fazani.

Simțea o mare curiozitate pentru aplicarea tuturor tehnicilor pe care tatăl său i le preda pe rând: cărbune, creion, peniță, laviu, cretă neagră, tuș, acuarelă, ulei. Tatăl său l-a inițiat în arta portretului și a peisajului, pentru care folosea mici tăblițe din lemn.

Lui don José i-au plăcut în mod special un ulei pe pânză pe care l-a pictat copilul și căruia i-a dat titlul de *Bărbat cu bască*, precum și uleiul pe lemn pe care l-a realizat având ca model dormitorul de la domiciliul doctorului Ramón Pérez Costales. Don Ramón era medic, scriitor și a fost de două ori ministru al Dezvoltării. Era foarte bun prieten cu scriitoarea Emilia Pardo Bazán¹⁹, care l-a immortalizat în personajul doctorului Moragas din romanul ei *Piatra unghiulară*. Domiciliul acestui personaj era foarte aproape de cel al familiei Ruiz.

Prietenia lui don José cu don Ramón a început odată cu boala surorii mai mici a lui Pablo; don Ramón, ca medic, a vizitat-o de nenumărate ori.

— Fiul dumneavoastră valorează mult, îi spunea adesea don Ramón lui don José.

Îl prețuia atât de mult pe băiat, încât l-a încurajat să-și facă prima expoziție în spatele unei prăvălii de umbrele. Nu a

¹⁹ Romancieră, jurnalistă, eseistă și critic spaniol de origine nobilă galiciană (1851-1921), cea care a introdus în literatura spaniolă curentul naturalist, după modelul lui Émile Zola (n.tr.).

avut mult succes, deoarece posibilia cumpărători nu aveau încredere în valoarea unui pictor care nu împlinise încă paisprezece ani. Dar don Ramón a acceptat câteva tablouri în dar.

Don José a văzut în tabloul acela o bună stăpânire a penelului și o mare precizie în toate amănunțele care, în ansamblu, alcătuiau baza compoziției: un pat mare cu baldachin, un covor, o noptieră, un scaun, un sfeșnic, totul încadrat în draperii largi. Da, era o mare dezinvoltură în tabloul acela.

La cei cincizeci și cinci de ani ai săi, don José se considera un bătrân ratat, ale cărui tablouri nu se vindeau. Luase o hotărâre. De acum înainte, nu va mai picta și se va dedica exclusiv învățământului; l-a chemat pe fiul său și i-a dat vopselele, pensulele și paletele sale.

— Sunt ale tale. Acum, tu ești pictorul familiei.

Gestul acela l-a surprins pe băiat. Dar de data aceea nu a acceptat.

— Încă nu, tată; încă nu. Mai aveți încă multe lucruri să mă învățați.

Don José le-a păstrat în continuare. Dacă nu a fost de data aceea, avea să fie cu altă ocazie. Hotărârea lui era deja luată.

Fiica sa Conchita a murit în orașul acela ploios și trist în ziua de 10 ianuarie 1895. O angină difterică a luat-o la Domnul; copila, având doar opt ani, a fost înmormântată în cimitirul din La Coruña. Întâmplarea aceea i-a distrus și mai mult sufletul pictorului ratat. Nu s-a gândit niciodată că moartea surioarei sale îl va putea afecta atât de mult pe micul Pablo; băiatul părea un suflet chinuit și, cât timp a durat boala copilei, a încetat să mai picteze și să deseneze. Faptul a favorizat hotărârea lui don José de a se îndepărta de orașul acela în care nu fusese fericit și în care își îngropase copila, lumină a ochilor săi.

Un vechi asistent al lui don José, galician de origine, care dădea lecții de desen la Școala de Artă din Barcelona, i-a propus lui don José să facă schimb de posturi și acesta nu a mai stat pe gânduri. Salariul era mai bun, trei mii de pesete

pe an. Mai întâi, se vor opri la Madrid, vor petrece vara la Málaga cu familia și apoi se vor muta la Barcelona. Călătoria cu trenul până la Madrid a durat treizeci de ore și a avut numeroase transbordări și opriri. Au petrecut două zile în capitala Spaniei și don José l-a dus pe tânăr la Muzeul Prado.

— Trebuie să-l vezi, fiule: aici se află cei mai mari. Toți maștrii.

Pablo se pierdea prin săli cu un entuziasm și o curiozitate pe care don José nu o mai văzuse niciodată, cu ochii aceia care încercau să capteze soluțiile marilor maștri pe care îi vedea pentru prima dată, în timp ce asculta explicațiile tatălui său. Da, acolo erau toți, tatăl său avea dreptate: El Greco, Zurbarán, Velázquez, Ribera, Murillo, Goya și alți mari maștri olandezi, italieni sau francezi. Tânărul nu voia să-i scape nimic și părea să-i strige din ochi tatălui său: „Mai mult, mai mult, mai mult, dați-mi mai multe cunoștințe, tată, povestiți-mi, explicați-mi, vorbiți-mi. Dați-mi mai mult, tată, vreau să fiu ca dumneavoastră, vreau să fiu ca ei, vreau să pictez, tată, să pictez, vreau să-mi petrec viața pictând, zi și noapte, la lumina unei lumânări sau în plină zi. Să pictez, tată, să pictez”.

Și acum el era acolo, ajutându-l pe fiul său să se instaleze în acel mic studio pe care i-l închiriasse în strada de la Plata, și pregătindu-i pânzele.

Și don José îi dădu adolescentului, pentru a doua oară, vopselele, pensulele și paletele sale.

— Acum nu le mai poți refuza. Ia-le, sunt ale tale.

Pablo nu spuse nimic, pe când tatăl său îl îmbrățișa. Putea să audă ritmul inimii sale bătrâne și înfrante. Bătăile unei inimi care îi spulberase toate visurile destrămate conținute într-o cutie cu vopsele.

— Și acum, la lucru!

3. Manolo Pallarés

Barcelona, noiembrie 1896

De pe acoperișul studioului pe care i-l închiriasse tatăl său, putea vedea majoritatea acoperișurilor de olane din cartier, precum și hărmălaia care însuflețea strada. Barcelona era un oraș imens cu o mare splendidă, pe care o avea la doi pași. Pablo voia să deseneze tot ce vedea; adesea, își lua un caiet și câteva creioane și o pornea pe străzi. Făcea asta de când sosise în acea urbe de la malul mării, cu o lumină și o culoare care îl impresionau foarte mult.

Dar în dimineața aceea voia să fie singur în micul său studio, observând terasele și dedicându-se schițelor sale. Părăsi acoperișul și, pe scară, se întâlni cu prietenul său, Manolo Pallarés.

De îndată ce intră în studioul lui Pablo, Manolo începu să scoțească pe masa lui de lucru, prin caietele de schițe. Pallarés nutrea o profundă admirație pentru tânărul său prieten, mai ales când vedea toate acele desene și schițe pentru tablourile sale, care creșteau și se înmulțeau de la o zi la alta. Băiatul acela era o mașină de desenat și evolua cu o iuțeală superioară, în comparație cu toți ceilalți. Da, îi admira lucrările, cea mai neînsemnată trăsătură de penel; căci de la un stil naturalist trecuse la altul mult mai liber, mai inspirat și mai degajat. Asta era ceea ce Pallarés admira în studioul acela, la acel băiat.

— Ce faci? întrebă Pablo, fără să-și ia privirea de pe șevalet.

— Mă uit în caietele tale. Am venit să te iau, în caz că vrei să mă însoțești să fac schițe după natură. Ieșim în stradă?

— Nu, o s-o fac mai târziu. Te-ai mai gândit dacă vrei să împărți studioul cu mine? Tatăl meu va fi încântat; știi că te apreciază foarte mult.

Așa era: don José îl prețuia foarte mult pe acel tânăr cu cinci ani mai mare decât fiul său, un băiat sincer, chibzuit și din popor care – nu avea nicio îndoială – putea exercita o

influență pozitivă asupra spiritului boem, visător și răzvrătit al lui Pablo. Familia Ruiz îl invita adesea la ea acasă și, foarte curând, începu să fie considerat ca făcând parte din ea.

— Dacă tatăl tău este de acord, pot să mă instalez și să pictez împreună cu tine.

— Este de acord.

— Păi, atunci ne-am înțeles, afirmă Pallarés.

Manolo Pallarés îl cunoscuse pe tânărul Pablo în urmă cu un an, în 1895, când intrase în La Lonja. Lui Manolo nu îi putea scăpa neobservat acel băiat cu cinci sau șase ani mai mic decât toți ceilalți elevi și despre care se spunea că trecuse examenul de admitere într-o singură zi. Dar acest lucru nu era adevărat, căci toți elevii dispuneau de o lună ca să susțină cele trei probe de admitere: copia unei gravuri, copia unui mulaj și studii după un model. Nu, nu era adevărat, și asta i-a confirmat și Pablo mai târziu, și anume, că fusese scutit de copiile gravurii și mulajului, pentru că le făcuse deja în La Coruña. Dar asta nu-i reducea meritul acelui nou coleg neatent, zurbagiu, indiferent la învățăturile maeștrilor săi și mereu conștient de măiestria proprie și de superioritatea lui față de colegii mai mari decât el.

Manolo i-a recunoscut numaidecât geniul, pentru că, în fond, era un copil care nu voia să fie obraznic cu nimeni. A văzut în el un tânăr cu o personalitate puternică, un băiat simpatic care era, cu siguranță, mult deasupra tuturor celorlalți colegi, dat fiind că îndemânarea și rapiditatea lui în conturarea perfectă îi lăsa cu gurile căscate. Înțelegea totul imediat, capta totul de la început, datorită nesățioasei sale curiozități. Pablo era vehement, dar nu exuberant. Uneori, se arăta foarte zgomotos și agitat, iar alteori, putea rămâne ore întregi fără să scoată un cuvânt. La ceva vreme după aceea, Pallarés avea să-și amintească aerul său melancolic și trist din zilele acelea, care reflecta o fire nepotrivită pentru un băiat de vârsta lui.

În acel prim an de studii, Manolo l-a prezentat prietenilor săi, José și Joaquín Bas, lui Pepe Cardona y Garnelo și lui Ricardo Sitwell, dornici cu toții să se afirme în artă.

Sitwell era cel mai prost artist din grup. Ricardo Sitwell era

un tânăr cu multă voință, dar lipsit de orice talent. Un truditor al penelului și nimic mai mult sau, poate, ceva mai mult decât un simplu amator care trăgea slabe foloase de pe urma liniilor și a culorilor. Sitwell era bogat; de fapt, ar fi mai exact să se afirme că tatăl său era bogat și că, deși nu l-a împiedicat să studieze pictura, nu își făcea nici cea mai mică iluzie în privința înclinației artistice a fiului său. Tânărul îmbina studiile sale de Drept cu cele din La Lonja și, după toate aparențele, nu se remarcă nici în cele juridice. Adevăratul merit al lui Sitwell era excepționala lui formație teoretică. În această privință, toți prietenii săi erau de acord: Ricardo Sitwell ar fi fost un nemaipomenit critic de artă sau un inegalabil negustor de tablouri, dacă nu ar fi existat acea zadarnică silință a sa de a se dedica unei îndeletniciri pentru care nu era și nici nu avea să fie înzestrat.

Ricardo Sitwell a recunoscut din prima zi geniul lui Picasso și, de atunci, a devenit umbra lui.

— Cum s-a încheiat cheful de azi-noapte? întrebă Manolo.

— În zorii zilei.

Manolo, deși era la fel de cheflu ca oricare altul din grup, în noaptea aceea, îi părăsise devreme.

— Sitwell s-a încăpățânat după aceea să vină aici. Voia să-mi vadă desenele.

— Băiatul ăsta e neobosit.

— Este un nesuferit; de câte ori are ocazia, se strecoară după mine în studio și lasă totul cu susul în jos. Nu suport să pună mâna pe lucrurile mele. Tot timpul îmi cere desene.

— Și tu ce faci?

— Păi, i le dau, ca să mi-l iau de pe cap, ce altceva aș putea face?

— Te admiră, Pablo, te admiră.

— Aș prefera ceva mai puțină admirație din partea lui.

— Ai fost la el acasă?

— Nu.

— Eu am fost. Desenele tale împodobesc pereții din camera lui. Locuiește într-un adevărat palat! Cred că tatăl lui este dolidora de bani; trebuie să fie unul dintre cei mai bogați oameni din Barcelona. Un englez a cărui familie s-a instalat

aici acum aproape o sută de ani.

— Atunci, nu este englez.

— Se spune că e prietenul personal al reginei Angliei și că are un titlu și că dă ordine mai ceva decât primarul.

— Decât primarul Londrei? întrebă Pablo.

— Nu, decât cel al Barcelonei.

— Îl cunoști pe tatăl lui?

— Nu.

— Și de unde știi toate astea? insistă puiul de artist.

— M-am împrietenit cu majordomul și cu o fată în casă.

— Ești bun prieten cu fata?

— Destul de bun prieten... dar asta n-are nicio importanță.

— Adevărul e că Sitwell e foarte iute în a-și scoate portofelul.

— Și încă ce iute! Dacă n-ar fi el, n-am putea să luăm parte nici la jumătate din chefuri. Noi, care suntem întotdeauna fără o para chioară! exclamă Pallarés.

— Da, dar plătesc un preț foarte mare: trebuie să-l suport și să-i dăruiesc desenele mele.

— Recunoaște că, în fond, asta îți place. În plus, e băiat bun și e bolnav.

— Da, într-o bună zi, o să cadă mort peste o târfă în toiul chefului, ca o păsărică. Afurisita aia de tuse îl omoară.

Manolo era deja obosit de conversație; voia să iasă pe stradă.

— Bine, ce faci? Vii cu mine să facem schițe după natură?

— Ți-am spus că nu, o să ies mai târziu. Acum, dacă tu și toți nesuferiții care veniți aici mă lăsați în pace, aș vrea să pictez.

— Nici la școală nu te duci?

Pablo nu răspunse și continuă să picteze.

4. Călcătoreasa

Atunci, ochii lui se opriră asupra uneia dintre siluetele din spatele ferestrei de la subsol. Niciodată, poate cu excepția tatălui său, nu văzuse o persoană atât de abătută și de tristă. Fata părea că se frânge apăsând pe acel obiect metalic.

Vreme de aproape un an cutreierase cartierele umile ale orașului desenând tot ce vedea; în perioada aceea, orașul cosmopolit și modern îi arătase cel mai urât chip al său. Desenase tot ce vedea: cerșetori, femei doborâte de viață, muncitori cufundați în mizerie, alcoolici, orbi, prostituate, figuri triste cu capete trunchiate. Privea toată deznădejdea vieții, mizeria și oroarea. Cui îi putea el povesti toate acestea? Tatăl său privea desenele, într-adevăr, cu admirație, dar lui nu îi plăceau temele, nu îi plăcea tot ce vedea el, la fiecare colț mizerabil de stradă al orașului.

Dar nimic din ce văzuse nu se putea compara cu silueta acelei tinere istovite de muncă, având trupul costeliv încovoiat pe fierul de călcat, părul strâns spre spate și o şuviță care îi cădea pe chipul ce se mișca la fiecare apăsare pe care tânăra o exercita asupra fierului de călcat. Acel chip ar putea fi frumos dacă oboseala, foamea și munca grea nu i-ar fi lăsat urme pe obraji. Șira spinării era ca o trestie gata să se frângă. Era o sclavă legată de un fier de călcat, a cărei viață se destrăma cu fiecare mișcare pe pânza întinsă pe masă. Dar ceva îi înduioșă inima, pentru că – și o putea vedea cu propriii ochi – era nespus de frumoasă! Negrul ca tăciunele al părului ei murdar, incomparabilul oval al chipului ei gălbejit, pielea ei albă și bolnăvicioasă și lumina aceea care pătrundea prin fereastră și îi învăluia trupul firav vârat într-o rochie sărăcăcioasă și îi lumina ochii lipsiți de viață, fixați pe fierul de călcat. Da, cât de nespus de frumoasă era tânăra aceea fără vârstă și care părea că păstrează pe trupul său toate rănilor, toate umilințele, toate tăcerile tuturor sărmanilor de pe această lume, ale tuturor lucrătoarelor anonime, ale tuturor femeilor nevăzute,

încovoiate, înjosite, insultate, chinuite, degradate! Câtă imensă epuizare în acel plăpând trup aplecat și totuși atât de frumos, de delicat, de nobil și de elevat!

A știut că o iubește atunci când, după ce și-a scos caietul din buzunar, a început să o deseneze cu trăsături rapide și îndurerate, când toată viața ei a început să capete formă pe hârtia albă.

Se bucură că nu l-a luat în seamă pe Pallarés, rămânând în studio ca să picteze, până când îi veni cheful să dea o raită.

Și acum se afla acolo, în fața ei.

— Ce faci? îl întrebă tânăra, apropiindu-se curioasă de fereastră.

— Te desenez, pot?

— Bine.

Tovarășele fetei izbucniră în răs. Lui Carmen îi apăruse un pretendent chipeș, un băiat prea mic de statură pentru vârsta lui, cu ochi și urechi mari și care era îmbrăcat ca un bărbat, ca să pară mai în vârstă. Grupul de lucrătoare din acel mic atelier de călcat, situat într-un subsol de pe strada Montcada, avea de-acum un motiv de glume. Erau douăsprezece fete legate de douăsprezece fiare de călcat și care își petreceau viața, cât era ziua de lungă, aplecate peste o masă ticsită cu rufe de călcat.

— O să mă lași să-l văd? spuse tânăra.

— Când o să-l isprăvesc.

— Bine.

— Dacă vrei, pot să te aștept și să facem o plimbare.

— O să termin foarte târziu, răspunse tânăra, cu gândul să scape de flăcăul acela.

— Nu contează, te aștept.

— N-ai altceva de făcut? N-ar trebui să mergi acasă la părinții tăi?

Întrebarea aceea îl supără pe tânăr.

— La nouă; ies la nouă, spuse Carmen cu un zâmbet în chip de scuză. Nu știa de ce o făcuse, poate de oboseală, poate din curiozitate sau poate ca să vadă desenul acela. Nimeni nu o desenase vreodată; cu toate că o mâzgăleală

făcută de un mucos nu ar merita prea mult osteneala. Dar puștiul agita entuziasmat creionul, fixându-și privirea mai întâi asupra ei și apoi pe hârtie.

— Voi fi aici.

Pablo se îndepărtă. Mai avea încă timp să se piardă prin labirintul de străduțe înguste și întortocheate din zona veche a orașului. Acela a fost momentul când marinarul cel grosolan și înalt s-a ciocnit de el, fiind cât pe-acți să-l facă să cadă, și i-a aruncat caietul din mână.

— Scuzați, spuse marinarul cu o voce gravă, luând caietul de pe jos.

Marinarul aruncă o privire peste ultimele desene fără să-i ceară permisiunea posesorului lor. Pablo nu știa ce să facă și îl lăsă să răsfoiască desenele.

— Sunteți desenator?

— Și pictor, afirmă Pablo.

— Este o fată oribilă și foarte tristă. Tot ce faceți e foarte trist, din câte văd.

Pe Pablo îl supără comentariul acela. Ce putea înțelege un marinar împruțit dintr-un desen? Dar individul acela îl atrăgea, cu glasul său arogant și puternic, cu înălțimea și corpolența lui nemaipomenită.

— Dacă aveți un minut, pot face un crochiu cu chipul dumneavoastră.

— Pe mine nu mă desenează nimeni! Detest pictorii! Ei cred că știu să privească realitatea, dar pictează numai propriul eu, spuse el, aruncându-i caietul pe care Pablo îl prinse din zbor.

Ciudat, se gândi Pablo, văzându-l pe marinarul cel grosolan îndepărtându-se înspre bazilica Santa María del Mar. După ce dădu colțul străzii Montcada, Pablo deschise caietul și făcu o schiță sumară a aceluia personaj ciudat.

— Câți ani ai?

— Optsprezece, răspunse Pablo.

— Mincinosule!

— Șaisprezece.

— Treisprezece?

— Paisprezece... împliniți de curând, afirmă Pablo. Și tu? întrebă la rândul său.

— Eu am într-adevăr optsprezece.

„Pare mai mare”, se gândi tânărul, văzând-o mergând alături de el cu pași oboșiți.

— Îți dau voie să mă însoțești până acasă, dar apoi pleci; mâine trebuie să muncesc.

— Înțeleg, înțeleg.

— Ai un fel de a vorbi foarte ciudat, nu ești catalan, nu-i așa?

— Nu; m-am născut la Málaga, dar am trăit și în La Coruña.

— Nu mă mir că vorbești atât de ciudat: trei locuri, trei limbi.

— Și cum vorbesc?

— Păi, așa, ciudat.

— Și tu de unde ești?

— Dintr-un sat din Murcia. Părinții mei au venit aici în anul Expoziției Universale.

— Locuiești cu ei?

Expresia fetei se schimbă, devenind și mai sumbră, dacă s-ar fi putut așa ceva.

— Nu, tatăl meu a murit. Un accident pe când ridicau în picioare monumentul lui Columb; era zidar.

— Și mama ta?

— S-a întors în sat și... mă rog, eu am rămas.

— Locuiești singură?

— Destul de singură.

— Cum te cheamă?

— Carmen, și tu?

— Eu locuiesc cu părinții mei, pe strada de la Merced, foarte aproape de aici.

— Nu, tinere! Nu te întreb asta! Ci cum te cheamă!

— Pablo, Pablo Ruiz.

Îi plăcea să meargă alături de tânăra aceea mai înaltă cu două palme decât el, dar ce-i putea spune? Se simțea profund atras și dorea să știe totul despre ea, dar experiența lui cu femeile se reducea la niște relații sporadice cu câteva

târfe. Acum era altceva.

— Nu mă lași să văd desenul?

Pablo se opri, scoase caietul, îl deschise la pagina corespunzătoare și i-l oferii. Își aținti privirea asupra ei, încercând să descopere efectul pe care i-l pricinuia desenul. Se gândi că nu i-a plăcut.

— Așa mă vezi tu pe mine?

— Eu te văd foarte frumoasă.

— Dar desenul este foarte trist.

— Munca ta e tristă; tu ești frumoasă.

— Ești un pictor bun?

— Foarte bun... așa spune tatăl meu. Tatăl meu este un pictor bun... vreau să spun, era.

— A murit?

— Mai rău decât atât; a încetat să mai picteze. Dă lecții în La Lonja.

— Îl iubești mult pe tatăl tău, nu-i așa?

— Da, dar în ultimul timp nu ne mai înțelegem. Ni se întâmplă ceva. Dar eu nu vreau să pictez ca toți ceilalți, vreau să fac ceva eu însumi. Trebuie să găsec o formă, o nouă modalitate de a privi, așa cum au făcut întotdeauna marii maestri. Tatăl meu mi-o repetă întruna, dar, apoi... este ca și cum ar vrea să merg prin... – nu îi venea cuvântul.

— ... locuri sigure?

— Da.

— Și tu ce spui?

— Despre ce?

— Despre tine; despre munca ta.

— Că vreau să fiu singurul pictor din lume.

— Singurul?

— Mă rog, vreau să spun cel mai bun.

— Ceea ce este același lucru cu a spune singurul.

Începând din momentul acela, nu a mai putut înceta cu vorba. Nu știa dacă fata era în stare să-l înțeleagă, dar simțea o teribilă nevoie să-i spună tot ce nu îndrăznea să-i mărturisească nici măcar prietenului său Pallarés. După o vreme, consideră că noua lui prietenă poate că se plictisea și că nu înțelegea nici jumătate din tot ce îi spunea el. În plus,

el nu-i ceruse să o însoțească ca să-i vorbească despre el însuși. Simțea nevoia să știe cine era, din ce era alcătuită femeia aceea de care – era convins – se îndrăgostise ca un nebun de cum o văzuse în atelierul acela mizerabil. Și-ar fi dat viața ca să o scoată din beciul în care își ducea existența, unde i se veștejea frumusețea, unde, zi de zi, i se spulberau visurile unul după altul. Dorea să o salveze.

— Și tu ce vrei să fii?

— Asta-i o glumă; doar ai văzut ce sunt, spuse Carmen cu o descurajare care îl întristă pe copilul pictor.

— Am văzut ce faci; asta-i tot.

Ea își ridică fața spre cerul fără stele și spuse:

— Fericită; eu vreau doar să fiu fericită.

Se opri când ajunseră la o poartă mare din piața San Agustín Viejo.

— Am ajuns.

— Te pot vedea și mâine?

— De ce?

— Pentru că te iubesc, spuse el numaidecât cu o convingere de care era și el surprins că fusese în stare să o exprime.

— Dar ce spui?... De unde știi? Ai iubit pe cineva vreodată?

— Nu; de aceea o știu.

Carmen rămase tăcută, părea că încearcă să găsească vreo frază care să schimbe cursul conversației. Îl privi pe puști și zâmbi, de parcă i-ar fi fost o soră mai mare.

— Nu păstrezi desenul?

— Nu l-ai semnat.

Tânărul a scos creionul și a scris „Pablo Ruiz”.

— Nu-ți face griji, n-o să-l vând. Este cel mai valoros cadou care mi s-a făcut vreodată.

— Atunci, pe mâine? Dacă vrei, putem merge la mine în studio și îți arăt ce fac. La aceeași oră?

Ce avea băiatul acela de o atrăgea atât de mult? Desenul i-a plăcut; trist, dar, la urma urmelor, era ea.

— Bine, mâine; la aceeași oră.

— Îți mulțumesc, dar tu nu-mi faci niciun cadou?

Carmen îl sărută pe frunte.

— Du-te, o să ajungi târziu la cină.

5. Marinarul

Tânărul o scurtă pe strada Tiradores înspre Comercio. Se făcuse destul de târziu și cu siguranță că familia terminase de luat cina. Va trebui să dea explicații. Aceleași, ca de obicei: că își petrecuse timpul desenând, ceea ce, în parte, era adevărat; avea un întreg caiet plin cu desene ca să i-o dovedească tatălui său. Pe drum, coborând pe strada Comercio către Marqués de la Argentera nu-și putea lua gândul de la acea fată frumoasă. Răcoarea nopții îl însufleți, precum și faptul că nu era niciun suflet în stradă.

„Carmen, Carmen, Carmen! Frumoasa mea Carmen! Călcătoreasa mea! Îndurerata și trista mea fată care merita o viață mai bună! Sărmana, nenorocoasa și nefericita mea fată de o frumusețe nemaivăzută!”, se gândea el pe când se grăbea și măsura pasul. Pablo ar fi dorit să o sărute; nu sărutase niciodată în viața lui vreă fată; nici măcar pe vreuna dintre acele prostituate pe care le vizita în compania lui Pallarés. Îl atrăgeau, dar în același timp îi făceau scârbă, și dorința de a le săruta pe gură era anulată de acel dezgust, la fel de puternic ca și dorința de a le săruta. Nu, Carmen era altceva. Era fata cea mai frumoasă din lume și, în drum spre casă, pe când medita la toate acestea, se mai gândea și că într-o bună zi se va însura cu ea. A dorit-o din primul moment; a dorit acei ochi mari, întunecați și triști care copleșeau un chip frumos ca o lună de vară; sânii ei erau două porumbețe flămânde pe un trup înfrânt de viață și care cunoscuse împrejurări mai bune; un trup care, bine hrănit și scăpat de oboseala unei munci inumane, ar fi precum cel al unei zeițe mediteraneene. Pablo nu-și putea imagina o sarcină mai conformă și mai adecvată cu dorințele sale decât aceea de a o elibera pe Carmen din viața ei mizerabilă, luând-o de soție. Va munci pentru amândoi. Va fi un mare pictor, nu ca Bernardo Ferrándiz, Antonio Muñoz Degrain sau don Emilio Ocón, pe care tatăl lui îi admira atât de mult. Nu, va fi unul dintre cei mari; ca Velázquez, Rafael sau El Greco. Avea

să o găsească, o va găsi. Da, o nouă formă, un stil propriu, plecând de la imaginea tuturor acelor deznădăjduiți care îi umpleau caietele de schițe. De la toți acei sârmani care meritau altă viață, plecând de la toți nenorociții pe care îi vedea la fiecare colț de stradă în Barcelona și îi sfâșiau sufletul. Pentru că orașul acela nu era doar ceea ce părea să fie; era și un cuib de mizerie, de opresiune, de sclavi lipsiți de vreun viitor. El va picta totul într-un stil nou, într-o formă nouă și tablourile sale se vor vinde cu o mie de pesete, cu trei mii, cu cinci mii de pesete și mai târziu vor fi neprețuite. Iar el îi va oferi o viață nouă lui Carmen, îi va cumpăra haine care să-i scoată în evidență frumusețea, vor vizita marile capitale europene, vor fi primiți de regi și președinți de guvern, îi va cumpăra o casă frumoasă și Carmen va fi doar a lui și, dacă cineva ar îndrăzni să o privească, îi va muta fălcile din loc.

— Ei, băietele!

Strigătul acela îl trezi din visare. Pablo se întoarse. Marinarul cel grosolan pe care îl întâlnise în după-amiaza aceea era acolo, strigându-l în gura mare. Nu mai era nimeni pe stradă.

Marinarul se apropie de el.

— Dumneavoastră sunteți!

— Bună, puștiule. Nu e prea târziu pentru tine?

— Dar pentru dumneavoastră?

— Mergeam spre corabia mea când te-am văzut; mă întrebam dacă ești tu.

Marinarul îi întinse mâna. Pablo șovăi o clipă înainte de a i-o strânge.

— Voiam să mă scuz pentru cele întâmplare mai înainte.

— N-aveți de ce.

— Să-ți explic, îmi petrec viața navigând și nu sunt foarte obișnuit să stau de vorbă cu oamenii. Adevărul e că am puține ocazii pentru așa ceva, în afară de tovarășii mei care, cum vei înțelege, nu sunt dintre cei mai vorbăreți; știi și tu, bătrâni lupi de mare ca și mine, scandalagii și care nu se prea dau în vânt după conversație. Te invit la un pahar de vin.

Pablo șovăi.

— Vino, îți datorez scuze. În orice caz, n-o să-ți facă rău să pierzi zece minute din timpul tău cu acest bătrân marinăr.

Pablo acceptă.

Merseră alături până ajunseră la întretăierea străzii Comercio cu strada Ribera, o luară la dreapta și se îndreptară spre piaza de las Ollas, unde, după cum spunea însoțitorul său, se afla o bodegă care mai era încă deschisă. Marinarul, în timpul scurtului traseu, nu încetase cu vorba, relatându-i călătoriile și cursele cu diferite nave, precum și despre orașele și porturile în care făcuse escale de-a lungul vieții sale. Vasul său se numea *Patna*, o veche navă comercială care ajunsese cu două zile în urmă în portul Barcelonei venind de la Bergen cu tot felul de mărfuri. I-a vorbit despre orașe și porturi, despre încăierări și aventuri, despre locuri exotice și îndepărtate. Părea că bătrânul marinăr, de naționalitate olandeză, după cum i-a spus la un moment dat în lungul său monolog, turuia în urechile băiatului tot ce tânărul acela de paisprezece ani dorea să audă. Era un tip înalt și dezagreabil, cu umerii puțin căzuți, cu o cicatrice care îi brăzda fața de la bărbie până la urechea stângă și pe care o barbă încâlcită și deasă nu o putea ascunde.

Nu erau mulți clienți la ora aceea în bodega veche și murdară. Se așezară la o masă, și marinarul continua să relateze aventurile sale, în vreme ce patronul le aducea o cană cu vin și două pahare.

Lui Pablo, prima înghițitură aproape că îi întoarse stomacul pe dos.

Îi plăcea individul acela, era simpatic și vorbăreț; dar era ceva în el care îl neliniștea și care, în același timp, îi ațâța curiozitatea.

— Așadar, ești pictor?

— Da.

— Mai pot să văd o dată caietul?

Pablo îl scoase din buzunar și i-l oferii. Marinarul răsfoia încet paginile. Se schimba la față pe măsură ce trecea de la un crochiu la altul: pe chipul său se citea asprime, precum și

o expresie răutăcioasă pe care nu i-o văzuse până în momentul acela. Atunci, Pablo își aminti că îi făcuse un crochiu fără permisiunea lui și că marinarului nu-i plăcea să fie desenat. Dar era deja prea târziu. Marinarul se opri la desenul său.

— Așa mă vezi tu? Ca pe toți acei nefericiți pe care-i desenezi?

Pablo nu răspunse.

— Lipsește o pagină.

— Da, i-am dăruit-o iubitei mele, spuse el cu o candoare care fu cât pe-aci să-i provoace un hohot de râs marinarului.

— Iubita ta?

— Da; mă rog, ea nu știe încă.

— Și ce-o mai fi și asta?

Pablo nu răspunse la întrebarea lui. Înțelese că trebuie să învețe să-și țină gura. Voia să-și recupereze caietul, dar nu știa cum să o facă.

— Nu cumva o fi una dintre acele nefericite care-și petrec viața călcând?

— De unde știți?

Marinarul nu răspunse la întrebarea puștiului, se mărgini să arunce caietul pe masă și spuse pe un ton batjocoritor:

— Știi să desenezi doar rahaturi? Știi doar să faci portrete la toată această scursură care nu valorează nici cât un rahat?

Asta îl indignă pe tânăr.

— Dumneavoastră nu sunteți mai bun decât ei. Un paria care mergeți din port în port.

— Ce știi tu! Ești un afurisit plin de iluzii care crezi tot ce îți se spune și, ceea ce e și mai rău, tot ce vezi! Habar n-ai de nimic! Oare nu știi că de multe ori lucrurile pe care le vedem nu sunt adevărate?... Nu, bineînțeles, ce poate ști un simplu mucos?

Pablo se ridică de la masă. Nu îi plăcea întorsătura pe care o luase conversația aceea. Într-o clipă, individul se schimbă, parcă ar fi stat la masă cu o persoană diferită de marinarul vorbăreț și simpatic care, cu puțină vreme înainte, îl invitase să intre în spelunca aceea. Ar fi vrut să-l dea

naibii. Cărui fapt se datora turnura neașteptată și violentă pe care o luase conversația? Ce știa el despre Carmen și atelierul de călcat? În orice caz, nu era dispus să afle. Voia doar să plece.

— Așază-te! îi porunci marinarul.

Câțiva clienți ridicară capul înspre masa lor. Puștiul luă loc.

— Crezi că știi ceva, nu-i așa? Că ești un puști foarte isteț, așa-i? Un puști cu un talent special. Sunt atâtea lucruri pe care nu le știi, atâtea...

Tăcere.

— Ce știi tu de fapt? Nu ești decât un puști ordinar care locuiește într-un cartier ordinar, plin de oameni care nu merită să vadă dimineața lumina soarelui. Când te trezești, știi perfect că nu există nimic pe lume care să te tulbure. Trăiești ziulica ta ordinară, iar noaptea dormi, după ce ai desenat niște chestii pe care le crezi minunate, despre persoane anonime care ți se par interesante. Dormi adâncit în vise dulci și stupide, în iluzii... în vreme ce tăticul și mămica îți pun o farfurie pe masă, te duci la stupidele tale lecții de pictură și îți petreci timpul în sărăcăciosul tău atelier, visând să ajungi un geniu. Așa trăiești tu, un filfizon de rahat, nutrind visuri care nu valorează nici cât un rahat... Iar eu o să-ți pricinuiesc coșmaruri! Nu-i așa?... Trăiești ca într-un vis, ca un somnambul, ca un orb. Caietele tale sunt un gunoi... Ce știi tu cum este lumea? Știi că lumea nu-i altceva decât o scârnăvie? Știi că dacă s-ar dărâma fațadele caselor nu s-ar găsi decât porci?... Lumea-i un infern, ce importanță are ce se întâmplă în ea? Trezește-te!... Folosește-ți inteligența!... Sunt aici ca să te fac să vezi altă lume... învață ceva!

— Sunteți nebun!

— Iar tu o să mă ajuți să fac asta.

— Sunteți nebun de legat, spuse Pablo, luându-și caietul. Dumneavoastră disprețuiți oamenii, adăugă el.

— Oamenii! Sunt cu toții oribili! Uită-te la femeile alea, îi atrase atenția marinarul, arătând spre o altă masă. Grase, fanate, ahtiate, bolnave.

— Dar sunt ființe umane.

— Ființe umane, curvele alea? Serios? Duhnesc! Sunt ca niște animale. Și ce pătesc animalele când se îngrașă și îmbătrânesc?

Băiatul se ridică, iar marinarul îl opri, apucându-l de braț.

— Același sânge curge prin venele noastre; același foc. Am venit din infern ca să-ți arăt măruntaiele lumii.

— Lăsați-mă în pace! Dați-mi drumul!

— Suntem legați, băiete. Să nu uiți asta. N-o să mă despart niciodată de tine. Va veni o zi când vei picta lumea văzută cu ochii mei și nu vei reuși niciodată să ieși în evidență. Țasta-i jurământul meu!

Pablo părăsi localul după ce își vărsă paharul pe masă. Nu privi în urmă. Nu vru să-l vadă pentru ultima dată pe acel individ posedat de diavol care continua să vocifereze la masă, își bătea joc de el și îi promitea că acela era doar începutul, că îl va târi până în adâncul infernului.

6. Desenul

— E tatăl meu, spuse el arătându-i fetei tabloul.

Pablo o luă de la atelier și o aduse în studioul lui din strada de la Plata. Nu era foarte multă ordine, se gândi fata când văzu acel haos de tablouri, desene și picturi împrăștiate prin cămăruța care îi servea ca loc de muncă.

— O să-ți cunosc toată familia, zise fata în glumă.

Tânărul pictor îi arătă portretele și desenele în care tatăl, mama și sora sa Lola îi serveau drept modele.

— Sunt prea academice, afirmă tânărul pictor.

— Sunt bune?

— Ți-am mai spus, sunt foarte academice; nu mi-am găsit încă stilul propriu. Ție cum ți se par?

— Eu nu înțeleg nimic, dar, într-adevăr, cred că sunt foarte bune. Sunt ca tablourile adevărate... vreau să spun... că nu par să fie pictate de...

— De un copil?

Carmen își dădu seama că a dat cu bâta în baltă. Dar tânărul nu s-a supărat; înțelegea perfect ce voia să spună tânăra. În fond, fata arăta aceeași uimire pe care au avut-o și profesorii lui când a intrat în La Lonja cu mult înainte de vârsta impusă. Toți colegii lui erau cu câțiva ani mai mari decât el și niciunul nu era atât de bun ca el.

— Tatăl tău are o înfățișare de om bun, dar cam trist. Nu-i așa că pare străin, atât de înalt și cu părul roșu? Dar nu privește drept în față, e ca și cum n-ar avea iluzii. Și culorile sunt cam triste. Mie îmi face impresia că parcă l-ar fi bătut cineva.

Judecata aceea rapidă a fetei în privința lucrării sale i se păru strălucită. Captase în cuvinte puține esența a ceea ce dorise el să picteze.

— Ești mai bună privind un tablou decât profesorii mei.

— Nu râde de mine; nici măcar nu știu să scriu și să citesc. Sunt o proastă.

— Să nu spui asta. Să privești înseamnă să selectezi, asta

e munca mea. Dar tu, tu ai înțeles... starea mea sufletească.

Puștiul o lingusea, fără îndoială, dar lui Carmen îi făcu plăcere, pentru că, lângă el, înceta să mai fie invizibilă. O asculta și, ceea ce era și mai plăcut, o mânca din priviri.

— Mama ta seamănă mult cu tine, vreau să spun ca înfățișare, zise ea, arătând spre tabloul cu mama artistului. Este o femeie foarte vioaie. Nu e ca tatăl tău, este micuță și grăsuță, dar are ochi veseli.

— Cum poți să știi, dacă îi are închiși?

— Știu. Mai știi și că te iubește mult, că ești cel pe care îl iubește cel mai mult și, pe deasupra, crede că fiul ei va fi regele lumii.

— Asta cred toate mamele despre fiii lor.

— Da, dar ea are motive să o creadă. Cu ce l-ai pictat?

— Pe hârtie, cu un fel de crete colorate pe care le numim pasteluri. L-am pictat la scurtă vreme după ce ne-am mutat pe strada de la Mercedes. Mama era istovită cu toată vânzoleala mutării. Atunci, s-a așezat pe un scaun și a început să coasă. Nu împunsese nici măcar de două ori cu acul când, răpusă de oboseală, a închis ochii și și-a lăsat capul să-i cadă pe piept. Tot ce avea în poală: cheile, acele, ațele, ochelarii și foarfecele au ajuns pe jos. Sora mea Lola s-a grăbit să le strângă, dar eu am oprit-o, i-am spus să nu se apropie, să stea cuminte și să nu facă niciun zgomot. Atunci, am desenat momentul acela. Tabloul ăsta e rezultatul.

Carmen se simți înduioșată de relatarea acelei scene. Tânărul avea un glas ciudat și sugestiv. Un glas care nu i se potrivea cuiva de vârsta lui. Dar ceea ce într-adevăr a captivat-o, privind din nou tabloul, a fost cât de frumos pictase simpla scenă de familie pe care tocmai i-o relatase.

— Și desenele astea?

— Sunt niște studii pentru un tablou pe care l-am făcut anul trecut. Se numea *Prima Comuniune*. Copila îngenuncheată pe scaunul de rugăciune cu liturghierul în mână și îmbrăcată pentru împărtășanie este sora mea Lola. Bărbatul de lângă ea nu este tatăl meu, ci domnul Vilchez, un prieten de-ai lui. Ministrantul este fiul său. Dificultatea a fost să-i fac profilul surorii mele, privind spre dreapta.

— De ce e mai dificil?

— Pentru că e mai ușor spre stânga. Vezi? Aici am niște crochiuri în care Lola privește în cealaltă parte.

— Pare un tablou mai mare.

— Chiar este. Dificultatea a fost compoziția, trasarea diagonalelor. Liturghierul Lolei mi-a servit ca punct de intersecție.

— Nu înțeleg nimic.

— Mă rog, nu contează. O să înțelegi. O să-ți explic totul.

Spuse ultima frază cu o convingere care mergea dincolo de ceea ce exprima în realitate. Cuvântul acela, totul, implica multe lucruri.

— L-am prezentat la expoziția de Arte Frumoase și Meserii Artistice.

— Asta-i ceva important, nu-i așa?

— Și încă foarte important. S-au prezentat Rusiñol²⁰, Graner²¹, Casas²², Mir²³, Nonell²⁴ și mulți alții... și adăugă, pentru că vorbea atât de repede, încât i se păru că fata nu-l mai urmărește: Sunt pictori mari.

— Când mi-ai făcut desenul, n-ai desenat lăntișorul pe care-l port la gât.

— Știu.

Tânăra purta un lăntișor cu un mic medalion cu Fecioara del Carmen.

Pablo zăbovi cu răspunsul.

— Nu cred în Dumnezeu, spuse el.

— Dar acesta e un tablou religios, zise ea arătând desenele

²⁰ Santiago Rusiñol i Prats (1861-1931), pictor, scriitor și dramaturg spaniol de limbă catalană (n.tr.).

²¹ Lluís Graner Arrufi (1863-1929), pictor realist catalan (n.tr.).

²² Ramón Casas i Carbó (1866-1932), pictor spaniol de origine catalană, celebru pentru portretele, caricaturile, precum și pentru afișele și cărțile sale poștale ilustrate (n.tr.).

²³ Joaquím Mir i Trinxet (1873-1940), pictor peisagist spaniol de origine catalană (n.tr.).

²⁴ Isidre Nonell i Monturiol (1872-1911), pictor și desenator catalan, exponent al postmodernismului catalan de la începutul secolului XX (n.tr.).

pentru *Prima Comuniune*.

Pablo nu îl văzuse din această perspectivă. Era vorba despre o reprezentare a familiei, despre sora lui luând prima împărtășanie. Convingerile pictorului însemnau prea puțin sau chiar nimic.

— Știi, când locuiam în La Coruña, Conchita, sora mea mai mică, a fost foarte bolnavă. De-abia împlinise opt ani.

— Și tu ce vârstă aveai?

— Doisprezece sau treisprezece ani, cred. Pablo se opri, căutând cuvintele exacte pentru ca tânăra Carmen să înțeleagă ce a simțit el în momentul acela. Conchita se stingea încetul cu încetul și, de atunci, tatăl meu n-a mai fost același om. Eu i-am făcut o promisiune lui Dumnezeu: am jurat că nu voi mai picta niciodată dacă el îi va îngădui copilei să trăiască. I-am făgăduit că îi voi dărui ceea ce iubeam mai mult pe lume, să pictez; că nu voi mai pune niciodată mâna pe un creion, pe o pensulă. Dar Conchita a murit și, de atunci, nu mai cred în Dumnezeu.

Pe Pablo îl podidiră lacrimile, avea un nod în gât. Carmen îl îmbrățișă și, după o clipă, cei doi se sărutau pe buze. Apoi, tânăra duse capul pictorului la pieptul ei și Pablo putu să-i simtă, sub una din porumbițele acelea mici și plăpânde, bătăile inimii celei pe care o iubea atât de mult. Își duse mâna la porumbiță și simți cum trupul acesteia se întărea și ritmul bătăilor inimii creștea.

— Nu e bine, spuse Carmen, desprinzându-se de băiat. Încă nu, ești un copil.

Dar despărțirea dură câteva clipe, pentru că, puțin după aceea, amândoi se pomeniră rostogolindu-se pe podea. Ea se ridică în capul oaselor și își descheie cămașa, iar băiatul putu să vadă un trup plăpând, dar frumos; ușor și subțire ca o gardenie violetă.

O lăasă să doarmă, în timp ce se însera și lumina se micșora încetul cu încetul peste trupul dezgolit. Pablo nu înceta să o privească. Era atât de frumoasă! Nu fusese niciodată cu o fecioară. Așa era Carmen: o fecioară demnă de cel mai bun Rafael.

Făcu mai multe desene ale tinerei dormind și, după aceea, se desenă pe sine alături de ea. Apoi, începu un crochiu al aceluia marinar urâcios pe care nu și-l putea scoate din minte. Ce a vrut să spună când a afirmat că sunt uniți, că el îl va ajuta, că același sânge curge prin venele lor? Uniți în ce? Ce coșmaruri dorea să-i provoace? Nu putea înceta să se gândească la acea amenințare proferată de un nebun care a sfârșit prin a afirma că avea să-l târască până în adâncul infernului.

Carmen se trezi.

— Ce faci? El părea că nu o aude. Ce întrebare prostească! Desenezi! Nu te poți opri niciodată?

— Niciodată, afirmă Pablo și îi arată ultimele desene.

— Ești un porc! Ți se pare că e frumos să te desenezi lângă mine lingându-mă acolo jos, de parcă ai fi un motan? întrebă ea glumind.

— Dar ție? întrebă la rândul lui, zâmbind.

— Da, mi se par foarte frumoase... dar ești un porc.

Ea se ridică în capul oaselor și acea mișcare ușoară îi agită cele două porumbițe, spre delectarea tânărului pictor, care le privi extaziat.

Chipul lui Carmen se umbri brusc; faptul nu trecu neobservat pentru Pablo.

— Ce se întâmplă?

— Eu îl cunosc pe bărbatul ăsta, zise ea, arătându-i desenul cu marinarul, ultimul crochiu din caiet.

Afirmația îl descumpăni pe băiat. Și în clipa aceea își aminti unele fraze pe care i le lansase marinarul: „Nu cumva o fi una dintre acele nefericite care-și petrec viața călcând?”

— De unde îl cunoști?

— În ziua în care ne-am văzut pentru prima dată... la puțină vreme după ce ai plecat... Carmen încercă să-și pună ordine în gânduri. Omul ăsta, îți spun, puțin după ce te-ai îndepărtat, s-a apropiat de fereastră. La început, nu ne-am dat seama, dar toate am simțit o prezență de foc, o atmosferă înăbușitoare care venea de la fereastră. Atunci l-am văzut în cadrul ei, cu ochii lui incandescenti și răi ațintiți asupra noastră, a tuturor. Era o privire adâncă și disprețuitoare,

care ne-a strâns inima. Ne-am simțit într-adevăr speriate și neînsemnate, foarte neînsemnate și lipsite de apărare.

— Și ce s-a întâmplat?

— Ana, una dintre tovarășele mele, gata întotdeauna să se ia la hartă și care nu se teme de nimic, s-a apropiat de fereastră și l-a înfruntat. Nu-mi amintesc ce i-a spus, dar l-a făcut cu ou și cu oțet. E grozavă când nu-i place ceva! Ceea ce chiar că îmi amintesc a fost răspunsul lui.

— Care?

— Curvelor!

— Și mai ce?

— Doar atât; dar cu un glas atât de cumplit, încât ne-a înspăimântat pe toate. Apoi s-a îndepărtat, în vreme ce Ana, cu mâinile în șolduri, îi susținea privirea. S-a îndepărtat câțiva pași, după cum îți spun, și apoi s-a întors și m-a arătat cu degetul; i se citea pe față multă răutate. Degetul acela îndreptat spre pieptul meu era ca un cuțit, de parcă mi-ar fi pătruns în carne, de parcă m-ar fi rănit și ar fi scormonit foarte adânc în mine. Mi-am dus mâinile la piept și, când am privit din nou spre fereastră, prezența aceea teribilă dispăruse. Eram foarte speriate, dar eu m-am simțit...

— Cum te-ai simțit?

— Am fost mai îngrozită decât oricând. Am văzut moartea, am văzut o groapă neagră, un întuneric adânc. Am crezut că am murit. Pentru câteva clipe, părăsisem această lume.

— Liniștește-te, liniștește-te! îi spuse puștiul, îmbrățișându-o.

Atunci Pablo i-a povestit întâlnirea și conversația pe care o avusese cu același marinăr când se întorcea acasă. Și încheie zicând:

— Dimineață, m-am dus în port și am întrebat de vasul *Patna*. Nu exista nicio navă cu acest nume, niciuna numită astfel nu acostase și niciuna nu părăsise portul. Nava aceea nu există.

— Ce crezi că voia individul ăla?

— Nu știu; poate că era vorba de un nebun, de un neica nimeni, de un ursuz. În orice caz, a dispărut la fel cum a

intrat în viețile noastre.

Pe Carmen nu a mulțumit-o răspunsul lui Pablo. Dar, desigur, ce putea crede un băiat a cărui minte se concentra pe mâinile sale de aur? Nu, presimțea ea, bătrânul marinar nu dispăruse. Se vor reîntâlni, și numai gândul acesta făcea să i se cutremure sufletul.

— Trebuie să mă întorc acasă, e foarte târziu. De ce nu mă conduci?

7. Știință și caritate

Cu câteva luni înainte, don José prezentase tabloul fiului său, *Prima Comuniune*, la concursul de Arte Frumoase și Meserii. A purtat în catalog numărul 80, a fost evaluat la o mie cinci sute de pesete și critica a fost foarte elogioasă în privința lui. La 15 mai, a apărut o cronică în *Diario de Barcelona*, în care Miguel Badía afirma că „există sensibilitate în personaje și fermitate în conturarea anumitor părți”. I-a citit cronică aceea în întregime lui Carmen după câteva luni, în studioul lui. Pablo începu să o ducă pe Carmen la expoziții. Tânărul pictor îi comenta tablourile altor pictori, lucrările lui Rusiñol, Brull²⁵, Casas, Nonell și ale altor artiști. Dar entuziasmul pe care îl arăta Pablo se izbea de senzațiile contradictorii ale lui Carmen. Ce făcea ea, o autentică analfabetă, alături de copilul acela atât de talentat și pe care toată lumea se întrecea în a-l lăuda ca pe un artist de mare viitor?

— Tu înțelegi tablourile mele mai bine decât toți ceilalți, îi spunea pictorul atunci când Carmen își exprima îndoielile.

Dar Carmen știa că nu putea fi la înălțimea acelui tânăr care era prin toată ființa lui doar curiozitate și activitate neconținută și care voia să cuprindă lumea cu energia mâinilor sale, și care își petrecea ziua hoinărind la întâmplare prin zona veche a orașului, având întotdeauna la îndemână cutia cu vopsele. De multe ori, venea să o caute și se plimbau împreună până la galeria mănăstirii San Pablo del Campo sau până în cartierul Barceloneta. Ea îl privea în tăcere, mereu alături de el, în timp ce tânărul încerca să capteze clipa și să o fixeze pe hârtie.

Pablo era o vâltoare care o târa după el, care o făcea să se simtă vie, care îi arăta o altă lume și care îi vorbea despre alte lucruri, pe care ea nu le bănuise niciodată, și care o

²⁵ Joan Brull i Vinyoles (1863-1912), pictor catalan, reprezentant al simbolismului prin înfățișarea unor personaje mitologice feminine (n.tr.).

iubea, o îmbrățișa, o ocrotea și îi spunea întruna că o va elibera până la urmă de acea muncă de sclavă. Dar Carmen putea să simtă în adâncul ființei sale că era o povară pentru tânărul pictor. El nu știa, nu putea înțelege; în schimb, Carmen știa că nu se putea lega de viața lui, de o viață care trebuia să fie liberă să zboare, și să caute, și să găsească. Ea rămânea pe dinafară din toate astea.

Se iubeau în studio, ascunzându-se de don José, care îl vizita adesea și îi pregătea pânzele, cu dorința ca fiul său să-și consolideze renumele după succesul modest obținut cu lucrarea *Prima Comuniune*. Studioul era foarte aproape de strada de la Mercedes, unde tatăl său închiriasse un al doilea apartament la numărul trei. Apropierea îi permitea să-l supravegheze pe fiul său, pe care îl bănuia că iese cu o tânără mai mare decât el.

Tatăl și fiul se înțelegeau bine în noul proiect, prin care Pablo voia să se îndepărteze de exigențele academice și de proiectele cu teme religioase care erau la modă și care le plăceau atât de mult maeștrilor săi. Pablo dorea să uite de pânzele numite *Ministrantul* și *Prima Comuniune*, iar tatăl său era de acord. Tema i-o propusese don José, și fiul său o acceptase. Tabloul avea să reprezinte un medic luându-i pulsul unei bolnave, în timp ce aceasta era ținută sub observație de către o călugăriță purtând un copil în brațe și oferindu-i bolnavei o ceașcă mare. Don José cheltui doi duros²⁶ pe ședință, angajând o cerșetoare și pe fiul acesteia, care cereau pomană aproape de studioul lui Pablo, ca să-i servească drept model. Grație fratelui său Salvador, don José făcu rost și de un veșmânt de soră de caritate aparținând unei cliente ale sale pe care o îngrijise de câteva ori: maica Josefa González, din Compania Fiișelor de Caritate „Sfântul Vicențiu de Paul”. Personajul medicului a fost însuși don José, care i-a pozat fiului său în nenumărate ședințe de pregătire.

Pablo s-a dedicat lucrului ca întotdeauna, cu un

²⁶ Denumirea unei monede echivalente cu cinci pesete (n.tr.).

entuziasm nemăsurat. Nu a văzut-o pe Carmen trei zile la rând, dar asta i se întâmpla adesea; de multe ori dorea să fie singur. Singurătatea este cea mai bună hrană pentru un pictor, i-o spunea mereu tatăl său, și era adevărat. Dar după aceea, purtat de firea sa impulsivă, avea nevoie să evadeze în stradă, să vadă oameni sau să o întâlnească pe Carmen ori de câte ori voia. Iar ea trebuia să fie la dispoziția capriciilor sale.

Când, după patru zile, și-a abandonat pensulele și s-a îndreptat spre atelierul de călătorie din strada Montcada, nu a mai găsit-o acolo. Carmen își luase rămas-bun și tovarășele ei nu știau nimic despre ea. Se îndreptă spre piața San Agustín Viejo, în fața porții unde o lăsa întotdeauna; cu toate că nu știa la ce etaj locuiește, sună la ușa de la primul etaj și întrebă de ea. Acolo nu locuise niciodată cineva cu numele acela. Nu luă în seamă informația și urcă până la etajul următor. Sună la ușă și îi deschise o femeie cu un copil în brațe.

— Nu cunosc pe nimeni cu numele ăsta. Spuneți că o însoțeți mereu? La ce etaj?

— Nu știu etajul, de aceea vă întreb. O lăsam la poartă și apoi plecam.

— Atunci, ați greșit poarta. Am locuit aici toată viața și, vă spun, nu cunosc pe nimeni cu numele ăsta.

Ieși în stradă cu o indispoziție de nedescris. Nu, nu greșise poarta. De câte ori nu o lăsase acolo pe când ea îl privea plecând? Fără îndoială, Carmen îl înșelase, permițându-i să o conducă la o adresă falsă, dar ce rost avea? De ce nu dorea ca el să cunoască adresa la care locuia cu adevărat?

Hotărî să se întoarcă la atelierul călătoreșilor. În ușă, vorbi cu una dintre ele.

— Lucra de trei ani în atelierul ăsta. Eu eram aici cea mai bună prietenă a ei, dar știu foarte puține lucruri despre ea. Ai văzut cum muncim, de dimineață până seara și, cu toate că suntem toată ziua împreună, n-avem mult timp ca să vorbim despre treburile noastre. E o muncă istovitoare, ajungi obosită de ziua dinainte și sfârșești și mai rău când pleci, și așa, zi după zi, dorind să vină duminica. Ceea ce știu

este că, până să te cunoască, n-am văzut-o niciodată atât de fericită și de veselă. Vorbea întruna de tine, de tânărul ei pictor.

— Și de ce a plecat?

— Nu știu. De câteva zile nu vorbea cu nimeni. Eu o întrebam de tine și, deși îmi răspundea, nu mai era ca înainte. Rumega ceva, o bătea gândul la ceva.

Călcătoreasa tăcu. Pablo care, precum un câine bătut, se învârtea întruna, se opri dintr-odată și întrebă:

— Ce gând?

— Cred că s-a gândit că nu e potrivită pentru tine, că nu aparține de lumea ta și toate astea... mă rog, nu știu care este lumea ta. Nu înțeleg nimic despre pictori, dar poate că prietena mea Carmen avea dreptate.

— Nu, n-avea. Eu o iubeam.

— Și ea pe tine. Ce schimbă asta?

— Totul.

— Ești un copil și nu pricepi nimic din viață. Acum, crezi că ești îndrăgostit. Vezi o fată săracă, o nefericită, ca și mine, fără speranțe, și dorești să-i schimbi situația. Dar mai târziu? Nu, puștiule, iubirea este altceva. Poate că nu înțelegi, dar dacă ea a plecat, este pentru că te iubea cu adevărat. Mi-a spus cândva că alături de tine descoperise frumusețea lumii și că, deși acum era în stare să o recunoască, aceasta nu-i aparținea. Eu cred că tu te uitați la ea așa cum te uiți la tablourile tale sau la tablourile celorlalți, din orgoliu și din dorința de a poseda tot, de a-l face să fie al tău, de a-l lua în stăpânire. Pablo, Carmen te privea altfel. Tu vei continua să fii bun pentru ea, fie că aparții altei persoane, fie ție însuși ori nimănui. Așa te-a văzut Carmen și în felul ăsta te iubește.

Pablo nu a înțeles-o sau nu a vrut să o înțeleagă, pentru că proasta sa dispoziție nu putea fi exprimată în cuvinte. Lumea lui nu erau cuvintele. Ea plecase. Îl părăsise și, în ciuda celor spuse de călcătoreasă, continua să nu înțeleagă de ce.

S-a întors în piața San Agustín Viejo și și-a plimbat nefericirea învârtindu-se întruna în jurul ei, în vreme ce

seara se stingea încet, ca un bolnav fără speranțe. Se opri în poarta unde o lăsase de atâtea ori pe Carmen și începu să plângă.

De pe cealaltă latură a pieței, o femeie îl privea printr-o fereastră.

8. Els Quatre Gats²⁷

Barcelona, iulie 1897

— Înviorează-te, Pablo! Mergem la expoziția de la Els Quatre Gats. O să-ți placă și, în felul acesta, o să-ți mai revii.

De luni de zile, Pablo târa după el o melancolie care îl neliniștea pe Manolo. Lua parte la chefuri, într-adevăr, dar Pablo nu mai era același om.

Pallarés venise împreună cu Sitwell, cel de nedespărțit, la studioul prietenului său. Se izolase de zile întregi fără să vadă pe nimeni, dedicat lucrului. Pablo picta noaptea și dormea până foarte târziu dimineața.

— Este o bodegă care te va încânta. S-a deschis acum o lună și, cum spune Manolo, este o expoziție foarte interesantă cu lucrări de Casas, Rusinol, Utrillo²⁸, Nonell, zise Sitwell entuziasmat, susținând insistența lui Manolo.

— Nonell? Ai spus Nonell?

— Da, și Mir, și Torrent²⁹.

Desigur că propunerea aceea îi surâdea; toate personalitățile, cei mai buni și mai inovatori artiști catalani expuneau împreună. Pablo continuă să lucreze în tonuri ocruc și cenușii la noul său tablou, *Interior de cafenea*, fără să le acorde aparent atenție celor doi prieteni care îi invadaseră pe neașteptate spațiul. Dar dacă expunea Nonell, era altceva și merita osteneala să vadă. Cu toate acestea, zăbovi până să dea un răspuns afirmativ.

Els Quatre Gats fusese inaugurat în urmă cu o lună, pe 12 iunie. Era un local în stilul lui Chat Noir și al altor renumite

²⁷ În catalană în original, „Cei Patru Motani”, un local cu funcții de berărie, cabaret, restaurant, dar mai ales de loc de întâlnire pentru reprezentanții artiștilor plastici din Barcelona care organizau aici și expoziții cu lucrările lor (n.tr.).

²⁸ Antoni Utrillo i Viadera (1867-1944), artist catalan, realizator de afișe, ilustrații și ornamentații murale (n.tr.).

²⁹ Jose Mongrell i Torrent (1870-1937), reprezentant de seamă al picturii valenciene (n.tr.).

localuri artistice din Montmartre, după cum îi povesteau cei doi prieteni, până când se hotăra el ce să facă. Avea un aspect de berărie pe jumătate modernistă, pe jumătate asemănătoare unui decor de operă wagneriană.

— Este o cafenea în stilul celor de la Paris, insistă Manolo.

— Și cine a deschis-o?

— Patru cotoi.

— Se pare că ideea a fost a lui Utrillo și acesta i-a împărțit-o lui Pere Romeu³⁰. Știi doar că Pere a lucrat la Paris, în cafeneaua Le Chat Noir a lui Rodolphe Salis³¹.

Pablo asculta informațiile prietenilor săi fără să-și ia privirea de la tablou.

— Salonul principal este decorat cu o pânză de Casas. Este splendidă. Îi prezintă pe el și pe Romeu pe un tandem; este un tablou foarte bun, spuse Sitwell.

— Păi, va trebui să-l vedem, afirmă Pablo, lăsându-și pensulele.

— Avem întâlnire la intrare peste o jumătate de oră cu Cardona³² și Casagemas³³. Carles Casagemas o să-ți placă; este un tip genial și un mare artist; bănuiesc că veți fi buni prieteni, insistă Manuel.

Se îndreptară spre casa Martín, construită de Puig i Cadafalch³⁴, la parterul căreia, cu arcade în stil neogotic prevăzute cu geamuri, se afla menționata berărie.

Ajunseră la colțul cu pasajul del Profeta după o jumătate de oră. Ceilalți prieteni îi așteptau la intrare.

Înăuntru era foarte aglomerat. Un candelabru mare atârna din tavanul ale cărui grinzi din lemn îi dădeau un aspect

³⁰ Pere Romeu i Borràs (1862-1908), promotor cultural catalan, foarte legat de lumea artelor (n.tr.).

³¹ Louis Rodolphe Salis (1851-1897), creatorul, animatorul, proprietarul și sufletul cabaretului Le Chat Noir (n.tr.).

³² Josep Cardona i Furró (1878-1922), sculptor naturalist catalan (n.tr.).

³³ Carles Casagemas (1881-1901), pictor catalan, după a cărui moarte prin sinucidere la 20 de ani, Picasso inaugurează ceea ce s-a numit „perioada albastră” a creației sale (n.tr.).

³⁴ Josep Puig i Cadafalch (1867-1956), arhitect spaniol, unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai modernismului catalan (n.tr.).

oarecum rustic. Tot localul era plin cu diferite obiecte, iar pereții erau încărcați cu farfurii, arme, afișe, tablouri și desene. La jumătatea înălțimii pereților, ornamentația era completată cu plăci din faianță valenciană în culori vesele. În spatele localului, era o săliță în care Miguel Utrillo³⁵ delecta clienții cu spectacole de marionete și umbre chinezești.

Nu aveai loc să faci un pas.

³⁵ Miquel Utrillo i Morlius (1862-1934), inginer, pictor, decorator, critic și promotor artistic catalan, tatăl adoptiv al lui Antoni Utrillo i Viadera (n.tr.).

9. Respect

Aproape în zori, tânărul intră împleticindu-se în casă. Richard Sitwell îl așteptase pe fiul său în bibliotecă și îi ieși în întâmpinare când îl auzi intrând. Îl găsi pe jos, lângă ușa de la intrare, delirând și cu un aspect jalnic de câine bătut. Rămase câteva clipe nemișcat, observându-l cu durere. Ricardo avea privirea pierdută și făcea mari eforturi să se ridice în picioare.

— Uite în ce hal vii acasă; mi se face rău să te văd așa, spuse tatăl său.

Tânărul nici nu-l auzi. Delira, spunea cuvinte pe care tatăl său nu le putea înțelege. Majordomul își făcu apariția în momentul acela.

— Ajută-mă să-l ducem în camera lui.

Împreună, stăpânul și servitorul îl ridicară, îi susținură capul și îl duseră în camera lui.

— Poți să ne lași; mă ocup eu de el.

Tatăl său îl privea trântit acolo în pat, ca un balot; în vremea asta, tânărul spunea fraze de neînțeles.

— Ce prăpăd! urlă Sitwell încercând să-și potolească mânia.

Se așeză pe un scaun, lângă el. Privind sperietoarea aceea, îi venea greu să-și amintească înfățișarea lui sănătoasă, trupul său viguros.

— N-ar fi trebuit niciodată să te las să-ți faci de cap; voi, tinerii, n-aveți minte, spuse el.

Tânărul avea frisoane și tatăl său îl acoperi cu o pătură.

— Sângele! Sângele! începu el să strige.

— Uită toate astea! îi porunci tatăl său, luându-l pe după umeri. Este un vis urât. Uită-!!

Ricardo se ridică în capul oaselor și deschise ochii; văzându-l pe tatăl său lângă el, schiță un zâmbet idiot și scoase un râs isteric și nestăpânit.

— N-are niciun respect față de mine, spuse el, repetând fraza de nenumărate ori.

— Cine n-are niciun respect față de tine?

— Pablo.

— Cine?

— Pablo, spuse el, arătând spre desenele atârinate pe pereții camerei sale.

— Începe prin a te respecta tu însuși. Eu nu mi-am dorit un fiu care să ajungă un degenerat și un bețiv.

Dar tânărul nu-l auzi; se cufundă într-o năuceală întreruptă de convulsii, până când adormi în horcăituri șuierătoare.

10. Málaga

Málaga, vara lui 1897

Succesul tabloului nu l-a înflăcărat pe tânărul pictor. Don José, care visa la un mare viitor academic pentru fiul său, a trimis lucrarea *Știință și caritate* la Expoziția națională de Arte Frumoase de la Madrid.

— Ai obținut o medalie onorifică, fiule! Nu te bucuri?

Nu s-a bucurat, cum nu s-a bucurat nici pentru Medalia de Aur pe care același tablou a câștigat-o când a fost expus la Málaga. Inima și mintea tânărului erau în altă parte. La o femeie care dispăruse fără urmă.

Și-au petrecut vara la Málaga, unde don José voia să sărbătorească succesul fiului cu fratele său, Salvador, și cu restul familiei.

Toți erau foarte fericiți, mai ales don Salvador, de parcă el ar fi pictat *Știință și caritate*. Satisfacția sa a fost absolută când tânărul său nepot i-a dăruit tabloul; unchiul Salvador l-a amplasat pe palierul de la primul etaj. Acum, avea în familie un pictor de mare viitor și trebuia să facă ceva pentru acel viitor strălucit.

— Ce părere ai dacă am trimite băiatul la Academia Regală San Fernando? Acolo sunt prietenii noștri Muñoz Degrain și Moreno Carbonero³⁶, îi spuse el fratelui său José.

Pe don José propunerea aceea îl umplu de mândrie, dar el nu avea bani ca să-l trimită pe băiat la Madrid. Tăcerea sa fu atât de elocventă, încât fratele său Salvador adăugă:

— Eu aș fi dispus să suport o parte din costuri; în plus, i-aș da o îndemnizație pentru cheltuielile lui în capitală. Ce zici? Cu siguranță că și ceilalți membri ai familiei sunt dispuși să colaboreze. N-ai în fiecare zi un pictor în familie!

Acea ultimă frază îl duru; înaintea fiului său, el fusese

³⁶ José Moreno Carbonero (1860-1942), pictor spaniol, specializat în portrete și teme istorice, reprezentant de seamă al picturii din Málaga (n.tr.).

pictorul familiei, deși se părea că nimeni nu-și dăduse seama în toți anii aceia. Da, într-adevăr, oferta fratelui său era foarte importantă pentru Pablo. El o știa prea bine; la Academia din Madrid erau profesori foarte buni care l-ar orienta pe băiat și, în plus, era Muzeul Prado. Ce își putea dori mai mult un aspirant la titlul de pictor?

— Vorbește cu băiatul, întreabă-l ce părere are. Eu cred că e o treabă bună pentru viitorul lui.

Pablo a acceptat. Ce mai avea de pierdut la Barcelona fără Carmen? Avea prieteni buni, era Manuel, dar nu avea să le ducă dorul. Voia să se îndepărteze de orașul acela violent, în care se aruncau bombe în sălile de teatru sau în mijlocul unei procesiuni, în care artiștii boemi se jucau de-a anarhiștii, iar fiii burghezilor care îi exploatau pe muncitori se consacrau artei, întemeierii de reviste sau călătoriilor la Paris, și unde o pierduse pe singura tânără pe care o iubea. În rest, poate că nu avea să învețe multe lucruri la Madrid, dar era capitala Spaniei și marii maeștri îl așteptau în sălile Muzeului Prado. Acolo chiar că va putea să învețe, și nu cu bătrânii colegi ai tatălui său care pictau cu toții la fel!

Nu s-a înșelat în aprecierile sale.

A fost o vară în care băiatul devenise foarte popular; mai ales după ce un prieten al unchiului său i-a făcut botezul ca pictor, vărsându-i în cap câteva picături de șampanie și numindu-l cavalier-pictor, la petrecerea pe care o organizase familia.

Toți au crezut că tânărul s-a simțit atras în vara aceea de verișoara sa Carmen. Realitatea era diferită. Pablo și verișoara lui, Carmen Blasco, se plimbau adesea noaptea printre copaci, în răcoarea nocturnă. Și tânărul i se destăinuise ei.

— Du-te la Madrid, învață cât poți și apoi întoarce-te la Barcelona și caut-o. Ea te iubește, sunt convinsă. Dar crede că nu te merită, că va fi o povară pentru tine.

Într-o noapte, Pablo îi spuse:

— Asta-i pentru tine, drept mulțumire. Și îi oferi o tamburină împodobită cu un buchet de flori.

— Uită-te la ei, comentă Carmen, arătând spre mama lui

Pablo și celelalte rude care nu-i scăpau din ochi din poarta casei. Ei cred că suntem îndrăgostiți, adăugă ea.

— Lasă-i să creadă. Mama se gândește deja că mă voi stabili la Málaga ca pictor și că mă voi însura cu tine.

Cei doi tineri se amuzau în complicitatea lor, observând grupul care făcea la fel, gândindu-se că lucrurile o apucaseră pe drumul cel bun.

11. Madrid

Madrid, toamna lui 1897

Ajunse la Madrid toamna și, de la gară, se îndreptă spre o modestă pensiune de pe strada San Pedro Mártir. Nu avea să fie prima lui locuință, căci, după încă două mutări, sfârși prin a se stabili în piața Lavapiés, aproape de strada del Progreso.

Nu se simți bine în niciuna dintre ele. Era pentru prima dată singur și trebuia să se chivernisească. Îndemnizația din partea familiei nu era de lepădat, dar nu îi permitea niciun lux în iarna aceea la Madrid, pe care și-o va aminti ca pe una dintre cele mai reci și mai umede din toată viața sa.

— O să fac din dumneata cel mai mare pictor naturalist! îi spuse Muñoz Degrain când Pablo se prezentă la academie.

Dar își dădu seama numaidecât că băiatul nu era dispus să-i accepte oferta. Tânărul acela de cincisprezece ani avea o fire neastâmpărată, sigur pe el și pe capacitățile sale și cu o îngâmfare andaluză care nu îi era necunoscută. Își dădea aere de independență și părea să știe tot; mai ales ce nu voia să fie.

Din primul moment, între maestru și elev se deschise o prăpastie adâncă.

Pablo nu voia să-l jignească, dar la Barcelona, poate datorită apropierii mai mari de Paris, văzuse altceva.

Pablo asistă la cursurile de la academie mai multe săptămâni, cel puțin până când iarna grea slăbi în intensitate și nu îi mai era atât de necesară buna încălzire pe care o găsea în aulele acesteia. Relațiile cu profesorii nu erau bune și nici cu colegii săi; pe de altă parte, i se părea că acele cursuri academice nu aveau nimic de-a face cu viața. În consecință, Pablo începu să nu mai meargă la ele cu frecvența cuvenită. Singurul său prieten de acolo era un

tânăr condiscipol argentinian, Francisco Bernareggi³⁷, cu care începu să meargă la Muzeul Prado ca să execute copii după maeștrii lor preferați. Vizita des și Academia San Fernando, care deținea o frumoasă colecție a operelor lui Zurbarán, Murillo, Goya și ale unor maeștri germani. Dar, dacă ar fi trebuit să aleagă, prefera Muzeul Prado.

— Măine vom vizita Toledo. Vreau să vedeți picturile lui El Greco, spuse într-o zi profesorul Moreno Carbonero.

Pablo, care întâmplător se afla în ziua aceea la cursuri, hotărî să participe la excursie. Admirația sa nu mai avu limite când, împreună cu ceilalți elevi, privi *Înmormântarea contelui de Orgaz*. Asta înseamnă într-adevăr să pictezi, își spuse băiatul. Moreno Carbonero le ceru elevilor săi, ca exercițiu, să facă o copie a tabloului.

— Asta e o insultă! îi spuse profesorul lui Pablo când îi văzu copia.

Pablo făcuse o compoziție bună după tablou, dar avusese ideea năstrușnică de a înlocui capetele personajelor cu ale colegilor și profesorilor săi.

Pe Moreno Carbonero nu l-a amuzat câtuși de puțin acea glumă stupidă și s-a înfuriat. Pablo hotărî să nu mai pună piciorul în academie.

Nici don José și nici ceilalți membri ai familiei nu s-au simțit foarte mândri când au aflat cele întâmplate. Ce l-a apucat pe băiatul acela? Cum de irosea efortul financiar pe care îl făceau cu toții pentru ca el să studieze cu cei mai buni profesori din Madrid? Unchiul său Salvador și restul familiei i-au retras îndemnizația; niciunul nu mai era dispus să întrețină pe cineva care disprețuia efortul financiar al întregii familii. Numai don José, care contribuia cel mai mult la îndemnizația familială, continua să-i trimită cât putea, dar tot nu reușea să-l înțeleagă pe fiul său, iar acesta făcea să se năruie tot ce își imaginase el pentru viitorul său: funcții,

³⁷ Francisco Bernareggi (1878-1959), unul dintre primii bursieri ai guvernului argentinian care au urmat cursurile Școlii Oficiale de Arte Frumoase din Barcelona, fiind coleg cu Picasso și Pallarés. (n.tr.).

onoruri, premiul Romei, recompensele, un post de profesor, o mare reputație ca pictor academic. La ce naiba se gândea puștiul? Cum putea să-i facă așa ceva?

Între timp, Pablo, mort de foame, hoinărea prin Madrid, desenând în contururi ferme și linii libere scene de stradă: personaje madriline, femei cu mantie, încăierări, muzicanți ambulante, animale, hornuri, femei frumoase. Și un mic desen pe care l-a numit *Carmen*, datat la 5 februarie 1898.

Era foarte bolnav când, într-un chioșc de pe stradă, a văzut o știre pe prima pagină a unui ziar: cuirasatul „Maine” din Statele Unite, trimis la Havana ca să protejeze interesele americane, explodase la 15 februarie. Statele Unite erau pe punctul de a declara război Spaniei³⁸.

Clasa muncitoare, alertată de propaganda anarhistă, era singura care nu dorea războiul și care se opunea politicii colonialiste a guvernului. Generalul Valeriano Weyler, care îi succedase lui Martínez Campos în calitate de căpitan general și guvernator al insulei, nu trezea nicio simpatie: ordonase construirea de lagăre de concentrare în Cuba și în ele mureau mii de adepți ai independenței, inclusiv femei și copii. În mod paradoxal, Weyler însuși apăruse interesele Statelor Unite – o națiune care se pregătea să treacă de partea cubanezilor – când în 1895 a înăbușit o răscoală provocată de creșterea taxelor vamale americane care îi ruinau pe plantatorii cubanezi și a redus salariile. Statele Unite aveau afaceri importante în insulă, de unde cumpărau zahăr și tutun.

Acestea erau știrile când în martie, Pablo s-a îmbolnăvit de scarlatină. Frigul i se vârâse în oase pe când urmărea cu creionul în mână personajele de pe stradă, femeile care, respectând moda dominantă, purtau pălării mari, femeile de

³⁸ În anul 1898, Cuba era încă o colonie spaniolă, așadar, conflictul armat avea să se desfășoare între Spania și Statele Unite ale Americii, fiind cunoscut sub numele de *dezastrul din '98*, *Războiul Cubei* sau *Războiul hispano-cubano-nord-american*. În urma acordurilor de la Paris, Cuba obține independența, iar Spania pierde Filipine, Puerto Rico și Guam, precum și celelalte posesiuni din Oceania, (n.tr.).

stradă, care se pierdeau prin cartierele populare, și prin cele de neam bun, și prin parcul Retiro sau când rămânea închis în pensiune pictând autoportrete și încerca să se încălzească dându-și palme peste obraji. Acolo nu mai putea sta. De-abia împlinise șaisprezece ani și era neajutorat; nimeni nu îl putea înțelege. Madridul fusese o mare deziluzie și, pe deasupra, nu reușise să o uite pe Carmen. În camera tristă și rece de la pensiune, mort de foame, singur și cu febră, chipul fetei și zborul celor două frumoase porumbițe ale ei îi apăreau întruna în imaginație.

Părinții săi nu au știut nimic până la întoarcerea lui; când s-au dus să-l ia de la gară, l-au găsit tras la față și aproape neputându-se ține pe picioare.

Nu i-au făcut reproșuri.

— Să mergem acasă, fiule. O să te faci bine, spuse don José, luând valiza tânărului.

Primul care l-a vizitat a fost prietenul său Manolo Pallarés. Pablo era într-adevăr foarte bolnav. Dar nu era doar scarlatina. Și sufletul pictorului era grav atins. Pablo avea nevoie de o schimbare, se gândi el.

Hotărî să stea de vorbă cu don José.

— La mine în sat, aerul este curat și mâncarea, excelentă. Cred că o schimbare de atmosferă îi va prinde bine lui Pablo. Ce părere aveți? încheie Manolo după o bună bucată de vreme, încercând să-l convingă pe don José.

Bătrânul profesor șovăia, în timp ce Manolo nu înceta să vorbească.

— Părinții mei vor fi încântați ca Pablo să petreacă o bună bucată de vreme la Horta de Sant Joan. Vă asigur că nu va fi niciun deranj; la urma urmelor, pentru tot ce ați făcut dumneavoastră pentru mine, nici n-aș avea cum să vă răsplătesc. Ce spuneți, don José? Dar dumneavoastră, doña Maria?

Cei doi soți încuviințară. Poate că Manolo avea dreptate și ceea ce îi trebuia puștiului era o schimbare de atmosferă care să-i întărească trupul și spiritul. Da, poate că nu era o idee rea să petreacă o bună bucată de timp în satul lui Pallarés.

— Bine, fiule. Sunt de acord; ești cel mai bun prieten pe

care îl poate avea Pablo.

— Mulțumesc, don José. Veți vedea! O să vi-l aduc înapoi ca nou!

12. Lumi noi

Barcelona, 1899

Lui don José nu îi venea să creadă ce aude. Pablo, de la întoarcerea sa în februarie, nu mai era același om. Avusese timp să se acomodeze după revenirea de la Horta de Sant Joan cu prietenul său Manolo Pallarés, amânând confruntarea aceea despre care știa că avea să se întâmple mai devreme sau mai târziu. Pablo urma să împlinească optsprezece ani, dar don José vedea cum, după acele îndelungate opt luni de absență, puștiul îi scăpa de sub control. Don José avea peste șaiszeci de ani și nu știa cum să traverseze acea prăpastie care îl despărțea de fiul său și care, în ultima vreme, începuse să se adâncească și mai mult. Don José știa că Pablo nu îl va mai lua niciodată în seamă.

— Cum adică refuzi să te înscrii în La Lonja? Și ce vei face?

— Voi picta.

— Fiule, nu ești încă format; practic, îți lipsesc studiile și habar n-ai cum trăiește un adult. Eu am visat pentru tine...

— Știu ce ați visat pentru mine, tată, îl întrerupse Pablo, dar asta n-are nicio legătură cu visurile mele.

— Și care sunt acelea, Pablo? Spune-mi, cum pot să te ajut?

Nu putea. Pablo știa că nu putea. Trebuia doar să aibă încredere în el. Dar cum să-i spună să facă asta, de vreme ce ideile sale erau atât de diferite?

— Nu te înțeleg, Pablo; nu te înțeleg, zise don José ca răspuns la tăcerea fiului său. Păstră și el tăcerea, cu capul în jos, și apoi adăugă: Ești foarte înzestrat, fiule, ai un talent extraordinar; un talent care îți va permite să amplifici sensul și conceptul de frumusețe.

— Frumusețea? Pentru mine, este un cuvânt lipsit de sens, pentru că nu știu de unde îi vine semnificația și nici încotro se duce.

— Am văzut tot ce ai făcut în ultimul timp și, cu toate că

nu înțeleg, știu că ești bun, ai putea canaliza toate aceste...

— Într-un mod academic?

— Mă rog, nu știu. Am putea discuta; întotdeauna am discutat totul amândoi.

— Dumneavoastră ați văzut ce se face la Barcelona?

— Te referi la ceea ce fac prietenii tăi, artiștii boemi? Nu, n-am văzut. Dar ăia nu sunt pictori, Pablo. Nu poți să pictezi ducând o viață dezordonată, petrecându-ți ziua stând la taifas prin baruri și vizitând bordelurile. Mai mult de jumătate dintre ei sunt bogați care pierd timpul pictând, călătorind la Paris, amăgindu-se că sunt realizatori de afișe de proastă calitate. Asta nu-i un lucru serios, Pablo. Ei și-o pot permite, pentru că aproape toți sunt bogați. Dar tu... nu te vor accepta niciodată. Nu faci parte din lumea lor. Ești sărac și andaluz; acum, toți te lingușesc și nu mă îndoiesc de asta, pentru că pictezi mai bine decât ei toți. Cât va dura asta? Eu cred că trebuie să te pregătești, să cauți o cale cuviincioasă care să-ți permită să trăiești din talentul tău și, pe de altă parte...

— Nu, tată. Asta s-a terminat. Vreau să mă desprind de tot. Eu nu pot picta ca prietenii dumneavoastră. Ceea ce vreau eu, tată, este să mă desprind de pictura care se face acum; ceea ce doresc eu este să o distrug. Vreau ceva mai direct, mai feroce, mai curajos, nu vreau să mă supun niciunei reguli.

— Și cum se face asta? Te referi la toate acele tablouri și desene cu zdrențăroase, cu muribunde, cu paciente de spital, cu prostituate? Cum o să-ți câștigi existența cu așa ceva? Nu vezi că nu se poate, fiule? Ce vrei? Să fii ca acel Nonell?

— Eu nu vreau să fiu Nonell, tată. În orice caz, mi se pare cel mai bun dintre toți. Măcar pictează viața. Nu vedeți ce se întâmplă la Barcelona? În Spania?

— Ce se întâmplă, fiule?

— Se prăbușește totul. Există o întreagă lume, există o întreagă masă umană care suferă și care dorește să fie văzută și auzită. Eu nu vreau să pictez o realitate aparentă și goală de conținut. Există lumi noi, tată; există. Există viziuni noi, capacități noi și nu se mai poate picta ca până acum.

— Și cum trebuie să pictăm?

— Încă nu știu, tată. Dar voi găsi modalitatea.

Nu a folosit la nimic ca don José să stea de vorbă cu Pallarés ca să-l convingă pe Pablo să se înscrie în La Lonja. Fiul său luase deja o hotărâre și nu era dispus să-i dea ascultare nici lui, nici prietenului său. Pentru prima dată, soția sa nu a trecut de partea puștiului, dar nici de a lui. Maria a rămas tăcută și nu a intervenit când don José i-a spus că nu mai era dispus să-i plătească nici studioul, și nici să-l întrețină.

Când Pablo a anunțat că pleacă de acasă, lui don José i s-a frânt inima. Dar nu mai era cale de întoarcere.

— Unde o să te duci?

— Nu vă faceți griji, tată, o să-mi caut un rost în viață.

— Dar n-ai nici măcar o pesetă, fiule.

— O s-o câștig.

Don José nu știa cum, dar, la urma urmelor, poate era bine ca fiul său să-și ia singur viața în piept. Va avea întotdeauna acasă o farfurie și un pat.

Iar Pablo probabil că știa asta.

13. Împărăteasa

— Și unde locuiești acum? îl întrebă prietenul său Santiago.

— Într-un bordel.

— Într-un bordel! Locuiești într-o casă de târfe?

— Da, într-un bordel de pe strada Avinyó³⁹.

— De când? întrebă din nou Santiago care nu-și putea stăpâni uimirea.

— De acum două săptămâni.

— Și cum plătești, dacă n-ai niciun ban?

— Nu plătesc; pictez.

Prietenul său Santiago era din ce în ce mai surprins. Pablo îi relatase discuția lui cu familia și plecarea sa de acasă, dar faptul la care se aștepta cel mai puțin era ca prietenul său să trăiască pe cheltuiala a cinci fete care își câștigau existența prostituându-se într-un apartament de pe strada Avinyó sau Aviñon⁴⁰. Știa că Pablo avea mână bună la femei; că, deși era un pitic nu foarte arătos, avea un noroc nemaipomenit cu sexul frumos, dar de aici și până la a trăi într-un bordel fără să plătească nicio para chioară... Nu-i venea să creadă!

Pablo îi povesti că frecventa bordelul acela de ceva vreme, împreună cu prietenul său Pallarés, căci era situat aproape de prăvălia cu vopsele la care mergea când avea nevoie de materiale.

— Întotdeauna le-am dăruit desene și ele mă apreciază foarte mult. În ziua în care am plecat de acasă, m-am întâlnit din întâmplare cu una dintre ele în bodega din apropierea bulevardului Ramblas, la Casa Matías. Aveam paisprezece duros pe care mi-i dăduse mama până găseam găzduire, așa că, în seara aceea, m-am dus să mănânc ceva și apoi m-am gândit să caut o pensiune. Am cerut o mâncărică de pasăre de zece centime. Când am terminat de mâncat, mi-am dat

³⁹ Denumirea în catalană a orașului Avignon din Franța (n.tr.).

⁴⁰ Denumirea aceluiași oraș în spaniolă (n.tr.).

seama că ea era acolo.

— Așteptând vreun client, spuse Santiago.

— Mă rog, nu știu. Cert este că s-a așezat la masa mea și am stat de vorbă. I-am povestit ce mi s-a întâmplat și mi-a spus că pot să stau la bordel până când o să am bani.

— Așa, nici una, nici două?

— Nici una, nici două, nu, Santiago. Eu m-am oferit să le pictez bordelul.

— Să le pictezi bordelul? repetă Santiago.

— Chiar așa. Am început cu cămăruța pe care mi-a dat-o Benigna. Este o femeie minunată! Ca o mamă!

— Da, da, ca o mamă.

— Mă rog, știi la ce mă refer. Vreau să spun că n-avea de ce să mă ajute. Mi-a făcut o mare favoare.

— Și ce faci toată ziua în bordel?

— Păi, ce ți-am zis: pictez. Am început cu cămăruța mea și am continuat cu celelalte.

— Oi face tu și altceva în afară de pictat!

— Mă rog, continui să fiu un client bun... când vor ele.

— Ele?

— Da, toate.

— Și zici că sunt cincii?

— Da. Uneori, cum se spetesc atât de mult, le pregătesc ceva de mâncare câtă vreme ele muncesc. În multe nopți, luăm cina în bucătărie, pe când ele îmi povestesc de-ale lor, și apoi mă duc la Els Quatre Gats.

— Și după aceea?

— Mă rog, dacă e vreuna liberă, vine la mine în pat. Dar, îți spun, sunt niște fete minunate.

— Nu mă îndoiesc... după cât de bine se poartă cu tine.

— De multe ori vine și Pallarés și atunci o facem lată.

— Ce poveste, Pablo! Ce poveste! Tu o să vii chiar acum la mine acasă!

— Și să părăsesc bordelul? Nici prin vis să nu-ți treacă!

Santiago Cardona reuși până la urmă să-l convingă pe tânărul său prieten să vină să împartă studioul cu el.

— N-o să te coste niciun ban, îi spuse el.

Și Santiago era pictor. Cei doi tineri se cunoscuseră în La Lonja, unde fratele său Josep fusese coleg de an cu tânărul Pablo. Josep se îndeletnicea cu sculptura și îl aprecia foarte mult pe prietenul său din Málaga, așa că atunci când fratele său i-a spus că Pablo urma să împartă studioul cu el, i s-a părut o idee excelentă.

— Cum ți se pare? îl întrebă Santiago când îi arătă camera sa.

Era vorba despre o încăpere mică în care va putea să picteze și să doarmă, cu o fereastră care dădea în zgomotoasa stradă numită Escudellers Blancs.

Studioul făcea parte dintr-un mezanin în care se găsea atelierul mamei prietenilor săi. Încăperea se afla la capătul unui șir de coridoare, în care dădeau celelalte camere destinate mașinilor și lucrătoarelor însărcinate cu confecționarea corsetelor. Împărăteasa, așa se numea prăvălia, era o casă specializată în corsete de toate felurile, categoriile și prețurile, cu „balene adevărate”, cum se spunea în reclamă. Unul dintre cele mai solicitate produse ale sale era cel denumit „corset igienic” care, fiind examinat de foarte ilustra Academie de Medicină și Chirurgie din Barcelona, era făcut în mod special pentru perioada de sarcină și pentru doamne delicate, și care se putea găsi doar la Împărăteasa, cum îi plăcea să le amintească mereu clientelor sale patroana magazinului.

Mamei tinerilor i-a plăcut puștiul acela care părea timid, dar care a legat imediat conversație cu fetele care lucrau acolo și care s-a interesat ce anume făceau acestea.

— Ei bine, nu mai avem ce discuta. Mama te simpatizează foarte mult. Poți să-ți aduci lucrurile și să te instalezi chiar acum, dacă vrei, îi spuse prietenul său Santiago.

14. Și încă ce bună, părinte!

— Nu ne aflăm aici de plăcere, Pablo, ci de foame.

Asta îi spusese Benigna Caselles în noaptea când l-a dus la bordelul ei. Benigna lucrase într-o cofetărie înainte de a se dedica acelei afaceri. Provenea dintr-un sătuc din apropiere de Tremp și plecase la Barcelona pe când avea șaisprezece ani, în căutarea unei alte vieți. Trecuse multă vreme de atunci, îi spusese ea, dar lucrurile nu ieșiseră cum sperase ea. Într-o zi, au venit doi bărbați în cofetărie care i-au propus să o prezinte unui al treilea, extraordinar de bogat, care putea să-i ofere o slujbă interesantă. Convinsă că viața avea să i se schimbe, l-a urmat pe bărbatul acela până la Madrid. Deodată, s-a pomenit închisă într-o casă, împreună cu alte fete obligate să se prostitueze. A lucrat doi ani sub constrângere până într-o zi când, cu ajutorul unui client, a reușit să scape și să se întoarcă la Barcelona.

A căutat fără succes o slujbă decentă. Atunci, și-a dat seama că era curvă, că nu o făcea rău și că, fie că-i plăcea sau nu, acela era un mijloc de existență. Avea douăzeci de ani, era frumoasă, bărbații își pierdeau mințile după ea și, pentru prima dată, a descoperit că își poate alege clienții. Era curvă, asta era clar. Dar nu o curvă de stradă, dintre cele încălcate precum cățelele pe maidane, pe digul maritim sau în orice cocioabă de mâna a doua. În Barcelona, erau mulți orășeni care o doreau și o considerau pierzania bărbaților. Ea se gândea că aceia erau deja pierduți, din moment ce apelau la ea. Dar avea nevoie de capital. S-a dus la preotul din parohie și i-a cerut un împrumut.

— Îmi trebuie ca să pun pe picioare o afacere, părinte. O să vi-i dau înapoi.

Și după patru luni i-a restituit banii, cu o dobândă de zece la sută, pe care preotul nu i-o ceruse, dar ea s-a simțit obligată moral să i-o dea. Omul acela o făcuse o femeie liberă și, pe deasupra, nu îi pusese decât o singură întrebare:

— Este pentru o cauză bună, fiica mea?

— Și încă ce bună, părinte: e pentru binele meu.

„Și se mai spune că Biserica nu vine în sprijinul săracilor!”, s-a gândit Benigna când, după ce a închiriat un apartament în strada Avinyó și a căutat patru angajate, s-a instalat pe cont propriu.

De atunci, în fiecare miercuri dimineața vizita biserica Santa María del Mar și lăsa în cutia milei echivalentul unei zile de muncă.

— În viață, trebuie să fii recunoscător, Pablo, îi spuse ea tânărului după ce termină de povestit cum îi mersese ei în viață. Toate fetele mele au o poveste asemănătoare, adăugă ea. Acum am și eu un pictor al meu; la fel ca María Gabino, cea cu Asul de Aur.

María Gabino era una dintre cele mai renumite prostituate din Barcelona și fusese modelul lui Isidre Nonell.

Da, Benigna Caselles avea și ea pictorul ei, care acum pleca de la ea. Îl ajută să-și strângă lucrurile.

— Întoarce-te curând cu prietenii tăi. O să-ți organizez o petrecere.

Pablo îi era profund recunoscător; fusese fericit în bordelul acela. Toate îl iubeau, pe toate le cunoștea și atât el cât și prietenii lui petreceau de minune cu fetele. Ele se prăpădeau de răs cu acel grup de tineri pictori nebunatici, plini de viață și cu poftă de zbunguială, vicioși și amuzanți. Pallarés nu era foarte pricopsit, dar nu precupețea nicio centimă pentru fete când primea ceva bani de la el din sat. În majoritatea cazurilor, Ricardo Sitwell era cel care își asuma nota de plată a tuturor celorlalți. Prietenul lor englez nu ținea seamă de cheltuieli, numai să ia parte la escapadele lor.

Pablo îi cunoștea pe mulți dintre clienții care veneau periodic la bordel. Ele aveau grijă să-l pună la curent și, în bucătărie, povesteau despre particularitățile fiecăruia dintre ei. Mulți s-ar fi crucit dacă ar fi auzit, din gura prostituatelor, ce spuneau despre ei. Erau plângăcioși, vicioși, timizi, timorați, impotenți, imaginativi și cu particularități care nu puteau fi mărturisite, pe care ele aveau grijă să le vânture în bucătărie, pe când luau cina cu Pablo și râdeau în hohote.

— Este cineva în camera mea care vrea să te cunoască, îi

spuse într-o zi Benigna, intrând în bucătărie, după o săptămână de când locuia la bordel.

— Pe mine? Cine?

— Un client, urmează-mă!

— Și ce vrea?

— Păi, nu știi; se pare că-l interesează pictura. Poate că îți dă o comandă. Nu-i știi numele, spune că e medic; dar nimeni n-ar zice asta, pentru că, în ciuda hainelor elegante, pare marinar sau hamal în port. Cu siguranță că e impotent.

— De ce spui asta?

— Se mărginește să se uite la fete când se dezbracă, apoi le poruncește să se așeze în diferite poziții: așază-te cu spatele, ridică din cur, desfă-ți picioarele, stai în genunchi, apleacă-ți capul, întinde-te în pat, pipăie-te, în timp ce el, pe un ton foarte politicoasă, le insultă stând într-un colț al patului. Nu le atinge niciodată, așa cum îți spun, doar le privește cu dispreț și le insultă. Făcu o pauză și adăugă: Nu este primul de acest gen. Mai vine și un anarhist care are pretenția să ne mântuiască, în timp ce se masturbează și ne citește cărți.

— Cărți? Vă citește cărți?

— Da, capitole întregi dintr-una care se numește *Nana*⁴¹ și alta, *Târfa Elisa*⁴², cred. Îți spun eu, gusturile nu se discută. Doctorului îi place la nebunie să le umilească pe fete, dar numai prin cuvinte. Cu toate că uneori ne e frică de el.

— Dar nici nu vă atinge.

— Nu-i nevoie. E vorba de privirea lui, Pablo. E cumplită.

— Și de ce nu-i faci vânt?

— Plătește bine și, într-adevăr, sunt alții și mai răi. Du-te, că te așteaptă.

Pablo intră în camera Benignei. Medicul stătea cu spatele, privind desenele de pe pereți. Era un tip înalt, îmbrăcat elegant, cu părul roșcat și cârlionțat. Când se întoarse, niște ochelari imenși îi acopereau fața pe jumătate.

⁴¹ Roman de Émile Zola (1840-1902), scriitor francez, considerat părintele naturalismului în literatură (n.tr.).

⁴² Romanul *La Fille Élisa* al scriitorului francez Edmond de Goncourt (1822-1896) (n.tr.).

— Dumneavoastră ați făcut aceste desene? se limită el să întrebe.

— Da.

— Ce reprezintă acesta? spuse el, arătând o parte din perete cu bastonul pe care îl ținea în mâna dreaptă.

— Ceea ce vedeți.

— Dumneavoastră sunteți?

— Da, cu Negresa.

Negresa era una dintre cele cinci prostituate care lucrau în bordel.

Desenul îl reprezenta pe tânărul Pablo, gol, așezat pe un scaun și fumând pipă, în vreme ce Negresa, pe genunchii lui, îi mângâia sexul, iar el își ducea mâna stângă la clitorisul prostituatei. Negresa purta ciorapi albaștri și niște cizme de culoare maro și își ținea picioarele depărtate, cel stâng fiind ușor ridicat.

— Și silueta din dreapta?

— Un marinar așezat pe pat, privind scena.

— De ce?

Desenul marinarului era alcătuit din patru linii, dar avea o forță neobișnuită. O figură cumplită, care îi privea de la intrarea în cameră.

— Pentru că este impotent și a plătit doar ca să privească, spuse Pablo.

Medicul nu zise nimic și se limită să se uite la celelalte desene; un grup de tineri goi tăvălindu-se cu cele cinci fete din bordel. Pablo nu-și lua ochii de la el. Benigna avea dreptate: individul avea un aer brutal care nu se potrivea unui medic.

— Sunt prieteni de-ai mei.

— Studenți ca dumneavoastră? întrebă el și glasul îi sună aproape ca un reproș, pe când continua să observe grupul.

— Da, foști colegi din La Lonja.

— În ce an sunteți?

— În niciunul. Nu m-am mai înscris.

Medicul nu spuse nimic. Urmărea desenul cu o privire fixă. Pablo înaintă ca să poată privi chipul individului, voia să vadă ce efect produceau desenele sale asupra aceluia tip

ciudat care nici măcar nu se prezentase și care începuse direct cu întrebările. În privirea lui era duritate, iar pe buze, un rictus de neplăcere. Îi amintea de cineva; dacă ar fi fost mai înalt, în ciuda părului roșcat și a ochelarilor imenși, ar fi putut fi luat drept marinarul. Deși acest lucru era cu neputință, pentru că tonul vocii nu era același și nici mișcărilor sale, rapide și scurte, ca ale unei feline. Ce vârstă o fi avut tipul? Pablo nu putea să precizeze. Se gândea la asta când medicul se întoarse, înaintă spre el și spuse simplu, ațintindu-l cu privirea:

— Dați-vă la o parte!

Fu un ordin pe care Pablo nu-l putu nesocoti; se dădu instinctiv la o parte, căci individul acela era dispus să-l facă praf dacă nu s-ar fi supus.

Medicul ieși din încăpere.

Pablo rămase nemișcat, întrebându-se ce se întâmplase.

— A plecat fără să scoată un cuvânt. Ce i-ai spus? întrebă Benigna intrând în cameră.

— Cred că nimic.

— I-au plăcut desenele tale?

— Nu.

15. Colivia Catalană

Pablo îl cunoscuse pe Patas⁴³ la Eden Concert, un local inaugurat cu doisprezece ani în urmă și care nu avea ce să invidieze altor music-halluri din Paris, Berlin sau Hamburg și unde își dădeau întâlnire toți libertinii din oraș. Libertatea cu care erau expuse trupurile goale îl transformaseră în localul de café-concert prin excelență din cartierul Raval, cu spectacole picante și alese care făceau deliciile boemilor și orășenilor.

Pablo îl descoperise datorită lui Pallarés.

— O să te duc într-un loc unde o să uiți de toate necazurile.

Pablo avea doar unul singur: Carmen. În ciuda timpului care trecuse, tânărul nu reușise să o uite pe călcătoreasa lui. Dar asta nu îl împiedica să fie la fel de petrecăreț ca și ceilalți, și chiar să aibă un succes cu mult mai mare decât ei toți. Fetele de la Eden Concert și-l disputau, căci aerul său melancolic și taciturn le atrăgea ca un magnet. Dar asta se întâmpla doar la început. După aceea, în compania fetelor, Pablo devenea alt om: amuzant, cu vorbe de duh, nerușinat și vicios. Doar Patas îl întrecea la consumul de absint și în ceea ce privește imaginația erotică. Patas nu era altul decât Ángel Fernández Soto⁴⁴, cel mai desfrânat dintre ei toți, având un renume de afemeiat și de boem pe care și-l câștigase pe drept cuvânt. Cu un an mai tânăr decât Pablo, era un tip palid, cu urechi clăpăuge și aspect bolnăvicios, care mergea mereu cu trupul înclinat spre stânga. Avea o privire sticloasă, dobândită grație a sute de pahare de absint, și un aer de dandy lipsit de griji, melancolic și nihilist, care, din primul moment, i-a atras atenția pictorului din Málaga.

⁴³ În spaniolă, *labe* (n.tr.).

⁴⁴ Cel care avea să-i devină bun prieten lui Picasso și căruia i-a făcut mai multe portrete, dintre care cel mai celebru este *Băutorul de absint* și aparține perioadei albastre a creației pictorului spaniol, (n.tr.).

Acolo era un tablou bun, se gândise el. Și l-a invitat în studioul său situat în magazinul Împărăteasa, atelierul de corsete al mamei prietenilor săi Santiago și Josep Cardona.

— Într-una din zile, îți voi picta un tablou frumos cu un pahar în mână, îi spuse Pablo lui Ángel, în vreme ce acesta poza pentru el și se lua la întrecere cu o sticlă.

— Și vei câștiga milioane!

— Nu poți să nu te mai miști, Ángel?

Nu putea. Nu degeaba i se spunea Patas. Își petrecea ziua cutreierând Barcelona în sus și în jos, făcând comisioane pentru magazinul la care lucra împreună cu Ramón Raventós.

— Când o să vină prietenul tău? întrebă Pablo, desenându-l în continuare.

— Trebuie să pice, Pablo. Mi-am dat întâlnire cu el aici. I-am vorbit foarte frumos despre tine.

— Cine știe ce i-oi fi spus!

— Adevărul, Pablo, adevărul. Că ești un tip cu mult talent, dintre cei care merită să fie cunoscuți. Și prietenul meu o să-ți placă. Este puțin cam chior, o să vezi, dar este scriitor și poet.

— Și cum zici că-l cheamă pe prietenul tău?

— Jaume Sabartés⁴⁵; ți-am mai spus: un mare poet. Probabil că l-ai văzut la Els Quatre Gats.

— Nu-mi amintesc.

Prima impresie nu a fost bună. Când Jaume Sabartés intră în atelier, lui Pablo i se păru un tip excesiv de mistic și de introvertit. Apoi, vreo două comentarii ale tânărului de aceeași vârstă cu el despre desenele sale treziră interesul lui Pablo. „Da, poate că este un poet bun!”, își spuse el. Jaume Sabartés se simți cucerit de Pablo din primul moment și, cu toate că observă o oarecare reticență din partea pictorului, după primele clipe, amândoi purtară o conversație destul de

⁴⁵ Jaume Sabartés Gual (1881-1968), poet spaniol, student la Școala de Arte Frumoase din Barcelona, unde a fost coleg cu Picasso, cu care a rămas prieten toată viața (n.tr.).

însuflețită. Tânărul acela din Málaga avea multe de spus cu penelul său. Ceea ce exista în studioul acela era ceva nou, era mult talent în mâinile și în mintea celui băiat.

— Eu, la început, am vrut să fiu sculptor.

— Și de ce nu ești?

— Din cauza ochilor. Sufăr de o boală care mă împiedică să fac munci istovitoare. Iar sculptura este una dintre acestea.

Răspunsul acela i se păru o platitudine, dar nu i-l respinse. Adevărul e că purta niște ochelari cu foarte multe dioptrii. Este într-adevăr un tip cu vedere slabă, se gândi Pablo.

— Bine, s-a făcut ora prânzului; cred că e momentul să plec, spuse Sabartés.

Și atunci i-a venit ideea; trecând prin fața pictorului ca să-și ia la revedere, făcu o plecăciune, tulburat fiind de forța magică răspândită de ochii lui Pablo.

Acesta a fost cât pe-aci să izbucnească în râs.

— Cum ți s-a părut? întrebă Ángel când Sabartés părăsi studioul.

— Bine, bine. Este un om care recunoaște talentul.

Ángel izbucni în râs și spuse:

— Bine, nu mai pozez! S-a isprăvit cu munca pe ziua de azi! Mergem la curve!

Ángel își dăduse întâlnire cu Raventós, Pallarés și Sitwell pe Rambla de los Estudios, în fața marilor magazine El Siglo, un edificiu de șapte etaje care ocupa patru numere pe Rambla. Era o clădire monumentală, construită de arhitectul Leocadio Olivarría și comandată de un fabricant de cămăși din Lérida. Magazinul acela, specializat în cămăși și mănuși, era un motiv de mândrie pentru barcelonezi, căci reprezenta un splendid simbol al spiritului mercantil al orașului.

— Aici se editează o revistă bilunară, îi spuse Ángel de Soto lui Pablo arătând clădirea, și adăugă: Au desenatori

buni: Pellicer⁴⁶, Padró și Apel les Mestres⁴⁷. Nu știu, poate că te-ai putea oferi să colaborezi, Pablo.

— Cine o conduce?

— Eduardo Lustonó⁴⁸.

— Nu știu, poate o să-i fac o vizită.

— Eu cred că e un lucru bun. Au bani, e de-ajuns să vezi clădirea, și cred că plătesc bine, insistă Ángel.

Așteptară. Pablo îți scoase caietul și creionul.

— Nu poți sta locului nicicând?

— Nicicând, răspunse Pablo fără ocolișuri, în timp ce, dintr-o singură trăsătură, desena doi copii care mergeau ținându-și de mână de guvernanta lor.

— Te uiți peste tot, de parcă ai căuta pe cineva.

— Ai nimerit-o, zise Pablo, fără să-și ridice privirea de pe desen.

— Pe călcătoreasa ta?

— Cine ți-a spus?

— Pallarés. Doar nu te-ai supărat.

— Nu.

— Cum era?

— Era femeia vieții mele.

— Stai liniștit, Pablo. Vei mai avea și altele, nu există „femeia vieții mele”.

— Poate a vieții tale, nu, dar a vieții mele, există. Tu, dragul meu prieten, ești un autentic depravat.

— Păi, nu mi se pare, Pablo. Tu ai toate femeile pe care le vrei, răspunse prietenul său, fără să ia în seamă ultima frază. Și ce dacă era un depravat? Ce altceva puteai fi la vârsta aceea?

— Nu, nu pe toate, Ángel; nu pe toate, spuse el melancolic.

— Uite, vin prietenii noștri.

⁴⁶ José Luís Pellicer (1842-1901), desenator, ilustrator de cărți și ziare și pictor spaniol (n.tr.).

⁴⁷ Apel les Mestres i Oñós (1854-1936), scriitor, desenator, caricaturist și muzician spaniol de origine catalană (n.tr.).

⁴⁸ Eduardo Lustonó (1849-1906), dramaturg satiric, umorist și jurnalist spaniol (n.tr.).

Pablo ascunse caietul.

— Și vin cu dragul nostru Sitwell. Azi vom avea totul gratis. De unde o fi scoțând băiatul ăsta atâția bani?

— Tatăl lui este bogat.

— Și își aduce cu el dosarul, ca de obicei. Cred că ai putea să arunci o privire peste el, tu ești idolul lui, Pablo. Vine pentru tine, poți fi sigur de asta.

— Știu, știu. Dar e atât de prost!

— Nu-i chiar atât de prost, Pablo; nu desenează chiar așa de rău.

— Asta-i adevărat. Desenează bine... doar că are două sute de ani de întârziere.

După ce se strânse tot grupul, se îndreptară spre o gheretă mare cu răcoritoare de pe Rambla, la Fântâna Șuvoaielor.

Ghereta era un local fără pretenții unde se servea orjad, anason cu apă din Fântâna Șuvoaielor, băuturi alcoolice amestecate cu sifon, cafea și ape gazoase importate din Statele Unite. Localul avea o cafetieră expres pe care patronul o adusese de la Torino și al cărei țiuit se auzea pe Rambla de la un capăt la altul. Agustín Pons, care luase cu chirie ghereta aceea de răcoritoare de la primărie cu treisprezece mii de pesete pe an, se lăuda că servește peste patru mii de cafele pe zi.

— Ți-am adus niște desene, ultimele, și aș dori să le arunci o privire.

— Mai încolo, Ricardo; mai încolo. Acum mergem să ne distrăm, răspunse Pablo.

După acea primă oprire, a cărei notă a plătit-o Ricardo Sitwell, au hotărât să meargă la Paralelo.

În urmă cu cinci ani, primăria prevăzuse amenajarea unui mare bulevard care urma să se unească la un capăt cu Șantierul Naval, iar la celălalt, cu piața Spaniei; dar era doar un proiect și Paralelo era, în momentul acela, o imensă terasă cu cafenele în aer liber, cu gherete de bâlci și estrade artistice de music-hall și café-concert răspândite haotic, unde un șuvoi de oameni se plimba într-o atmosferă de permanentă sărbătoare, veselă și populară, spre uimirea locuitorilor din cartier, meseriași și muncitori care nu aveau

timp să frecventeze sutele de localuri improvizate pentru distracție. Paralelo era un paradis pentru pierde-vară, târgoveți, artiști și prostituate care umblau dintr-un local într-altul, amestecându-se într-un vacarm neconținut.

— Mi s-a spus că s-a deschis un local nou, cu o estradă cu scene pentru flamenco, fete dezbrăcate, showuri picante și un tip deghizat în femeie, un transformist, care spune bancuri ce l-ar face să se rușineze până și pe un marinar, zise Ángel de Soto.

— Și cum se numește localul?

— Colivia Catalană.

— Asta nu-i o bodegă? întrebă Ricardo.

— A fost; dar patronul s-a săturat de marinari beți și de lume interlopă și i l-a cedat unui andaluz care promite și el chefuri. De altfel, are femei bune, frumoase și ieftine.

— Să mergem mai întâi la Cafeneaua Circului Spaniol; e încă devreme, spuse Pallarés.

— Eu prefer să mergem la frații Napoleón⁴⁹, zise Pablo.

— Unde? întrebă Ángel.

— La cinematograful de pe Rambla Santa Mónica.

— Acum o să te întorci iar pe Rambla? Ca să vezi ce? Fotografii animate? O să te bagi într-o gheretă întunecoasă ca să vezi cum ies oamenii de la liturghie și vederi cu trenuri și cu întreg orașul?

— Cred că sunt filme noi ale lui Lumière.

— Pablo! Cum e posibil să-ți placă cinematograful? Nu vezi că n-are niciun viitor? Este doar o noutate științifică de care lumea se va plictisi în curând.

— Ei bine, mie îmi place, insistă Pablo.

Invenția aceea îl entuziasma pe tânărul pictor. Pablo asistase la prima reprezentare de fotografii animate la teatrul Principal, la scurt timp după ce sosise la Barcelona. În mai 1895, cu cinci luni înainte de mutarea familiei sale în orașul

⁴⁹ Frații Fernández, cunoscuți sub numele comercial de frații Napoleón, au fost primii care au organizat la Barcelona proiecțiile cu noua invenție a fraților Lumière (n.tr.).

acela, kinetoscopul lui Edison fusese prezentat într-o construcție improvizată din piața Cataloniei. Reprezentațiile erau scurte, iar filmele, numere de magie cu oameni care apăreau și dispăreau din fotograme, spre uimirea și entuziasmul lui Pablo și al publicului, vederi din interiorul unui tren și altele cu un subiect scurt, o tramă simplă și scene comice. Mai târziu, a fost cumpărat un lot de filme franțuzești care rulau de mii de ori și pe care publicul nu se mai sătura să meargă să le vadă: *Ieșirea muncitorilor din fabrică*, *Sosirea unui tren*, care îi făcea pe spectatorii îngroziți să-și părăsească fotoliile când vedeau locomotiva aceea care părea că vrea să iasă de pe ecran și să-i facă praf.

Invenția nu era sigură, pentru că filmele luau foc întruna. Fraților Belio, care au fost, împreună cu frații Napoleón, primii proprietari comerciali de săli de cinematograf, le-a ars pavilionul pe care îl ridicaseră în Puerta de la Paz. Publicul a ieșit îngrozit din sala cuprinsă de flăcări. Dar noua invenție era de neoprit și frații Belio au reconstruit localul, pe care l-au transformat într-o nouă sală de mare succes: Cinematograful Belio. Acolo Pablo mergea în mod frecvent, atras de publicitatea care afirma că:

...aceea minunată descoperire stârnea admirație în principalele capitale ale lumii. Nimeni nu ar fi crezut până acum că s-ar putea face fotografii animate după toate scenele de viață, în care să se poată vedea, cu toate detaliile și în mărime naturală, vigoarea valurilor mării spărgându-se de stânci, sosirea unui tren cu toată viteza, străzi și alei cu o mare circulație de trăsuri și trecători, dansuri, șarje de cavalerie, portrete de persoane gesticulând și, totuși, asta a devenit o realitate. Minunata descoperire a fotografiilor animate este în ziua de azi subiectul de conversație al persoanelor sensibile și punctul de discuție și de studiu al oamenilor de știință al acestei minuni a secolului al XIX-lea.

Prețurile erau pentru toate gusturile și buzunarele: loji, staluri și primul nivel, trei pesete; gradene, staluri de la nivelul al doilea, o pesetă; jumătate de bilet, douăzeci de centime.

Uneori, și ca reclamă publicitară, proprietarii sălilor includeau în josul programelor, următoarea completare: „Acest spectacol, care este într-adevăr un important progres științific, este foarte vizionat în toate localitățile din Spania de către membri respectabili ai clerului și persoane care poartă doliu”.

— Eu mă duc și după aceea vă aștept la Colivia Catalană, insistă Pablo, care nu voia să piardă noile fotografii animate.

— Mai bine la cafeneaua Sevilla, spuse Ricardo Sitwell.

Era clar că în după-amiaza aceea nu reușeau să se pună de acord.

— Dar la Sevilla sunt mereu cei din grupul Safrà⁵⁰, umblând ca nebunii după dansatoarele de flamenco și după artistele lirice. Cu siguranță că o să dăm peste Nonell și Canals⁵¹ în primul rând de mese, dădu replica Manolo Pallarès.

— Bine, eu mă duc la cinematograful și îmi spuneți voi unde ne întâlnim, zise Pablo ca să pună capăt discuției.

În după-amiaza aceea, Pablo nu s-a dus nici la cafeneaua Sevilla, nici la Colivia Catalană. A petrecut ore întregi în cinematograful, văzând întruna filme, până la închidere. Prietenii săi, după ce au plecat de la Colivia Catalană, și ca să-și omoare timpul, s-au îndreptat spre standul de Tir Național, unde un afiș enorm anunța că înăuntru își puteau descărca nervii „trăgând asupra puilor de porumbei și a iepurilor”. Raventós a fost cel care a nimerit cel mai bine cu pușca. Apoi, grupul l-a așteptat pe Pablo la ieșirea de la cinematograful.

⁵⁰ În catalană în original, *Șofran*, grup de pictori reuniți la Barcelona prin anii 1890, datorită culorii șofranului care predomina în picturile lor (n.tr.).

⁵¹ Ricard Canals i Llambí (1876-1931), pictor, desenator și gravor spaniol de origine catalană (n.tr.).

— Ți-ai petrecut toată după-amiaza acolo, înăuntru?

Pablo era entuziasmat. Le-a povestit că văzuse bobinele de mai multe ori la rând. Nu erau imagini, ci filme scurte care povesteau istorioare, multe dintre ele într-adevăr amuzante și ingenioase, le spuse el.

— Bine, acum mergem la *casa de barrets*⁵² ca să isprăvim cheful, zise Ángel, care era deja vizibil amestecat.

Grupul se angrenă din nou într-o ceartă, căci, pe când jumătate dintre ei erau de părere să meargă să le viziteze pe fetele de la Casa Burtoasei, cealaltă jumătate prefera să-i cheltuiască banii lui Ricardo Sitwell la Els Tres Llits⁵³.

— Voi n-o cunoașteți pe Negresă; asta chiar că-ți face niște chestii impresionante, zise Pablo.

— Negresa? Întrebă Ángel de Soto cu o privire libidinoasă.

— O fată nouă de la casa Benignei, din strada Avinyó.

— Atunci, nici vorbă de altceva! Haidem la casa Benignei care este întotdeauna o garanție! exclamă Pallarés entuziasmat.

— Și să n-aud scuze! spuse Ángel, dându-i un brânci lui Ricardo Sitwell. Azi participă toată lumea!

— Da, dar este încă devreme. Să trecem înainte pe la studioul lui Pablo ca să vedeți la ce lucrează geniul, propuse Pallarés.

— Nu, mai bine nu. Îmi răscoliți mereu peste tot.

— Ia te uită cine vorbește! De parcă el ar fi regele ordinii! spuse Ángel de Soto și, adresându-se tuturor, adăugă: Pablo are calitatea de a transforma orice spațiu într-o cocină de porci.

Râseră cu toții.

— Eu aș vrea să văd la ce lucrezi acum, recunosc Ricardo Sitwell, după un acces de tuse, cu un interes care îl făcuse pe pictor să se umfle în pene.

— Bine... dar să nu stăm prea mult.

⁵² În catalană în original, *bordel* (n.tr.).

⁵³ În catalană în original, *Cele trei paturi* (n.tr.)

— Așa, așa! Pentru că după aceea mergem la curve! exclamă Soto și, adresându-i-se lui Ricardo, adăugă: Tusea asta! Să vedem dacă ți-o vindeci! O să ne dai sifilis la toți!

Pe Ricardo nu l-a amuzat comentariul. Tusea lui nu era de luat în glumă.

16. Lulú

Ajunseră la bordel după destul de multe pahare în plus și făcând mare zarvă. Ángel de-abia se mai ținea pe picioare și se sprijinea de Ricardo Sitwell care, la rândul lui, rezista cel mai puțin la băutură.

Benigna încercă să-i liniștească.

— Azi le-o tragem toți împreună! Le-o tragem toți împreună! țipa Ángel.

— Ce să le-o tragi tu, dacă nici nu te poți ține pe picioare, copile. Hai, calmați-vă!

Și Benigna începu să-i repartizeze prin camere.

— Negresa pentru Ricardo! Să vedem dacă-i face față! striga din nou Ángel ca un apucat, printre hohote de râs.

— Tu intră aici și taci din gură. Dacă faci atâta târăboi, până la urmă or să-mi închidă localul.

Îi făcu pe toți să intre în camere, mai puțin pe Pablo și pe Pallarés.

— Tu vii cu mine, îi spuse ea lui Manuel.

— Splendid, Benigna; splendid, exclamă Pallarés, recunoscând prin expresia aceea rolul de maestră al Benignei. Șefa îi va reexamina aptitudinile, de asta era sigur.

— Și eu?

— Pentru tine, Pablito, am ceva special. E vorba de o fată nouă.

— Ai o fată nouă?

— Da, María a plecat.

Ce păcat! se gândi Pablo; absența aceea se va face simțită în bordel. María dovedea, cel puțin cu el, o adevărată dăruire pentru munca ei.

— S-a încurcat cu un negustor de cârpe și de articole la modă. Un client bun. Omul a rămas văduv și a arătat întotdeauna un mare interes pentru María. A hotărât s-o scoată de aici.

— Dragostea! exclamă Pallarés.

— Și cine-i cea nouă? întrebă Pablo.

— E o fată foarte frumoasă și... nepricepută. E cu noi de o săptămână. O cheamă Lulú.

— Are nume de cățel.

Gluma aceea nu fu pe placul patroanei.

— Poartă-te frumos cu ea. Cum ți-am spus, e nouă.

— Și tânără.

— Destul de tânără, afirmă Benigna, indicându-i camera din capătul culoarului.

— Ești o vrăjitoare; îi lași întotdeauna lui Pablo ce-i mai bun, spuse Pallarés.

— Poți să te plângi cât vrei! Vino, o să-ți dau o lecție de n-o s-o uiți toată viața ta!

— Bine, dar cea nouă este pentru Pablo, insistă Manuel.

— Știi bine că e pictorul meu preferat.

— Cât te pricepi tu la pictură! exclamă Manolo.

Și amândoi, ținându-se de braț, se îndreptară spre cameră.

— Ai crescut, spuse Lulú întorcându-se cu fața.

— Cu asta te ocupi acum?

La început, nu o recunoscuse. Tânăra era în pat, cu spatele spre ușă. Se întoarse și, văzându-l, se ridică în picioare. Atunci el făcu afirmația aceea. Tânăra avea cămașa descheiată și Pablo admiră zborul porumbițelor pe care nu-l uitase niciodată și figura ei atât de frumoasă pe care nici chiar picturile acelea grotești nu o puteau urâți. Nu mai era costelivă, avea forme mai rotunde, iar sânii erau de o tărie neobișnuită. Fără îndoială că noua ei meserie îi asigura o mai bună alimentație.

— Cu asta te ocupi acum? o întrebă el din nou.

Ea își lăsă capul în jos, apucă poalele cămășii și se acoperi. Nu răspunse la întrebare.

— N-ai nimic de zis?

— Și ce-ai vrea să-ți zic?

— De ce-ai plecat?

— Am plecat; asta-i tot.

El aștepta alt răspuns. Aștepta în tăcere, lângă ușă. Întotdeauna a visat că o va reîntâlni, dar nu într-un loc precum acela. Nu vânzându-și trupul.

— Eu nu te iubeam; asta-i tot, minți Carmen.

Dacă era adevărat, Carmen se prefăcuse foarte bine în scurta perioadă cât fuseseră împreună. Oricum, asta nu mai avea importanță. Simți o furie de nestăpânit. Carmen a lui, femeia la care visase zi de zi, chiar din clipa în care dispăruse din viața lui, femeia pe care nu și-o putuse scoate din minte nicio clipă de atunci, lucra acum într-un bordel pentru câțiva gologani, dăruindu-se oricărui bărbat.

— Ce le spui? Ce le spui clienților tăi când te pipăie, când intră în tine? Ce le spui tuturor acelor nenorociți care vin aici ca să te umilească, să se simtă importanți când tu țiți prefăcându-te că-ți place? Ce le spui?

— Nimic. Nu spun nimic. Și tocmai asta le place.

Carmen ar fi dorit să o înghită pământul. A vrut să pună distanță între ei, iar acum, el era acolo, în fața unei târfe. Îi putea simți furia, îi putea simți ranchiuna, îi putea ghici toate și fiecare dintre gândurile care-i treceau prin minte tânărului. Și putea să-i observe și disprețul. Atunci izbucni: cine e el ca să o judece, cine e el ca să o privească în felul acela. Își lăsase locul de muncă pentru el, se îndepărtase de viața lui pentru el. Da, a izbucnit pentru că nu putea suporta expresia aceea de dezgust de pe chipul singurului tânăr pe care îl iubise în toată viața ei.

— Și, spune-mi, ce simți tu când plătești ca să ți-o înfigi într-o biată fată care n-are alt mijloc de a-și câștiga existența? Ce simți tu, marele pictor, geniul, când ele gem și ție nu-ți pasă nici cât negru sub unghie și vrei doar să le pipăi, să pătrunzi în ele, căutând propria plăcere și, după aceea le arunci câteva monede și la revedere până data viitoare? Tu ce simți?

— O să-ți arăt eu ce simt, spuse pictorul apropiindu-se de ea și îmbrâncind-o pe pat. Se aruncă peste ea ca un animal rănit, întorcându-i capul ca să nu-i susțină privirea, smulgându-i chiloții aproape brutal. Îi mușcă sânii și gâtul; ea voia să-l privească, dar Pablo îi dădea fața într-o parte. Apoi, îi scormoni prin sex, aproape înfigându-și unghiile în el. Un țipăt de durere îi scăpă lui Carmen din gâtlej. Și un altul, sfâșietor, îi scăpă din nou când pătrunse în ea fără

menajamente, cu violența Minotaurului. Mișcările lui erau rapide, sălbatice și neobișnuite, și la fiecare asalt feroce, Carmen rămânea fără suflare. Apoi, o răsuci ca pe o păpușă de cârpă și se năpusti asupra ei pe la spate, ca un taur furios ieșind în arenă în căutarea bucății de pânză roșie. „Nu pe acolo!”, strigă ea. Dar el nu luă în seamă niciuna dintre rugămintele ei și, dezlănțuit și dintr-o singură izbitură, o pătrunse până când ea crezu că se rupe în două. Carmen izbucni în plâns, dar Pablo nu părea că o aude și continuă cu cruzime, ca un picador în arenă, care își înfige sulița în greabănul animalului, dorind să-i slăbească puterile.

Se ridică asudat, în vreme ce ea plângea ca un copil, se acoperea cu cearșaful și își ducea o mână la partea trupului care o durea cel mai tare. Nici măcar nu-l privi: își afundă capul în pernă, ascunzându-l, și continuă să plângă.

Pablo îi aruncă pe pat câteva bancnote.

Ieși în stradă, neștiind încotro să o apuce. Se simțea murdar, cu stomacul răvășit și cu senzație de vomă. Ce făcuse? Ce îi făcuse?

O porni fără țintă, vrând să se piardă în mulțime.

17. Nonell

— Tocmai am săvârșit o teribilă nedreptate.

Pablo nu știa de ce i-a spus asta lui Nonell.

Poate pentru că de ore întregi se învărtea pe străzi cu un zbuluciu și o mânia care îi sfâșiau inima. Sau poate pentru că o văzuse pe scenă pe acea biată nenorocită încercând să distreze toată acea șleahță de degenerați care râdeau mai mult de ea decât de glumele ei.

Cert este că, după ce a dat mai multe ture fără niciun țel, șovăind între a se întoarce ca să-i ceară iertare lui Carmen și a se mai dăruii încă puțin degradării, hotărî să intre la Aperitivul Bursei; o speluncă oribilă în care marinari murdari, lume interlopă și câțiva orașeni plini de bani în căutare de emoții tari se distrau, insultându-le și aruncându-le nenumărate obscenități veștejitelor artiste. Aperitivul Bursei era o speluncă infectă, întunecoasă și îmbâcsită cu fumul a mii de țigări. Pe mica estradă, o cântăreață borțoasă vrednică de milă, îmbrăcată în jocheu și aproape beată, încerca să dea glas, cu o voce răgușită, unui cântec dintre cele care l-ar fi făcut să roșească și pe un sergent de carabinieri, în timp ce, clătînându-se, își scotea hainele de pe ea în vacarmul necontrolat al gloatei din sală.

Iar acolo era el, cel mai bun pictor din Barcelona; cu siguranță, sosit recent de la Paris. Nu i-a fost greu să-l recunoască, stând singur la o masă pe primul rând. Cu părul său tuns în stil roman și o cravată neagră înconjurându-i de trei ori gâtul, o jiletcă „fantezie” și niște pantaloni strâmți, prinși cu bumbi de încălțări, și care l-ar fi înnebunit pe oricare *sportsman*. Stând acolo, Nonell avea aureola celui care fusese la Paris. Nimeni nu ar fi zis că este fiul unui fabricant de paste făinoase pentru supă, un tânăr care primea clienții îmbrăcat în halat, vânzând fidea în prăvălia familiei, până când i-a spus tatălui său că trebuia aceea nu era pentru el, că vrea să fie pictor. Acolo se afla acum pictorul mahalalelor, cel care prefera să picteze în

împrejurimile Barcelonei decât în aule; pictorul vieții umile, al celor oropsiți, al celor numiți *xinxes de fàbrica*⁵⁴, al oamenilor din popor, din piața Boquería, al celor diformi fizic, al înapoiștilor mintali, al cretinilor. Maestrul distorsiunii caricaturale și cel care se opunea picturii echilibrate și convenționale. Cel mai bun dintre toți pictorii.

Și Nonell îl văzu și îi făcu semn să se așeze la masa lui. Cei doi se prinseră cu înflăcărare în conversație.

— În această privință, suntem la fel, Pablo. Datorită tatălui meu, și eu sunt pictor. Amândoi am fost elevi proști și am pierdut orele de curs, mâzgăbind cărțile și caietele cu desene și neacordând atenție nesuferitelor de matematici. Amândoi i-am dezamăgit, al meu voia ca eu să mă dedic afacerii familiei, vânzând paste făinoase în prăvălia de pe Baja de San Pedro, dar eu nu eram făcut să stau în prăvălie. Trebuie să-i fiu recunoscător că a fost de acord ca eu să mă dedic desenului și să devin un pictor bun, căci nu puteam fi comerciantul la care visase el. La doisprezece ani, îmi plătea deja lecțiile de desen la academia pe care o avea Josep Mirabent⁵⁵ pe strada Montcada.

— Eu n-am învățat nimic în La Lonja și încă și mai puțin la Madrid, zise Pablo.

— Nici eu. Și foarte puțin la academia particulară a lui Gabriel Martinez Altés⁵⁶, pe care sârmanul meu tată mi-a plătit-o. Omul acela originar din Tortosa avea ambiția ca eu să ajung un pictor de gen, la fel ca Moreno Carbonero.

Povestea îi era cunoscută lui Pablo. Da, într-adevăr, aveau vieți paralele.

— Graner a fost altceva, cu el chiar că am învățat. Apoi, în La Lonja, m-au respins de trei ori. Când în sfârșit am reușit să intru, știi care a fost comentariul ilustrului nostru

⁵⁴ În catalană în original, *làmpi cu petrol* (n.tr.).

⁵⁵ Josep Mirabent i Gatell (1831-1899), pictor și decorator spaniol de origine catalană, profesor la Școala de Arte Frumoase din Barcelona (n.tr.).

⁵⁶ Gabriel Martinez Altés (1861-1932), pictor academist spaniol, profesor la școala sa particulară de desen din Barcelona (n.tr.).

profesor Antoni Caba⁵⁷?

— Nu.

— Că nu voi face niciodată nimic bun.

— Bine, dar ai dovedit că se înșela.

— Dar nu mi se iartă, Pablo. Toți vor culori țipătoare și subiecte pe înțelesul tuturor minților. Pictura mea nu se vinde, se spune că sunt respingător. Ți vine să crezi? Respingător!... De parcă pictura ar fi ceva care trebuie să fie pe placul imbecililor! Se spune că găsesc mai multă satisfacție în teme, decât în formă. Dar eu caut, Pablo; sunt în căutare. Pentru mine, forma este tot atât de importantă ca și tema. Ce altceva pot picta decât mizeria? Țsta-i un oraș ca vai de lume. Uită-te la orașenii ăștia de doi bani batjocorind-o pe nenorocita aia de pe scenă! spuse el arătând spre estradă. Și ceilalți de colo, zise arătând spre un grup de jerpeliți în uniformele lor vărgate. Soldații ăia zdrențăroși, săraci lipiți pământului, au scăpat fugind din Cuba și acum sunt aici, uitați de toți, neavând niciun căpătâi, în spelunca asta împuțită, la umbra unei sticle... Un critic a spus că nu există vreun bun orașean care să se apropie de tablourile și desenele mele, pentru că, deși am o personalitate puternică, inspirația mea este detestabilă, din pricina insistenței mele pentru temele respingătoare.

— Nu pictăm ca să împodobim pereții. Pictăm stări sufletești. S-a isprăvit cu moda de a picta nimfe sub clar de lună sau tinere cu părul blond cântând la pian. Suntem înconjurați de imagini în care predomină mizeria cea mai abjectă, de ființe abătute, dărâmate, abrutizate. Ar trebui să pictăm într-o singură culoare. În culoarea tristeții și a degradării, în culoarea orbilor, a flămânzilor, a dezmoșteniților. Dar care este această culoare?

— Nu știu, Pablo. Tu caută-ți culoarea ta. Într-una din zilele astea o să mă apuc să pictez țigănci, dar numai așa,

⁵⁷ Antoni Caba i Casamitjana (1838-1907), pictor spaniol, de origine catalană, cunoscut ca portretist și reprezentant al realismului în pictură (n.tr.).

de-al naibii. Aveam un profesor care repeta întruna aceeași prostie, că arta este creație de opere frumoase și că, pentru un artist, materia și subiectul producțiilor sale trebuie să fie doar ceea ce e măreț, nobil și frumos; și nu apoteoza urâtului și a dezgustătorului, nu copia josnică și care, profanând scânteia divină a inspirației, se consacră preamăririi depravării și crimei. Prostii, Pablo, prostii! Îți spun eu, țigănci! Voi picta țigănci!

Doar asta-i mai lipsea, se gândi Pablo, să picteze țigănci. Nonell era un pictor care producea o senzație stânjenitoare asupra unor categorii largi de oameni; publicul burghez ieșea indignat de la expozițiile sale, din cauza insistenței cu care prezenta modelele cele mai degradate de pe scara socială. Iar săracii nu cumpărau tablouri; era destul pentru ei să ajungă la sfârșitul zilei fără să-și pună capăt vieții din disperare.

— Știi? Am o amantă țigăncă.

Mărturisirea aceea îl surprinse pe Pablo.

— O cheamă Consuelo și este bolnavă. Dar dacă ai vedea-o! Cu coama ei de păr negru și cu chipul și trupul chinuite de viață! *Quina pobre més bonica!*⁵⁸

Nu mai făcu alt comentariu despre țigăncă, doar că îi realizase câteva crochiuri și că avea intenția să o angajeze ca model.

Pablo îl cunoscuse pe Nonell după ce citise o cronică veche în care se spunea: „Ne pare rău că pictorul se încapățânează să urmeze un drum care nu îi va aduce rezultate, când ar putea foarte bine să le obțină căutând teme mai interesante, dacă ținem seamă de faptul că stăpânește tehnica de execuție”. Cine era pictorul acela? Ce făcea? S-a întâmplat la Sala Parés, în ianuarie 1896; Nonell expunea împreună cu Casas, Rusiñol, Mas i Fontdevila⁵⁹, Graner și alți artiști renumiți. A expus două lucrări: *Tarda de primavera*⁶⁰ și *Cap*

⁵⁸ În catalană în original, *Ce frumusețe de fată săracă!* (n.tr.).

⁵⁹ Arcadi Mas i Fontdevila (1852-1934), pictor și desenator spaniol de origine catalană, fondatorul așa-numitei Școli Luministe de la Sitges, curent preimpresionist care punea accentul pe lumină (n.tr.).

⁶⁰ În catalană în original, *Seară de primăvară* (n.tr.).

al tard⁶¹, despre care un critic a declarat că erau rezultatul „bunelor sale intenții”. Dar lui Pablo i s-au părut minunate. A căutat să nu piardă nicio expoziție în care erau prezentate unele dintre operele sale.

La 12 iunie 1897 se deschidea berăria Els Quatre Gats, condusă de Pere Romeu. După o lună, se organiza acolo o expoziție de schițe în creion și mostre de culoare ale artiștilor, clienți obișnuiți ai localului; printre ei, Isidre Nonell. Pablo era decis să nu o piardă. Erau incluse nouă desene ale artistului, din colecțiile particulare ale lui Raimon Casellas⁶² de pe bulevardul Riera: desene aparținând seriei lui de *Cretini* și câteva uleiuri pe pânză: *Paisatge de Sant Martí*⁶³ și *Paisatge de Caldes*⁶⁴. În afară de profunda compasiune care emana din lucrări, lui Pablo i s-a părut nouă maniera aceea de a desena. Pe tânăr l-a impresionat un mic desen colorat în creion al cărui titlu era: *Dona cretina amb nen demanant caritat*⁶⁵. Tocmai descoperirea un artist autentic care probabil că nu își câștiga existența cu acele lucrări, dar a cărui lume i se părea foarte cunoscută. Nonell nu a asistat la vernisaj, deoarece se afla la Paris, iar Pablo a suferit că nu a putut să-și exprime impresiile în fața lui.

Acum avea ocazia și profită de ea.

— Da, eram la Paris pe vremea aceea, îi răspunse Nonell lui Pablo. I-am dus lui Camille Pissarro câteva dintre desenele mele și cuvintele sale binevoitoare m-au îndemnat să lucrez. Trebuie să mergi la Paris, Pablo; acolo se fac lucruri importante. Nu-ți poți închipui ce am simțit când, acum doi ani, în primăvară, am expus la Salonul de pe Champs de Mars! Acolo erau trei tablouri ale lui Toulouse-Lautrec și unul de Gauguin! Poți să-ți imaginezi așa ceva? Eu

⁶¹ În catalană în original, *Spre seară* (n.tr.).

⁶² Raimon Casellas i Dou (1855-1910), critic și colecționar de artă din Barcelona (n.tr.).

⁶³ În catalană în original, *Peisaj din Sant Martí* (n.tr.).

⁶⁴ În catalană în original, *Peisaj din Caldes* (n.tr.).

⁶⁵ În catalană în original, *Femeie cretină cu copil cerșind* (n.tr.).

eram alături de ei și de Van Dongen⁶⁶!

În glasul lui Nonell era emoție, o emoție pe care Pablo o percepea de parcă ar fi fost a sa. Nonell a expus la Paris!

— Apoi, eu și Canals am expus împreună în Sala Dosbourg. O lună întregă, Pablo! Și cu un catalog prezentat de criticul Fabrice! Ziarele au vorbit foarte bine despre noi. Au spus că proiectul meu caricatural se înrudea cu Ribera, Velázquez și Goya. Le-au plăcut „prăjelile” din scenele surprinse pe străzile Parisului și în timpul șederii mele la Caldes de Bohí.

„Prăjeala” era un procedeu pe care tânărul pictor îl utiliza adesea; consta în scufundarea desenelor deja colorate într-o baie de ulei siccativ. Încercase și Pablo, dar recunoștea că Nonell era un maestru al acestui procedeu.

Nonell îi vorbi pe larg și cu atâta patimă despre Paris, încât Pablo putea să-i vadă străzile, lucrările lui Toulouse-Lautrec și Gauguin, forfota de pe bulevarde. Cât de mult dorea să viziteze orașul acela!

— Dar nu-mi câștig traiul, Pablo. În pofida expozițiilor de la Sala Parés și a participării la a IV-a Expoziție de Arte Frumoase, nu-mi câștig traiul. Când au fost pierdute coloniile din Antile și din Filipine, a trebuit să mă întorc. Eu trăiam la Paris cu puținul pe care mi-l trimitea tatăl meu. Dar vremurile nu mai erau bune pentru afacerea lui, știi și tu, afurisitul ăla de război și devalorizarea monedei m-au silit să revin în țară. Am sosit curând după dezastrul naval de la Cavite⁶⁷. După aceea, în țara asta, totul a început să meargă prost. Uită-te la ei, spuse, arătând spre soldați, sunt mărturia vie a dezastrului. S-au întors bolnavi, învinși, umiliți, iar barcelonezii le întorc spatele.

⁶⁶ Kees van Dongen (1877-1968), pictor olandez, naturalizat francez, reprezentant al curentului fauvist (n.tr.).

⁶⁷ Confruntare din data de 1 mai 1898 în golful Manila între forțele navale ale Statelor Unite ale Americii și cele spaniole, din cadrul războiului hispano-nord-american, în urma căruia Spania a pierdut Cuba și celelalte colonii din Marea Caraibilor (n.tr.).

*Tornem de batalles, venim de la guerra
i no portem armes, pendons ni clarins;
vençuts en la mar i vençuts en la terra,
som una desferra...*⁶⁸

Așa recită Nonell, amintindu-și versurile acelea de Joan Maragall din al său *Cant del retorn*⁶⁹.

Da, oropsiții aceia care se distrau la Aperitivul Bursei purtând încă ponositele lor uniforme militare vărgate, lipsiți de mijloace să se întoarcă la casele lor, hoinărind pe străzile Barcelonei ca niște morți în viață, cântând la diferite instrumente în schimbul unor monede sau întinzând pe jos drapelul bicolor pe care îl aduseseră cu ei din teritoriile de peste mări.

Nonell vorbea cu o nesfârșită compasiune față de toți aceia și despre sărmana nefericită însărcinată care, pe o estradă, executa un număr jalnic, spre amuzamentul clienților neciopliți, despre târfele care ațipeau de oboseală pe tejghele și la mesele din localul Aperitivul Bursei. O compasiune care lui îi lipsise în noaptea aceea. Pablo se întristă.

— Tocmai am săvârșit o teribilă nedreptate.

— Păi, fă în așa fel încât să-ți fie iertată, Pablo; dacă încă mai ai timp.

Nu răspunse, dădu paharul pe gât și hotărî că prietenul său avea dreptate.

— Merg la Els Quatre Gats. Mă însoțești?

— Mai întâi, trebuie să obțin iertarea.

⁶⁸ În catalană în original, *Ne întoarcem din bătălii, venim de la război / și nu purtăm arme, drapele și nici trompete; / învinși pe mare și învinși pe uscat, / surtem ce a mai rămas...* (n.tr.).

⁶⁹ În catalană în original, *Cântec de întoarcere*, al poetului spaniol de origine catalană Joan Maragall i Gorina (1860-1911), considerat unul dintre părinții poeziei moderne catalane (n.tr.).

18. Marta Planas

Marta Planas a plecat de la bordel foarte târziu în noapte. Prima ei intenție a fost să se îndrepte către locuința ei sărăcăcioasă de pe Cotoners, o străduță îngustă în care lumina zilei ajungea cu mare greutate; dar, când ajunsese pe strada Avinyó colț cu Fernando, hotărî să se abată spre stînga. Atelierul tatălui ei era foarte aproape, la câțiva metri, tot pe o stradă îngustă și fără lumină: Remei. Acolo se născuse ea.

Era o casă mică cu două nivele, în care, în cel de jos, se afla atelierul de confecționat saltele, iar în cel de sus, locuia familia: tatăl și cele cinci surori ale ei. Trei încăperi mici, două pe care și le împărțeau fetele și alta mai mică, ocupată de tatăl lor. Un loc minuscul unde fuseseră fericite cu foarte puțin pînă la moartea mamei lor, când Marta avea șase ani. Ea era copila cea mai mică din casă și lumina ochilor tatălui ei. Dar, când mama ei a părăsit această lume, totul a mers din ce în ce mai rău.

Tatăl ei muncea întruna, scărmanând lâna, legând nodurile care țineau umplutura să nu se deplaseze, cosând în stil englezesc cu un ac triunghiular sau făcând *ullets*⁷⁰ cu mașina manuală, muncind și iar muncind la saltele pentru ca, pînă la urmă, să nu se poată ajunge cu banii aproape niciodată, cât de cât lejer, pînă la sfârșitul lunii. Ea și surorile ei îl ajutau, vînturînd lâna pe acoperiș, spălînd-o și fierbînd-o, în timp ce dădeau adevărate lupte câmpenești aruncîndu-și, printre hohote de rîs, ghemotoace de lâna sub privirea binevoitoare a tatălui lor.

— Fetelor, la treabă! O să murdăriți lâna, spunea el.

Francisco Planas moștenise afacerea de la tatăl său, o afacere proastă. Dar nu știa să facă altceva, prizonier într-o meserie pe care o învățase de mic.

Dar o nenorocire nu vine niciodată singură și, când a

⁷⁰ În catalană în original, *burleți* (n.tr.).

murit soția lui, afacerea a început să meargă prost; primea din ce în ce mai puține comenzi. Deși avea renumele de a fi cel mai bun confecționar de saltele din Barcelona, oamenii săraci nu le cumpărau sau nu le dădeau la reparat, iar orașenii bogați preferau să le comande la noile prăvălii la modă din cartierul Ensanche al Barcelonei sau să le aducă din străinătate.

Când Marta a împlinit cincisprezece ani, a hotărât să nu mai sufere niciodată de foame, dar nu știa cum să o facă.

Și într-o zi, un bărbat a intrat în atelierul tatălui ei, cu bunele sale maniere, cu ușurința lui de a-și câștiga simpatia și cu un zâmbet permanent care a fermecat-o din prima clipă. Era bine îmbrăcat, zicea că este agent de bursă și, de asemenea, că se îndrăgostise nebunește de ea.

Marta s-a lăsat cucerită de bărbatul acela minunat care o ducea la spectacole de teatru și la cafenele.

— Nu-mi place băiatul ăsta. E ceva în zâmbetul lui care numi place. Ai grijă ce faci, Marta.

Tatăl ei avea dreptate. Flăcăul a lăsat-o însărcinată și apoi a dispărut.

Iar ea a făcut același lucru. Și a fost o greșeală, pentru că, era sigură, tatăl ei ar fi iertat-o. Dar ea, nu; Marta nu și-a iertat-o și, într-o zi, fără să-și ia rămas-bun, și-a strâns puținele lucruri și a plecat de acasă, lăsând un bilet pentru tatăl și surorile ei.

A găsit de lucru într-o bombonerie de pe Paseo de Gracia.

Doamna Rius era văduvă și s-a purtat frumos cu ea. Poate prea frumos, s-a gândit Marta când a intrat ca vânzătoare în localul acela atât de distins, unde bărbații importanți din oraș veneau să cumpere cutii cu bomboane pentru soțiile și iubitele lor.

Dar Marta nu a întârziat să-și dea seama că doamna Rius nu era femeia cucernică și amabilă care pretindea că este. Bomboneria era paravanul unei afaceri mult mai rentabile pentru patroana ei. Rolul său consta în a furniza domnilor eleganți tineri pentru clipele lor de răgaz și de relaxare. Dar, cu o fiică de câteva luni în brațe, nu mai era cale de întoarcere; ori consimțea la exigențele doamnei Rius, ori

ajungea pe drumuri.

— Este vorba de domni eleganți și discreți. Asta vor și ei, amabilitate și discreție, iar tu ești o fată foarte drăguță.

A lucrat pentru ea vreme de doi ani, suportând bătrâni băloși sau impotenți care își făceau iluzii cu o fată de optsprezece ani, timorată și lipsită de experiență.

— Te descurci foarte bine. Ei sunt încântați. Ești atât de dulce, atât de plângăcioasă și atât de inocentă! I-ai fermecat!

Dar ea nu voia să farmece pe nimeni. Plângea cu adevărat. Plângea pentru ceea ce devenise viața ei, încălzindu-le patul tuturor acelor bătrâni importanți care, după ce se răcoreau cu ea, se îmbrăcau în haine de gală și își însoțeau nevestele la Opera Liceo sau se împăunau pe la reuniunile Ministerului Dezvoltării Naționale a Muncii sau prin consiliile de administrație ale Băncii Hispano-Coloniale.

Într-o zi, când stătea aplecată pe o bancă de rugăciune din bazilica Santa María del Mar ca să-i ceară lui Dumnezeu să o ajute, i s-a schimbat viața. Femeia aceea, după ce trecuse pe la cutia milei, s-a apropiat de ea. S-a așezat alături și au stat de vorbă.

— Nu pot să schimb ceea ce ești deja. Dar, dacă vrei, de-acum încolo vei lucra pentru tine.

Și așa a început munca ei la Casa Benigna. De acum încolo, nimeni nu mai avea să-și însușească șaptezeci și cinci la sută din câștigul ei. Banii vor fi pentru ea; toți banii, în afară de ceea ce îi revenea din cheltuielile comune ale casei.

— De altfel, toți bărbații sunt la fel. Dacă știi cum să o faci, se mulțumesc cu foarte puțin și, pe deasupra, sunt încântați. Trebuie să le-o iei înainte, să nu le dai posibilitatea să aleagă ei. Pe de altă parte, e atât de neînsemnat ceea ce primesc la ei acasă din partea nevestelor lor habotnice și temătoare, încât or să creadă că au fost cu tine la Paris.

Benigna avea dreptate.

Marta nu se mai gândi la felul în care își petrecuse viața și ce devenise ea. Își apropie mâna de ușa de la intrarea în atelierul tatălui ei și o mângâie. Ea agonisea bani pentru fiica și pentru toți ai ei; după ani de muncă, dispunea de o sumă frumușică. Încă vreo câțiva ani și va lăsa totul baltă. Se va

întoarce și îi va cumpăra tatălui ei mașinării noi sau, și mai bine, îl va retrage din activitate și va căuta ca și surorile ei să ducă o viață mai bună. Asta va face, își spuse ea, îndepărtându-se înspre locuința ei.

Și atunci îl văzu.

Poate un ultim client, se gândi ea. De ce nu? Nu era încă târziu în noapte și îi mai putea acorda o oră.

Un ultim client și, după aceea, acasă la micuța ei.

Ceea ce nu știa Marta era că avea să fie ultimul din viața ei.

19. Un imbecil fără pereche

Pablo nu putu să-și ceară iertare. Carmen plecase deja.

— E târziu, fiule. Du-te acasă, îi spuse Benigna somnoroasă când îi deschise ușa tănărului. Prietenii tăi au plecat deja demult, iar fetele, de asemenea. Mă rog, a rămas Negresa, dar pentru ziua de azi, ți-o fi de-ajuns. Și repetă: Du-te acasă.

El nu voia să fie cu Negresa; el o voia pe Carmen.

Benigna văzu neastâmpărul băiatului, dar nu îl întrebă nimic. Ceva i se întâmplase cu fata cea nouă, de asta era sigură; dar tot nu-l întrebă. Benigna voia să doarmă. Artiștiiăștia tineri nu se odihnesc, oare, niciodată?

Pablo făcu stânga împrejur și coborî scările, fără să-și ia la revedere. Hotărî să treacă pe la Els Quatre Gats.

— Am crezut că te-ai rătăcit. Ce s-a întâmplat? Te-a speriat cea nouă? Prietene, pari o nălucă, îi spuse Pallarés când Pablo se așeză la masă.

Nu răspunse. Erau cu toții acolo, mai puțin Ricardo Sitwell.

— Puștiul a șters-o cu o criză de tuse care aproape că l-a dat gata. Cred că Negresa i-a făcut ce i se cuvenea, spuse Soto.

— Omul ăsta-i pe moarte; într-una din zilele astea ni se prăpădește, afirmă Pallarés.

— Unde-ai fost? întrebă Raventos.

— Pe-aici. Mă duc și eu acasă.

— Te însoțesc, spuse Pallarés.

Ieșiră din local, fără să-și ia la revedere de la nimeni. La altă masă erau cei din grupul Șofranului discutând despre El Greco. Rusiñol punea cel mai mare entuziasm în conversație.

— Ea era, îi spuse Pablo lui Pallarés când ieșiră în stradă.

— Călcătoreasa ta?

Pablo dădu din cap afirmativ.

— Știam eu că s-a întâmplat ceva... Când mi-a spus Benigna că ai plecat, am știut că s-a întâmplat ceva. Dar, ca

să vezi, ce mai întâlnire! Pallarés rămase tăcut. Te simți bine?

— Nu.

— Vrei să rămâi singur?

— Nu.

— Te însoțesc acasă.

Pallarés jucase întotdeauna rolul fratelui mai mare, dar, de data asta, nu știa ce să-i spună.

— Am căutat-o atâta vreme, fără să mi-o pot scoate din cap, visând la ea și... Pablo nu-și continuă fraza.

— Mă rog, fata e târă, dar asta cu ce schimbă lucrurile?

— Cum adică nu schimbă lucrurile?

— Vreau să spun... mă rog, nu știu ce vreau să spun, Pablo. Nu știu, într-adevăr, nu știu.

— Păi, nu mai spune nimic.

Dar Pallarés continuă:

— Bine, vreau să zic, ce știi tu de fapt despre ea? Te-ai întrebat cu adevărat de ce o face? Crezi că toate acele biete nefericite se află acolo de plăcere? Le este foame, Pablo; foame. Poți înțelege asta? Tuturor le este foame în afurisitul ăsta de oraș; tuturor, în afară de câțiva ticăloși care îiucid prin înfometare pe toți ceilalți, repetă Pallarés ca un pisălog. De ce pictăm, Pablo? De ce pictăm? Ca să le împodobim pereții tuturor acelor orașeni de rahat? Eu nu, Pablo. Dacă-i așa, rămân la mine în sat să-l ajut pe tatăl meu, care se omoară muncind și nimeni nu-și va aminti de numele lui după ce nu va mai fi. Vrem să schimbăm lucrurile cu ceea ce credem într-adevăr că știm să facem.

— Eu nu vreau să schimb nimic. Ce-or să schimbe niște mângălitori ca noi?

— Atunci, de ce nu te ocupi cu ce face Carbonero? De ce nu le dăm ascultare profesorilor noștri? De ce acest neastâmpăr care ne sfâșie sufletul? O să-ți spun eu de ce. Pentru că lumea are nevoie de o nouă perspectivă, de un ton nou, de o culoare nouă, de o nouă geometrie. Pentru că lumea merită și cere să fie desenată cu o altă formă, cu o linie diferită, pentru a exprima sentimente și emoții noi. Pentru că centrul și alcătuirea lumii sunt în schimbare. Nu

mai putem picta ca Rafael sau ca Velázquez. Revendicăm un nou mod de a vedea lumea, pentru că începe un secol nou care va fi cumplit.

— Nu știam că ești teoretician și ghicitor, spuse Pablo ironic.

— De fapt, nici eu nu știu ce vreau să spun. Dar ceva îmi este foarte clar din momentul în care te-am văzut, chiar din momentul în care am văzut ce ești în stare să faci cu mâinile tale. Pablo, tu vei fi Dumnezeu, asta o știm cu toții. Așa că fă bine și nu o mai judeca pe acea biată târfă care sunt sigur că te iubește. Fă bine și privește lumea sub toate înfățișările ei și picteaz-o, cu tot ce are ea mai cumplit și mai omenesc, ca să putem vedea cu toții. Exaltarea pusese stăpânire pe chipul lui Pallarés, care își ieșise complet din fire. Și acum, mă duc acasă, pentru că sunt supărat foc pe tine, și tu, descurcă-te cum poți! Uneori mi se pare că ești un imbecil fără pereche!

Și Pallarés îi întoarse spatele și se îndepărtă, lăsându-l pe Pablo singur, în mijlocul străzii.

20. Un măcel

Trupul Martei Planas a fost găsit fără suflare în piața Milans, secătuit de sânge după douăzeci și cinci de lovituri de pumnal. Cel care a anunțat crima a fost un tânăr care muncea ca barcagiu pe cheiul pescarilor din Barceloneta. Tânărul, Emilio Bordons, se trezise la ora obișnuită, foarte devreme, și se îndrepta spre locul lui de muncă când, ajungând în piață, a dat peste cadavru.

Abel Fonte, șeful poliției, însoțit de doi agenți și de un medic legist, se înfățișă la locul faptei.

Crima, după spusele medicului legist, se produsese pe la două dimineața. Trupul victimei fusese ciuruit cu lovituri de cuțit. Emilio Cabot, medicul, nu mai văzuse niciodată ceva asemănător. Femeia, de vreo douăzeci de ani, purta o fustă liliachie, jupon alb, o haină largă neagră și niște cizme uzate, cu șireturi de aceeași culoare. Era moartă de vreo patru ore. Au dus cadavrul fetei cu o cotigă de mână până la cea mai apropiată secție de poliție. Acolo, medicul a procedat pe îndelete la examinarea cadavrului.

Inspectorul Abel Fonte era tăcut, în vreme ce medicul își făcea treaba. Fonte era un om circumspect, la vreo cincizeci de ani și, ca urmare a trecutului său de militar în Cuba, era familiarizat cu moartea. Văzuse mulți soldați murind, dar niciodată așa ceva.

— Este posibil ca fata să fi murit din cauza sângelui pierdut, dar nu în locul în care am găsit-o. Are o rană în inimă și cinci în plămânul stâng. Nu prezintă răni defensive; vreau să spun tăieturi și răni la mâini sau pe brațe, care se produc atunci când victima încearcă să se apere. Bănuiesc că prima lovitură a fost la gât; asasinul i-a tăiat beregata și după aceea, fiind de-acum prăbușită, a înjunghiat-o cu sălbăticie: am numărat douăzeci și cinci de lovituri. În afară de cele pe care vi le-am menționat deja, prezintă o rană pe stern și cinci pe sex. A măcelărit-o la... mă rog, știți unde vreau să spun. Niciodată n-am mai văzut ceva asemănător, i-

a sfâșiat și i-a tăiat îmbrăcămintea și și-a revărsat ura asupra ei. Loviturile de pumnal în organele genitale sunt cumplite, o adevărată sălbăticie. Această tăietură curată... i-a smuls ficatul!

— Ficatul?

— Asta am spus, inspectore. Asasinul i-a scos ficatul, repetă medicul legist.

Scormoni înăuntru rănii.

— Ce se întâmplă?

— Se pare că... da... un moment.

Medicul scoase ceva sângerând și i-l arată inspectorului.

— Ce sunt astea?

— Nu sunt sigur, dar par semințe sau sâmburi de rodie.

Medicul așeză fructul pe masă. Inspectorul îl întoarse cu o pensă.

— Ce sens are? Îi smulge ficatul și lasă asta înăuntru?

Medicul nu răspunde. Nu știa ce să creadă.

— A fost violată? Întrebă inspectorul.

— Nu pare.

— De ce spuneți că n-a fost ucisă în locul în care a fost găsită?

— Din cauza sângelui. Presiunea arterială ar fi mânjit pereții din locul unde a fost găsită. Când este tăiată o arteră, sângele nu picură, ci țâșnește; cu siguranță că asasinul și-a mânjit mâinile, hainele și încălțările.

— Presupunând că a rănit-o din față.

— Desigur. Dar eu cred că tăietura indică faptul că așa a fost. Apoi, odată căzută la pământ, a înjunghiat-o și s-a pornit să-i extragă organul. A fost o treabă care i-a luat ceva timp și de aceea cred că s-a întâmplat în altă parte; apoi, a transportat cadavrul până la locul unde l-am găsit.

— Ce fel de asasin operează în felul ăsta?

— Din puținele mele cunoștințe, un nebun și un însetat de sânge.

— O crimă pasională?

— Am văzut crime de tot felul, dar niciuna ca asta. Nu cred să fi fost o crimă pasională. A făcut-o ca să se distreze, inspectore. Niciun soț sau amant gelos nu pierde atâta vreme

și apoi lasă asta înăuntru, spuse el arătând semințele. Nu, asta-i altceva. Asasinul și-a ieșit din fire; asta e clar, dar apoi... nu, nu cred să fi fost o crimă pasională.

— Ce tip de armă a folosit?

— După cum sunt rănilor, aș zice că e vorba de un fel de cuțit cu o lamă cu vârful ascuțit și un mâner solid.

— Asasinul trebuie să fie o persoană foarte puternică.

— Nu neapărat, inspectore; cu o armă tăioasă și cu vârful ascuțit, e ușor de realizat, ca să zic așa... această treabă. Până și un copil ar fi putut s-o facă.

— Bine, avem de lucru. Mai întâi, trebuie să aflăm cine este fata și apoi să facem cercetări în anturajul ei apropiat, spuse inspectorul.

21. La fel ca în 1890

Știrea a ajuns curând în redacțiile ziarelor. Liberto Manent, unul dintre subdirectorii adjuncți ai ziarului *La Vanguardia*, care își începuse activitatea la ziar ca desenator, a primit știrea: o prostituată fusese găsită moartă într-o piață din Barcelona, mutilată înfiorător.

Îl chemă în biroul său pe responsabilul cu faptele diverse și îi ceru toate informațiile de care dispunea. Potrivit poliției, tânăra găsită moartă răspundea la numele de Marta Planas și își exercita meseria într-un apartament din strada Avinyó. Apoi, îi relatează toate amănunțele.

O crimă aidoma celei din '90, se gândi Manent, făcând apel la memorie. Da, și-o amintea perfect. Intrase de curând la ziarul *La Vanguardia* și directorul le dăduse sarcina, lui și colegului său Osorio, să investigheze o crimă: o prostituată fusese ucisă în mod sălbatic. Știrea despre acea oribilă întâmplare fusese publicată, dar nu și celelalte două asasinate care se produsese după câteva zile, având caracteristici similare. Cineva dăduse ordin să nu li se facă publicitate. Trei prostituate ucise în mod sălbatic. Și de atunci trecuseră nouă ani.

Știrea aceea trebuia să ocupe prima pagină din ediția de a doua zi. Povestea, se gândi el, se întâmpla din nou.

Liberto Manent hotărî să meargă personal la secția de poliție cu un fotograf de la ziar, ca să culeagă mai multe informații despre întâmplarea aceea.

Fonte încercă să scape de el, dar jurnalistul acela era greu de dat la o parte. Îi răspunse la fiecare întrebare cu informațiile de care dispunea și care nu erau prea multe.

— V-aș fi recunoscător dacă ați da știrea cu obiectivitate și fără comentarii alarmante, îi atrase inspectorul atenția.

— Nu vă faceți griji. Lucrez la un ziar care tratează știrile cu seriozitate și numai după ce au fost verificate, răspunse Manent, vârându-și însemnările în buzunar.

— Nu știm nimic despre asasin; facem cercetări în

anturajul fetei, răspunse Fonte atunci când Manent îl întrebă dacă au vreo idee în această privință.

22. Cutia

În dimineața aceea, Pablo se trezi târziu și se apucă să deseneze o scenă portuară de pe cheiul cărbunelui: cargoboturile erau ancorate la dană, cu muntele Montjuic drept fundal; își petrecu timpul încercând să dea umbre și să înzestreze desenul cu perspectivă.

Înainte de asta, își căută cuțitul și nu îl găsi. Răscoli pe masă, unde dracu' lăsase cuțitul? Nu găsi niciunul dintre caietele sale pregătitoare pentru un tablou mare a cărui temă era bordelul Benignei. Ideea i se învărtia de ceva vreme în cap și le făcuse destul de multe schițe fetelor. Dimineața începe prost, se gândi el. Afurisiții lui de prieteni îi răscoleau mereu peste tot și cine știe unde or fi băgat, în toată harababura aceea de tablouri, hârtii, pensule și troace, lucrurile pe care le căuta el acum.

Una dintre fetele de la atelier bătu la ușa studioului său și Pablo îi dădu permisiunea să intre.

— Cineva a adus cutia asta pentru tine.

— O cutie?

— Da. Era un copil și, după cum se pare, i-a dat-o un marinar, cerându-i să ți-o aducă.

— Las-o pe pat; o s-o deschid mai târziu.

— Ce faci?

— Un desen pornind de la niște schițe pe care le aveam în caietul meu.

— E foarte frumos, dar puțin cam întunecat.

— Tu așa crezi?

— Da, dar, bineînțeles, eu nu înțeleg nimic.

— Știi? Cred că ai dreptate... Cum ți se par astea? spuse el arătându-i alte desene pe care le avea într-un dosar.

Era o serie de desene având ca temă litoralul Barcelonei, dana și scene cotidiene ale vieții din port.

— Ți-am mai spus, foarte frumoase, dar întunecate.

— Atunci, așa o să le numesc: desene întunecate, hotărî Pablo.

Fata zâmbi și apoi ieși, lăsându-l să-și termine desenul.

Pablo îl isprăvi după o jumătate de oră. Era mulțumit. Era un desen bun. Tocmai voia să plece să ia micul dejun, când își aminti de cutia pe care i-o lăsase fata pe pat.

Era mică și învelită într-o hârtie ordinară, maro. O deschise curios.

Pablo se sperie văzând conținutul și când mâinile i se umplură de sânge. Tresărind, lăsă să-i cadă cutia, răsturnând fără să vrea conținutul pe podea. Ce era asta? Părea un organ. Îl ridică agitat și îl puse la loc în cutie. Dacă asta era o glumă, i se păru de cel mai prost gust. Cine putea să-i trimită așa ceva? Apoi, cercetă cutia. Chestia aia nu aparținea unui animal. Era un organ uman! Părea o bucată de ficat sau rinichiul unei ființe umane!

Ieși pe culoar și se îndreptă spre atelier.

— Cine zici că a adus cutia?

Fata se sperie văzându-l pe tânăr atât de zbuțumiat și de nervos.

— Un copil.

— De multă vreme?

— Mă rog, ți-am adus-o de cum am primit-o. S-a întâmplat ceva?

— Încotro a apucat-o copilul? Cum arăta?

— Nu știu încotro a luat-o. Mi-a spus că e pentru Pablo, pictorul, și mi-a lăsat cutia. Eu am întrebat din partea cui și mi-a răspuns că de la un marinar, că o să știi tu de la cine. Asta-i tot. Copilul a deschis poarta și a plecat. S-a întâmplat ceva, Pablo?

— Nimic, nimic. Nu se întâmplă nimic.

— Parcă ai fi văzut o nălucă.

Pablo ieși în stradă fără să spună nimic. Înaintă câțiva metri pe strada Escudellers, îndepărtându-se de atelier. La ora aceea, era ceva forfotă pe stradă, dar niciun copil. Ce spera el să găsească?

— Ce faci, Pablo?

— Dar tu?

— Veneam să te iau ca să mergem să desenăm, când am aflat ceva oribil, spuse Pallarés. Cauți pe cineva? Ai pierdut

ceva? Parcă ți-ai ieșit din fire, ce ți s-a întâmplat?

— Vino, să mergem la mine în studio; vreau să-ți arăt ceva.

— Și eu vreau să-ți spun ceva. S-a întâmplat ceva înspăimântător, Pablo; oribil.

Pallarés îi relatează știrea. Nu se vorbea despre altceva în toată zona veche a orașului.

— Și e vorba despre Marta, Pablo. A fost ucisă așa cum ți-am spus. O barbarie! Cine a putut săvârși o crimă atât de înfiorătoare?

— Și zici că-i lipsea un organ?

— Așa se spune, Pablo. Mă rog, oamenii comentează multe lucruri. Știi bine că atunci când se întâmplă ceva asemănător, tuturor li se trezește imaginația.

— Nu e imaginație, Manolo.

— Ce vrei să spui?

Pablo îi arată cutia pe care o lăsase lângă instrumentele de pictură.

— Uită-te înăuntru, Manolo. Uită-te înăuntru, zise Pablo cu glas scăzut și adăugă, în vreme ce prietenul său se apropia de cutie: Tocmai mi-a fost adusă în urmă cu aproape o oră. Un necunoscut i-a dat-o unui puști pentru mine.

— Ce-i asta?

— Cred că este al Martei. Cred că este...

— Sfinte Dumnezeule! Ce oroare! Dar... cum?... Cine a fost în stare...? Nu își găsea cuvintele.

— Se pare că un marinar i-a dat-o unui copil să mi-o predea mie.

— Un marinar?

— Da, și cred că știu cine este.

Pablo îi spuse povestea marinarului.

— Trebuie să te duci la poliție.

— Și ce să le spun? Că am cunoscut cândva un marinar și că...

— E fata care a primit cutia. Ea poate confirma povestea ta.

— Mai e ceva, Manolo; mi-a dispărut cuțitul și un bloc de desen.

— Și ce legătură are cu povestea asta?

- Nu știi; dar e foarte ciudat totul.
- Le-ai întreat pe fetele de la atelier?
- Nu intră în studioul meu dacă eu nu sunt. Nu, sunt convins că n-a fost niciuna dintre ele.
- Atunci, a fost unul dintre noi; țicnitul de Soto, ca să-ți facă o glumă. Aici intrăm doar noi, prietenii tăi, Raventós, Ricardo, Sabartés, chiar și eu...
- Nu, n-a fost Soto. A fost asasinul.
- Asasinul? Pablo, te-ai țicnit! Cadoul ăsta afurisit te-a făcut să-ți ieși din minți.
- Spune-mi atunci, ce sens are treaba asta, dacă nu faptul că asasinul Martei vrea să mă implice în crimă? Întrebarea este: de ce?
- Tocmai de aceea trebuie să te duci la poliție.
- Nu; ăsta-i motivul ca să nu mă duc; cel puțin, deocamdată.
- Și ce-o să faci cu...? spuse Manolo, arătând spre cutie.
- O s-o arunc.
- O să distrugi o dovadă?
- O să câștig timp.

23. Deznădejde

— Poliția a fost aici și n-a încetat să-mi pună întrebări. Sunt făcută praf, Pablo. Cine a putut să facă așa ceva? Marta era o fată bună.

Benigna era imaginea deznădejdii.

Pablo, însoțit de Pallarés, venise să o vadă de îndată ce prietenul său îi dăduse îngrozitoarea veste.

— Dacă nu i-aș fi cerut să vină să lucreze cu mine, poate că acum ar mai fi încă în viață.

— Nu te mai frământa. Tu n-ai nicio vină, spuse Pablo, îmbrățișând-o.

— Avea o fetiță mică. Ce se va întâmpla acum cu copila aceea?

— N-avea familie? întrebă Pallarés.

— Ba da, un tată și cinci surori. Are un atelier foarte aproape de aici.

— Păi, atunci știi unde trebuie să fie dusă copila, zise Pallarés.

— Unde-i Carmen? întrebă Pablo.

— Acasă la ea. Nu cred să știe ceva, nici ea, nici vreuna dintre fete.

— Nu se vorbește despre altceva, spuse Pallarés.

— Aș vrea s-o văd. Îi știi adresa? întrebă Pablo.

Benigna i-o dădu.

24. O reuniune

Sir Richard Sitwell, ca în multe seri, ajunsese la reuniunea de la Cerc. Trăsura îl lăsă la numărul zece de pe Rambla Santa Mónica.

Primarul, marchizul de Santa Isabel, câteva personaje de vază ale oraşului şi noul guvernator civil, pe care nu-l cunoştea încă, îl aşteptau. I-a fost prezentat guvernatorul, un bărbat în vârstă, neafectat şi spontan, şi şi-au strâns mâinile.

Ştirea zilei era pe buzele tuturor.

— Măine, când ştirea va fi publicată în presă, nu se va vorbi în oraş despre altceva, spuse primarul.

Sitwell încercă să se alătore conversaţiei începute deja. Îi ascultă cu atenţie, pe când se instala într-unul dintre fotoliile confortabile pe care le plătise tatăl său.

Cercul Ecvestru, sub auspiciile părintelui său şi ale altor iluştri domni barcelonezi amatori de echitaţie, fusese înfiinţat la data de 26 noiembrie 1856. Acesta era cel de-al doilea sediu al său. Primul amplasament a fost pe strada San Pablo până când, datorită succesului acestei iniţiative şi a creşterii numărului de membri, după patru ani, a fost mutat pe Rambla Santa Mónica. Prietenul său, marchizul de Santa Isabel şi preşedinte al asociaţiei, era un om plin de idei şi dezvoltase activităţi sociale şi recreative.

Un chelner le servi cafea şi fursecuri.

— Şi poliţia? întrebă Ernesto Pla, reprezentant al industriei textile şi membru marcant al consiliului de conducere al asociaţiei.

— Este descumpănită şi nu ştie de unde s-o apuce. Adevărul e că n-au multe informaţii ca să înceapă, spuse primarul.

— Să sperăm că totul va rămâne aici şi că se va da uitării întreaga poveste. La urma urmelor, e vorba de o simplă prostituată, declară Pla.

— Am mai avut așa ceva în '90: trei crime oribile, foarte

asemănătoare cu aceasta, afirmă primarul.

— Eu aş zice identice, sublinie Sitwell.

— Vreţi să spuneţi că e vorba despre acelaşi asasin care s-a întors? După atâţia ani? întrebă guvernatorul care până atunci păstrase tăcerea.

— Dar crimele au încetat. Au fost ucise trei prostituate şi... afirmă Pla, fiind întrerupt de către Sitwell.

— N-a fost descoperit niciodată criminalul care le-a săvârşit.

— Credeţi că este vorba de acelaşi asasin? Că după nouă ani a hotărât săucidă din nou? întrebă primarul.

— Da, aşa cred. Sunt convins că această poveste este doar începutul şi că ar trebui să solicităm ajutor, îşi completează Sitwell discursul.

— Ajutor? Din partea cui? întrebă primarul, extrem de interesat de noul element introdus în conversaţie.

— Cu mult timp în urmă, în ţara mea, la Londra, s-au comis o serie de crime identice cu acestea. Cinci prostituate au fost asasinate în două luni şi jumătate. Asasinul le tăia beregata şi apoi... în sfârşit, ceva cumplit. A fost un adevărat măcel care a înspăimântat tot oraşul. Lumea nu mai îndrăzneşte să iasă singură noaptea. Apoi, crimele au încetat şi, la fel ca în '90 la Barcelona, asasinul n-a fost descoperit niciodată.

— Da, îmi amintesc cazul. Asasinului i se spunea Jack Spintecătorul, pentru că asta făcea, îşi spinteca victimele, interveni guvernatorul.

— Sugaţi că ar exista un spintecător liber pe străzile Barcelonei? întrebă primarul, nevenindu-i să-i dea crezare lui Sitwell.

— Sunt convins.

— Aceste crime le poate săvârşi doar un străin; niciun catalan n-ar face aşa ceva, afirmă Pla, lăsându-se dus de avântul său patriotic.

— Catalan sau nu, străin sau nu, ne aflăm într-o adevărată încurcătură, continuă Sitwell.

— Şi dumneavoastră credeţi că ar trebui să cerem ajutor? insistă primarul.

— Asta am spus. Cine conduce ancheta? întrebă Sitwell în cele din urmă.

— Același comisar general, în persoană, răspunde primarul.

— Un om foarte calificat. Un militar din Cuba numit direct de către ministru, completă Pla.

— De fapt, a fost cooptat în corpul poliției în vederea aplicării legii din septembrie 1896, continuă primarul.

— Ce lege e asta? întrebă Sitwell, foarte interesat.

— Legea pentru combaterea anarhismului. În baza unui ordin regal din 19 septembrie a aceluiași an, a fost creat un corp al poliției judiciare la Madrid și Barcelona, însărcinat cu descoperirea și urmărirea delictelor săvârșite prin mijlocirea explozibililor. Acolo a fost încorporat Abel Fonte, un militar expert în represiune în insula Cuba, cum v-am spus, numit direct de către ministru. Un om foarte calificat, sublinie guvernatorul.

— Dar nu-i polițist, interveni Sitwell.

— Acum este, afirmă guvernatorul.

— Ce propuneți? îl întrebă primarul pe Sitwell, interesat de opiniile acestuia despre o chestiune atât de neplăcută.

Sitwell întârzie cu răspunsul, dar, când o făcu, fu categoric.

— Nu mă îndoiesc de capacitatea lui Abel Fonte, dar calcă pe un teren pe care nu-l cunoaște. Avem nevoie de un polițist autentic, cineva înzestrat cu mult spirit de observație și de deducție, care să cunoască mintea criminală, căile reci și întortocheate ale acesteia. Cineva care să considere investigația polițienească drept o știință exactă și care să cunoască cele mai moderne metode polițienești. Cineva care să nu facă speculații fără să dețină informații concrete și care să nu socotească exaltarea minții drept o armă de luptă împotriva crimei, care să considere ca fiind de cea mai mare importanță faptul de a nu lăsa ca datele inutile să ia locul celor utile; un observator capabil să facă un examen just și sistematic a tot ce îl înconjoară.

— Și avem o astfel de persoană? întrebă Ernesto Pla, extrem de interesat de argumentele lui Sitwell.

— O avem: pe Steven Arrow.
— Cum ați spus că se numește? Întrebă primarul.
— Steven Arrow; singurul detectiv consultant particular.
— Un detectiv consultant? Ce înseamnă asta? Întrebă, uimit, guvernatorul.

— Nu știu. Arrow și-a creat propria meserie.

— Dumneavoastră îl cunoașteți?

— Nu personal, dar îi cunosc activitatea. Arrow a fost asistentul inspectorului Abberline, de la Scotland Yard, în cazul despre care v-am vorbit în legătură cu crimele de la Londra. Un om de o inteligență superioară.

— Dar care n-a descoperit nimic; chiar dumneavoastră ați spus că asasinatul celui Jack Spintecătorul au rămas nepedepsite, adăugă primarul.

— Asta-i adevărat. Ca și faptul că, de când a părăsit corpul polițiștilor, a rezolvat toate cazurile la care a lucrat, vreo trei sute la număr, și că acordă asistență și colaborează cu poliția din Londra. Să nu vă îndoiiți, domnilor: Arrow este omul nostru.

— Avem două mii opt sute patruzeci și șapte de elemente în corpul de poliție alcătuit din comisari, inspectori, agenți, aspiranți, supraveghetori și ordonanțe. Credeți dumneavoastră că, dispunând de toate aceste efective, mai avem nevoie de un...? Cum l-ați numit?... Consilier particular detectiv? spuse primarul, care nu era foarte convins de tezele lui Sitwell.

— Da, eu chiar cred.

— Nu știu ce părere o să aibă Abel Fonte, dar nu cred să-i facă mare plăcere că punem pe cineva peste el, interveni Ernesto Pla.

— Eu n-am spus asta. Ar fi vorba despre cineva care va colabora cu el, ca de la egal la egal, într-un caz care, așa cum v-am spus, este de-abia la început. Asasinul, vă asigur, va ucide din nou.

— Bine, putem studia problema... dar nu-i nevoie să ne pripim, conchise primarul.

Conversația alunecă spre alte subiecte. Au adus în discuție două inițiative ale lui Sitwell, care se străduia, împreună cu

alți doi amatori, să pună bazele unui club de tenis și, în plus, altuia consacrat jocului de minge cu piciorul.

— În legătură cu primul subiect, m-am întâlnit cu niște prieteni foarte interesați de acest proiect: Ernesto Witty⁷¹, Alfonso Macaya⁷² și Udo Steinberg⁷³. Am stabilit contacte și cu Lawn Tennis Association, din Londra.

— Și în legătură cu jocul de minge cu piciorul? Întrebă primarul, care nu credea în entuziasmul lui sir Richard pentru sporturi.

— Acest subiect este foarte avansat, domnii John și William Parsons⁷⁴ și negustorul Hans Gamper⁷⁵ sunt foarte interesați. La drept vorbind, ideea a fost a lui Gamper, eu doar îl sprijin.

— De unde găsiți timp pentru atâtea inițiative? Întrebă primarul cu admirație.

— Este o chestiune de organizare. Am putea avea chiar o arenă pentru șase mii de spectatori.

— Șase mii?... Treaba asta nu va funcționa. Jocul de *football* este bun pentru dumneavoastră, englezii. În țara asta, n-avem conștiință de echipă; suntem oameni individualiști, afirmă industriașul cu profundă convingere.

— Barcelona este altceva; vă pot garanta asta.

⁷¹ Ernesto Witty Cotton, jucător anglo-spaniol de fotbal, campion de tenis, membru fondator al Clubului Regal de Tenis Barcelona (n.tr.).

⁷² Devenit în anul 1906 președinte al Federației Catalane de Tenis (n.tr.).

⁷³ Udo Steinberg i Werle (1876-1919), jucător de fotbal german care a jucat la FC Barcelona între anii 1901 și 1910, membru fondator al Clubului de Tenis de Câmp din Barcelona (n.tr.).

⁷⁴ Doi jucători de fotbal de origine britanică, probabil frați, inițiatori, împreună cu alți pasionați ai acestui sport, ai recent înființatului Fotbal Club Barcelona în 1899 (n.tr.).

⁷⁵ Cunoscut în Spania ca Joan Gamper (1877-1930), sportiv elvețian, fondatorul a două cluburi sportive la Zürich și Barcelona, jucător și președinte al FC Barcelona (n.tr.).

25. Pictorul și modelul

— De ce-ai venit?

— Pot să intru?

Carmen se dădu la o parte și îl lăsă să treacă înăuntru. Pablo intră. Era o locuință mică, având o singură încăpere.

— Este...?

— Da, un copil. Dar nu-ți face griji, nu-i al tău. Îi dădeam să mănânce când ai bătut la ușă.

Pablo rămase în mijlocul camerei, neștiind ce să facă.

— Așază-te.

Carmen luă copilul din leagăn și continuă să-i dea să mănânce terciul.

— Și soțul tău?

— N-am soț. Locuiesc singură... cu fiul meu.

— Ce vârstă are?

— Un an.

— E foarte drăguț.

— Ai venit să-mi spui că fiul meu e drăguț?

— Nu, am venit să-ți cer iertare.

— Ești iertat de-acum. O femeie ca mine trebuie să se adapteze la gusturile și înclinațiile clienților; iartă-mă tu că n-am înțeles asta în noaptea trecută.

— Asta sunt eu pentru tine? Un client?

— Ce vrei, Pablo?... Sunt foarte obosită și la noapte trebuie să lucrez.

— Azi nu vei lucra, mi-a spus Benigna. Ea mi-a dat adresa ta.

Carmen nu înțelese.

— S-a întâmplat ceva îngrozitor. Marta a fost ucisă.

— Ce tot spui acolo?

— Exact ce ai auzit. A fost găsită azvârlită în stradă, cu beregata tăiată și spintecată de lovituri de pumnal. De aceea nu vei lucra azi. Benigna e distrusă. Niciuna dintre voi nu va lucra azi.

Pablo îi povesti tot ce știa despre moartea Martei.

— Dar nu-i cu putință. Cine ar fi vrut să-i facă rău Martei și într-un mod atât de oribil?

— Asta încearcă și poliția să afle. Au interogat-o pe Benigna... dacă Marta avea vreun prieten, vreun logodnic, vreun client care... Poliția e ca la început, n-au niciun indiciu. Și e posibil ca treaba să nu se rezolve niciodată. Pe cine poate interesa moartea unei prostituate?

— Nu vorbi așa. Pe mine mă interesează, era prietena mea.

— Și pe mine; era și prietena mea.

— O să culc copilul.

Îl duse pe copil în leagăn, îl înveli și luă loc lângă Pablo.

— Ai venit să-mi povestești asta?

— Și să-ți spun că te iubesc și că nu pot trăi fără tine. Că n-am încetat să mă gândesc la tine din ziua în care ai dispărut și că nu înțeleg de ce-ai făcut-o.

„Ce-i pot spune?” se gândi Carmen. Hotărî să-și deschidă sufletul.

— Am făcut-o pentru tine. Am făcut-o pentru că și eu te iubesc, dar știu că povestea asta nu va merge între noi, pentru că aparținem unor lumi diferite. Nu te uiți la mine? Sunt o târfă cu un copil și care de-abia știe să scrie și să citească. Ce-ți pot oferi eu ție?

— Nu trebuie să-mi oferi nimic. Eu nu ți-am cerut nimic. Vreau doar să fim împreună, pentru că ne iubim. E atât de greu de înțeles?

— Dar tu ești altceva; tu ești un artist. Va veni o zi când toți își vor da seama cât de mult valorezi și, atunci, spune-mi, ce-o să fac eu lângă tine, dacă nu știu nici măcar să țin o furculiță în mână?

— Vei fi iubita și modelul meu.

— Și între timp, din ce vom trăi și unde? În studioul pe care ți l-au lăsat prietenii tăi? Într-un bordel?... Nu vezi că nu-i cu putință? Tu nu te poți încurca cu mine și cu un copil mic, care nici măcar nu-i al tău. Tu ai nevoie să zbori, Pablo. O văd în ochii tăi. Îți amintești când visai să mergi la Paris? Acum ai uitat de Paris?

— O să mergem împreună.

Conversația o epuiza. Era clar că Pablo nu vedea

realitatea. Dar ar fi atât de frumos să trăiască cu el... cu un visător care era incapabil să vadă problemele vieții, să-și împartă existența cu... un copil, la urma urmelor. Pablo era un copil, copilul ei, asta nu avea să se schimbe căci așa era firea lui. Pablo era un copil obișnuit să-și atingă întotdeauna scopul. Carmen văzu doar un singur mod de a pune capăt acelei povești.

— Iar eu te voi întreține până când o să reușești să-ți vinzi tablourile.

— Tu? În ce fel?

— Cu munca mea, amintește-ți că sunt o târfă foarte bună.

— Nu știu dacă ești bună, dar eu m-am gândit că ți-ai putea schimba meseria.

— Și să mă ocup din nou de călcatul rufelor până când fiul meu o să moară de foame? Nu, acum sunt liberă, independentă și câștig un ban frumos.

— Numești a fi liberă faptul că ești în slujba primului bărbat care-ți bate la ușă?

— Eu aleg cine-mi trece pragul, să nu uiți asta.

— Bine, nu vreau să mă cert cu tine. Despre asta vom vorbi mai târziu.

— Ba o să vorbim acum... Vezi că nu-i cu putință, Pablo? Amândoi suntem legați, fiecare de propriul destin.

26. Culoarea

Pablo izbuti până la urmă să o convingă să-l însoțească la studioul lui de pe strada Escudellers Blancs. Lăsă copilul în grija unei vecine.

— Doar puțin timp; copilul are nevoie de mine.

— Ce faci cu el când lucrezi?

— Ca și acum; îl las în grija vecinei mele. E o femeie în vârstă, văduvă și fără copii. Se ocupă de el în schimbul unei sume pe care i-o plătesc în fiecare lună. La început, nu voia nimic în schimb, dar știu că biata femeie are nevoie de bani. Câteodată vine la mine acasă și o invit la masă.

— Ea știe cu ce te ocupi?

— Nu, dar își închipuie. Și ea a fost târfa.

— De unde știi?

— Nu știu, bănuiesc. Lucrurile astea se știu fără să le știi.

— Văd că îți petreci viața închipuindu-ți diferite lucruri!

— De foame, Pablo. Foamea îți dă acest tip de cunoaștere; dar tu n-o poți înțelege.

Au ajuns la studio și au făcut dragoste pe când se lăsa înserarea. Carmen se schimbase fizic. Ultima dată, Pablo, mânat de furie, nu fusese în stare să-și dea seama. Dar acum, da; trupul lui Carmen era o nouă geografie pe care a explorat-o până când amândoi au rămas satisfăcuți. Nu mai era copila sfrijită, fragilă și plâpândă pe care o cunoscuse. Trupul ei avea un trecut și, în plus, dăduse naștere unei noi vieți.

— Ce-ai făcut în tot acest timp... în afară de faptul că ai pictat, bineînțeles?

— Am fost la Madrid și acolo m-am îmbolnăvit. Ca să mă fac bine, Pallarés m-a invitat la el în sat. Am petrecut o jumătate de an acolo.

— Nu mi te închipui trăind la țară; dar am putut constata că ți-ai revenit destul de bine, glumi Carmen.

— Șederea acolo, printre oameni simpli, a fost o adevărată

experiență.

— Dar ai și pictat, afirmă Carmen.

— Da, bineînțeles; știi că nu pot înceta să o fac. Am locuit o vreme într-o peșteră unde ne-am dus uneltele de lucru, vopselele, pânzele, cărându-le pe un catâr. Am trăit în peșteră ca oamenii primitivi, doar cu ajutorul unui cuțit pe care mi l-a dăruit Pallarés. Fratele lui ne aducea de mâncare pe catâr. Și stăteam acolo, eu și Pallarés, singuri în mijlocul naturii. Până când o furtună a făcut să se isprăvească totul. Știi că era să mor?

Afirmația aceea o neliniști pe Carmen.

— Dar nu ți s-a întâmplat nimic; ești aici.

— Da, sunt aici datorită lui Pallarés; el m-a salvat. Am căzut într-un torent, apa mă târa cu toată forța, și eu nu știu să înot. Manolo a fost cel care m-a scos din apă. Este prima dată când povestesc asta.

Pablo făcu o pauză, Carmen îi aștepta cuvintele cu interes. Pictorul continuă:

— Într-o noapte, la întoarcerea în sat, am fost chemați să asistăm la o autopsie. O fetiță și bunica ei fuseseră trăsnite de un fulger. Ne-am dus la cimitir și am asistat la spectacol. Medicul legist fuma, în timp ce groparul îl ajuta să-și desfășoare activitatea. I-au tăiat copilei capul cu ferăstrăul până când au făcut din el trei capete, apoi au despicat-o de sus până jos. Eu și Manolo n-am putut suporta și am plecat vomitând, pe când medicul legist și groparul râdeau de slaba noastră rezistență. Pablo se opri; privirea i se afundă în amintiri, de parcă ar fi asistat din nou la ceea ce îi descrisese pe scurt lui Carmen.

— Dumnezeuule, ce întâmplare!

— Mă rog, n-a fost totul atât de cumplit. Viața în sat a avut și momentele ei frumoase. Dădeam ajutor la muncile câmpului, la olonița familiei lui Manolo. Au fost luni în care mi-am dat seama cum luptă oamenii ca să supraviețuiască într-un sat izolat; cum muncesc, cum mănâncă, cum mor. Oameni simpli, care duc o viață cu adevărat grea, dar cu un chef impresionant de a trăi și de a o scoate la capăt. Horta m-a schimbat; oamenii săi, peisajul său, muntele său. Horta m-

a schimbat, spuse din nou și adăugă: Dar nu o voi uita niciodată pe acea sărmană copilă aruncată pe tărâmul întunericului și cu capul crăpat în trei bucăți.

Povestirea o impresionă pe Carmen. Știa că acum era rândul ei să povestească, dar nu avea chef să o facă și hotări să schimbe firul conversației.

— Nu-mi arăți nimic din ce ai lucrat?

Pablo începu să-i arate noile sale tablouri și desene.

— Te-ai schimbat, Pablo. Și desenele tale.

— Cum ți se par?

— Nu înțeleg nimic.

— De acord, dar cum ți se par?

— Mie-mi plac, sunt triste, dar îmi plac. Pe astea, cum le numești?

— Autoportrete.

— Sunt pline de melancolie și de tristețe.

— Nu-i de mirare; le-am pictat când te-am pierdut.

— Cele dinainte erau mai...

— Academice.

— Presupun că da. Astea sunt mai naturale, mai libere. Dar cele care-mi plac mult sunt tablourile tale cu ferestre.

— Dar cum ți se pare ăsta? spuse el, ridicându-se din pat și dând la o parte cârpa care acoperea șevaletul.

Era un tablou mic, de vreo douăzeci și cinci de centimetri pe treizeci. Un bărbat și o femeie erau înfățișați într-un bar, așezați la o masă pe care se afla o sticlă. Bărbatul își apropia mâna dreaptă de pieptul tinerei brunete.

— E... diferit. Nu e dragoste între ei, nici măcar patimă. Piciorul lui stâng pare copita unui cal, iar chipul fetei, cu acea nuanță de culoare roșiatică sub ochi, ne indică faptul că e bolnavă, obosită și singură în viață. Bărbatul este o namilă neagră care se năpustește asupra ei fără pasiune; cu desfrâul steril al bețivului. Este o brută, un biet nenorocit fără slujbă și amețit de alcool. E atât de negru, încât te sperie. Ea este târfă și își va petrece noaptea cu el pentru foarte puțini bani. Îmi plac tonurile verzui și portocalii care îi învăluie. Sunt două personaje...

— Din locurile rău famate ale orașului, din mizeria morală

și fizică; doi marginali. Cunosc un pictor care a fost în stare să recunoască frumusețea în înfățișarea cretinilor, a celor vrednici de milă, a tuturor nenorociților ascunși în vechea Barcelonă și pe care locuitorii conservatori ai acestui oraș nu vor să-i vadă, deși uneori se amestecă printre ei.

— Se amestecă printre ei? Asta-i imposibil.

— Ba da, în antractele de la teatrul Liceo; atunci, intră în localuri ca ăsta, unde dormitează ființe precum cele din tabloul meu. Intră la Eden Concert, o speluncă în stil franțuzesc cu cântece frivole, și se amestecă unii cu alții pentru scurtă vreme. O porcărie, Carmen, o porcărie. Dacă i-ai vedea pe toți împreună! Artiști, târfe, bețivi, orășeni, anarhiști!

— Nu cred că vei putea vinde multe tablouri de genul ăsta; și nici prietenul tău. Dar tabloul ăsta are energie, vitalitate.

— Nonell, se numește Nonell, a expus la Paris împreună cu Toulouse-Lautrec. Eu am învățat mult din curajul penelului, al liniei și al culorii lui. Trebuie să caut o culoare!

— Care?

— Nu știu. O culoare care să-mi permită să pictez viața subterană a acestui oraș.

— O să-ți găsești culoarea, Pablo. Dar nu asta te îngrijorează, nu-i așa?

— Sunt într-un bucluc, spuse el mâhnit.

— Pot să te ajut?

— Nu, nu poți. Nimeni nu mă poate ajuta.

— De ce nu-mi spui despre ce e vorba?

Carmen se înspăimântă când Pablo îi povestește ce primise într-o cutie din carton.

— Și asta nu-i tot. Mi s-a furat cuțitul și un caiet.

— Ce era în caiet?

— Voi toate. V-am desenat pe toate și, fără să vreau, și pe asasinul Martei.

— Pe asasin? Dar ce vrei să spui? Cum așa?

— Nu știu. E o intuiție. Îți amintești de marinarul ăla de care ți-am vorbit mai demult? De același care vă observa în atelier și pe care prietena ta Ana l-a înfruntat?

— Da.

— Eu l-am desenat, Carmen. L-am desenat în caietul meu. L-am desenat pe asasinul Martei deghizat în marinar și, de asemenea, în medic.

Și îi povesti conversația din bordelul Benignei cu presupusul medic.

— Erau una și aceeași persoană; acum sunt convins. Toată ziua am întors această idee pe toate fețele. Știu că este el și, dintr-un motiv obscur care îmi scapă, vrea să mă implice în această crimă oribilă. Mi-a spus-o în noaptea aceea la bodegă și atunci nu l-am înțeles.

Carmen nu știa ce să creadă.

— Trebuie să mergi la poliție și să le spui toate astea.

— Și tu crezi că mă vor lua în seamă? Nu, nu o vor face. Dacă m-aș duce la poliție, vor închide cazul; îl vor avea atunci pe asasin. Cine sunt eu? Fiul unui amărât de profesor de desen, care frecventează anarhiști, spelunci rău famate, care a locuit în același bordel în care își desfășura activitatea fata ucisă și care zice că e pictor. Nu, Carmen; n-or să mă creadă.

— Tu nu ești un asasin.

— Dar ei nu știu asta.

27. Cu drag, Jack

Printre scrisorile pe care Liberto Manent le-a găsit în dimineața aceea pe masa din biroul său, se afla una fără adresa expeditorului.

Le voi ucide pe toate acele femei stricate, una câte una. Acesta-i doar începutul. Îmi face mare plăcere.

Prindeți-mă dacă puteți!

Cu drag,
JACK

Manent rămase încremenit citind scrisoarea. Asasinul Martei Planas îi scrisese la ziar! Și culmea culmilor, anunța că va continua săucidă. Aceea era o bombă căreia nu îi putea da crezare. Citi scurta notă de mai multe ori, cu atenție. Erau doar cinci fraze, dar cumplite. Cinci fraze notate cu un scris impecabil, cu o mână sigură, aproape comercială și care nu părea executat de un dezechilibrat. I-a atras atenția acea tușă macabră de umor cu care își încheia scurta notă. „Cu drag”, scrisese el.

Ieși din biroul său cu scrisoarea în mână și întrebă dacă a sosit directorul; nici măcar nu așteptă un răspuns: străbătu culoarul aproape în trombă și deschise cu hotărâre ușa de la biroul lui Modesto Sánchez.

— Ce s-a întâmplat? Parcă l-ai văzut pe dracu' în persoană.

— Chiar așa și este.

Directorul era într-o reuniune cu redactorul-șef și cu încă doi angajați la ziar, definitivând ediția din ziua următoare.

— Pot să vorbesc cu tine?

— Nu poți să aștepti?

— Nu.

— Bine; despre ce-i vorba?

— Între patru ochi, spuse Manent.

Modesto Sánchez le făcu un semn scurt celor trei colaboratori ai săi, care se ridicară și părăsiră biroul, puțin cam deranjați de acea subită intervenție. Ceva i se întâmpla lui Manent; era alb ca varul.

— Bine, ia loc.

— Nu; prefer să stau în picioare. Uită-te, citește asta, îi spuse el, oferindu-i scrisoarea.

Sánchez o luă intrigat. Probabil că era o știre importantă și, judecând după înfățișarea jalnică a lui Manent, cutremurătoare. Manent nu era un tip impresionabil sau care să-și piardă calmul cu una, cu două.

— Doar n-o fi căzut guvernul?

Manent nu îi răspunse.

De cum citi scrisoarea, Sánchez mirosi știrea. Dar trebuia să fie prudent și căută să nu-și arate tulburarea în fața lui Manent. În orice caz, se gândi el, *La Vanguardia* era un ziar serios și cinstit și nu puteau să calce în străchini.

— Când a venit asta?

— Azi. Era pe masa mea.

— Fir-ar să fie! spuse Sánchez, care nu se prea pricepea la înjurături. Poate fi vorba de o glumă, de o glumă macabră. Sunt mulți nebuni care umblă liberi și nu-i prima dată când primim anonime.

— Dar nu de genul ăsta. Cred că a scris-o asasinul.

— Ticălosul are un scris frumos.

— Da, așa este. O publicăm?

— Primul lucru pe care trebuie să-l facem este să informăm poliția.

— Pot să mă ocup eu?

— Ar trebui să i-o pasăm lui Octavio, de la secțiunea fapte diverse.

— Dar nota îmi era adresată mie.

— Da; asta nu reușesc să înțeleg. În mod logic...

— Ar fi trebuit să ți-o trimită ție; ești directorul, i-o retează Manent.

— Vorbește cu poliția. După aceea, mă informezi și o să vedem ce facem. Eu trebuie mai întâi să mă consult cu cineva.

— Cu cine?

— Cu proprietarii. Familia Godó⁷⁶ trebuie să afle toate astea.

„Ce vremuri!” se gândi Sánchez; dacă povestea era adevărată, catastrofa era doar la început. Ticălosul ăla măcar alesese un ziar bun, ca să atragă atenția asupra lui.

Abel Fonte îl făcuse să aștepte ceva vreme până să-l poftescă să intre la el în birou.

— Vă rog să-mi spuneți ce doriți? îi zise Fonte, făcându-i semn să ia loc.

Manent îi relată mai întâi cele întâmplate și apoi îi arătă scrisoarea.

— Un asasin nebun n-are un scris atât de frumos. Nota este falsă.

Lui Manent nu îi venea să creadă. S-ar fi așteptat la orice alt comentariu, poate la o urmă de emoție pe chipul șefului poliției când a citit scrisoarea. Dar nimic, se mărginise să lase să-i cadă biletul pe masă și să-i facă acel scurt comentariu.

— Atunci, o publicăm?

— Ce să publicați?... O anonimă? De când obișnuiește ziarul dumneavoastră să dea știri fără să le verifice?

— Dar scrisoarea e semnată. Zice că se numește Jack, ca acel...

— Da, știu, îl întrerupse Fonte, ca asasinul acela care a ucis cinci prostituate la Londra acum zece ani. Îmi amintesc perfect.

— Unsprezece, preciză Manent.

Fonte trecu observația cu vederea.

— Aici nu este Londra. Suntem la Barcelona. Credeți cumva că asasinul acela, după unsprezece ani, a hotărât să ucidă în orașul nostru? Treziți-vă! Sunteți jurnalist, nu literat.

⁷⁶ Acționarii celui mai vechi așa-zis holding al mass-media din Spania, alcătuit la început din ziarele *La Vanguardia* și *El Mundo Deportivo*, întemeiat în anul 1881 de către familia Godó (n.tr.).

— Dar a fost comisă o crimă cu aceleași caracteristici; nu vreau să spun că e vorba despre același asasin, ci despre cineva care acționează la fel ca acela. De altfel, inspectore, nu este prima dată.

— Ce vreți să spuneți?

— Acum nouă ani, au fost comise în oraș trei crime, exact la fel ca a Martei Planas. Au fost asasinate și spintecate trei prostituate. Eu am informat despre prima dintre ele în ziarul meu. Tocmai intrasem în redacția ziarului *La Vanguardia*, când mi-a fost incredințat cazul. Am cercetat cele trei asasinate, dar a fost publicată doar prima crimă. Dintr-un anumit motiv ciudat, nu ni s-a permis să publicăm nimic despre celelalte două.

— Mă rog, asta nu-i ciudat; aceste fapte nu trebuie să fie date publicității. Se stârnește o alarmă socială de care nu este nevoie. Ziarul a făcut ceea ce se cuvenea.

— Nu știu dacă am făcut ceea ce se cuvenea. Ceea ce știu este că cele trei crime au rămas nerezolvate. Autorul n-a fost niciodată descoperit.

— Așa se întâmplă în majoritatea cazurilor.

— Ce vreți să spuneți?

— V-ați mira de numărul mare de crime rămase nerezolvate. Cauzele pentru care n-au continuat crimele pot fi multiple: ca asasinul să fi murit, că a fost vorba de un străin care s-a întors la el în țară. Chiar și că n-ar fi fost un asasin, ci trei. Soți geloși, clienți degenerați. Nu uitați că era vorba despre trei nenorocite și cu cine umblă acele scursuri? Cu niște gunoaie având aceleași caracteristici; cu bețivi, cu perversi, cu tipi josnici, cu proxeneți.

Vorbea cu o asemenea lipsă de milă și de compasiune față de cele trei nefericite, încât provocă indignare în sufletul lui Manent. Cum putea fi șef al poliției individul acela demn de dispreț? Ce drept avea el să folosească tonul acela de cazarmă când vorbea despre biete fete?

— Și cei trei asasini s-au pus de acord să ucidă în același mod? Nu, inspectore. Cred că a fost vorba de un singur asasin.

— Ceea ce credeți dumneavoastră nu este relevant; nu

sunteți polițist. Dumneavoastră nu cunoașteți toată spurcăciunea care ajunge zilnic la această secție de poliție.

— Ba o cunosc, inspectore; o cunosc. Ani de zile am colindat comisariatele informând la ziar tot felul de întâmplări oribile. Le cunosc; o știu foarte bine, repetă Manent pentru ca inspectorul să nu aibă nicio îndoială.

— Bine, să admitem că a fost vorba de un singur asasin. Acesta nu putea fi decât un străin. Niciun cetățean al acestui oraș, oricât de degenerat, n-ar fi fost în stare să comită crimele atât de oribile pe care le menționați. Statistica dovedește că delincvența nu sporește în țările în care credințele religioase își păstrează întreaga lor forță. Instrucția neîntemeiată pe principii religioase și morale este cea care produce indivizi atât de ticăloși. S-a demonstrat în Franța: acolo se observă clar că nebunia și sinuciderea, precum și criminalitatea, în general, sporesc paralel cu progresele învățământului primar. Criminalul n-a putut fi decât un străin, repetă el.

Manent nu dădea crezare aceluși șir nesfârșit de prostii.

— Ei bine, străinul dumneavoastră s-a întors și n-are de gând să se stăpânească, spuse Manent pe un ton care lăsa să se vadă clar cât de prost dispus se simțea la întâlnirea aceea cu un șef de poliție care – se gândi el – n-ar fi în stare să găsească nici masa de scris din propriul birou.

Ieși aproape fără să-și ia la revedere. Trebuia să-l informeze pe Sánchez despre cum s-au desfășurat lucrurile cu neghiobul acela. Dacă Dumnezeu nu îndrepta situația, vânătoarea bietelor fete începuse din nou.

28. Vrăjitorie

Benigna și-a ținut casa închisă timp de o săptămână. Decesul Martei a cufundat-o într-un cumplit sentiment de vinovăție. Dacă nu s-ar fi apropiat de ea în biserică, poate că tânăra ar mai fi încă în viață. Benigna se simțea vinovată pentru crima aceea oribilă.

Negresa hotărî că nu o să piardă o săptămână de lucru din cauza morții unei prietene. Marta o va înțelege. I se spunea Negresa pentru că era neagră ca fumul de tăciune; se născuse la Santiago de Cuba, sclavă pe o plantație de trestie de zahăr. Cu toate că negoțul cu sclavi fusese abolit în 1820, părinții ei fuseseră aduși prin contrabandă pe insulă de pe o îndepărtată coastă a Africii la bordul unei corăbii de traficanti de sclavi negri, proprietate a lui Antonio López. În teorie, nu exista sclavie nici pe insulă, dar ea, ca și părinții ei și mulți alți negri, muncea ca sclavă, culegând trestie de zahăr.

Avea doisprezece ani când i-a căzut cu tronc unui general venit din peninsulă să facă ordine în insulă. Ferma la care muncea copila aparținea unui indian din Arenys de Mar care i-a dăruit-o spre desfătare, ca recompensă pentru că militarul a închis ochii la neregulile găsite. A trăit cu el vreme de doi ani, urmându-l în toate războaiele, până când a fost destituit și obligat să revină în patrie. Atunci, a vândut-o.

— Copila asta face vrăji, i-a spus el celui care a cumpărat-o.

Într-adevăr, făcea vrăji, a confirmat noul proprietar când fata l-a dus vreo două nopți într-al nouălea cer cu mâinile ei de înger. Dar cum era bătrân pentru fapte amoroase vitejești și presimțea că încă o noapte ca acelea i-ar pune capăt vieții, hotărî să scoată bani frumoși de pe urma ei: copila avea să facă deliciile clienților în orice bordel din peninsulă.

Benigna a aflat de talentele erotice ale Negresei de la guvernatorul civil al Barcelonei.

Guvernatorul era un om cumsecade care nu avea prea

mari pretenții. Era unul dintre clienții ei cei mai vechi și mai buni și un entuziast propagandist al îndeletnicirilor bine făcute la bordelul ei, printre cunoscuți și prieteni apropiați care, asemenea lui, doreau să-și petreacă timpul în mod plăcut, uitând de neveste și de afaceri. Guvernatorul a adus prosperitatea pentru afacerea ei; oameni de vază solvabili care nu doreau altceva decât curățenie, discreție, fantezie și divertisment. Cu toate că el ar fi dorit mult mai mult, pentru că era îndrăgostit de Benigna; însă era cam bătrân pentru a avea pretenții și, nedorind să-și expună inima și să fie respins, a păstrat tăcerea. Dar o iubea cu o dragoste îngăduitoare, generoasă, detașată și și-ar fi dat și viața pentru ea.

De altfel, Benigna învăța și râdea mult împreună cu el. Îi aducea fraze scrise în italiană pentru ca ea să le rostească în pat.

— Te iubesc, Giovanni. Ești cel mai grozav bărbat din lume. Nimeni nu face dragoste cu mine cum faci tu. Dragostea mea, dragostea mea, dragostea mea! îi șoptea Benigna la ureche în italiană, în vreme ce guvernatorul, care nu se numea Giovanni, își dădea drumul în așternuturi.

— De ce insiști să-ți spun Giovanni?

— Pentru că sună mai poetic, Benigna. Foarte poetic. Și pentru că atunci când îl rostești, mă topesc. Ce bine vorbești italiana! Parc-ai fi născută acolo!

— Ai fost vreodată în Italia?

— Niciodată, spunea guvernatorul cu nostalgie.

Și atunci îi povestea despre paradisul său pierdut.

— Unde chiar am trăit a fost în Puerto Rico și în Cuba. Perla Antilelor! Ce loc minunat și ce femei! Acolo mi-a rămas inima.

Guvernatorul îi povestea atât de amănunțit trecutul său în Antile, încât Benigna putea să străbată insula urmărindu-i cuvintele.

— Cuba a fost pierdută din avariție și din pricina incompetenței. Acum se dă vina pe guvern! Noi am fost de vină! Știi că cea mai mare parte din insulă era în mâinile noastre. Am fost exploataitori, Benigna; niște neguțători de

sclavi negri. Dacă, la momentul potrivit, am fi făcut câteva reforme, insula ar mai fi încă a noastră. O mulțime de războaie și o mulțime de morți în zadar; ăsta a fost prețul Cubei. Și n-am vrut să vedem realitatea. Sigur că da, cum nu mergeau acolo fiii lor, niciun ticălos de burghez nu și-a pierdut o singură odraslă în insulă. Și cine se luptau, Benigna? Oropsiții sorții; soldații aceia erau cei mai săraci din Spania. Două sute de mii de oameni trimiși la moarte sigură, prost echipați, și mai prost hrăniți, trimiși să moară de febră galbenă pe terenurile mlăștinoase, pe când cei înstăriți îi scuteau pe fiii lor de serviciul militar, plătind o mie cinci sute de pesete, iar ei jucau în cafenele jocuri de strategie. „Spania va face să curgă sângele ultimului său om, va trage ultimul său cartuș și va cheltui ultima sa centimă ca să păstreze acele provincii”, a spus afurisitul de Cánovas⁷⁷. Și pentru ce? Insurgenții își păraseau colibe de la țară și o porneau pe munte ca să ne vâneze. Și între timp, Cánovas continua să spună tâmpenii; tâmpenii ca asta: că negrii sunt liberi în Cuba, că pot lua singuri decizii, ca de pildă, să muncească sau să nu muncească. Zicea că pentru ei sclavia era preferabilă acelei libertăți de care n-au știut să profite decât ca să nu facă nimic și să alcătuiască mase de șomeri. Toți cei care îi cunosc pe negri, continua să vorbească imbecilul ăla, vor spune că în Madagascar, ca și în Congo și în Cuba, sunt leneși, sălbatici, înclinați să lucreze prost, că trebuie să fie struniți cu autoritate și fermitate pentru a obține ceva de la ei. Sălbaticii ăia n-au alți stăpâni decât instinctele și poftele lor primitive. Și i-a spus-o unui jurnalist francez!... Auzi, leneși!... Cum crede el că ne-am obținut averile? Și doar asta a mai lipsit: ca imbecilul de Cánovas să-l destituie pe Martínez Campos⁷⁸ și să-l trimită pe acel

⁷⁷ Antonio Cánovas del Castillo (1828-1897), om politic, diplomat și istoric spaniol, președinte al Consiliului de Miniștri al Spaniei, cu câteva întreruperi, între 1875 și 1897 (n.tr.).

⁷⁸ Arsenio Martínez Campos (1831-1900), militar și om politic spaniol, președinte al Consiliului de Miniștri al Spaniei între martie și decembrie 1879, între două mandate ale lui Cánovas, autorul puciului militar care a

sângeros Weyler⁷⁹. Benigna, avem onoarea de a fi inventat lagărele de concentrare! Acolo am ucis femei și copii și am folosit teroarea ca armă de război.

— Nu te necăji, Giovanni, nu te necăji, iubitele.

— Cum să nu mă necăjesc! Le-am predat insula americanilor și le-am vândut Filipinele pe o nimica toată. Am devenit o țară de mâna a doua și la cheremul investițiilor oligopolurilor străine. Asta este acum Spania!

Benigna nu știa ce este un „oligopețiol” sau cum s-o fi pronunțând cuvântul ăla ciudat, dar dacă o spunea Giovanni, probabil că era ceva foarte rău.

— O să te înviorez puțin; doar n-ai venit aici ca să vorbești despre politică.

Și asta a făcut Benigna, după ce i-a scos pălăria și costumul pe care ea i-l dăruise mai demult. „Pentru prințul meu”, i-a spus ea cu acel prilej, când guvernatorul a deschis cadoul. Apoi, s-a purtat cu el cu o asemenea pricepere, încât, încetul cu încetul, bărbatului i s-a șters Cuba din minte.

Guvernatorul civil, după ce se răcori, se uită la ceas. Mai avea încă timp până la reuniune. Începu să vorbească din nou.

— Știi că închide Antoñita Carnivora?

Añtonita era patroana de la Cele Patru Roze, unul dintre cele mai renumite bordeluri din Barcelona. Añtonita era poreclită „carnivora” pentru că era o adevărată devoratoare de bărbați.

— Cum de închide? Doar e plină de bani!

— Păi, tocmai de-asta; pentru că e plină de bani. Și-a cumpărat o fermă și se retrage la țară.

— Și de unde știi tu asta? Doar nu-ți cheltuiești banii la concurență?

— Știi bine că mă duc ca să spionez; spionez pentru tine.

însemnat restaurația regalității în Spania în persoana regelui Alfonso al XII-lea (n.tr.).

⁷⁹ Valeriano Weyler y Nicolau (1838-1930), militar și om politic spaniol, numit căpitan general al Cubei în timpul răscoalei de independență conduse de José Martí în Cuba (n.tr.).

Are o fată... Negresa!... Ce copilă!... Și face niște chestii!

— Ce chestii?

— Nici nu se pot explica. Ceva nemaivăzut! Ar trebui s-o angajezi la bordelul tău; acum, că închide, ai putea să ajungi la o înțelegere cu Añtonita.

Benigna i-a ascultat sfatul. A cumpărat-o pe Negresă cu două mii cinci sute de pesete; o grămadă de bani. Dar nu i-a părut rău pentru investiția aceea.

— Acum ești liberă. Fetele mele sunt libere. Cât despre banii pe care i-am plătit pentru tine, o să mi-i dai înapoi pe măsură ce o să poți, i-a spus Benigna. I-a căutat copilei și un loc unde să trăiască, o mică locuință de pe strada Tapias.

Negresa a constatat că nu era nimic necurat în înțelegerea aceea. Benigna era o femeie cumsecade care se îngrijea de bunăstarea fetelor ei. Nimeni nu o tratase așa, nici măcar propria mamă care, chinuită fiind de viață, nu a avut niciodată timp pentru un simplu gest de afecțiune.

„Biata fată! E încă o copilă!” s-a gândit Benigna prima dată când a văzut-o, după ce a încheiat acordul cu Añtonita.

Benigna a constatat că făcuse o afacere bună, pentru că Negresa nu a întârziat mult timp până să-i restituie investiția. Câștiga adevărate averi pe care, date fiind abilitățile ei, toți orașenii i le plăteau cu sfințenie și fără să crâcnească. Fata aceea urcă precum bursa, i-a spus odată un client recunoscător.

— Cum faci, copila mea? Cum de ți se plătește atât de mult?

Benigna a putut să-i observe abilitățile și să participe la ele.

S-a întâmplat în noaptea în care Javier Galiana Meix, colonel de cavalerie detașat la cazarma din Docuri, a plătit șase sute de pesete ca să-și petreacă noaptea cu două târfe.

Bătrânul militar era să nu mai apuce răsăritul soarelui a doua zi. Negresa nici nu l-a atins. A început cu o scurtă litanie, în timp ce colonelul se dezbrăca și se întindea cât era de lung pe pat. Negresa și-a vărât niște ierburi în gură și, pe când le mesteca, nu înceta să recite surprinzătoarea ei litanie. Șubrezita spadă a colonelului a început să se înalțe

și, atunci, Negresa i-a suflat peste vârf, și un praf negru a acoperit membrul colonelului, lipindu-se de el ca o a doua piele.

— Mi s-a povestit! Mi s-a povestit! Dar nu-mi venea să cred! Nu-mi venea să cred! exclama bătrânul colonel de cavalerie văzând cum mädularul căpăta mărima unui antebraț de-al său. Fă-mi ceva, Benigna! Fă-mi ceva! striga colonelul mânat de un entuziasm pe care nu-l mai simțise de la ultima sa șarjă de cavalerie.

Benigna s-a suit peste el și l-a călărit ore întregi până când a început să simtă durere în șale.

— La trap! La galop! La trap! La galop! ordona întruna colonelul, lăsându-se în voia acelei nestăvilite ardori juvenile pe care o cumpăraseră cu șase sute de pesete.

Benigna s-a dat jos de pe măgarul acela, pentru că era un măgar, un catâr, un neobosit animal de povară cel care o străpungea fără milă. Simțea că inima îi exploda în piept.

Atunci, Negresa a levitat până s-a așezat paralel peste trupul înfierbântat al colonelului. Se mișca prin aer fără să-l atingă, doar la câțiva centimetri de militar, care murea de plăcere văzând sâni aceia tari legănându-se în neant, coapsele acelea, formele acelea negre ca tăciunile, acel chip, acele buze cărnoase care recitau întruna litania. Negresa plutea, iar Benignei nu-i venea să creadă. Deasupra patului, la doar câțiva centimetri peste trupul colonelului, Negresa sfida gravitația într-un du-te-vino lent și continuu, înainte, înapoi, înainte, înapoi, în vreme ce mädularul militarului urmărea întocmai ritmul pe care îl impunea vrăjitoarea aceea, așa cum acul magnetic al unei busole orientat către polul magnetic caută Nordul.

Se crăpa de ziuă când organul bătrânului a explodat. A fost ca un jet, ca un gheizer al cărui fluid a inundat trupul Negresei în aer, și mare parte din tavanul încăperii, care s-a umplut cu o asemenea cantitate de aburi, încât cei trei au dispărut într-o ceață nemaipomenită.

Benigna s-a ridicat pe băjbăite și s-a îndreptat spre ușa încăperii, a deschis-o; aburii au înaintat pe culoar și au pătruns prin crăpăturile tuturor și a fiecăreia dintre

încăperile bordelului.

Fetele și clienții lor au ieșit speriați din odăi.

— Nu-i nimic, nu se întâmplă nimic! Puțină ceață, asta-i tot! Haideți, fiecare la locul ei! a strigat Benigna, intrând din nou în camera ei și închizând ușa.

Când aburii s-au risipit, a văzut pe pat, unul lângă altul, trupurile dezgolite al Negresei și al colonelului. Dormeau cu fața în sus, liniștiți ca doi bebeluși hrăniți și îmbăiați de curând. Colonelul, mic de statură și îndesat, crescuse cu aproape 21 de centimetri și slăbise cu aproximativ 23 de kilograme.

— Ei drăcie! Și eu care credeam că am văzut tot!

S-a dus la bucătărie și, cu toate că nu avea obiceiul, și-a turnat un pahar de gin. Și-a dus mâna la sex; era încă foarte umedă. S-a așezat pe scaun, cu un zâmbet angelic pe chip.

— Ah, ce mult mi-a plăcut! Pentru numele lui Dumnezeu! și-a spus ea, recăpătându-și bucuria de a trăi care o părăsise de multă vreme.

Negresa îmbracă rochia ei în culori vesele și strălucitoare și ieși în stradă. În jurul gâtului purta punguța ei cu ierburi. O pură păcăleală, pentru că, de fapt, vrăjitoria consta în vorbele pe care le folosea cu clienții ei.

Cupeul înainta încet și se opri lângă ea.

Nu văzu chipul persoanei care mergea înăuntru, doar brațul se întinse prin ferestruică, oferindu-i niște bancnote și o rodie.

Negresa le luă și numără banii. Necunoscutul era foarte generos. Iar amănuntul cu rodia, deși o descumpăni, sfârși prin a-i face plăcere. Se uită înăuntru, dar nu reuși să-l vadă pe pasager. Negresa își făcu o idee despre interiorul vehiculului; nu era mult loc pentru levitație, își spuse ea.

— Intră. După aceea, o să-ți dau și mai mult.

— O s-o facem aici?

— Intră, îi porunci din nou vocea.

Iar Negresa se supuse.

29. O problemă

— Ce i-au făcut acestei fete e strigător la cer, spuse medicul legist.

Liberto Manent nu răspunse, nici Abel Fonte, șeful poliției. Manent ceru permisiunea să o fotografieze în continuare pe Negresă la morgă.

Făcuse o mulțime de fotografii la locul crimei: bieteii copile și mai multor persoane care, la câțiva metri de poliție, se înghesuiau, unii, din curiozitate bolnăvicioasă, alții, înspăimântați și derutați.

— Monstrul ăsta n-are nici sentimente, nici conștiință, spuse Manent în cele din urmă, cuprins de o senzație de neputință și de repulsie.

— A străpuns-o de parcă ar fi fost făcută din unt. Am numărat treizeci și două de lovituri de cuțit. Individul ăsta însetat de sânge este din ce în ce mai nebun. I-a crăpat sternul și i-a perforat plămânul drept, pericardul și aorta. I-a tăiat beregata ca și celelalte fete; și, de asemenea, i-a scos ficatul. Pentru ce mama mă-sii o fi vrând sălbaticul ăsta ficatul? Are cinci tăieturi de pumnal în organele genitale.

Când a fost găsită, medicul a trebuit să introducă intestinele fetei în cavitatea abdominală înainte de a o duce la morgă; asasinul îi despicasă abdomenul și îi așezase intestinele, în chip macabru, pe umărul stâng.

— Închideți-i ochii! spuse șeful poliției. Parcă s-ar uita la noi. Negresa avea ochii mari deschiși, de parcă ar fi vrut să soarbă lumea înainte de a intra în întuneric, în timp ce viața se scurgea din ea sau încerca să-și întipărească pe retină chipul asasinului. Medicul îi închise ochii.

— Ce zi nenorocită am avut, șefule!... Asta este...! Medicul nu-și găsea cuvintele și, de când așezase intestinele la locul lor, nu încetase să vomite. N-o să fac față, șefule. N-o să pot. Este lucrarea diavolului! Nicio ființă omenească nu-i atât de nebună să facă așa ceva... este...

— Liniștiți-vă! îi porunci Fonte. Ieșiți afară și luați puțin

aer.

Abel Fonte căută să nu-și încrucișeze privirea cu Liberto Manent, care părea să-l întrebe ce naiba face ca să rezolve cazul. Nu putea înfrunța privirea aceea iscoditoare.

— Luați asta, spuse Manent, întinzându-i polițistului o notă. Am primit-o azi-dimineață.

Ah, ultima treabă a fost atât de distractivă! Azi i-am practicat o cezariană unei femei stricate.

Cred că la poliție au adormit cu toții.

Sărutări,
JACK

Fonte o citi. Dacă n-ar fi fost o dovadă, ar fi mototolit-o în mâini.

— Cadavrul a fost descoperit la ora cinci.

— Eu eram deja la ziar când am fost înștiințat; nu puteam dormi. Nu mă puteam întoarce acasă. Atunci, am găsit nota. Ticălosul ăla a ucis-o și, apoi mi-a lăsat o scrisoare. Se amuză provocându-ne și bătându-și joc de noi.

Trecuse o săptămână între cele două crime, puțin timp, dar, chiar și așa, Manent îl întrebă pe șeful poliției dacă aveau deja vreo pistă.

Fonte era supărat pe el și, cu toate că încercase să se prefacă întreaga dimineață, de când venise Manent la locul crimei cu afurisita aceea de aparatură fotografică a lui, nu a mai putut să se stăpânească multă vreme.

— Nu, n-avem nimic! Dar dumneavoastră ați obținut deja ce doreați!

— Ce vreți să spuneți? Ce anume doream eu?

— În scurt timp, va veni un englez dat naibii să mă ajute ori să preia investigația.

— Eu n-am nicio legătură cu asta, se apără Manent.

— Nu? Vreți să mă faceți să cred că dumneavoastră și ziarul dumneavoastră nu i-ați forțat pe cei de la conducere să ceară ajutor în străinătate?

— Nu știu despre ce vorbiți. Singurul lucru despre care v-am întrebat este în legătură cu stadiul anchetei polițienești.

— O să vă spun eu cum merge ancheta polițienească! urlă Fonte scos din minți. Am analizat sute de fișe antropometrice și am interogat și i-am pus sub supraveghere pe cei care ni se par suspecti; am polițiști antrenati în fiziognomonie care lucrează la acest caz, zeci de agenți deghizați ca să se amestece prin lumea interlopă în localuri dubioase, copoi adulmecând străzile. Medicul legist, și ați putut vedea asta, nu mi-a furnizat nicio dovadă sau vreo pistă oarecare. Nici locul crimei, pentru că, după toate aparențele, asasinul nu le-a ucis acolo unde le-am găsit pe nefericitele alea. Deocamdată, n-am putut obține nici cel mai vag indiciu. Nu putem face o reconstituire a crimei și nici portretul asasinului. I-am interogat pe toți informatorii noștri, dar n-avem martori care să poată să ne înlesnească o descriere bună sau proastă a posibilului criminal. Și chiar așa stând lucrurile, să-i mulțumim Domnului că ne-a ajutat să găsim persoane în stare să identifice victimele. Fonte se opri; era extrem de iritat, trase aer în piept și încheie, spunând: Știți de câți oameni dispun? Știți câți locuitori sunt în acest oraș?... Nu, de unde să știți dumneavoastră! Am un agent la fiecare șaptesprezece mii de locuitori. Am mai puțin de trei mii de oameni care să urmărească peste două sute de tipuri diferite de delikte, să-i supravegheze pe anarhiști, pe derbedei, pe hoți și pe asasini. Țasta nu-i un sat în care toți cei care atentează împotriva legii sunt controlați, iar noi știm cine sunt ei. Barcelona este un oraș imens în care ne este imposibil să-l deosebim pe delincventul experimentat de cel începător. Aici, delincvenții adoptă nume false și astfel evită să-i punem în legătură cu fărădelegile lor din trecut. În plus, n-avem niciun mijloc de identificare demn de încredere și eficace. Mulțimea este cel mai rău dușman al poliției. Cum putem să-i împiedicăm pe delincvenți să-și asume identități false ca să nu fie descoperiți sau ca să nu-i putem pune în legătură cu fărădelegile lor din trecut?

Văzând astfel lucrurile, se gândi Manent, Abel Fonte avea o adevărată problemă. Fonte păru că îi ghicește gândurile jurnalistului și adăugă:

— Dar nu asta-i adevărata mea problemă. Problema mea

sunteți voi, jurnaliștii și informațiile voastre. Voi ați creat o adevărată alarmă socială făcând cunoscut cazul unei târfe asasinate și lăsând populația să creadă că este în mare pericol; că nicio fată cinstită nu este la adăpost de un asasin sângeros care colindă străzile. Dumneavoastră băgați frica în oameni și asta ne îngreunează munca. Oamenii cred că suntem niște incapabili, mulțimea presează, mulțimea pune la îndoială capacitatea poliției; mulțimea crede că suntem niște adevărați incompetenți și niște imbecili nemaipomeniți. Asta obțineți cu scrierile voastre!

— Datoria noastră este să informăm, se apără Manent și adăugă: iar a dumneavoastră este aceea de a nu face deosebiri între o prostituată și o „fată bună” asasinată. Toate crimele sunt la fel de reprobabile. Ceea ce lăsați dumneavoastră să se întrevadă prin cuvinte este faptul că există femei care merită să fie asasinate și altele care nu merită. Că „nenorocitele”, cum spuneți dumneavoastră, merită, în fond, acel sfârșit oribil.

— Duceți-vă dracului! urlă Fonte.

30. Altă cutie

— Trebuie să te prezinți la poliție, îi spuse Pallarés când Pablo, înspăimântat, îi arătă cea de-a doua cutie pe care o primise.

O găsisese în dimineața aceea lângă ușa studioului său. Un al doilea cadou macabru. Un al doilea organ.

— Era alt băiat. A spus că trebuie să-ți predea personal un pachet și l-am lăsat să treacă. S-a întâmplat ceva, Pablo? îl întrebară fetele de la atelier.

Pablo nu răspunse. Cadoul cel nou rămăsese lângă ușa timp de două ore. Băiatul nu bătuse la ușă; se mărginise să-l lase pe jos. Pablo se îndreptă spre atelierul prietenului său Manolo Pallarés cu sinistrul pachet arzându-i mâinile.

Îi povesti tot.

— Nu mă pot prezenta la poliție, Manolo, nu vezi că asta vrea și asasinul?

— Dar trebuie să le spui tot; ei te vor crede. Manolo insistă: Trebuie să le spui ce mi-ai spus mie și lui Carmen. Nu ziceai că ai un portret al asasinului?

— Aveam.

— Dar poți să-l desenezi din nou. Asta-i o dovadă, Pablo; exact ce caută acum poliția.

— Nu, ce caută ei este un vinovat și, dacă eu mă prezint și le aduc la cunoștință povestea asta, vor avea exact ce-și doresc: vor avea asasinul. Eu am cunoscut-o pe Marta, eu am locuit la bordel. Ei vor pune faptele cap la cap până când vor obține o poveste așa cum vor ei și o să ajung după gratii.

— Și dacă asasinul va ucide din nou? Dacă ești la închisoare, nu poți săvârși noi asasinate.

— Și dacă n-o va mai face? Nu, Manolo. Asasinul umblă după mine; asta-i clar.

— Ai luat-o razna. Cine te poate urî atât de mult încât să urzească așa ceva? Ce cred eu este că trebuie să i-o iei înainte. Și dacă poliția, în cercetările ei, ajunge la tine? Și dacă poliția descoperă... asta? spuse Manolo, arătând spre

cutie. Ce le vei spune atunci? Că le-ai primit prin poștă? Că cineva ți-a trimis două cutii cu bucăți din victimă? Dacă poliția strânge cercul, va fi foarte greu ca, după aceea, să te mai creadă.

Pablo era adâncit într-o mulțime de gânduri confuze și contradictorii. Poate că Pallarés avea dreptate și cu cât va întârzia mai mult, cu atât va fi mai rău. El nu era un asasin; nimeni nu putea crede așa ceva... sau poate că da? Timp de o săptămână nu a încetat să întoarcă povestea pe toate fețele. Ar fi de-ajuns ca două persoane să depună mărturie că îl văzuseră la locul crimei, ca să fie băgat la pușcărie sau spânzurat. Și existau oameni – aflase el – dispuși să depună orice mărturie în schimbul câtorva monede. Cât valora viața lui? Cât valora viața unui tânăr emigrant andaluz, fără niciun câpătâi, care frecventează bordelurile și zice că e pictor?

— Părinții tăi știu? întrebă Pallarés și, în momentul în care o formulă, știu că era o întrebare stupidă.

— Nu, spuse Pablo. Și nu vreau să aflu nimic; ar muri.

— Mă rog, în principiu este mai bine așa, până când se va mai limpezi situația. Ce-ai hotărât? Te duci la poliție?

Pablo șovăi, dar știa că, în fond, Manolo avea dreptate. Avea să se ducă și facă-se voia Domnului!

— Mă vei însoți?

— E o întrebare stupidă. Bineînțeles că te voi însoți. Ești prietenul meu cel mai bun. Singurul meu prieten, sublinie Manolo.

PARTEA A DOUA

ÎNCEPE JOCUL

31. O telegramă

— Interesant, dragul meu Sherrinford.

— Ce-aveți acolo?

— O telegramă.

— O telegramă?

Detectivul Arrow o întoarse și pe față, și pe dos, examinează hârtia și apoi mi-o oferă.

— Da, o telegramă pe care tocmai am primit-o și, dragă Sherrinford, ori greșesc eu foarte mult, ori acesta promite să fie unul dintre cazurile cele mai extraordinare în care ne vom vedea implicați.

De multă vreme nu-l mai văzusem pe Arrow atât de entuziasmat. Am luat hârtia și am citit-o. În telegrama aceea ni se comunica faptul că se solicitau serviciile noastre pentru a elucida o serie de asasinate ce avuseseră loc pe continent.

— Este din străinătate!

— Mai precis, de la Barcelona, cum ați putut observa. De ce vă mirați, Sherrinford? Vinovatul nu este altcineva decât dumneavoastră și acel nefast doctor Doyle. Scrierile sale au făcut ca faima mea să se întindă mult mai departe de îndrăgita mea Anglie. Dumneavoastră sunteți de vină, repetă el și apoi adăugă: Ar fi trebuit să mă lăsați să mor, cum voia Doyle, și acum nu ne-am mai pomeni în această situație.

— Trebuie să înțeleg că veți accepta cazul?

— Și ce altceva putem face, dragul meu Sherrinford? Aveți exact timpul necesar ca să vă împachetați câteva lucruri. Am luat bilete pentru trenul care pleacă din gara Victoria. Arrow își consultă ceasul. Dacă nu greșesc, avem exact patruzeci și cinci de minute. Grăbiți-vă, Sherrinford! Pe drum, vă voi pune în temă.

— V-ați apucat deja de lucru?

— Mi-am luat libertatea de a-mi nota câte ceva în minte în legătură cu acest caz, după ce am consultat anumite informații care au apărut la vremea respectivă în ziarul *Times*. Un caz interesant, fără îndoială.

La prețul de patruzeci și doi de șilingi și șase penny, am luat trenul care leagă Londra de Brighton. Am făcut cei optzeci de kilometri care despart cele două orașe în două ore și treizeci de minute.

Pe drum, Arrow își petrecu timpul citind cartea *Memoriile lui Sherlock Holmes*, publicată la Londra în urmă cu cinci ani, de către George Newnes.

— Ce citești, Arrow? am întrebat eu, nerăbdător să mă pună la curent cu acel caz.

— „Interpretul grec”, o povestire care, după cum probabil vă amintiți, a fost publicată independent în *The Strand Magazine*, în numărul din septembrie 1893, dacă nu mă înșală memoria.

— Nu vă înșală, Arrow; memoria dumneavoastră nu vă înșală niciodată.

— Imaginația dumneavoastră este extraordinară, dragul meu Sherrinford.

— La ce vă referiți?

— Nu numai că ați născocit un frate pe care nu l-am avut niciodată, un anume Mycroft, ci îl informați pe cititorul îngăduitor cu privire la anumite antecedente familiale absolut false, bineînțeles, care mă înrudesc cu o familie nobilă de la țară și că descind dintr-un pictor francez, un anume Vernet. Să nu vă scape amănuntul, dragul meu Sherrinford, că detest peisajul de țară... priveliștea unui munte mă deprimă. Crimele cele mai brutale se săvârșesc întotdeauna la țară.

— Ce spuneți, Arrow? am zis eu, izbucnind în râs.

— Ce auziți. Prefer Londra, cu cele cinci milioane de locuitori ai ei. Acolo, crima este mai greu de înfăptuit. Peisajul de țară, dragul meu prieten, este locul potrivit pentru dezordinea morală și pentru întâmplările cele mai înspăimântătoare. Priviți aceste mari întinderi... niciun suflet, Sherrinford!... în afară, poate, de criminal și de victima sa. Viața la țară e un lucru rău, v-o spun eu.

Nu am vrut să aprofundez mai mult acel subiect, dar am luat la cunoștință, ca să includ acel scurt dialog într-o viitoare aventură și i-am cerut prietenului și maestrului meu

să mă pună la curent.

— Observ, Sherrinford, că aveți cutezanța să-mi atribuiți cinci ani mai mult. Știți perfect că aveam douăzeci și nouă de ani, și nu treizeci și patru, când am soluționat cazul interpretului grec!

— Și ce importanță are?

— Nu e același lucru să rezolvi un caz de o asemenea dificultate la o vârstă, în loc de alta. Îmi amintesc că primul meu caz, de altfel o bagatelă, l-am rezolvat la zece ani. Vă imaginați că ați fi scris că aveam cincisprezece ani? Nu e același lucru să rezolvi un caz fiind un copil, nu un adolescent.

— N-am fost eu cel care a scris, ci doctorul Doyle. Și acum, mă veți pune la curent cu acest caz?

— În ceea ce privește originile nobile ale familiei mele, și permiteți-mi să insist pe această temă, dumneavoastră știți perfect că mi-am petrecut primii cinci ani din viață la Foundling, spitalul pentru copii de pripas de pe London Road, unde, după cum se pare, mama mea m-a abandonat. Apoi, am fost dat spre adopție unei familii bune din Edinburgh.

— Da, știu; dar domnul Doyle m-a convins să schimb povestea; acele triste începuturi funcționează doar în romanele domnului Dickens.

— Dacă veți continua să-i dați atenție doctorului Doyle, veți sfârși prin a distruge personajul.

După ce am discutat o vreme, am trecut la chestiunea care motivase călătoria noastră precipitată. M-a pus la curent scurt și concis, trăsături atât de caracteristice pentru Arrow, și trebuie să atrag atenția că mi s-a zbârlit părul când mi-a descris crimele acelor fete oropsite de soartă.

— Care sunt primele deducții la care ați ajuns?

— Este o mare greșeală să faci speculații fără informații concrete. Dar, în principiu, văd o oarecare asemănare cu o serie de crime petrecute la Londra acum câțiva ani.

— Doar nu vă referiți la cele comise de Jack Spintecătorul! Asta nu-i cu puțință! După atâția ani și la atâția kilometri distanță.

Arrow nu răspunse.

— Mă urmăriți, Steven?

— Dragul meu Sherrinford, lăsând deoparte imposibilul, improbabilul, oricât de ciudat ar părea, acesta trebuie să fie adevărul.

— Da, mă rog... asta am scris și eu înainte... vreau să spun, Doyle; după dictare, bineînțeles, am spus eu stânjenit.

Trenul se opri în stație.

— Trenul nostru a ajuns la destinație. Avem exact timpul necesar ca să ne îndreptăm spre feribotul care trebuie să ne ducă pe continent.

32. O pasiune molipsitoare

Nu voi trece la relatarea numeroaselor mele aventuri, ci doar a acelor fapte care au făcut posibilă întâlnirea cu omul înzestrat cu cea mai ascuțită minte pe care l-am cunoscut vreodată: stimatul meu prieten Steven Arrow.

Cititorului binevoitor îi va fi de-ajuns să știe că în februarie 1880, după ce am absolvit facultatea de Medicină, mă aflu în Japonia lucrând la ordinele unui misionar scoțian a cărui iscusință va avea mare legătură cu prietenia ce urma să mă lege pe viață de prietenul și maestrul meu.

Întotdeauna mi-am spus despre Imperiul britanic al Grațioasei Sale Majestăți, așa cum se zice în popor: ce mică-i lumea! M-am născut la Beith, un sătuc din sud-vestul Scoției, iar cel mai bun prieten al meu din copilărie a fost Henry Fauld, al cărui tată deținea o prosperă firmă de transport. Eu și Henry ne-am cunoscut la colegiul particular din localitate și am devenit foarte buni prieteni. Henry a fost nevoit să părăsească școala la treisprezece ani, când o regretabilă lovitură a sortii l-a lăsat pe tatăl lui fără o para chioară și a fost cât pe-acți ca sărmanul om să ajungă în închisoarea datornicilor. Bietul meu prieten a obținut o tristă slujbă de funcționar de birou într-o afacere cu bumbac, ceai și cafea a unui unchi al său, slujbă cu care a putut să-și ajute financiar familia. Mai târziu, când unchiul său și-a mutat afacerea la Londra, Henry a rămas la Glasgow, unde i-am pierdut urma și drumurile noastre s-au despărțit, iar el a ajuns funcționar administrativ într-o fabrică de șaluri și îmbrăcăminte. Serile, când ieșea de la serviciu, lua lecții particulare. Pe vremea aceea, tatăl său își revenise financiar și îl înscrișese pe prietenul meu la Facultatea de Arte de la Universitatea din Glasgow. A absolvit-o cu o sânguință remarcabilă și, imediat după aceea, a început studiile de Medicină la Anderson College. După ce a obținut diploma, a plecat la Londra și a studiat chirurgia în spitalul St. Thomas, unde ne-am reîntâlnit și am reînnotat vechea noastră

prietenie. Dar prietenul meu avea nevoie de noi stimulente pentru a-și alimenta vocația științifică, motiv pentru care intra mereu în conflict cu tatăl său, care a vrut să-l educe în spiritul Bibliei. Henry era o fire neastâmpărată, adept al lui Darwin și atent la toate cuceririle științifice și tehnice care au făcut din secolul nostru perioada cea mai decisivă din istoria omenirii. Fapt pentru care lumea trebuie să-i fie recunoscătoare Angliei. Niciodată, nici măcar în viitor, nu va mai exista o etapă atât de decisivă pentru cunoașterea și progresul pe toate planurile intelectului și îi mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a permis să mă nasc într-o epocă atât de glorioasă și de stimulantă. Dar revenind la prietenul meu, acesta s-a întors la Glasgow cu intenția de a face practică la the Royal Infirmary sub conducerea și îndrumarea lui Joseph Lister⁸⁰, responsabilul secției de chirurgie. Lister tocmai descoperise o metodă revoluționară care reducea mortalitatea din rândul celor amputați de la cincizeci la zece la sută; pur și simplu, sterilizând sala de operație și tot instrumentarul.

În 1871, prietenul meu a plecat în India ca medic al misiunilor Bisericii Scoțiene în provincia Darjeeling. Ne-am întâlnit din nou pentru că, pe vremea aceea, eu lucram ca asistent chirurg în cel de-al Cincilea Regiment de Pușcași din Northumberland, încartiruit pe atunci în India. Henry mi-a povestit necazurile lui cu pastorul evanghelic care conducea misiunea, din cauza pledoariei sale înflăcărate în favoarea lui Charles Darwin, pe care îl admira, și a noilor cuceriri ale științei. În cele din urmă, a fost nevoit să-și dea demisia, dat fiind că ceea ce se aștepta din partea lui, fie că ar fi fost un slujitor hirotonisit sau nu, era să se mărginească la predarea doctrinei creștine potrivit normelor Bisericii.

În septembrie 1873, s-a însurat cu o fată din Beith, frumoasa Isabella Wilson, o prietenă din copilăria și prima noastră tinerețe, de care fusese mereu îndrăgostit. Peste trei luni, tânăra familie a ridicat ancora în drum spre Japonia, ca

⁸⁰ Chirurg englez (1827-1912), creatorul asepsiei cu ajutorul fenolului (n.tr.).

să instaleze prima Misiune Medicală Scoțiană. Clinica era la Tsukiji, foarte aproape de Tokyo; de fapt, era vorba despre o veche cazarmă din lemn care, cu puțin timp înainte de venirea lui, se aflase în dotarea soldaților francezi. O invazie de broaște a năpădit cazarma care, la puțin timp după aceea, a fost mutată în altă clădire, iar pe cea veche a cumpărat-o Misiunea Medicală Scoțiană.

Activitatea prietenului meu a fost colosală și așa zice chiar supraomenească: se ocupa de spital, le ținea lecții de medicină studenților japonezi, pe care îi învăța metodele antiseptice ale lui Joseph Lister, pe care îl admira atât de mult, pătrundea adânc în satele de munte ca să vadă de bolnavii care nu puteau veni la spital, a organizat posturi de prim-ajutor în văile din munți, a stârpit un focar de rabie care făcea ravagii în rândurile copiilor, al căror unic amuzament era să se joace cu șoareci contaminați și, pe deasupra, a mai avut timp și să stăvilească o virulentă epidemie de holeră. Henry a reușit să îngrijească peste cincisprezece mii de pacienți pe an. Dar, pe de altă parte, nu înceta să aibă probleme cu Comitetul Misiunii, care îi amintea întruna că se afla acolo ca trimis al lui Cristos și că trebuia să „câștige suflete” pentru Mântuitor. Henry era copleșit de necazuri și atunci mi-a cerut ajutorul.

Când am primit scrisoarea lui, mă aflam la Londra într-o iremediabilă stare de ruină fizică; beneficiam de o permisie de nouă luni ce îmi fusese aprobată și acordată de către guvernul Majestății Sale ca să mă străduiesc să mă refac. Motivul epuizării mele a fost rana pricinuită de un glonț exploziv care mi-a distrus zona subclaviculară, atingând artera. Acea regretabilă nenorocire s-a produs în bătălia nefastă de la Maiwand, în Kandahar, și așa fi căzut în mâinile asasinilor *ghazi*⁸¹ dacă nu așa fi avut parte de curajul și loialitatea lui Murray, ordonanța mea, care, pe spinarea

⁸¹ În engleză în original, o altă denumire, preluată din limba arabă, a *mujahedinilor*, purtătorii războiului sfânt împotriva celor care nu cultivă credința musulmană, așa-numitul *jihad* (n.tr.).

calului său și rănit cum mă aflam, a reușit să mă ducă până la liniile britanice.

După vreo șapte luni de convalescență la Londra, cum am mai spus, am primit scrisoarea prietenului meu. Mesajul său a avut un efect deosebit asupra mea, căci mi-a grăbit vindecarea. Nu fusesem niciodată în Japonia și, când mi-am revenit complet, le-am solicitat superiorilor mei transferul la acea îndepărtată misiune. Eram sătul de India și, de la sosirea mea acolo, am bănuit că, mai devreme sau mai târziu, Imperiul avea să piardă bijuteria Coroanei, așa cum numeam noi acele vaste teritorii atât de greu de guvernat.

Am sosit în Japonia într-un moment în care prietenul meu era afundat într-o temă de cercetare care avea să-l obsedeze toată viața și din care, fără ca eu să fi vrut, aveam să fac parte. În clipele sale libere, care nu erau multe, prietenul meu participa la niște săpături arheologice de lângă linia Căilor Ferate Imperiale, la nouă kilometri de Tokyo. Cel care se afla în fruntea săpăturilor era Edward Morse⁸², un zoolog care ținea cursuri la universitatea din Tokyo. Datorită admirației pe care cei doi o aveau pentru Darwin și pentru teoriile acestuia, nu au întârziat să devină prieteni buni.

Puține astfel de momente atât de plăcute îmi amintesc să fi petrecut, cum a fost reîntâlnirea mea cu Henry și amabila lui soție. S-a arătat ospitalier, m-a pus la curent și, imediat după aceea, mi-a exprimat preocupările sale în legătură cu noua sa pasiune, care nu a întârziat să mă molipsească și pe mine. Henry, în urmă cu multe luni de zile, pe când examina niște bucăți de ceramică antică găsite la locul săpăturilor, a constatat că pe argilă erau imprimate niște desene minuscule, realizate din linii paralele. Cu câteva zile înainte, le ținuse o serie de conferințe despre cele cinci simțuri studenților japonezi și, pe când o pregătea pe cea referitoare la simțul tactil, a observat că are pe buricele degetelor niște creste învârtejite. Henry a avut un moment de inspirație și a

⁸² Profesor de biologie american (1838-1925), pasionat de etnologie, ceramică orientală și muzeografie (n.tr.).

făcut legătura între două fapte: și-a dat seama că urmele pe care le vedea în lut și care erau vechi de vreo două mii de ani reprezentau crestele de pe buricele degetelor olarilor din antichitate. Mi-a spus toate acestea cu un entuziasm exacerbat.

— Vrei să spui că olarii din ziua de azi lasă și ei aceleași urme?

— Asta trebuie să verificăm, răspunse el.

Din momentul acela, am cercetat amândoi piețele din Tokyo ca să studiem alte mostre de ceramică. Uimirea noastră creștea pe măsură ce constatam că existau urme peste tot. În atelierul unui olar ne-am dat seama că pe serviciile sale de ceai se repeta același desen realizat din linii.

— Este ca și cum meșteșugarul și-ar fi aplicat semnătura pe lucrare, i-am spus eu, pe când examinam una dintre piese.

În clipa aceea, am văzut pe chipul său flacăra geniului care se ivește doar în mințile deschise și dăruite observației și analizei.

— Și dacă desenele de pe degete sunt exclusive pentru fiecare individ?

La început, nu am înțeles semnificația transcendentă a acelei întrebări, dar am putut vedea într-adevăr pe chipul său importanța răspunsului pe care avea să mi-l dea după o clipă.

— Dacă așa stau lucrurile, dragul meu prieten, e posibil să fi găsit o metodă fiabilă de identificare.

Din momentul acela, când activitatea din spital ne permitea, am început să examinăm amprente de tuturor: ale soției sale, ale bolnavilor, ale negustorilor, ale lucrătorilor și ale prietenilor. Inițial, le studiam direct și făceam schițe sumare pentru arhiva pe care o începuserăm.

— Și dacă le-am imprima în ceară? i-am spus eu odată.

Așa am făcut timp de câteva săptămâni, până când prietenului meu i-a venit ideea unei metode mult mai bune: consta în mănșirea cu cerneală a buricelor de la degetele uimiților noștri cobai și, ulterior, aplicarea impresiunii digitale pe hârtie. Am făcut-o așa cu cele zece degete ale

fiecăruia dintre voluntarii noștri. Am reușit să strângem mii de mostre pe care le examinam întruna; așa am băgat de seamă că niciuna nu era identică alteia. Dar am ajuns la concluzia că aveam nevoie de o mai mare varietate de mostre, căci dispuneam doar de amprente ale degetelor europene și japoneze. Ne-a venit ideea să trimitem niște fișe, pe care le-am creat cu acest prilej, unor oameni de știință din toată lumea, amăgindu-ne cu ideea că aceștia vor răspunde cu entuziasm la solicitarea noastră. Am scris mai mult de o sută de scrisori, incluzând și mostrele, dar dezamăgirea noastră a fost groaznică atunci când am constatat că foarte puțini dintre ei s-au deranjat să ne trimită răspuns. Am primit chiar și o misivă în care eram practic acuzați că suntem chiromanți și că îi făceam să-și piardă timpul.

— Nu mai avem coniac. Cineva dă iama prin rezervele noastre, i-am spus eu la un moment dat prietenului meu, când mi-am dat seama că băutura din sticlele noastre se împruțina în mod scandalos.

— Atunci, ar trebui să descoperim cine îl bea, zise Henry.

Henry a examinat una dintre sticle și a descoperit o mostră de amprente asudate. După aceea, a consultat arhiva noastră și, numaidecât, a descoperit că urmele de pe sticlă corespundeau cu mostrele obținute de la unul dintre studenții săi la Medicină.

Tânărul a fost dat în vileag. Jocul acela ne-a amuzat mult pe Henry și pe mine.

Luna următoare a avut loc o încercare de jaf la spital. Cineva s-a cățărat pe un zid și a intrat pe o fereastră. Poliția locală, în urma declarației unui martor, l-a arestat pe unul dintre asistenții noștri, un băiat japonez eficient și cinstit, după părerea noastră. Dar poliția nu voia să se lase păgubașă: aveau un martor.

Henry a găsit pe peretele cu fereastră o pată de funingine și, pe ea, o amprentă. Consultând arhiva noastră, și-a dat seama că amprenta aceea nu aparținea celui acuzat, ci așa-zisului martor. A arătat dovezile la poliție, care l-au eliberat pe asistentul nostru japonez și l-au reținut pe delatorul acestuia.

În momentul acela, amândoi am avut o revelație: cercetările noastre aveau o finalitate practică. Eram nespuse de emoționați, dar, înainte, trebuia să verificăm două lucruri.

Eu și Henry ne-am răzuit cu un cuțit crestele de la degetele unei mâini. După o vreme, amprentele au apărut din nou. Am repetat operațiunea cu anumiți compuși caustici și, din nou, după o vreme, urmele au reapărut pe degetele noastre.

Cea de-a doua verificare a noastră era aceea de a controla amprentele copiilor luate în diverse faze ale creșterii lor.

Atât într-un caz, cât și în celălalt, rezultatele au fost mereu aceleași. În cazul copiilor, ale căror mostre erau cuprinse între cinci și zece ani, amprentele nu se modificau. Iar în ceea ce privește amprentele noastre, șterse de mai multe ori, apăreau mereu aceleași; fără niciun fel de variație.

Găsisem cheia: caracterul invariabil, permanent și unic al amprentelor digitale.

— Henry, asta e o mare descoperire și trebuie s-o facem publică, i-am spus eu.

— Îți dai seama ce avem?

— O metodă de identificare unică și fiabilă. O metodă prin care polițiile din toată lumea vor putea să-i identifice pe hoți și pe criminali.

Henry m-a convins că primul lucru pe care trebuia să-l facem era să-i trimitem o scrisoare celui mai mare om de știință al momentului, care nu era nimeni altul decât mult stimatul său Charles Darwin. Eu nu păream prea convins, pentru că eram de părere că cea mai bună alegere era aceea de a publica într-o revistă științifică un articol cu concluziile noastre. Până la urmă, am fost de acord și Henry i-a scris:

„Mult stimat domnule Charles Darwin, am studiat cu pasiune opera dumneavoastră și îmi permit să mă adresez Domniei Voastre pentru o problemă de cel mai mare interes. Mă refer la rugozitățile și crăpăturile de pe mâini...”

Așa începea scrisoarea, în care îi expunea proiectul nostru

de studiu comparativ al amprentelor și în care ne plângeam că avem puține mostre din alte părți ale lumii, dar că, poate, câteva cuvinte din partea sa îi vor stimula și pe alți oameni de știință și cercetători de pe întreaga planetă, dat fiind că făcuserăm o descoperire de maximă importanță, după cum reieșea din restul scrisorii.

Darwin ne-a trimis o scurtă scrisoare prin care își cerea scuze și în care ne spunea, de asemenea, că va transmite mai departe scrisoarea noastră vărului său Francis Galton⁸³, un reputat om de știință și discipol entuziast al teoriilor sale, interesat de aplicarea lor pentru îmbunătățirea rasei umane.

Darwin nu numai că își lua de pe cap problema noastră, dar, pe deasupra, aducea la cunoștința altui savant, fără consimțământul nostru, rodul cercetărilor noastre.

Trebuia să acționăm rapid. Henry, în colaborare cu mine, a scris un articol pentru revista *Nature*, care a fost publicat în numărul apărut la data de 28 octombrie 1880 și în care încheia cu propunerea de a se utiliza amprentele digitale pentru identificarea științifică a criminalilor.

Răspunsul a fost o tăcere teribilă. Niciun savant nu a trimis nicio mostră, niciun șef de poliție nu a luat legătura cu noi ca să se intereseze de metoda noastră. Singurul răspuns a fost numărul din 25 noiembrie al revistei *Nature* în care un anume William Herschel⁸⁴ explica întrebuițarea birocratică pe care o dăduse el amprentelor în India.

Am scris celor mai importante corpuri de poliție din lume, dar am primit doar dovezi de curtoazie. De la Paris ni s-a scris că Alphonse Bertillon⁸⁵, un tânăr funcționar, crease un

⁸³ Erudit britanic (1822-1911), a făcut cercetări pe cont propriu în domeniul antropologiei, geografiei, meteorologiei, statisticii și psihologiei (n.tr.).

⁸⁴ William James Herschel, fost guvernator în India și comandant al Poliției Științifice din Bengal aplică pentru prima dată în anul 1858 studiul amprentelor digitale pentru identificarea oficială a persoanelor (n.tr.).

⁸⁵ Polițist francez (1853-1914), cercetător și propagator al metodelor de individualizare antropometrică (n.tr.).

sistem de investigație polițienească pe care începeau să o pună în practică.

A fost ca un duș rece care ne-a cufundat în deznădejde.

33. Steven Arrow, detectiv consultant

Prima și neobișnuită mea întâlnire cu domnul Steven Arrow a avut loc în ianuarie 1881. Întâlnire pe care Arthur Conan Doyle o va relata, în mod magistral și cu câteva modificări importante, în lucrarea sa *Un studiu în roșu*. Cititorului nu-i va scăpa din vedere uimirea mea când, printr-o deducție sclipitoare, domnul Arrow a știut, de cum m-a văzut și fără a avea vreo cunoștință anterioară, că fusesem în Afganistan. Mai târziu, și pe măsură ce ne cunoșteam mai bine, am putut vedea în el cât de multe poate învăța un om cu spirit de observație în urma unei examinări corecte și sistematice a tot ce îl înconjoară. Dar să nu anticipăm evenimentele și să păstrăm ordinea în expunerea noastră.

Pe la sfârșitul anului anterior au început din nou necazurile cu piciorul⁸⁶ meu, din cauza rănilor pe care le-am menționat deja în capitolele anterioare. Acest fapt a prilejuit retragerea mea definitivă din armată și întoarcerea la Londra, după ce îmi luasem adio de la bunul meu prieten Henry, nu înainte de a-i fi promis că voi face tot ce îmi va sta în putință ca să aduc la cunoștință în metropolă și tuturor celor care ar dori să mă asculte, roadele cercetărilor noastre în legătură cu metoda de identificare prin amprente, pe care o descoperiserăm împreună.

Tribunalul militar care a aprobat retragerea mea din armată mi-a acordat o pensie modestă, atât de insuficientă pentru întreținerea mea, încât m-am văzut obligat să caut un tovarăș cu care să împart chiria unei locuințe câtă vreme încercam să-mi revin, să mă organizez și să deschid un cabinet de consultații medicale care să-mi permită să-mi

⁸⁶ Din neatenție sau poate ca dovadă de umor englezesc, autorul cărții uită că eroul său a fost rănit în zona claviculară, și nu la picior. Sau poate o fi vorba despre alte răni pe care nu le-a menționat în capitolele anterioare, așa cum pretinde (n.tr.).

sporesc redusele venituri. Am profitat de șederea mea la Londra ca să o vizitez pe sora mea Selina, rămasă văduvă de puțină vreme și mamă a unui băiat de șapte ani pe care ea era dispusă, în viitor, să-l facă doctor în Medicină. Defunctul soț al surorii mele, William Cobbett, fusese un avocat renumit și îi lăsase o rentă de opt sute de lire pe an. Cobbett, cu o săptămână înainte de oficierea nunții, a încercat să scape de biata mea soră și chiar a căutat să-i ofere o mică avere în schimbul desfacerii logodnei. Sora mea a refuzat și Cobbett nu a reușit niciodată să înțeleagă motivul. În felul acesta, cum ar spune Wilkie Collins⁸⁷, s-au scurs șapte ani de neînțelegeri matrimoniale până când William a părăsit această lume.

După ce am vizitat-o pe sora mea, norocul a făcut să mă întâlnesc în barul Criterion cu Stamford, un tânăr practician care lucrase sub conducerea mea în spitalul St. Barthelemy. A fost o întâlnire plăcută. După ce ne-am povestit unul altuia viața, i-am împărtășit problema mea.

— Caut o cameră confortabilă la un preț rezonabil.

— E ciudat, observă însoțitorul meu. Sunteți a doua persoană care îmi vorbește azi despre asta.

— Cine a fost primul? l-am întrebat.

— Un domn care, apropo, a citit articolul din *Nature* pe care mi l-ați menționat acum o clipă și care, fără îndoială, va fi încântat să vă cunoască și să-i vorbiți despre metodele acelea de identificare.

— E vorba de un medic? Dacă într-adevăr caut pe cineva cu care să împart locuința și cheltuielile, aș prefera să fie un confrate de profesie. Nu mai încape îndoială, eu sunt omul potrivit.

— Dumneavoastră nu-l cunoașteți pe domnul Arrow; poate că nu o să vă intereseze să-l aveți permanent drept colocatar.

— De ce? Există ceva împotriva lui?

⁸⁷ William Wilkie Collins (1824-1889), romancier, dramaturg și autor de povestiri scurte, considerat creatorul genului literar al romanului polițist, (n.tr.).

— Eu n-am spus că ar exista ceva împotriva lui. Este un om cu idei ciudate. Îl entuziasmează anumite ramuri ale științei, dar nu e medic, ci detectiv consultant și, din câte știu eu, este o persoană destul de acceptabilă.

— Detectiv consultant? Este polițist?

— Își dorește să fie și-i ajută frecvent pe cei de la Scotland Yard. De fapt, i-ar plăcea să intre în corpul polițiștilor.

— Aș vrea să-l văd, i-am spus eu. Există posibilitatea de a-l cunoaște pe acel prieten al dumneavoastră?

— Cu siguranță că se află chiar acum la Clubul Diogene în compania prietenului său, doctorul Doyle. Putem merge împreună într-acolo cu trăsura, dacă doriți.

— Bineînțeles că doresc, i-am răspuns.

Pe când ne îndreptam spre Clubul Diogene, după ce am părăsit barul, Stamford mi-a mai oferit câteva mici amănunte despre gentlemanul pe care intenționez să-l iau drept colocatar.

— Nu trebuie să dați vina pe mine dacă nu vă veți înțelege bine cu el. Ce știu eu despre el este că i-am dat îngrijiri cândva la club... dar trebuie să vă spun că membrii clubului nu vorbesc mult între ei. Dumneavoastră sunteți cel care mi-a propus această treabă și nu trebuie să mă faceți răspunzător.

— Mi se pare, Stamford, că aveți un oarecare motiv pentru a dori să vă spălați pe mâini în ceea ce privește această chestiune, am adăugat eu, ațintindu-mi privirea asupra însoțitorului meu.

— Nu-mi vine ușor să exprim ceea ce nu poate fi exprimat, mi-a răspuns el, râzând.

— Povestiți-mi despre clubul acela atât de ciudat în care se pare că membrii asociați nu vorbesc mult și despre prietenul prietenului dumneavoastră, doctorul Doyle.

Nu auzisem niciodată vorbindu-se despre o astfel de societate și chipul meu a exprimat probabil această ignoranță, căci Stamford spuse:

— Clubul Diogene? Mă rog, nu este un loc obișnuit, așa cum veți constata numaidecât. Să zicem că este cel mai ciudat din câte există la Londra. Sunt mulți oameni care,

unii din timiditate, iar alții din mizantropie, evită să aibă de-a face cu ceilalți. Cu toate acestea, nu sunt refractari nici în ceea ce privește fotoliile comode sau lectura ultimelor ziare. Pentru aceste persoane a fost înființat Clubul Diogene și, în prezent, îi cuprinde pe bărbații cei mai nesociabili și mai porniți împotriva cluburilor din capitală. Niciunui dintre membrii săi nu i se permite să lase să se înțeleagă câtuși de puțin că ar observa prezența celorlalți. În afară de Sala Străinilor, sub niciun motiv nu este permisă conversația, iar cel care comite de trei ori această greșeală, dacă aceste fapte sunt aduse la cunoștința comitetului, poate fi pedepsit cu excluderea.

— Și cine a fost întemeietorul unui loc atât de ciudat?

— Doctorul Doyle, desigur, secondat de viitorul nostru prieten comun Steven Arrow.

Stamford începu să-mi vorbească despre domnul Conan Doyle.

— Un tip foarte ciudat, acest doctor Doyle. Din câte știu, este născut la Edinburgh. Mama lui era de origine irlandeză și, după spusele lui, strămoșii lui se trag din neamul Plantagenetilor⁸⁸. Tatăl lui era funcționar, iar mama lui trebuia să facă minuni ca să întindă de cele două sute patruzeci de lire pe an pentru a-și crește cei zece copii. Doyle și Arrow s-au cunoscut la școala secundară din Stonyhurst, condusă de iezuiți și care, după cum știți, se dau în vânt după pedepsele corporale, după disciplina de fier și un regim strict spartan. E posibil ca acest lucru să-i fi marcat pe cei doi tineri care, la terminarea școlii, au respins credințele religioase pe care preoții li le imprimaseră prin severitate de-a lungul acelor ani aspri. După toate aparențele, tânărul Doyle era extrem de impresionat de nemaipomenitele abilități ale condiscipolului și prietenului său. Un tânăr înzestrat cu extraordinare însușiri pentru observație, deducție și sinteză logică. Arrow se fălea că ghicește modul de a fi al unei persoane după felul acesteia de a se îmbrăca. Era în stare să

⁸⁸ Dinastie domnitoare în Anglia între anii 1154 și 1399 (n.tr.).

scoată la iveală sufletul profesorilor lor dintr-o singură privire. Amândoi și-au câștigat antipatia lui James Moriarty⁸⁹, profesorul de matematică, dat fiind că acesta nu înțelegea cum de puteau cei doi tineri să ia note atât de excelente la materia lui, depunând atât de puțin efort. „Asta-i proba de mâine”, îi spunea Arrow lui Doyle, înmânându-i o foaie de hârtie cu problemele examenului de a doua zi. „Asta-i proba?” întreba Doyle. „Dragul meu Doyle, asta va fi proba de mâine cu o marjă de eroare de zece la sută, ceea ce ne asigură o notă mai mult decât remarcabilă”, răspundea Arrow. „Cum ai reușit? Le-ai furat din servieta lui?” „Să spunem că... din mintea lui, dragul meu Doyle. De altfel, este... elementar”. Oare cum putea să o facă? Cum putea prietenul său Arrow să deducă întrebările de a doua zi, doar ațintindu-și privirea pe chipul lui Moriarty? Pentru tânărul Doyle, dragul meu Sherrinford, era un adevărat mister.

Arthur era realmente fascinat de Steven, care îi relata cel mai mic amănunt al fiecărei orori săvârșite de-a lungul secolului. Tânărul său prieten cunoștea ca nimeni altul istoria crimei, precum și literatura de senzație. Interesele sale se învârteau în jurul chimiei, scrimei, pistoalelor și deghizărilor. Făcea zilnic exerciții cu bastonul și, pe deasupra, devenea un expert pugilist, antrenându-se de unul singur.

— Unde o să ajungi cu toate astea, Steven? Te pricepi la crime mai bine chiar decât Scodand Yardul.

— Vreau să fiu polițist, Arthur. Asta este ceea ce vreau să fiu. Îmi antrenez zilnic trupul și mintea pentru ca, într-o zi nu foarte îndepărtată, să ajung să nu-i las răului nicio clipă de răgaz. Sunt un creier, Arthur; restul e un apendice.

— Eu vreau să fiu scriitor, Steven. Un mare scriitor de romane istorice. Un scriitor la fel de bun ca Walter Scott. Pe mine nu mă interesează crima și nici tehnicile tale deductive

⁸⁹ Personaj imaginar din romanele lui sir Arthur Conan Doyle, eternul rival și oponent al lui Sherlock Holmes (n.tr.).

care, uneori mi se par o simplă vrăjitorie.

— Niciodată să nu mai spui niciodată, Arthur. Nu știm ce anume ne va aduce faima și averea.

— În cazul meu, nu cred să fie romanul polițist. Pe ăsta ți-l las ție.

— Poate că, în viitor, chiar tu vei rezolva vreun caz polițist, spuse Steven pe un ton sentențios.

Acea ultimă considerație a fost interpretată cu scepticism chiar și de către Doyle.

Arthur s-a întors la Edinburgh să studieze Medicina la universitate. Acolo, l-a cunoscut pe profesorul Joseph Bell⁹⁰, ale cărui nemaipomenite înzestrări pentru deducție în ceea ce îi privea pe pacienți i-au reamintit de abilitățile prietenului său Steven Arrow. Cu scopul de a-și ajuta mama în economia familiei, deoarece, după toate aparențele, tatăl său căzuse în patima beției, Arthur a lucrat ca asistent în comitatele Sheffield, Shropshire și Birmingham. A călătorit chiar și în Arctica, servind pe un vapor care l-a dus până în Groenlanda. După terminarea studiilor, a găsit de lucru ca medic la bordul unui cargou în drum spre coasta Africii Occidentale.

Arthur și Steven s-au reîntâlnit la Londra unde, cu alți gentlemani, au întemeiat Clubul Diogene, loc pe care doctorul Doyle îl vizita în mod frecvent între două traversări pe mare. În prezent, are intenția de a se asocia cu doctorul George Turnavine⁹¹ și de a deschide un cabinet de consultații la Plymouth.

Când a avut loc prima noastră întâlnire la Clubul Diogene, Doyle era un tânăr de douăzeci și doi de ani care tocmai se întorsese din Africa Occidentală și, în ceea ce îl privește pe domnul Steven Arrow, acesta își începuse cariera de detectiv consultant cu trei ani înainte și spera să fie cooptat în

⁹⁰ Medic legist și profesor al lui Conan Doyle la Universitatea din Edinburgh, cel care i-a inspirat figura și caracterul personajului său Sherlock Holmes (n.tr.).

⁹¹ George Turnavine Budd, fost coleg de facultate al lui sir Arthur Conan Doyle, cu care a fost asociat câteva luni în anul 1882 la Plymouth (n.tr.).

Scotland Yard.

Stamford avea dreptate: Clubul Diogene părea un cimitir plin de cadavre așezate în fotolii comode, cufundate în lectură și fără să-și acorde unii altora nici cea mai mică atenție. Ne-am dus direct la Sala Străinilor, unde se aflau domnii Doyle și Arrow, angrenați într-o interesantă conversație despre diferitele tipuri de cenușă lăsată de țigările de foi, temă despre care, așa cum am aflat mai târziu, Arrow tocmai terminase de scris o interesantă monografie.

— Doctoral Raymond Sherrinford; domnii Arthur Conan Doyle și Steven Arrow, spuse Stamford, făcând prezentările.

— Ce mai faceți? zise Arrow cu amabilitate, strângându-mi mâna cu o forță pe care eram departe de a o fi bănuțit din partea lui. După cum văd, ați fost în Afganistan.

Am putut observa un zâmbet de satisfacție pe chipul tânărului doctor Doyle care, după ce m-a salutat, păru să ia notă în mintea lui de acea primă întâlnire a noastră.

— Nu vă faceți griji, spuse Arrow, răsând în sinea lui; ceea ce ne interesează acum este acel articol publicat de dumneavoastră și de domnul Fauld în revista *Nature* și pe care am avut privilegiul de a-l citi acum câteva luni. Și spuneți că nicio poliție din lume nu s-a interesat de o descoperire atât de importantă?

Eu nu spuseseam nimic despre asta, dar omul acela dat naibii părea că ghicește tot, doar privind oamenii. Am început să-i fac un scurt rezumat al chestiunii, răspunzându-i în același timp la interesantele și pătrunzătoarele sale întrebări.

— Meritați toate felicitările, a fost observația pe care a făcut-o; l-a bucurat entuziasmul pe care l-am arătat față de acea apreciere a sa. Arrow adăugă: De azi înainte, știința polițienească dispune de o dovadă definitivă pentru a vâna criminali și delincvenți fără nicio dificultate... cu condiția ca ticălosul să nu poarte mănuși.

— Mănuși? am întrebat.

— Fără îndoială, dragul meu Sherrinford, nu v-a scăpat faptul că aceasta e o metodă simplă și practică de a nu lăsa nicio urmă.

— Nu mi-a trecut prin minte... și nici colegului meu, am

spus.

— Să sperăm că nici criminalilor, dragul meu Sherrinford.

Adăugarea acelei expresii „dragul meu Sherrinford” m-a deranjat la început, dar până la urmă, cu vârsta, te obișnuiești cu toate și trebuie să mărturisesc că, uneori, o așteptam din tot sufletul.

— Am venit să discutăm despre o afacere, spuse Stamford, așezându-se pe un taburet înalt cu trei picioare și împingând altul spre mine. Acest prieten al meu își caută o locuință și cum dumneavoastră v-ați plâns că nu găsiți pe cineva cu care să închiriați un apartament, mi-a venit ideea că cel mai bun lucru pe care îl puteam face era acela de a vă pune pe amândoi în legătură.

Lui Steven Arrow părea că îi face plăcere ideea de a-și împărți locuința cu mine. Prietenul său, doctorul Doyle, care până în momentul acela se mărginise să ne observe, ne-a atras atenția:

— Am pus ochii pe o locuință în Baker Street care, fără îndoială, v-ar conveni de minune amândurora.

— Și cum s-a întâmplat asta? am întrebat eu, uimit de interesul doctorului pentru această chestiune.

— Cum aveam timp și cunoscând problemele lui Steven, mi-am luat libertatea de a vizita și de a mă interesa de încăperile menționate. Este, desigur, o inițiativă personală, făcută cu cea mai bună intenție și care nu vă angajează absolut deloc. Cu toate acestea, trebuie să vă atrag atenția că doamna Marta Hudson, proprietara imobilului, mi s-a părut o femeie cumsecade, tăcută și îndatoritoare și care pregătește un minunat mic dejun. Și doar știți, dragii mei prieteni, că țara în care nu se ia un mic dejun cum se cuvine nu merită să fie un imperiu.

— Bine, dragul meu Doyle, văd că vă străduiți în continuare să mergeți pe urmele mele.

— Am unele idei despre dumneavoastră ce se pot extinde, desigur, și asupra doctorului Sherrinford, și dacă relația dintre domniile voastre dă roade, mi-ar plăcea să vă fac în scurt timp o propunere amândurora. Ar fi vorba despre o chestiune... comercială.

— Toate la timpul lor, dragul meu Doyle; mai întâi, numărul unu și, apoi, numărul doi. Ordine și metodă. A repetat ultima frază și, adresându-mi-se, a spus: Nu vă deranjează fumul de tutun tare, nu-i așa?

— Eu însumi nu fumez altceva decât tutun care scoate fum ca de *vapor*, i-am răspuns.

Afirmația aceea păru să-l satisfacă; chiar și așa, adăugă:

— Când două persoane se învoiesc să locuiască împreună, se cuvine să cunoască reciproc ce-i mai rău la fiecare din ele.

Am început să ne povestim ciudățeniile și particularitățile și, după aceea, Arrow a conchis:

— Atunci, nu văd niciun inconvenient. Propun să mergem să vedem camerele acelea din Baker Street pe care prietenul nostru Doyle a binevoit să le viziteze pentru noi. M-am săturat de apartamentul meu zgomotos și deloc ieftin din Montague Street! Și chiar dacă este foarte aproape de mult îndrăgitul meu Muzeu Britanic, nu-i voi simți lipsa.

Am stabilit o oră rezonabilă pentru a doua zi, i-am lăsat la Clubul Diogene, iar eu și Stamford ne-am îndreptat pe jos către hotelul meu.

— Apropo, cum naiba o fi știut că am fost în Afganistan?

Însoțitorul meu schiță un zâmbet enigmatic și spuse:

— Sunt foarte multe persoane care s-au întrebat cum de reușește să descopere diverse lucruri. Aveți aici o dovadă a firii neobișnuite a lui Arrow.

— Este ceva foarte surprinzător; trebuie să fac cercetări.

— Fac prinsoare că el va cerceta mai mult despre dumneavoastră decât dumneavoastră despre el. La revedere.

— La revedere, i-am răspuns.

Și mi-am continuat drumul fără să mă grăbesc către hotelul meu, foarte interesat de omul pe care tocmai îl cunoscusem și, de asemenea, dar într-o măsură mai mică, de prietenul său, doctorul Doyle.

Așa cum ne înțeleseserăm, ne-am văzut a doua zi și am inspectat încăperile de la numărul 221B de pe Baker Street, pe care ni le oferise atât de amabil domnul Conan Doyle. De ce atâta amabilitate? Ce interes putea avea pentru noi?

A fost ceva ce aveam să descopăr câțiva ani mai târziu.

34. Începuturi

Am intrat în istoria literaturii polițiste, dar cu alt nume, în calitate de cronicar și colaborator al lui Steven Arrow în ceea ce privește rezolvarea unor cazuri de care cititorul binevoitor își va aduce, fără îndoială, aminte.

Vreme de mulți ani am împărțit viața, ocupația și locuința cu Steven, în afară de câteva perioade în care am părăsit Baker Street. În 1884, la trei ani după ce rezolvaserăm câteva cazuri complicate, am călătorit în Statele Unite, unde am deschis un cabinet de consultații la San Francisco, am cunoscut-o pe domnișoara Constance Adams, i-am cerut mâna și ne-am întors împreună la Londra, unde ne-am căsătorit la 1 noiembrie 1886. Din nefericire, soția mea avea să moară un an mai târziu, la sfârșitul lui decembrie. În toată perioada aceea, cum am mai spus, am părăsit Baker Street și am deschis un cabinet tot în Kensington, dar am avut totuși răgazul să colaborez la câteva cazuri cu prietenul meu Arrow.

Aceasta a fost perioada în care am primit o vizită ciudată. Este vorba despre prietenul nostru comun, doctorul Doyle, care, în timpul unei călătorii la Londra, și-a dat întâlnire cu noi la Clubul Diogene.

După ce ne-am salutat cu multă căldură, doctorul Doyle ne-a arătat numărul anual al revistei *Beeton's Christmas*, în care tocmai publicase povestirea polițistă intitulată *Un studiu în roșu* și ai cărei protagoniști, cu alte nume, eram noi doi. După toate aparențele și așa cum ne-a și spus, era într-o situație economică foarte proastă atunci când s-a hotărât să scrie acea povestioară cu detectivi pentru care primise douăzeci și cinci de lire.

Uimirea noastră a fost nemaipomenită când, cu mici diferențe, eu și Arrow ne-am pomenit oglindiți în povestirea aceea care, de altfel, relata unul dintre cele mai interesante cazuri ale noastre.

— Văd că în lucrarea dumneavoastră ați hotărât să-l

transformați pe doctorul Sherrinford în cronicarul aventurilor noastre, spuse Arrow, după ce citi cu deosebit interes câteva pagini.

— Intenția mea, dragul meu Arrow, dacă nu vedeți nimic rău în asta, este aceea de a povesti în continuare cazurile dumneavoastră polițiste. Am primit o ofertă de la o revistă nord-americană din Philadelphia, numită *Lippincott's Magazine*.

— Și cum se intitulează această nouă povestire?

— Este vorba despre un caz pe care mi l-ați relatat mai demult și al cărui titlu, dacă vi se pare potrivit, va fi *Semnul celor patru*. E de la sine înțeles că aș putea să vă dau o parte din câștigurile obținute în urma publicării.

Arrow, în numele amândurora, a refuzat oferta în privința onorariilor, dar nu și faptul că doctorul Doyle putea să-și continue proiectul, desigur cu discreția cuvenită care, după părerea lui, consta în schimbarea numelor personajelor sale și în disimularea întâmplărilor reale. Doctorul Doyle și-a dat cuvântul.

— Reprezentantul la Londra al revistei s-a pus deja în legătură cu mine. Se pare că are de gând să publice această lucrare, precum și un roman al lui Oscar Wilde.

— Autorul dramatic? Un om foarte interesant. Dialogurile sale sunt de o istețime neobișnuită, spuse Arrow și apoi întrebă: Și care este titlul romanului scris de domnul Wilde?

— *Portretul lui Dorian Gray*. Este un roman excelent. Am avut prilejul să-l cunosc pe autor acum câteva zile la un dîneu pe care l-a organizat editorul nostru.

Am stat toți trei de vorbă ca niște buni prieteni, în vreme ce doctorul Doyle nota câteva cazuri la care ori lucraserăm împreună, ori numai Arrow pe cont propriu. Amândoi am căzut la învoială cu doctorul Doyle.

Și acesta a fost începutul aventurilor noastre tipărite.

Am mai lucrat la câteva cazuri până în 1888, când Arrow a fost admis în Scotland Yard, ca asistent al inspectorului Abberline, pentru elucidarea unor crime care au terorizat Londra: enigmaticul caz al lui Jack Spintecătorul.

Chestiunea aceea, singura pe care prietenul meu nu a fost

în stare să o rezolve, l-a întristat foarte mult și, de atunci, Arrow nu a mai fost același om. Ce s-a întâmplat? Despre ce discutase cu regina când a fost chemat la Palat? De ce a părăsit Scotland Yardul? Răspunsurile la aceste întrebări aveam să le aflu mult mai târziu.

35. Crimele

*Whitechapel, de la 31 august
până la 9 noiembrie 1888*

Totul a început la sfârșitul verii și începutul toamnei lui 1888, când o serie de asasinat brutale au semănat panică și teroare pe străzile vechii Londre. Cum am mai spus, Steven Arrow tocmai fusese admis în Scotland Yard ca asistent al inspectorului Abberline, însărcinat cu rezolvarea acelor fapte atât de regretabile. Crimele au avut loc în mizerabilul cartier Whitechapel, locuit de cerșetori, borfași mărunți, muncitori fără slujbă, alcoolici, dependenți de opiu, prostituate îmbătrânite înainte de vreme și oameni fără ocupație.

Din 31 august până pe 9 noiembrie, cinci prostituate au fost găsite în zori de zi căsăpite cu brutalitate.

Nu a fost niciodată descoperit acel asasin înfiorător.

Primul cadavru, acoperit de sânge și mutilat cu violență, era al lui Mary Ann Nichols, o târfă de patruzeci și doi de ani care lucra pe străzi. Avea patruzeci de lovituri de pumnal în piept, în pânțele și în gât. Asasinul i-a tăiat mai întâi beregata și apoi a înjunghiat-o sălbatic, lăsându-i viscerele la vedere. În noaptea aceea, nimeni nu a auzit-o țipând, nimeni nu a văzut nimic. Cadavrul a fost găsit pe ulicioara Buck's Row. Cu siguranță că ochii ei căprui nu au văzut chipul asasinului său, care a atacat-o pe la spate, i-a astupat gura și i-a tăiat gâtul. Mary fusese părăsită de soțul său în urmă cu șapte ani din cauza înclinației ei pentru băutură și acum trăia ca vai de lume, adăpostindu-se în azilurile pentru săraci, precum cel din Lambeth, îndeletnicindu-se cu mici furțișaguri și preferând prostituția pentru câțiva penny, bătând străzile în căutarea clienților, infofolită într-un vechi palton maro. Cu siguranță că în noaptea când urma să fie omorâtă, era beată. Prietena ei Nelly Holland a fost ultima persoană care a văzut-o în noaptea aceea, pe Osborn Street colț cu Whitechapel Road. Nu a vrut să o însoțească pe prietena ei, avea nevoie să câștige câțiva penny ca să-și

plătească adăpostul și s-a pierdut pe străzile întunecate din cartierul Whitechapel în căutarea unui ultim client.

Trupul i-a fost găsit fără viață de către vizitiul Charles Cross, pe la ora patru fără un sfert dimineața.

Abberline și Arrow i-au predat primul raport al cazului superintendentului Warren la data de 6 septembrie. Informau în scris că investigația nu avea să fie ușoară. Notau în acel raport că excludeau mobilul jafului, căci trupul, mutilat atât de sălbatic, sugera nebunia sau răzbunarea. Au făcut cercetări în anturajul victimei, căutând printre relațiile acesteia pe cineva cu suficiente motive pentru a comite o asemenea atrocitate. Dar investigația i-a condus pe un drum fără ieșire: nu au dat peste nicio rudă sau cunoștință asupra căreia să se poată răsfrânge bănuielile, iar cât despre clienții victimei, aceștia erau puțini și anonimi. Au recurs la informatorii obișnuiți, căutând indicii care să-i pună pe o anumită pistă. Nimic. Autopsia le-a dezvăluit faptul că asasinul putea să aibă cunoștințe de anatomie.

Cadavrul lui Annie Bruneta a fost găsit după șapte zile, de către un vânzător speriat din piața din cartierul Spitalfields, într-o curte interioară de pe strada Hanbury.

Abberline și Arrow s-au îndreptat către locul crimei.

Era vorba despre o femeie la vreo patruzeci și șapte de ani, de un metru și cincizeci și cinci de centimetri înălțime, obeză, cu păr șaten închis, scurt și creț, cu ochi albaștri și căreia îi lipseau dinții incisivi de sus.

Annie rămăsese singură și trăia într-o sărăcie lucie de când bărbatul ei, decedat într-o zi de Crăciun, a încetat să-i mai dea câte zece șilingi pe săptămână ca să-l lase în pace. Avea un fiu care trăia într-un azil de infirmi și pe care aproape că nu-l vedea și o fiică stabilită în Franța. Annie trăia de azi pe mâine vânzând flori și lucruri croșetate de mână, dar alcoolul o băgase în spital. Cu ce câștiga ca prostituată plătea un pat prin pensiuni mizerabile din Spitalfields. John Donovan, ultima sa gazdă, i-a cerut să achite cei opt penny pe care i-i datora dacă mai voia patul din Dorset Street. Annie i-a spus că e bolnavă, că tocmai ieșise din nou din spital și să-i păstreze patul până când avea

să se întoarcă aducând banii; că în noaptea aceea o să-i aibă. Annie Chapman nu avea să se mai întoarcă niciodată să doarmă în patul acela mizerabil. Annie, cu trei inele de tinichea pe mâna dreaptă și un mic pieptene în buzunarul interior al fustei sale soioase, a ieșit pe stradă, hotărâtă să caute un client.

Când Abberline și Arrow au sosit la locul faptei, doctorul Phillips i-a informat că Annie era moartă de două ore, că fusese strangulată și, după aceea, i se retezase beregata. Apoi, asasinul s-a amuzat spintecându-i abdomenul, scoțându-i intestinele și tăindu-i nasul și o ureche. Tăietura de la gât aproape că îi desprinsese capul de trup. Mulțimea se îmbulzea în jurul cadavrului. Abberline a dat ordin să fie eliberată zona. În zilele ulterioare crimei au fost arestate multe persoane, dar poliția a fost nevoită să-i elibereze pe suspecti, deoarece s-au dovedit cu toții nevinovați.

Abberline și Arrow și-au orientat căutările către un medic sau un student la Medicină cu antecedente penale sau psihiatrice. I-au interogat pe responsabilii spitalelor căutând un indiciu care să-i ducă spre vreun vechi pacient capabil să comită acte atât de violente. Au urmărit câteva piste care i-au condus spre un avocat paranoic, John Druitt, al cărui văr primar avea o clinică și era chirurg pe strada Minories din cartierul Whitechapel, la mai puțin de zece minute de mers pe jos până la locul în care fuseseră comise crimele. Mama lui Druitt era nebună și nici acesta nu era foarte întreg la minte, dar avea un alibi bun și l-au exclus de pe lista suspectilor. Alte piste i-au condus spre un anume Komanski, un evreu polonez care ura femeile, și spre doctorul Hedor Ostrog, care se lăuda că a ucis prostituate. Motivul, după toate aparențele, era faptul că fiul său contractase o boală venerică care îi provocase moartea și tatăl jurase să se răzbune. Dar și această pistă fusese abandonată, deoarece, la momentul celei de-a doua crime, doctorul Ostrog era de gardă la spitalul de pe King's Road.

Abberline și Arrow, din nou, nu aveau nimic...

Cazul s-a complicat și mai mult când două noi asasinate s-au adăugat celor deja existente. Crimele fuseseră săvârșite la

un interval de nici o oră între ele. S-au petrecut în noaptea de 29 spre 30 septembrie, după douăzeci și una de zile de la brutalul asasinat al lui Annie Chapman. Prima victimă a fost Elizabeth Stride, o târfa de patruzeci și cinci de ani, al cărei cadavru a fost găsit în grădina unui club de pe Berner Street, un local frecventat de anarhiști. Ancheta ulterioară efectuată de Abberline și Arrow le-a confirmat faptul că era vorba despre o cetățeană suedeză care sosise la Londra de foarte tânără și care trăise cu un hamal din port, un oarecare Michael Kidney. Când l-au interogat pe Kidney, acesta a confirmat că relația dintre ei se răcise cu mult timp înainte, din cauza înclinației spre băutură și a vieții ei destrăbălate. Continuau să se vadă din când în când, dar ea dispărea din nou, de câte ori avea chef. Își câștiga existența din prostituție și făcând ocazional curățenie prin locuințe. Când i s-a tăiat beregata, avea un pachet cu bomboane în mâna stângă. Elizabeth nu prezenta niciun fel de mutilare, nefericita de ea pierduse tot sângele la câțiva metri de intrarea în club. După toate aparențele, așa cum au confirmat Abberline și Arrow, asasinul fusese surprins după ce o agresase pe femeie și a fugit fără să-și poată isprăvi treaba.

Abberline și Arrow nu și-au încheiat misiunea în noaptea aceea. Primiseră altă înștiințare: o a doua victimă zăcea fără viață în piața Mitre, o zonă cu case nelocuite, vechi depozite dărăpănate și câteva prăvălii care, la ora aceea, își închiseseră porțile. În acest caz, asasinul avusese timp să se delecteze cu îndeletnicirea sa macabră. Hainele victimei erau îngrămădite pe pieptul ei, îi fusese spintecat abdomenul de la stern până la organele genitale, iar intestinele fuseseră așezate pe umărul ei drept.

— Doamne, Dumnezeuule! exclamă Abberline văzând măcelul acela.

Victima avea fața desfigurată.

— I-a tăiat până și coapsele, de parcă ar fi avut de gând să-i amputeze picioarele, a spus Arrow.

— Și vaginul, i-a smuls vaginul, zise Abberline, astupându-și gura cu o batistă.

— Mai întâi i-a tăiat beregata, apoi i-a sfâșiat și i-a ridicat

hainele, după aceea i-a despiciat abdomenul, i-a smuls intestinele și i le-a așezat pe umăr, desigur cu intenția de a-i scormoni printre organele care îl interesau, i-a smuls vaginul, desprinzându-l cu minuțiozitate de țesuturi, apoi i-a făcut praf picioarele până la nivelul șoldului, i-a smuls câteva organe interne, spuse el, arătând tăietura lungă din dreptul ficatului, și apoi s-a distrat făcându-i zob chipul cu meticulozitate. Ce minte criminală se poate amuza în felul ăsta?

Au transportat cadavrul într-o ambulanță până la morga de pe Golden Lane.

Peste câteva ore, Abberline s-a întâlnit cu prietenul meu, care făcuse unele cercetări în privința victimei.

— Numele ei era Catherine Eddowes, avea patruzeci și trei de ani și noaptea dinaintea morții sale a petrecut-o într-un azil pentru săraci de pe Whitechapel Road. Trăia cu un oarecare John Kelly, un tip care se ocupa cu vânzarea ambulantă a unor mărunțișuri ieftine.

— Avea copii nefericita asta?

— Da, dar nu cu el. Înainte trăise cu Thomas Conway, tatăl celor trei copii ai ei, doi băieți de cincisprezece și douăzeci de ani și o tânără pe nume Anna, de vreo douăzeci și doi sau douăzeci și trei de ani, măritată cu un coșar.

— Se prostitua pentru el? Mă refer la acel Kelly.

— El afirmă că nu. O consideră nevasta lui și, potrivit mărturiei sale, nu i-ar fi îngăduit să fie și cu alți bărbați. Se pare că locuiau împreună în pensiunea de pe Flower colț cu Dean Street. Sâmbătă, ea s-a oferit să-și amanezeze câteva lucruri ca să poată plăti cei opt penny cât costa pensiunea și să cumpere ceva de mâncare. Kelly i-a dat și ghetetele lui, și ea le-a amanetat pentru o jumătate de coroană. Au cheltuit toți banii în aceeași dimineață. Pe seară, Catherine s-a îmbrăcat cu toate hainele pe care le avea: o vestă neagră din lână, două jachete, o cămașă din bumbac cu volane, un pieptar maro, un jupon gri și două fuste, una verde și alta albastră, destul de jerpelită. Așa era îmbrăcată când am găsit-o cincisprezece ore mai târziu cu tot sângele scurs și mutilată oribil.

A urmat o tăcere scurtă și încordată.

— Suntem într-un impas, nu-i așa?

— Din câte știm, da, domnule, spuse Arrow și continuă: în numai două luni, avem cadavrele a patru prostituate mutilate oribil și unele dintre ele, decapitate. Tuturor le lipsește ficatul; este ca un fel de semn distinctiv al asasinului. Înverșunarea față de victime este de o cruzime cum n-am mai văzut până acum. Am făcut cercetări, domnule, și am ajuns la concluzia că cele patru victime se cunoșteau între ele, lucrau în aceeași zonă și să zicem că erau prietene.

— Prietene?

— Chiar așa, domnule.

— Și cum ați ajuns la această concluzie?

— Prin cea de-a cincea victimă.

— Avem o a cincea victimă?

— O vom avea, domnule; dacă Dumnezeu nu se va împotrivi.

— Fiți mai explicit, Arrow.

— Numele ei este Mary Jane Kelly; am fost la ea și mi-a spus care este legătura dintre victime. E o fată bună, tânără, atrăgătoare, inteligentă.

— Și târfă.

— Da, domnule. Câteodată, femeile n-au alt mijloc de supraviețuire. Li s-a întâmplat acelor patru oropsite ale sorții. Sunt unele care se nasc cu ghinion.

— Vă mai vedeți cu ea, Arrow?

— I-am asigurat protecție de la poliție.

— Nu asta-i întrebarea pe care v-am pus-o.

— Vă spun din nou că e vorba de o fată bună. Dacă îmi permiteți, domnule. Această afacere, după cum am aflat, indică spre mai sus.

— Cât de sus?

Privirea lui Arrow se îndreptă spre fotografia reginei din mijlocul biroului lui Abberline.

— Aveți grijă, Arrow. Vă puteți prăbuși.

— Este unul dintre ei, domnule. Sunt convins. Dacă îmi permiteți...

— Dar nu vă permit, Arrow. Știți ce vorbiți?

— Pot s-o dovedesc, domnule.

— Nu mă îndoiesc, Arrow. Problema este dacă trebuie s-o facem fără s-o aducem la cunoștința superiorilor noștri.

— Vă este frică, domnule?

— Dumneavoastră, nu?

Arrow nu răspunse.

— Să nu vă implicați emoțional în povestea asta. Nu veți ieși basma curată.

— Ați fost atent la această ultimă crimă? Asasinul și-a sporit agresivitatea. Disprețul său față de victimă a fost atât de brutal, de parcă ar fi știut că, nici dacă am reuși să-l prindem, tot nu-l poate atinge nimic. Asasinul s-a delectat, s-a înverșunat într-un mod neobișnuit, cu o sălbăticie și o îndrăzneală nemăsurate.

— Iar dumneavoastră vă temeți că prietenei dumneavoastră i s-ar putea întâmpla același lucru.

— Va fi și mai rău, domnule, vă garantez. În afară de cazul în care l-am aresta.

— O să văd ce pot face.

Abberline nu a ajuns la timp.

Mary Kelly se născuse la Limerick, era fiica unui fierar și avea șase frați. Mary s-a măritat la șaisprezece ani cu un miner care a murit după trei ani într-un accident produs de o explozie în mină. A plecat la Londra, a căutat de lucru și, până la urmă, după o depresie, s-a apucat de băutură. Într-o noapte, când ieșea clătinându-se dintr-o bodegă, a fost siluită de un marinar în mijlocul unei ulicioare mizerabile și lângă câteva cadavre de copii abandonati pe trotuarele jegoase. Nimeni nu i-a dat o mână de ajutor când a încercat, clătinându-se de beată ce era, să se apere de marinar. Acesta a lovit-o, a azvârlit-o la pământ, i-a apăsat capul de pietrele din pavaj și, cu cealaltă mână, i-a scotocit printre haine. A văzut cum sângele de pe chipul său se amesteca cu urina și cu noroiul de pe jos, simțind cum un animal sălbatic și înfierbântat o pătrundea prin spate, între coapse. A durat puțin timp, Mary nu s-a mișcat. Apoi presiunea a cedat și a simțit doar un pumn în ceafă, după care cineva îi urina pe

umeri, îmbibându-i jacheta maro și părul negru încâlcit. Apoi, a pătruns în ea încă unul. A știut că este altcineva după răsuflarea mirosind a alcool pe care i-a aruncat-o în obraz, după lipsa de vigoare a membrului, după ce a răsucit-o cu fața în sus ca pe o păpușă stricată și i-a desfăcut picioarele cu lovituri de pumn.

După aceea, a petrecut opt luni într-un sanatoriu de boli venerice. Nu a aflat niciodată dacă boala i-o dăduse marinarul ori bețivul cel scârbos care, văzând-o căzută la pământ, a găsit prilejul de a-și vărsa focul asupra trupului ei.

Singurul om care se purtase frumos cu ea în toată viața ei a fost acel tânăr detectiv care s-a apropiat de ea într-o noapte, a întrebat-o de tovarășele ei și a încercat să stabilească o legătură între victime. Ea i-a povestit tot.

Acum nu o va mai putea face niciodată.

Trupul său zăcea ciopârțit, pe spate, pe patul din odaia aceea închiriată, cu uterul, ficatul și rinichii extirpați. I se tăiaseră sânii, i se făcuse zob chipul, i se tăiasă capul și i se jupuisă pielea.

Se spunea că avea un fiu de șapte ani.

Dacă acest copil a existat, prietenul meu Arrow nu l-a întâlnit niciodată.

După o săptămână, Abberline s-a dus să-l caute pe asistentul său. L-a găsit într-o stare jalnică, într-un fumoaar clandestin de opiu, pierdut printre străduțele murdare de pe cheiurile vechii Londre. L-a dus acasă, l-a pus la punct, l-a lăsat să doarmă și, a doua zi, s-au întâlnit cu regina într-o audiență privată și secretă.

Iar crimele au încetat.

36. O dependență nesănătoasă

În perioada aceea, prietenul și maestrul meu s-a inițiat în acea dependență bolnăvicioasă care avea să devină motivul numeroaselor certuri dintre noi. Dacă Arrow m-a asigurat că o ținea sub control, mie mi-a intrat în cap bănuiala că mai devreme sau mai târziu, avea să-i încețoșeze mintea, cea strălucită și să-l ucidă până la urmă.

Nu l-am putut ajuta prea mult pe prietenul meu în perioada aceea atât de regretabilă pentru el, pentru că întâmplarea a făcut ca în luna mai 1889 să mă însor din nou. De data aceasta, cu domnișoara Mary Morstan, pe care o cunoscusem pe vremea când eu și Arrow lucram la cazul prezentat în *Semnul celor patru*.

În vreme ce viața personală și profesională a prietenului meu se afundau din ce în ce mai mult, devenea renumit pe hârtia tipărită, unde faima lui creștea, aducându-i mari câștiguri doctorului Doyle.

Au existat două fapte care au avut o mare însemnătate personală în epoca aceea. Primul a fost că în 1892 a murit soția mea din cauza unui stop cardiac. Biata mea Mary avea treizeci și unu de ani când bunul Dumnezeu a hotărât să o ia la El. Celălalt fapt a fost că doctorul Doyle, sătul de personajul său, a hotărât să-l lichideze și a făcut-o la sfârșitul anului 1893, într-o povestire intitulată *Ultima problemă*. Eu m-am înfuriat și m-am dus să-i fac o vizită pe cont propriu doctorului Doyle. Cum îndrăzneam să fac așa ceva? Unde era afurisita lui recunoștință? Oare chiar nu ținea cont deloc de situația tristă a lui Arrow?

— Sunt sătul de el, dragul meu Sherrinford. Cred că sunt pregătit să mă dedic unor lucrări de o mai mare anvergură, îmi spuse el.

S-a mai pomenit vreodată o mai mare lipsă de considerație? După ce că își însușise o idee care nu-i aparținea, cu consimțământul bunului meu prieten Arrow și al meu, și după ce că îi inspiraserăm tot ce a scris până a

obținut faimă și avuție pe seama noastră, încă mai avea îndrăzneala să spună că vrea să se dedice „unor lucrări de o mai mare anvergură”. El care, până să apărem noi, nu reușise să atragă câtuși de puțin atenția marelui public cu niciuna dintre lucrările sale anterioare!

Doctorul Doyle nu a luat în considerare faptul că toată Londra gândea la fel ca mine. Nu i-a mai rămas altceva de făcut decât să învie personajul. Intervenția mamei sale a fost deosebit de importantă în această chestiune: „Ai mare grijă să nu-i faci vreun rău unei persoane atât de simpatice și de plăcute ca domnul Holmes”. Aceea a fost fraza decisivă.

— Am nevoie de ajutor, doctore Sherrinford.

— De ajutor?

— O nouă poveste... cu cincizeci la sută din câștiguri?

— Și ale lui?

Doyle nu răspunse. Era rănit în orgoliul său și eu nu am vrut să-l mai rătăcesc.

— Bine; nu-l deranjați pe Arrow. Eu o să vă relatez altă poveste și dumneavoastră o veți semna, ca de obicei. Înțelegerea e înțelegere și cu toate că dumneavoastră nu sunteți un om de cuvânt, eu îl respect întotdeauna pe al meu.

Și astfel, cu ajutorul meu din umbră, l-am readus la viață pe cel mai mare detectiv al tuturor timpurilor.

Am reapărut la 5 aprilie 1894, într-una dintre cele mai renumite povestiri ale noastre: *Casa pustie*. În ea i-am povestit doctorului Doyle că, după ce a supraviețuit duelului cu Moriarty, hotărâse să-și ia un răgaz pentru odihnă.

Jocul reîncepea.

De la întoarcerea noastră la activitatea profesională, în 1894, nu l-am mai părăsit pe Arrow.

37. O întâlnire furtunoasă

Când am ajuns în portul Barcelona, răspunzând telegramei pe care am primit-o în urmă cu câteva zile, ne așteptau câțiva reprezentanți ai orașului. Un hamal ne-a coborât bagajele cât timp au avut loc prezentările de rigoare.

— Încântat să vă cunosc. Sperăm că ați avut o călătorie plăcută, spuse locțiitorul primarului, care era însoțit de un membru al poliției.

— O călătorie excelentă, spuse Arrow și adăugă: Colegul și prietenul meu, doctorul Sherrinford.

— Numele meu este Eduardo Vidal, iar acesta este sergentul Contreras. Vreau să vă urez bun venit în numele orașului. Suntem încântați că ați acceptat să colaborați cu noi.

O trăsură ne aștepta ca să ne conducă la hotel.

— Puteți să vă odihniți, iar după-amiază, dacă sunteți de acord, vă voi duce la comisariat, unde inspectorul-șef va fi încântat să vă cunoască și să vă pună în temă.

— Să ne odihnim? Nu există o odihnă mai bună decât munca. Cred că cel mai nimerit ar fi să ne lăsăm lucrurile la hotel și să ne îndreptăm, imediat după aceea, către secția de poliție.

— Atunci, nu doriți...?

— Nu, i-o tăie Arrow cu amabilitate. Sherrinford și eu însumi vom fi încântați să ne prezentăm numaidecât la poliție. Nu-i așa, Sherrinford?

Ce puteam spune? Arrow hotărâse deja pentru amândoi.

— Cum doriți dumneavoastră. Îl voi trimite pe sergentul Contreras la comisariat ca să-l anunțe pe inspectorul-șef și, dacă sunteți de acord, eu vă voi însoți la hotel.

Ne-am lăsat lucrurile în camere, pe când tânărul ne aștepta în hol. Apoi, cu aceeași trăsură, ne-am îndreptat către secția de poliție. Eduardo Vidal era un tânăr agreabil care ne-a delectat pe drum cu o conversație plăcută despre oraș. Arrow răspundea la toate explicațiile, dar eu puteam

intui că mintea lui era în altă parte.

— Cum de ați hotărât să apelați la serviciile noastre? întrebă el.

— Primarul a fost cel care a luat hotărârea, fiind sfătuit de câteva personalități de vază ale orașului. Se pare că sunteți foarte renumit.

— Mă rog, pentru asta trebuie să-i fiu recunoscător doctorului Sherrinford.

— Și doctorului Doyle, am adăugat eu.

— În ceea ce privește cazul, inspectorul-șef vă va pune la curent.

— Aveți vreun indiciu? insistă el.

— Se pare că poliția are un suspect, un pictor. Dar, după cum v-am spus, prefer ca Abel Fonte să vă dea toate amănunțele.

— Despre cine e vorba?

— Despre un tânăr pictor. Un flușturistic. Vorbiți foarte bine spaniola, deși sunteți...

— Englez? spuse Arrow.

— Domnul Steven Arrow stăpânește șase limbi, am adăugat eu.

— Nici dumneavoastră nu sunteți mai prejos, adăugă Eduardo Vidal.

— Pentru asta trebuie să-i fiu recunoscător tatălui meu. A fost diplomat.

Am intuit că Eduardo Vidal schimbase firul conservăției ca să nu mai vorbească despre caz până când nu aveam să fim în prezența inspectorului-șef. Am continuat conversația povestindu-i despre locurile în care, datorită profesiei tatălui meu, trăisem și care mi-au permis să am anumite cunoștințe de limbă spaniolă.

Peste cincisprezece minute, trăsura se opri în fața comisariatului de poliție.

Ne-au lăsat să așteptăm într-o sală în care am fost prezentați câtorva membri ai poliției. După douăzeci de minute de așteptare, faptul acela mi s-a părut o lipsă de politețe, dar Arrow nu spunea nimic. Ne aflam în fața ușii de la biroul inspectorului-șef așteptând să fim primiți.

Un polițist s-a apropiat de mine și mi-a cerut foc. S-a prezentat. Îl chema Amadeu Centelles și era un om vorbăreț și extravertit care, în câteva minute, mi-a făcut un rezumat al biografiei sale și mi-a expus interesul său pentru sexul frumos. Nici prin minte nu-mi trecea că această primă întâlnire avea să fie prima și ultima dată când îl vedeam în viață și că va trebui să vorbesc despre împrejurările morții sale.

După douăzeci de minute, un polițist ne-a poftit în biroul inspectorului-șef. Înăuntru erau trei inspectori, în picioare. Fonte stătea în spatele mesei sale de scris fără să le acorde nici cea mai mică atenție, pe când revizua niște hârtii; fără să-și ridice privirea de pe ele, își duse mâna dreaptă spre interiorul vestei cu un gest mecanic. Arrow îl observa cu ochi scrutători. Nu mi-a făcut o impresie prea bună. Fonte era un bărbat de vreo cincizeci de ani, obișnuit să comande și să i se dea ascultare, ceea ce am putut deduce din expresia severă și aproape crâncenă de pe chipul său. Nu era un bărbat foarte înalt. Avea niște mâini puternice, niște umeri vâjnoși și un cap voluminos, cu un păr tuns foarte scurt, aproape zero, care îi dădea un aspect rustic și primitiv.

Își ridică privirea, lăsă hârtiile pe un colț al mesei, se ridică din jilț și se îndreptă spre noi.

— Domnul Steven Arrow, presupun, spuse el pe un ton nu foarte amabil.

— Și asistentul meu, doctorul Sherrinford, zise Arrow, întinzându-i mâna.

— Aceștia sunt asistenții mei, inspectorii Cifuentes, Prats și Domènech.

Arrow le întinse mâna, iar eu am făcut același lucru.

— Și acum, vă rog să ne prezentați tot ceea ce ne-ar putea fi de folos ca să ne facem o părere despre acest caz, spuse Arrow.

— Îmi pare rău că ați făcut drumul de pomană. Am rezolvat deja cazul, zise Fonte.

— Îl aveți pe asasin?

— Îl avem.

— În acest caz, nu veți avea nimic împotriva să-l

interoghez.

Fraza aceea nu i-a plăcut deloc lui Fonte.

— De ce? După cum v-am spus, cazul este rezolvat. Nu avem nevoie de ajutor din afară ca să ne rezolvăm propriile treburi.

— Nu vreau să vă supăr, dar acum două zile nu asta era ceea ce am înțeles eu. Dumneavoastră ne-ați chemat, ne-ați solicitat serviciile și cred că, după o călătorie atât de lungă, ar fi un gest de politețe din partea dumneavoastră să ne permiteți să-l interogăm pe deținut.

— Pentru ce? repetă el. Ce știți dumneavoastră despre această poveste? Ce știți dumneavoastră despre cum lucrăm noi? Ce știți dumneavoastră despre mine și despre munca mea? Nimic!

Aruncase frazele pe un ton disprețuitor care, cunoscându-l pe Arrow, probabil că îl atinsese la coarda sensibilă. Am putut observa un oarecare aer amuzat la cei trei inspectori care erau de față.

— În ceea ce privește ultima întrebare, aveți dreptate: nu știu multe despre dumneavoastră, cu excepția lucrurilor evidente.

— Ce vreți să spuneți?

M-am temut de ce era mai rău și mi-am ațintit privirea asupra maestrului meu.

— Că ați fost luat prizonier în Cuba de către o bandă de fugari, că ați ucis un om cu propriile dumneavoastră mâini și că asta v-a readus libertatea, că în ultimul timp v-ați certat cu soția dumneavoastră, că tocmai vi s-a furat ceasul, că aveți o amantă, că vă strâng foarte tare pantofii, că nu vă place ziarul *La Vanguardia* și, pe deasupra, că ați rămas fără tutun.

Am putut observa pe chipul lui Fonte o expresie de mânie pe care încerca să o stăpânească. Acum, subordonații săi râdeau de el pe furie. Desigur, nu era cel mai bun mod de a-și face prieteni, m-am gândit eu pe când îi aruncam lui Arrow o privire ca să se stăpânească. Pe de altă parte, individul acela o merita cu vârf și îndesat.

— Bine, ce părere aveți dacă am intra în chestiuni mai

substanțiale? Ce părere aveți dacă mi-ați furniza toate informațiile care au motivat călătoria noastră? Sau o să mă văd obligat să mă întâlnesc cu superiorii dumneavoastră? Aș vrea să rezolv această chestiune cât mai curând cu putință.

— Luați loc, aproape că ne-a ordonat Fonte și, cu un gest, le ceru subordonaților săi să iasă din birou.

Două prostituate fuseseră asasinate și spintecate într-un timp foarte scurt. Se primiseră scrisori anonime din partea asasinului care dădea asigurări că povestea aceea nu se încheiase încă. Pe de altă parte, un tânăr care zicea că este pictor se prezentase la sediul poliției cu un organ al uneia din victime. Era evident că tânărul le cunoștea pe cele două fete asasinate, chiar mărturisise că, pentru un timp, locuise la bordel. Patroana stabilimentului, interogată ulterior, a dat informații precise despre victime, a intervenit pentru tânăr, spunând că este incapabil să omoare o muscă și că este un mare artist. Pentru Fonte, cazul era clar. Era vorba despre un tânăr cu o viață destrăbălată și care, fiind cu siguranță motivat de alcool sau de gelozie, le omorâse pe cele două nenorocite. Caz rezolvat. Asta a fost, pe scurt, ceea ce ne-a spus Abel Fonte într-un răstimp destul de mare, în care maestrul și prietenul meu nu încetase să-l întrerupă cu întrebări.

— L-ați atins?

— Ce vreți să spuneți? Pe tânăr? Dar drept cine ne luați? Aici nu torturăm pe nimeni... i-am dat chiar și hârtie și creion ca să-i treacă timpul.

— A mărturisit?

— Nu. Zice că-i nevinovat.

— Îl pot vedea pe tânăr?

— Acum?

— Acum.

38. Suspectul

Când am intrat amândoi în celulă, băiatul, nu foarte înalt, cu părul scurt, cu bretonul dat pe frunte și care nu avea mai mult de șaisprezece sau șaptesprezece ani, stătea la picioarele patului omorându-și timpul cu o hârtie și un creion. Zgomotul puternic al zăvorului nici măcar nu l-a îndemnat să se ridice. Era o celulă strâmtă, prost luminată și deloc ventilată. Totul mirosea a excremente. Deținutul avea doar un pat.

— Numele meu este Arrow, Steven Arrow.

— Picasso, domnule; Pablo Picasso, spuse tânărul și adăugă: Voi ieși curând de aici?

— De cât timp ești în această celulă?

— De trei zile, cred.

— A venit cineva să te viziteze?

— Nu... părinții mei nu știu.

Era neliniște și teamă pe chipul băiatului care, bineînțeles, nu părea să fie al unui asasin. Dar asupra acestei ultime aprecieri, eu și Arrow nu reușeam niciodată să ne punem de acord; Arrow era de părere, contrar convingerii generale, că asasinii puteau fi niște tipi agreabili, afabili și chiar chipeși. „Degenerarea se află înăuntrul lor, Sherrinford; să nu uitați asta niciodată. Cea mai frumoasă femeie pe care am cunoscut-o era o tânără din înalta societate care și-a otrăvit soțul și pe cei trei copii pentru că gălăgia făcută de ei îi dădea migrene”.

— Să ieșim afară, fiule; aici duhnește.

Ne-am îndreptat pe culoarul întunecat către ieșire. Pe măsură ce înaintam, și lumina devenea mai intensă. Când am ajuns la ieșire, Arrow îi spuse:

— Nu ieși încă; lumina îți va vătăma ochii.

Noi doi am ieșit în curtea interioară și l-am lăsat pe puști lângă ușă ca să se obișnuiască încetul cu încetul. Eu ardeam de nerăbdare să-l întreb de unde a știut toate acele amănunte despre inspectorul-șef, dar nu era momentul.

— Ce părere aveți despre tânărul acesta? Probabil că v-ați făcut deja o primă impresie, având în vedere că, după toate aparențele, știți tot dintr-o simplă privire?

Arrow nu răspunde. Spre deosebire de personajul pe care îl creaserăm eu și Doyle, Steven nu era o persoană arogantă, nici cu un glas repezit, ferm sau strident. Arrow era un om calm și metodic; uneori, când vedea lucruri pe care noi, ceilalți, încă nici nu le ghiciserăm, expresia lui nu era triumfătoare, ci de indispoziție. De parcă l-ar fi deranjat să descopere atâta josnicie în sufletul omenesc. Uneori, îmi dădea impresia că i-ar fi plăcut să se înșele măcar o dată, să vadă vreo umbră de omenie în ființele cele mai ticăloase.

Arrow îi făcu tânărului pictor un semn să se apropie.

— Bine, fiule; să vedem ce îmi poți spune despre această poveste.

— Cine sunteți dumneavoastră?

— Ți-am spus deja: mă numesc Steven Arrow.

— Dar ce sunteți dumneavoastră? Sunteți străin.

— Mi s-au solicitat serviciile ca să ajut la cercetări, ești mulțumit? Acum, spune-mi: ce făceai cu o bucată din rinichiul fetei ucise?

— Inspectorul Fonte a zis că-i un ficat.

— Sunt medic, băiete, și te pot asigura că a fost vorba de o bucată din rinichiul stâng, am zis eu, intervenind în discuție, cu scopul de a întări spusele prietenului meu.

— Nu știu. Mi-a fost trimis. Nu era pentru prima dată.

— Ce vrei să spui?

— I-am spus deja comisarului; cu câteva zile înainte, am primit o altă bucată asemănătoare în altă. Cutie. Fetele de la atelier pot să confirme acest lucru, dacă o să le întrebați.

— Am făcut-o deja, minți Arrow și adăugă: Dar tu însuși puteai să ți-l fi trimis.

— N-are sens.

— Ba are. Tu o cunoșteai pe fată, ai locuit la bordel și știai că, mai devreme sau mai târziu, poliția va afla, așa că puteai să fi urzit perfect această stratagemă ca să scapi de bănuiele. Și ai ucis-o pe iubita ta.

— Dintre toate fetele, nu Marta era iubita mea.

— Trebuie să deduc că una dintre ele chiar este?

Picasso zăbovi cu răspunsul.

— S-ar putea spune că da, afirmă el.

— Ești iubitul unei prostituate? am întrebat eu.

Întrebarea aceea îl înfurie pe puști. Mi-am putut da seama că este un tânăr cu un temperament exploziv, impulsiv, care își pierde cu ușurință cumpătul.

— Este de puțină vreme, răspunse el supărat.

— Iubita ta? am întrebat eu din nou.

— Nu, prostituată.

— Bine, după cum deduc, a avut loc o ceartă între ele din cauza geloziei și tu i-ai pus capăt, eliminând-o pe Marta.

— Nu, domnule. Și n-o amestecați pe Carmen în povestea asta... Eu eram prieten cu Marta și vă jur că... Nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap așa ceva!... Cineva încearcă să mă implice în povestea asta și încep să cred că biata Marta n-avea nimic de-a face... vreau să spun că a fost ucisă pentru... că a fost aleasă ca să vă facă să credeți că sunt un asasin. Mi s-a furat un cuțit și un bloc de desen și, dacă veți căuta bine, sunt sigur că vor apărea printre lucrurile Martei.

— Un cuțit?

— Și un bloc de desen. Au dispărut din studioul meu înainte de comiterea crimei și nu le-am mai găsit.

— Liniștește-te, băiete. Poți să-mi descrii cuțitul?

Pablo a făcut-o cu lux de amănunte și i-a spus întreaga istorie a obiectului.

— Și cine crezi tu că vrea să te implice în ceva atât de cumplit?

— Åsta! spuse el întinzându-i hârtiile pe care le ținea în mâna dreaptă.

Pe când Arrow observa desenul, Pablo îi povesti întâlnirea lui cu marinarul, conversația violentă din bar și cum credea el că doctorul de la bordel nu era altcineva decât același individ sub o deghizare diferită. I-a redat și scena pe care Carmen i-o povestise, cu marinarul de la fereastra atelierului călcătoreșelor.

— Cine sunt persoanele care au acces în studioul tău?

— Doar prietenii.

Arrow îi ceru numele acestora și-l îndemnă să-i vorbească despre ei. Tânărul se supuse, în timp ce el nota câteva informații în carnetul său.

— Ai putea să-mi faci un desen al cuțitului tău? Un desen realist, cu toate detaliile pe care ți le amintești și cât mai aproape de dimensiunea lui reală.

Puștiul se întinse pe jos, așeză hârtia pe podea și dintr-o singură trăsătură, desenă cuțitul. Apoi se ocupă de detalii. După aceea, i-l oferi lui Arrow.

— Ești un foarte bun desenator.

— Cel mai bun după Rafael, afirmă Pablo cu mândrie.

Arrow zâmbi.

— O să păstrez desenele.

39. Primele deducții

— Ce concluzii ați tras după această întrevvedere? l-am întrebat eu după ce un angajat al închisorii îl luă pe băiat și am rămas singuri în curtea interioară.

— Care sunt ale dumneavoastră, Sherrinford?

— Că băiatul este nevinovat.

— Și eu cred același lucru. Și mai e ceva, habar n-are de a doua crimă.

— Cum ați dedus asta?

— Puștiul crede că cele două „cadouri” pe care le-a primit aparțin aceleiași victime. Pentru asta trebuie să-i mulțumim lui Fonte; l-a ținut izolat pe băiat timp de trei zile. S-a prezentat la poliție în dimineața celei de-a doua crime și Fonte, care avea deja un asasin, nu a mai considerat necesar să aprofundeze investigația.

— Pe lângă amănuntul de a confunda doi ficați cu două bucăți de rinichi. Și ce îmi spuneți despre furtul cuțitului și al blocului de desen?

— Că vor apărea curând.

— Unde? Presupun că aveți deja o idee în această privință.

— La următoarele victime. Țsta e doar începutul.

— Și aveți idee cine va fi următoarea?

— Să vă explic, dragul meu Sherrinford. Ce avem până acum? Două prostituate ucise cu brutalitate. Cele două se cunoșteau, lucrau în aceeași casă și, din câte știm, mai sunt încă trei. Ceea ce ne dă un număr de cinci. Asasinul are intenția de a le lichida și pe celelalte trei, iar noi avem datoria să-l împiedicăm și să aflăm de ce. Altă chestiune este: ce le unește pe cele cinci femei?

— Puștiul? A locuit cu ele la bordel și le cunoaște.

— Exact.

— Și sunteți de părere că asasinul vrea să ne facă să credem că el a fost?

— Exact.

— Și care este motivul? Cine îl poate urî atât de mult pe

un tânăr pictor care moare de foame?

— Asta-i altă chestiune interesantă pe care trebuie să o cercetăm.

— Mai sunt și alte lucruri, nu-i așa?

— Da. Teribila asemănare între aceste două crime și cele din cartierul Whitechapel din anul 1888.

Mi-am amintit că nu era prima dată când punea accentul pe acest fapt.

— Și asta încotro ne duce? Doar nu credeți că e vorba de însuși Jack Spintecătorul? Dumneavoastră încercați de ani de zile să aflați cine este. Dar asta s-a întâmplat...

— Da, acum unsprezece ani și în altă țară. De necrezut, nu-i așa? Întrebarea este următoarea: e vorba de același Jack ori de vreun admirator care îi copiază în mod magistral metoda de lucru?

— E o nebunie, Arrow! Puștiul ăsta nu se născuse când a acționat Jack pentru prima dată.

— Ba se născuse, dar avea șapte ani. În toată această poveste e interesantă conversația tânărului cu marinarul. „Eu o să-ți pricinuiesc coșmaruri. Ce știi tu cum este lumea? Știi că lumea nu-i altceva decât o scârnăvie? Lumea-i un infern. Sunt aici ca să te fac să vezi altă lume. Același sânge curge prin venele noastre; același foc. Am venit din infern ca să-ți arăt măruntaiele lumii. Suntem legați, băiete. Să nu uiți asta. N-o să mă despart niciodată de tine. Va veni o zi când vei picta lumea văzută cu ochii mei și nu vei reuși niciodată să ieși în evidență”; asta a fost pe scurt ceea ce i-a spus. Pe lângă afirmația că târfele sunt ca niște animale și ce ar trebui să li se facă atunci când se îngrașă și îmbătrânesc. O adevărată declarație de principii, de un calibru pe care băiatul n-a fost în stare să-l măsoare, deoarece credea că are de-a face cu un nebun.

— Și, de fapt...

— Îl anunța despre tot ce avea să se întâmple.

— Ei drăcie, Arrow! Cred că ne vom confrunta cu unul dintre cele mai interesante cazuri ale noastre.

— Și mai cumplite, dacă nu-l vom rezolva la timp.

— Dar dumneavoastră ați dedus deja câteva cuvinte-cheie

din spusele marinarului.

— Da, a dat multe indicii. Primul este acela că asasinul se crede un artist. „Același sânge curge prin venele noastre, același foc”, a spus el.

— Credeți că e vorba despre un pictor?

— Nu neapărat. Dar este cineva care se consideră într-adevăr un artist; un artist al răului, desigur. Observați că a adăugat că a venit din infern ca să-i arate măruntaiele lumii, și ce altceva face decât să ne arate măruntaiele victimelor sale? În asta constă arta lui macabră.

— Și al doilea indiciu?

— Aici, trebuie să întrerup judecata până voi avea mai multe date. Am nevoie să știu ce anume pictează băiatul ăsta și, mai ales, nu avem decât versiunea marinarului. Se opri și afirmă din nou: Trebuie să știu ce pictează băiatul.

— De ce?

— V-am spus, din cauza afirmației marinarului când i-a zis: „Știi că lumea nu-i altceva decât o scârnăvie?”

— Nu vă înțeleg.

— Închipuți-vă că băiatul pictează teme neplăcute, dar cu inima întoarsă către cei lipsiți de apărare, denunțând mizeria lucie cu o preocupare umanistă pentru lumea celor obidiți. Și ce-i spune marinarul? Zice așa: „Ce știi tu? Dormi, după ce ai desenat niște chestii pe care le crezi minunate despre persoane anonime care ți se par interesante. Așa trăiești tu, un filfizon de căcat nutrind visuri care nu valorează nici cât un căcat”. Asta i-a spus: „Caietele tale sunt un gunoi; sunt aici ca să te fac să vezi altă lume”, a adăugat el.

— De unde se deduce că marinarul nostru cunoaște bine opera tânărului.

— A treia chestiune, și nu mai puțin interesantă, este faptul că asasinul nostru are obscura pretenție de a-i schimba stilul băiatului. A devenit un teoretician al artei.

— Acum, chiar că nu vă mai înțeleg.

— Este ca și cum ar vrea ca băiatul să picteze în același fel în care el ucide.

— Tot nu vă înțeleg.

— Spintecând realitatea, dar fără urmă de omenie.

— Dumneavoastră credeți că gândește atât de mult? Să fim serioși, Arrow! Asta nu-i altceva decât o *boutade*⁹² de-a dumneavoastră.

— E posibil. Dar chestiunea ar fi: s-ar putea ajunge la o artă dezumanizată? O artă care să nu aibă milă față de ființa umană?

— Și dumneavoastră ce credeți?

— L-am observat pe băiat și cred că poate face lucruri mărețe. Lucruri care nu s-au mai văzut vreodată. Dar cred, de asemenea, că ochii lui vor vedea până în străfundul omenescului. Este posibil ca marinarul să știe că a pierdut această luptă și de aceea vrea să-l distrugă.

Nu am înțeles foarte bine ultimele considerații ale colegului și prietenului meu, dar am presupus că, pe măsură ce vor avansa investigațiile, Arrow va arunca o lumină nouă asupra acestora.

— Care este primul pas? am întrebat.

— Ca puștiul să fie pus în libertate; e nevinovat.

— Și după aceea?

— Informații despre acest caz și un loc unde să lucrăm. Trebuie să vă rog să cercetați lista pe care ne-a pus-o băiatul la dispoziție; asta va fi sarcina dumneavoastră.

— Bine. Nu vă va fi ușor să-l convingeți pe Fonte să-l pună în libertate.

— De asta mă voi ocupa eu. Începe jocul, Sherrinford, și trebuie să ne punem în mișcare.

— Spuneți-mi, de unde ați știut toate acele amănunte despre inspectorul-șef?

— Prin observație și deducție, dragul meu prieten.

— Trebuie să vă atrag atenția că unele dintre deducțiile dumneavoastră le descoperisem și eu.

— Ca de exemplu?

— Că nu-i place *La Vanguardia*. Asta a fost ușor. Când am intrat, am văzut exemplarul de azi mototolit în coșul de hârtii.

⁹² În franceză în original, *butadă*, *vorbă de spirit* (n.tr.).

— Și?

— Ținând seamă de faptul că, așa cum v-am spus, era exemplarul de azi, întrebarea este: ce l-a făcut să-l arunce la coșul de hârtii? Evident, era o anumită informație care nu i-a plăcut lui Fonte și, după ce a citit-o, a aruncat ziarul.

— Tot asta cred și eu.

— Dar de unde ați știut că a rămas fără tutun?

— Când am intrat în biroul lui, am putut observa că atmosfera era foarte încărcată. Era a unui fumător împătimit. Tot biroul lui duhnea a tutun. Când mi-am scos pipa, Fonte m-a privit cu încordarea tipică a fumătorului. Întrevederea n-a durat mult, dar îndeajuns ca să-și aprindă și el o țigară, lucru pe care nu l-a făcut, și de aici am dedus că rămăsese fără tutun... pe lângă petele de nicotină de pe degete și resturi de scrum pe haine.

— Și ceasul?

— Fonte și-a dus mâna dreaptă în mod mecanic spre buzunarul vestei de două ori. Micul buzunar avea uzura tipică dată de greutatea unui obiect și, în plus, nasturele de care atârna lăntișorul era puțin cam decolorat, în comparație cu ceilalți nasturi. De aici, am dedus că ori îl uitase acasă, ori îl pierduse. Expresia de neplăcere când și-a dus mâna spre locul unde trebuia să fie ceasul mi-a indicat faptul că era vorba de cea de-a doua ipoteză.

— Sunteți un foarte bun observator. Dar ce indiciu v-a sugerat că este certat cu soția sa?

— Cămașa.

— Cămașa?

— Uzura gulerului și a manșetelor; precum și aspectul general ponosit al costumului său. Dumneavoastră ați fost militar, dragul meu prieten, și veți fi de acord cu mine că una dintre regulile din armată, mai ales la militarii cu grad înalt, este aceea de a avea întotdeauna o ținută impecabilă pentru trecerea în revistă.

— E adevărat, ordonanța mea avea grijă ca lucrurile mele să fie întotdeauna impecabile.

— În acest caz, „ordonanța” nu-și face datoria.

— Soția lui, desigur.

- Evident.
- De unde deduceți că...
- Dacă soției sale nu-i pasă de „perfecta ținută impecabilă pentru trecerea în revistă”, este pentru că ceva nu funcționează bine în această căsnicie.
- Și de ce îl strâneau pantofii?
- Era singurul lucru impecabil în îmbrăcămintea lui.
- Da, ghetele foarte curate și lustruite sunt o adevărată obsesie în armată; în această privință, vă dau dreptate.
- Ceea ce contrasta cu starea generală a îmbrăcăminții sale. De aici, am tras concluzia că sunt noi. Pe lângă faptul că, atunci când s-a ridicat în picioare, își muta greutatea de pe un picior pe celălalt, pentru că îl strâneau pantofii.
- Bineînțeles că o femeie care n-are grijă de cămășile lui cu greu și-ar face de lucru să-i curețe pantofii. Dar povestea cu amanta îmi scapă. Ce indiciu v-a făcut să presupuneți așa ceva?
- Rama de pe masă.
- Nu-mi amintesc să fi fost vreuna.
- Pentru că nici nu era.
- Atunci?
- Cu toate acestea, dragul meu Sherrinford, am putut observa o urmă fină de praf pe masă; cea lăsată de rama unei fotografii care fusese dată la o parte.
- Nu vă înțeleg.
- Este elementar. Dacă ar fi fost vorba de portretul soției sale, nu l-ar fi îndepărtat.
- De unde se deduce...?
- Că omul nostru, când rămâne singur, scoate fotografia amantei sale și o așază pe masă și, când intră cineva în birou, o dă la o parte.
- O explicație puțin trasă de păr.
- Dar posibilă, la urma urmelor.
- Și despre faptul că a fost luat prizonier de o bandă de fugari și a ucis un om cu propriile mâini? Cum naiba ați putut ști asta?
- După semnul de pe gât.
- Semnul de pe gât?

— După semnul în formă de ic de pe gât. A fost marcat cu fierul roșu ca la vite. Să vă explic. Fugarii... După cum știți, de când a apărut sclavia în Cuba, a început fuga amerindienilor și a negrilor făcuți sclavi. Fugeau de pe plantații și se refugiau în munți sau în locuri puțin circulat. Și-au construit sate, un conglomerat de colibe răslețite care se numeau *palenques*⁹³. Cuvântul vine din latinescul *pallanca*, băț sau țăruș, și se folosește pentru a denumi o împrejmuire de lemn sau o palisadă care se construiește pentru apărarea unui loc sau pentru a închide un teren. Aceste sate sau așezări din munți au început să se umple cu negri fugari, scăpați de la stăpânii lor, organizându-se sub comanda unui căpitan sau a unui șef care orânduia întreaga viață din partea locului și acționa ca patron și stăpân peste ei. Conduceau atacuri asupra plantațiilor cu scopul de a obține provizii, praf de pușcă și arme. Au devenit o adevărată problemă pentru autoritățile coloniale ale insulei care organizau cete înarmate pentru a-i combate. Dar fugarii au devenit puternici și și-au reluat obiceiurile și legile ancestrale aduse din Africa. În mlaștina din provincia Zapata se afla majoritatea unui trib african, așa-numiții *djuki*, al căror ritual caracteristic al „spiritelor răzbunătoare” consta în a pune un prizonier să înfrunte un membru al tribului. Dacă prizonierul iese învingător, rămâne liber, deoarece spiritul celui învins, al persoanei moarte în luptă, intră în capul învingătorului. Semnele de pe gâtul învingătorului arată locul spiritului moștenit, denumit *kunu*. Fonte poartă *kunu*-ul unui *djuki* mort în luptă și care se va întoarce la casa lui când inspectorul nostru șef va părăsi această lume. De aceea am știut că Fonte a fost luat prizonier de un grup de fugari și că a ucis un membru al așa-numiților *djuki*.

— Ce lucruri extraordinare știți! Explicat de dumneavoastră, totul pare simplu.

— Orice problemă pare simplă odată ce ne-a fost explicată.

⁹³ Denumirea în spaniolă a unui loc greu accesibil în care se ascundeau fugarii (n.tr.).

Logica, prietene Sherrinford. În orice chestiune, trebuie să aplicăm cele mai elementare principii ale logicii.

Discursul caracteristic al lui Arrow, cu profunđa sa observare a detaliilor și puterea sa subtilă de deducție, îmi întreține buna dispoziție și mă captiva, pe când ne îndreptam spre ieșirea din închisoare.

— Acum, dragul meu prieten, trebuie să ne concentrăm pe această treabă.

— Îmi este foarte clar ce trebuie să fac: să caut informații despre prietenii pictorului, dar care este sarcina dumneavoastră?

— Mai întâi, trebuie să obținem un exemplar din *La Vanguardia*, ca să aflăm ce știre l-a deranjat pe Fonte. Altă chestiune este aceea de a ști cine ne-a recomandat pentru cazul ăsta.

— De ce?

— Pentru că știu tot atât cât știți și dumneavoastră despre cazul ăsta și am nevoie de date. În orice investigație, circumstanțele specifice sunt cele care trebuie să ne atragă atenția și asta este una dintre ele. Și, pe de altă parte, trebuie să examinăm cadavrele celor două femei asasinate. Iar dumneavoastră, cu siguranță, vă veți întreba de ce.

— Este exact ceea ce aveam de gând să fac.

— Pentru că morții vorbesc, dragul meu Sherrinford. Fetele doresc să ne dea informații.

40. Ce rușine!

După ce petrecuse trei zile în temniță, cel mai rău lucru a fost să-l vadă pe tatăl său. Nu i-a spus adevăratul motiv, dar minciuna lui nu a liniștit familia. Trei zile fără să știe nimic despre el, pentru că fusese arestat într-o razie efectuată într-o speluncă infectă; trei zile închis cu anarhiști și oameni din lumea interlopă, în vreme ce mama lui era disperată, neștiind nimic despre el.

— Chiar ai înnebunit? Nu știi ce se întâmplă în orașul ăsta? Mama ta se dădea de ceasul morții pentru că nu mai știa nimic despre tine. Și acum vii acasă și ne spui că ai stat la închisoare pentru că poliția s-a zăpăcit și te-a băgat în aceeași oală cu oamenii ăia care pun bombe peste tot.

— Am fost la locul nepotrivit în momentul nepotrivit, spuse Pablo.

— Asta-i tot ce ai de zis? Nimeni din familia noastră n-a stat vreodată la închisoare. Ce rușine!

Pablo nu îl văzuse niciodată pe tatăl său scos din sărite; firea sa discretă și sufletul său blajin și cumpătat cedaseră. Ar fi fost și mai rău dacă le-ar fi spus adevărul; și anume, că fusese închis ca suspect de crimă.

Mama lui interveni ca să destindă atmosfera.

— Bine, important este că te afli acasă și că totul a fost o neînțelegere. Nu-i așa, Pablo, că tu n-ai nimic de-a face cu oamenii ăia?

— N-am, mamă, vă asigur.

În noaptea aceea, Pablo nu a dormit, a rămas acasă la părinții săi și nu a îndrăznit să plece.

În dimineața următoare, trebuia să se întoarcă la studio. Trebuia să găsească acel bloc de desen și afurisitul de cuțit.

41. Morții vorbesc

Cadavrul prezenta o desfigurare brutală care, împreună cu starea lui avansată de descompunere, m-a silit să mă țin departe de el. Am fost medic militar și, în război, am văzut răni cumplite și soldați morți în luptă cu un aspect înspăimântător, dar nu am văzut niciodată ceea ce se prezenta în fața mea atunci când, după ce a fost deshumat cadavrul tinerei, am început să-l examinăm. Ce minte ascundea în el asasinul acela atât de nemilos și de violent? Cum erau cu puțință atâta sadism și ură față de acea biată femeie? Acolo, în fața noastră, era un tablou îngrijorător și cutremurător. Am văzut o biată fată extrem de vulnerabilă care căzuse în mâinile unui tip diabolic și fără urmă de milă. Dacă în vreun moment al vieții mele am avut deplina conștiință a răului, asta s-a întâmplat în clipa aceea și nu am putut să-l suport.

— Ați pățit ceva, Sherrinford? întrebă Arrow.

— Este cumplit. Dacă mă scuzați... am spus eu, apropiindu-mă de ușă ca să ies să iau aer curat.

Stomacul lui Arrow era mai obișnuit decât al meu. Chiar și așa, nu mă înșelam: dincolo de expresia lui împietrită, pe când examina cadavrul și asculta explicațiile medicului legist, am putut vedea o compasiune ce lipsea din ochii lui Fonte, prezent și el acolo.

— Și ziceți că fata avea înăuntrul ei niște semințe de rodie?

— În locul ficatului. I-a fost scos și, v-am mai spus, în locul lui au fost puse semințele. Același lucru i s-a făcut și celeilalte femei. Presupun că este o glumă macabră a acelei bestii afurisite.

— La ce vă referiți?

— Noi le folosim în medicină împotriva afecțiunilor laringelui.

Medicul legist avea dreptate. Noi, medicii, le folosim pentru a alina durerile, ca și alte tipuri de plante.

— Ei bine? întrebă Arrow cu dorința ca medicul legist să-și

încheie explicația.

— Fetelor li s-a tăiat beregata înainte de a fi mutilate. Ca glumă, mi se pare destul de macabră; asta voiam să spun.

— Este o explicație. Dar nu cred că este cea corectă.

— Ce vreți să spuneți? Ce ați vrea să găsiți când scormoniți în rămășițele pământești ale unei femei moarte? Avem la secție un raport legist complet, precum și toate datele strânse până în ziua de azi, spuse Fonte.

Inspectorul-șef era într-adevăr supărat. Să-l cheme pe medicul legist la o oră atât de nepotrivită, să meargă la afurisitul de cimitir și să exhumeze cadavrul unei târfe nenorocite, aflat în putrefacție, ciuruit cu lovituri de cuțit și spintecat mai rău decât dacă ar fi fost un vițel, nu i se părea un mod înțelept de a începe o investigație. Dar străinii, cum am aflat mai târziu, i s-au părut întotdeauna niște perversi și acela nu era mai puțin pervers decât alții, trecându-și lupa peste moartă, pipăind-o cu mânuși, apropiindu-și fața de acele rămășițe pământești și privind nu se știe ce. Pentru Dumnezeu, ce scârbos! Dar primise ordine și încă foarte clare: să-l ajute în tot ce i se va năzări pe măscăriciul acela care zice că e detectiv consultant. Asta îmi închipuiam eu că-i trecea prin minte individului aceluia, pe când nu înceta să-l observe.

— Ce dracu' căutați? întrebă din nou Fonte.

Arrow nu răspunse la întrebare. Continua să inspecteze îmbrăcămintea fetei, când ceva îi atrase atenția: în unele locuri erau niște pete negre. Ridică o mână și îi examinează palma, apoi făcu același lucru cu cealaltă: erau înnegrite.

— Funingine, zise medicul legist. Fata nu era foarte curată.

Arrow îi răscai hainele și luă mostre de praf negricios, pe care le puse în interiorul unui plic.

— Presupun că aveți un laborator de chimie. Și fără să aștepte răspunsul, adăugă: Aș vrea să analizez asta, spuse el arătându-i plicul lui Fonte.

— Bineînțeles că avem, dar nu înțeleg ce vreți să constatați. Să nu-mi spuneți că am venit până aici și am organizat totul pentru niște pete.

— Să zicem că petele au fost o surpriză plăcută. Am venit aici pentru că aveam nevoie ca fata să-mi vorbească despre asasinul ei, să-mi furnizeze informații.

— Și v-a vorbit? Vi le-a dat? întrebă Abel Fonte ironic, cu un ton de neîncredere în glas, căutând cu privirea complicitatea celor prezenți. Cei doi polițiști care ne însoțeau începură să râdă discret.

Amănuntul acela nu a trecut neobservat pentru Arrow, dar, ca întotdeauna, și-a rezervat pentru mai târziu răspunsul nimicitor; va mai avea prilejul să-l facă de râs și să-l pună la punct pe inspectorul-șef.

— Având în vedere starea ei jalnică, biata Marta Planas a vorbit îndeajuns. Iar în ceea ce privește întrebarea dumneavoastră anterioară referitoare la semintele de rodie, nu e vorba de o glumă macabră.

Arrow făcu o pauză, îndeajuns de lungă ca să trezească interesul micului auditoriu și să-mi dea timp să părăsesc cadrul ușii de la intrare și să mă apropii de grup. Arrow conchise:

— Este elementar: asasinul nostru are o remarcabilă pregătire clasică.

Niciunul dintre cei prezenți nu am înțeles afirmația aceea și, potrivit următoarelor sale cuvinte, Arrow nu era dispus, pentru moment, să dea mai multe explicații.

— Acum, dacă nu vă deranjează, aș dori să merg în biroul meu și să examinez fotografiile, notele prietenului nostru și, în sfârșit, tot ce aveți dumneavoastră despre acest caz până în momentul de față.

42. Am venit din infern

— Ce le-ai spus părinților tăi? întrebă Pallarés când ajunse la studioul tânărului pictor.

— Că am fost arestat într-o razie, fiind confundat cu un anarhist. Și că mai târziu, după câteva verificări, mi-au dat drumul. Că sunt curat și liber de suspiciuni. Voiam să câștig timp, Manolo; nu le puteam spune adevărul, aș fi ucis-o pe mama.

— Și e adevărat că ești în afara oricărei bănuieli?

— Nu știu. Cred că inspectorul-șef m-a eliberat împotriva voinței sale. Sunt liber, grație unui englez.

Și Pablo îi relată conversația pe care o avusese cu Arrow și cu asistentul acestuia în curtea interioară a închisorii.

— Se pare că i-au cerut ajutorul pentru rezolvarea cazului, încheie el.

— A fost ucisă Negresa, Pablo.

— Negresa?

— Da, cu o noapte înainte de a te fi dus tu la poliție.

— Inspectorul nu mi-a spus nimic, adăugă el uimit.

— O crimă cumplită. A fost ucisă la fel ca Marta Planas. Au spintecat-o, de parcă ar fi fost un porc. Ce se întâmplă, Pablo? Ce sens au toate astea? De ce aceste două fete sărmane?

Vestea aceea îl făcu pe Pablo să-și piardă optimismul. Alt asasinat cumplit și lipsit de sens. El nu era suspect de una, ci de două crime sălbatice.

— Nu știam. Englezul nu mi-a spus nimic despre asasinarea Negresei. Nici Fonte, când i-am dus cutia, repetă Pablo.

— Poate că ăsta e unul dintre motivele pentru care ești liber; nu aveai de unde să știi. Probabil că asta a dedus englezul tău. Cât despre Fonte... mă rog, avea deja un suspect, de ce să te mai informeze?

— M-a băgat la închisoare nici una, nici două; de parcă aș fi fost un... Pablo nu își încheie fraza. Cel de-al doilea organ

nu-i aparținea Martei. Era al Negresei, fu concluzia la care ajunsese tânărul pictor.

Manolo își dădu seama de imensa dezordine care domnea în studio. Pablo lăsase totul cu susul în jos. Își petrecuse ore întregi căutând peste tot cele două obiecte.

— Continui să-ți cauți caietul și cuțitul? Cel pe care ți l-am dăruit la Horta?

— Da, nu le găsesc pe nicăieri.

— I-am întrebato pe toți prietenii noștri. Le-am spus că e vorba de o treabă foarte serioasă și că nu-ți arde de glume. N-a făcut-o niciunul, Pablo. Nici Raventós, nici Patas, nici Santiago... niciunul, Pablo, niciunul. De altfel, dacă ar fi așa, ar însemna că vreunul dintre ei ar putea avea legătură cu asasinul și asta, Pablo, e de neconceput. Asociezi două fapte care n-au nicio legătură între ele. Furtul ăsta n-are nicio legătură cu cele două crime.

— Da, poate că ai dreptate și am luat-o razna. Pablo rămase o clipă tăcut, pentru ca după aceea să întrebe: Și Ricardo Sitwell? L-ai întrebato?

— Nu. Nu l-a văzut nimeni zilele astea. Nu s-a întâlnit cu noi nici la Els Quatre Gats și nici în altă parte.

— Asta-i foarte ciudat.

— O fi bolnav. Cel pe care într-adevăr l-am văzut a fost asistentul investigatorului tău englez. Ne-a zăpăcit cu întrebările.

— Și ce voia?

— Informații despre noi; despre toți prietenii tăi.

— Pentru ce?

— Presupun că fac investigații. E un tip ciudat. Lui Ramón Casas i-a fost foarte simpatic; s-a interesat mult de pictura lui și asta i-a plăcut bătrânului.

Pablo părea absorbit de gânduri, ca și cum mintea i-ar fi fost în altă parte.

— Mă auzi, Pablo?... Ce era în caiet?

— Ele, Manolo. Erau ele; le-am desenat.

— Pe Marta și pe Negresă?

— Și pe franțuzoaică, și pe Benigna, și pe Carmen. Le-am desenat pe toate cinci. Caietul era plin de desene, de schițe și

crochiuri ale tuturor, înțelegi acum de ce-mi fac griji? Și dacă asasinul o fi pus mâna pe caietul ăla? De ce îl vrea?

— Doar nu crezi că vreunul dintre noi...?

— Nu, nu cred. Spun doar că îl poate avea asasinul.

— Cum? Nimeni n-are acces în studioul tău, cu excepția câtorva prieteni și a fetelor care lucrează în atelier.

— Știu, știu...

— Le-ai întrebat pe fete?

— Da, și n-a intrat niciun necunoscut. Cel puțin, nu l-a văzut nimeni.

— Nu știu ce să zic, dar este evident că cineva a făcut-o.

— În caiet mai era ceva.

— Mai era ceva?

— Era el.

— Cine? Vrei să spui că l-ai desenat pe monstrul care le-a ucis pe prietenele noastre?

— Da, asta am făcut.

— Și ai spus la poliție?

— Lui Fonte? Nu mi-a dat prilejul; pur și simplu, m-a închis.

— Dar lui Arrow?

— Da, i-am relatat cele trei întâlniri ale mele cu asasinul și i-am făcut un desen al cuțitului.

— L-ai văzut de trei ori pe asasin?

— Da, dar atunci nu știam. După aceea, am început să pun lucrurile cap la cap.

— Bine, să sperăm că Arrow le va pune și pe cele care lipsesc și, spre binele tău, va rezolva cazul ăsta cât mai curând cu putință.

— Și spre binele fetelor.

— Ce vrei să spui?

— Că am senzația că fetele sunt în primejdie. Umblă după ele, sunt convins, dar nu știu de ce. Dar aș muri dacă, din vina mea, i s-ar întâmpla ceva lui Carmen.

— Asta nu se va întâmpla. Și în plus, de ce zici că este din vina ta? Tu nu ești vinovat de nimic. E vorba de un nebun însetat de sânge, asta-i tot.

— Un monstru care, dintr-un motiv ciudat, mă urăște

până într-acolo încât să ucidă cinci biete fete. El mi-a spus-o și, la momentul acela, n-am înțeles: „Am venit din infern ca să te arunc în el”. Așa a spus.

43. Hades și Marsyas

Niciodată, în cei șaptesprezece ani de când îl cunosc pe prietenul meu Steven Arrow, nu l-am văzut atât de dăruit strădaniei de a rezolva un caz. Inspectorul Fonte îi amenajase un mic birou lângă al său, cu intenția – presupun eu – de a nu-l scăpa din ochi și, din prima zi, se închise înăuntru pentru a examina minuțios tot ce exista până în momentul acela în legătură cu oribilele crime.

Pe biroul lui se îngrămădeau rapoartele poliției și ale medicului legist. A tapetat pereții cu table pe care a lipit fotografiile victimelor, o hartă a orașului la scară mare, marcând locurile unde fuseseră găsite cadavrele bietelor femei, precum și câteva însemnări cu cretă. În plus, avea pe o masă un mic laborator de chimie care îi servea pentru experiențele sale. A cerut să nu fie deranjat decât dacă era vorba de ceva important care să aibă legătură cu cercetările sale.

Când în dimineața următoare sosirii noastre am intrat în biroul lui, l-am găsit privind pe fereastră. Eu știam ce înseamnă asta, căci îl văzusem astfel de nenumărate ori: mintea lui lucra. Acolo, pe când stătea liniștit ca o vrăbiuță, ținându-se cu o mână de bărbie, știam că gândurile îl chinuiau. „Sunt un creier, Sherrinford; restul e un apendice”, îmi spusese el în repetate rânduri. Dar pe chipul său se citea durerea; o expresie pe care nu i-o văzusem niciodată, căci era un om cu o mare stăpânire de sine și obișnuit să-și ascundă emoțiile. Dar, de data aceasta, nu mă putea înșela.

— Ați plecat foarte devreme de la hotel în dimineața asta; nu mi-am dat seama de absența dumneavoastră.

— Aveam de lucru.

— Ce ați făcut azi-noapte? Nici când v-ați întors nu v-am auzit.

— Când am terminat experimentele din laboratorul de chimie am colindat străzile din oraș unde au avut loc evenimentele. Aveam nevoie să revăd zona.

— Și ați descoperit ceva în laborator?

— Păi, o să vă răspund că da, dragul meu Sherrinford; am descoperit lucruri cu adevărat interesante, dar permiteți-mi să nu vă împărtășesc încă descoperirile mele. Totul la timpul potrivit.

— Cum doriți, dar trebuie să vă mărturisesc că m-ați făcut curios.

— Încă două verificări și, ca de obicei, veți fi primul care află. Deocamdată, mulțumiți-vă să știți că suntem pe cale de a rezolva cazul.

— Atât de repede?

— Eu n-aș zice asta. Din păcate, dacă nu reușim să-l împiedicăm pe asasin, va avea loc altă crimă. Posibil la noapte sau poate mâine.

— Mă speriați, Arrow.

— Nu de mine trebuie să vă speriați, ci de afurisitul ăla de nemernic pe care trebuie să-l înhățăm cât mai repede cu putință.

— Dumneavoastră știți cine-i asasinul.

— Nu cu o certitudine absolută, dar știu cum se mișcă, și vă pot asigura că cea de-a treia crimă va avea loc la noapte. Dumneavoastră ce-ați aflat?

Am început prin a-l informa despre roadele investigațiilor mele. I-am făcut un raport amănunțit despre toți prietenii tânărului pictor și, cu toate că părea că nu mă aude, știu că nu a pierdut nici măcar un detaliu. Apoi, i-am arătat un exemplar din ediția zilei precedente a ziarului *La Vanguardia* și i-am citit articolul care îl deranjase atât de mult pe inspectorul Fonte. Articolul era semnat de un anume Liberto Manent și în el se informa că ni se solicitase ajutorul pentru soluționarea cazului. Restul articolului se referea la lipsa de competență a lui Fonte în conducerea poliției orașului, cuprinzând și un panegiric foarte bine documentat despre activitatea noastră profesională. Articolul se încheia elogiindu-l pe Arrow ca pe un adevărat lider al luptei împotriva crimei.

— Nu mă miră primirea puțin călduroasă pe care ne-a făcut-o inspectorul Fonte.

— Da, este evident că articolul trebuie să-l fi deranjat.

M-am apropiat de perete și am inspectat tablele. Scrisese câteva considerații despre asasin, o mică schiță despre persoana pe care o aveam de înfruntat.

— Văd că ați trasat o mică schemă a monstrului.

Arrow nu răspunse, iar eu am continuat să-i citesc însemnările. Existau câteva nume pe care le cunoșteam deja, dar despre care, la început, nu am văzut ce legătură puteau avea cu cazul nostru: Gilles de Rais, Erzsébet Báthory, doctorul Holmes, Walter Gein. Era vorba despre asasini celebri cărora, împreună cu alți câțiva, Arrow le consacrase una dintre renumitele sale monografii. Arrow, scriitor ocazional, avea publicate câteva studii interesante, precum cel pe care l-a scris despre influența meseriei asupra formei mâinii, și altul, într-adevăr remarcabil, despre diferitele tipuri de cenușă; studii, după părerea lui, deosebit de semnificative pentru a pătrunde în mintea unui asasin. Arrow, și nu știu dacă am mai spus-o, era un adevărat specialist în istoria crimei, în literatura de senzație, și cunoștea fiecare amănunt al oricărei grozăvii săvârșite în secolul nostru.

Dacă cititorul nu este familiarizat cu aceste nume, îi voi spune că Gilles de Rais a fost un nobil francez care a luptat în Războiul de 100 de Ani alături de Jeanne d'Arc. Dar nu pentru asta a ajuns celebru, ci pentru sutele de copii pe care i-a ucis în castelul său, fiind înconjurat de o curte macabră de alchimiști, vrăjitori și adoratori ai diavolului. Cât despre Erzsébet Báthory, mai cunoscută sub porecla de „Contesa Sângeroasă”, era o nobilă maghiară care, obsedată fiind de menținerea frumuseții sale, nu a șovăit să supună la cazne și săucidă tinere fete, ca să facă baie în sângele lor. Când a fost arestată, s-a găsit o grămadă de cadavre atât în castelul ei, cât și în împrejurimi. Doctorul Holmes se numea, de fapt, Herman Webster; specialitatea lui erau femeile bogate. Mai întâi se însura cu ele și apoi le ucidea. A strâns o mare avere cu care și-a construit o reședință la Chicago. Acolo, le ucidea pe femeile pe care le răpea și, ca să facă să le dispară trupurile, vindea cadavrele facultăților de Medicină. Ultimul dintre numele de pe tablă, Walter Gein, era un individ din

New Hampshire care, între 1870 și 1875, a ucis paisprezece femei. Prima era angajată la o fierărie din orașul său. Toate apăreau cu pielea jupuită și atârinate de un copac. Mai târziu, s-a descoperit că ceea ce unea victimele era muzica.

Două nume scrise pe tablă mi-au atras atenția: Hades și Marsyas.

Eram nerăbdător să-l întreb pe Arrow ce legătură aveau numele acelea cu cazul pe care încercam să-l rezolvăm. Prietenul meu probabil că a ghicit ce îmi trecea prin minte, așa cum se întâmpla de multe ori, căci îmi spuse:

— Vă veți întreba ce caută aceste nume pe tablă. Bine, adevărata chestiune este ce anume le înfrățește cu asasinul nostru. Ce idei trec prin capul asasinilor în serie când se hotărăsc să ucidă? Dorința arzătoare de a deține controlul, ura, răzbunarea?

— Bine, dar după părerea dumneavoastră, care ar fi legătura care le unește?

— Toți acționează cu o răceală inexplicabilă, provoacă băi de sânge din pură plăcere. Plăcerea, Sherrinford, este cea care îi unește pe toți monștrii aceia de Jack al nostru.

— Dar sunteți absolut sigur că este vorba de Jack Spintecătorul?

— Da, dragul meu prieten, și s-a întors, nu ca să pun eu mâna pe el, ci ca să se joace cu mine. Niciuna dintre aceste bestii nu dorește să fie prins. Dar acesta e țelul nostru: să-l înlăturăm din societate până când va plăti pentru crimele sale.

Făcu o scurtă paranteză în expunerea sa, ca să încheie în cele din urmă:

— Jack al nostru, la fel ca toți ceilalți, n-are nici cea mai mică remușcare pentru crimele pe care le săvârșește. Care este adevăratul și cel mai înspăimântător mobil al său?

— Spuneți-mi dumneavoastră, am răspuns eu.

— Acela de a poseda puterea absolută: puterea de a hotărî asupra vieții și a morții acelor persoane care devin obiectivul lui. Este sadism și o bolnăvicioasă plăcere sexuală.

— Dar nici măcar nu le atinge; vreau să spun...

— Știu ce vreți să spuneți. Dar este alt tip de plăcere

sexuală; asasinul este dominat de dorința arzătoare de a trăi încă o dată ce se simte atunci când ucizi: ură, dispreț, o nesănătoasă plenitudine fizică și psihologică; acestea sunt emoțiile care îl atrag să-și comită crimele fără simțământul vinovăției, fără ca remușcările să-l împiedice. Și totul, cu o violență dusă la extrem, care sporește cu fiecare nouă victimă. Monstrul acesta le câștigă încrederea; în general, cum v-am spus, se bizuie pe încrederea victimei și apoi acționează conștient și cu premeditare. Poate că îi face plăcere să audă hohotele de plâns și rugămințile victimei, suferința ei.

— Și de ce prostituate?

— Există în el un resentiment visceral față de această categorie de nenorocite. Provenind, poate, de la ceva ce i s-a întâmplat lui, dar acesta nu-i un lucru semnificativ. Nu trebuie să căutăm niciodată motive care să-l justifice. Nu uitați că, așa cum v-am mai spus, ucide din plăcerea de a ucide.

Își accentuă ultima afirmație într-un mod categoric. Pentru Arrow, era vorba despre un monstru și nu era dispus să ia în considerație nimic, nici măcar ceva nejustificabil din punct de vedere moral, care ar fi putut să treacă de partea monstrului. De data aceasta, Arrow era de neclintit. „Vânăm monștri și îi dăm pe mâna justiției; asta-i meseria noastră. Acestui scop am dorit întotdeauna să-mi dedic viața”, mi-a spus el de mai multe ori.

— Și în privința celorlalte nume?

— Vă referiți la Marsyas și Hades?

— Și ce legătură au Marsyas și Hades cu investigația noastră?

— Aș zice că sunt esențiale, căci ne permit să completăm profilul asasinului nostru.

Termenul acela, „profil”, era tipic pentru el; făcea parte din metoda sa de investigație și consta în cercetarea particularităților specifice ale asasinului, ca să-și facă o imagine cât mai exactă despre trăsăturile fizice, precum și psihologice, ale monstrului. În acest scop, se folosea de memoria sa colosală în privința istoriei crimei, de propriile

noastre arhive, precum și de toate indiciile de la locul faptei și cele pe care ni le-ar putea furniza medicul legist și victima însăși. Cu toate aceste elemente, Arrow alcătuia profilul.

— După cum știți, continuă Arrow, în mitologie, Marsyas a fost un satir muzicant care a cules de pe jos flautul aruncat de către zeița Minerva. Nu i-a venit altă idee decât să-l provoace pe însuși Apollo la un concurs muzical, în urma căruia cel învins avea să rămână la bunul plac al rivalului său. Apollo, după ce a câștigat întrecerea cu ajutorul lirei sale, l-a legat de un copac și l-a jupuit de viu. Este exact ceea ce făcea asasinul nostru în serie Walter Gein, după cum sigur vă veți aminti; toate victimele sale erau muzicieni sau iubitori ai muzicii, iar Walter Gein n-a reușit niciodată să treacă de primii trei ani la Conservator. Bun, Jack al nostru are și el o extraordinară pregătire clasică. Așa cum știți, când am examinat cadavrele primelor două victime, amândouă aveau în interiorul trupurilor niște semințe de rodie. Medicul legist a precizat că era vorba de o glumă macabră a bestiei.

— Iar dumneavoastră nu credeți că aceasta este explicația corectă.

— Într-adevăr. Hades, stăpânul infernului, după ce a răpit-o pe Persefona și la rugămințile mamei acesteia de a-i permite fiicei sale să părăsească infernul, a admis să o lase să plece pentru o vreme, dar Persefona trebuia să-i promită că se va întoarce. Cum Hades nu avea încredere în Persefona, a făcut-o să mănânce niște rodii.

— Cu ce intenție?

— Pentru că cei care au gustat un fruct din infern nu îl părăsesc niciodată de tot, ci se întorc întotdeauna acolo. În felul acesta, cu semințele de rodie, Hades a legat-o de regatul său, pentru că cel care ar fi luat ceva de pe tărâmul umbrelor nu ar mai fi putut să părăsească niciodată locul acela. Asasinul nostru ne arată că le-a trimis pe fetele acelea în infern. Avem trupurile lor, mutilate îngrozitor, dar sufletele lor ard în infern. Acesta e mesajul pe care Jack ni l-a trimis. Un mesaj care, după cum veți înțelege, nu poate exista în mintea unui marinar vulgar și incult, a unui stivuitor din port, a unui hamal, a unui geamgiu sau a unui cizmar. Nu,

omul nostru e o persoană cultă. Este vorba de un orășean sau de o persoană înstărită și cu o excelentă educație.

Deductiile lui Arrow nu încetau să-mi provoace admirație. De-a lungul anilor, încetasem să mai fiu surprins ca la început de strălucitele sale raționamente, această uimire fiind înlocuită de un respect crescând, de considerație și înflăcărare față de judecata sa lucidă.

— Apropo, Sherrinford, ați dat curs celor două note pe care vi le-am înmănat?

— Bineînțeles. M-am uitat la ceas și am spus: Domnul Liberto Manent ne așteaptă în biroul său de la ziarul *La Vanguardia* peste o jumătate de oră. În ceea ce privește a doua, am primit răspuns din partea domnului Sitwell; ne va primi mâine.

— Bine, atunci cred că nu trebuie să mai zăbovim; niciodată nu mi-a plăcut să întârzii la o întrevvedere.

Tocmai ieșeam, când inspectorul Fonte intră în biroul lui Arrow fără să anunțe și fără să bată la ușă. Primul lucru pe care îl făcu fu acela de a rămâne cu gura căscată privind tablele.

— Doriți ceva? întrebă Arrow.

— Poate că ar trebui să ne întrunim și dumneavoastră să ne orientați în legătură cu interesantele dumneavoastră investigații, spuse Fonte cu o oarecare fățarnicie în glas.

— Azi după-amiază la ora cinci, inspectore Fonte. V-aș fi recunoscător dacă i-ați strânge pe toți oamenii care participă la acest caz.

— Pe toți agenții?

— Asta am spus. Iar acum, vă rog să ne scuzați, trebuie să ne continuăm cercetările.

— Bine, atunci ne vedem la ora cinci, spuse Fonte care, fără îndoială, aștepta vreo informație în legătură cu viitoarea reuniune.

Ne-am luat la revedere și am ieșit din birou.

— Închideți când plecați, îi zise Arrow pe un ton amabil.

44. Un ziar modern

Liberto Manent ne-a primit foarte cordial și în spirit jurnalistic. A ieșit să ne întâmpine de cum am sosit la sediul ziarului. Manent era un om binevoitor și deschis.

— Sunt încântat să vă cunosc și, desigur, și pe dumneavoastră, spuse el, întinzându-ne mâna. Dacă îmi permiteți, vă voi arăta sediul ziarului.

Pe când ne conducea prin diferitele departamente, prezentându-ne la toată lumea și spunând: „Este Steven Arrow, renumitul detectiv, și asistentul său, doctorul Sherrinford”, ne dădea unele explicații despre ziar.

— După cum vedeți, este vorba de un ziar modern. Acesta este cel de-al treilea sediu al nostru. Ne-am mutat aici, pe Rambla de los Estudios, în septembrie 1892. După cum ați putut observa, dispunem de lumină electrică în toate sectoarele și, bineînțeles, de telefon. Lumina electrică iradiază puțină căldură și nu consumă oxigen, fapt prin care am ameliorat condițiile de lucru ale tuturor redactorilor și angajaților noștri. Adevărul este că localul din strada Barberà devenise prea mic și demodat. Vă aflați în sediul celui mai modern ziar din Europa.

Spuse această ultimă frază foarte mândru, de parcă el ar fi fost, și nu domnii Godó, adevăratul proprietar al ziarului. Arrow era încântat de amfitrionul nostru și îi punea o mulțime de întrebări, interesându-se, cum obișnuia el, de tot ce era nou și modern.

— Ați văzut parterul?

— Nu, dar bănuiesc că ardeți de nerăbdare să ni-l arătați, spuse Arrow cu amabilitate.

Și așa a fost. L-am urmat pe Manent până la parter, ascultându-i explicațiile, după ce am vizitat compartimentele redacției, administrația, tipografia cu mașinile sale, prezentându-ne pe toți angajații pe care îi întâlneam în drumul nostru.

Parterul era splendid, un spațiu rezervat expozițiilor de

artă. Spațiul era încărcat de o ornamentație modernistă realizată de renumitul scenograf Soler y Rovirosa⁹⁴, pe care Manent ne-a explicat-o cu lux de amănunte. În colțurile tavanului încasetat, cum a binevoit să ne atragă el atenția, apăreau încastrate portretele a patru maeștri ai jurnalismului: Larra⁹⁵, Piferrer⁹⁶, Mañé y Flaquer⁹⁷ și Álvarez Lorenzana⁹⁸.

— Acest salon nu are scopuri lucrative. Ideea este aceea de a presta un serviciu cultural orașului, fără să-l coste nicio centimă nici pe vizitator, și nici pe artistul care își expune lucrările. În plus, este vorba de un loc de întâlnire pentru toți cetățenii și artiștii, așa cum au făcut unele dintre cele mai importante ziare din lume. Nu expunem doar tablouri, ci și incunabule, tot felul de documente care prezintă interes artistic actual, fotografiile ale personajelor importante pe care, din motive tehnice, nu le putem reproduce în ziar. Vitrinele noastre sunt deschise tuturor acelor evenimente susceptibile de a fi expuse curiozității vizitatorilor noștri. Știți că le dăruim abonaților noștri chiar și audiții telefonice de muzică de operă?

— Desigur, aveți dreptate; aș îndrăzni să afirm că nici măcar ziarul *Times* nu vă poate eclipsa, spuse Arrow.

Comentariul acela îl încântă pe amfitrionul nostru și mi-am putut da seama că prin asta se simți recompensat.

Apoi am mers în biroul său, cu intenția de a intra direct în subiect.

— Am urmărit cu adevărată pasiune, prin pana domnului

⁹⁴ Francisc Soler i Rovirosa (1836-1900), cel mai important pictor scenograf spaniol, de origine catalană, de la sfârșitul secolului al XIX-lea (n.tr.).

⁹⁵ Mariano José de Larra (1809-1837), scriitor, jurnalist și om politic spaniol (n.tr.).

⁹⁶ Pablo Piferrer i Fàbregas (1818-1848), jurnalist, poet și prozator spaniol de origine catalană (n.tr.).

⁹⁷ Joan Mañé i Flaquer (1823-1901), jurnalist, eseist și critic de teatru spaniol de origine catalană (n.tr.).

⁹⁸ Juan Álvarez de Lorenzana y Guerrero, viconte de Barrantes (1818-1883), jurnalist și om politic spaniol (n.tr.).

Doyle, în colaborare cu doctorul Sherrinford, toate cazurile pe care le-ați încredințat tiparului.

— Mă rog, să spunem că de multe ori există în ele un exces de literatură care le face să nu corespundă în totalitate cu realitatea. Dar, în general, așa s-au întâmplat lucrurile.

— Dintre toate cazurile dumneavoastră, cel pe care îl prefer este *Aventura rubinului albastru*. Știu că nu este un caz de crimă, dar e vorba într-adevăr despre o întâmplare de o originalitate neobișnuită și pe care o rezolvați cu o luciditate impresionantă. Ca să nu mai vorbim de faptul că este unul dintre cazurile și povestirile dumneavoastră cele mai amuzante.

Dacă memoria nu mă înșela, era vorba despre o poveste petrecută în ziua de marți, 21 decembrie 1887. După ce i-am relatat întâmplarea aceea doctorului Doyle, aceasta a fost publicată în *Strand Magazine* în numărul din ianuarie 1892. Doyle a strâns mai multe astfel de cazuri într-o carte intitulată *Aventurile lui Sherlock Holmes*, și a predat-o tipografiei lui George Newnes în același an. Îmi amintesc acest caz pentru că iubita mea soție Constance a murit la sfârșitul aceleiași luni, la puțin timp după rezolvarea misterului. Trecuseră de-abia treisprezece luni de când ne căsătoriserăm.

— Mi s-a părut genial numărul de indicii pe care, plecând de la observarea unei pălării, ați fost în stare să le deduceți despre proprietarul acesteia.

— Mă rog, după cum probabil că vă amintiți și cum bine ați spus, a fost o simplă observație și o deducție, adăugă Arrow reducându-și cu modestie meritul.

— Compasiunea dumneavoastră pentru sărmanul hoț a fost lăudabilă.

— Dacă l-aș fi trimis la pușcărie, ar fi putrezit în închisoare tot restul vieții sale. În profesia mea, încerc să fac distincție între un delincvent ocazional și altul recidivist.

— Ceea ce nu v-a împiedicat să vă creați probleme cu unii dintre colegii dumneavoastră, de exemplu, la Congresul de Criminologie de la Geneva.

Manent a reușit să mă impresioneze. Era într-adevăr un

admirator înflăcărat nu numai al aventurilor prietenului meu, ci și al avatarurilor sale profesionale. Congresul acela, care a avut loc în anul 1896, s-a încheiat cu un scandal atunci când Arrow a anulat câteva idei care, la momentul acela al secolului nostru, i se păreau inadmisibile, în special, ideile și teoriile lui Lombroso⁹⁹. Subiectul a apărut în presă, iar prietenul meu ieșise foarte șifonat, pentru că își apăruse poziția inovatoare.

— Mă rog, toate acestea au fost puse din nou în discuție în anul următor la Asociația Internațională a Criminaliștilor, al cărei fondator am fost, după cum știți, împreună cu Liszt¹⁰⁰, Prins¹⁰¹ și Van Hamel¹⁰². Polemica a dus la reforma regimului juridic, datorită studiului meu privind distincția între delincvenți ocazionali și recidiviști, pedepse și circumstanțe. Arrow făcu o pauză și adăugă pe un ton care denota o mare indulgență: în prezent, nu mai putem trimite un om la spânzurătoare pentru că a furat o bucată de pâine. Uneori, este necesar și licit din punct de vedere moral să trecem de partea tuturor celor asemenea lui Jean Valjean¹⁰³.

Manent prinse din zbor referința literară. Am observat la el o înnoită admirație față de Arrow, ca și cum ar fi descoperit aspecte pe care nici măcar nu le bănuise până în momentul acela.

— Știți ceva? Nu-mi imaginam că sunteți așa. Personajul dumneavoastră vă prezintă în chip nedrept. Dumneavoastră nu sunteți o persoană atotputernică și nici orgolioasă, cu

⁹⁹ Cesare Lombroso (1835-1909), medic și criminolog italian, reprezentant al pozitivismului criminologic (n.tr.).

¹⁰⁰ Franz von Liszt (1851-1919), jurist și om politic german de origine austriacă, profesor de Drept Penal și de Drept Internațional Public, în diferite universități germane (n.tr.).

¹⁰¹ Adolphe Prins (1845-1919), jurist belgian și profesor la Facultatea de Drept a Universității din Bruxelles (n.tr.).

¹⁰² Gerard Anton van Hamel (1842-1917), jurist și parlamentar olandez, fost profesor la Universitatea din Amsterdam (n.tr.).

¹⁰³ Personajul principal al romanului *Mizerabilii* al lui Victor Hugo, condamnat la ani grei de temniță pentru furtul câtorva pâini dintr-o brutărie (n.tr.).

glas repezit, ferm și strident, cum se spune în cărți. Am impresia că, uneori, v-ar plăcea să vă înșelați. Înfațișarea și firea dumneavoastră nu corespund cu ale personajului dumneavoastră. Există în dumneavoastră o voință de fier, ăsta-i un lucru cert, și o metodă de lucru care sunt într-adevăr cele despre care ni se spune, dar, pe de altă parte, dumneavoastră prindeți monștri nu din arzătoarea dorință animalică de a vâna, ci pentru că acesta vă este destinul. Într-o oarecare privință, sunteți ca Ahile, hărăzit marilor fapte de vitejie, dar cu nostalgia de a fi fost un om obișnuit. Dumneavoastră v-ați hotărât destinul, acela de a vă pune calitățile în slujba eliberării noastre de toți acei monștri care ne amenință. Și nu puteți să fugiți de el.

— Nu luați în seamă tot ce citiți, nici măcar tot ce vedeți; câteodată, ceea ce vedem nu este adevărat.

Cu fraza aceea, Arrow încercă să încheie conversația; trecuse deja prea mult timp de când tot vorbea despre el și asta era ceva ce îl stânjenea. Pe de altă parte, mi-am dat seama că ultimele cuvinte ale lui Manent pătrunseseră în sufletul lui Arrow, potrivit unui portret pe care eu, datorită timpului pe care îl petrecusem cu maestrul și prietenul meu, îl cunoșteam deja. Dar nu a încetat să mă impresioneze capacitatea de deducție a aceluși jurnalist versat care a fost în stare să traseze un profil atât de potrivit personalității și motivațiilor lui Steven.

— Cu ce vă pot fi de folos? întrebă Manent, dându-și seama că sosise momentul de a se referi la motivul vizitei noastre.

— Dumneavoastră și ziarul la care lucrați ați urmărit cazul fetelor asasinate și aș dori să-mi furnizați material pentru cercetările mele.

— Vă referiți la fotografii?

— Și la orice informație pe care o socotiți relevantă pentru acest caz. După cum se pare, n-aveți niște relații foarte cordiale cu inspectorul Fonte.

— Nu e o chestiune personală. Cred doar că un militar din războiul Cubei nu este persoana cea mai indicată nici pentru a conduce poliția, nici pentru a investiga acest caz și nici

oricare altul.

— Nu sunteți prea aspru cu el?

— N-am îndoieli în privința valorii sale ca soldat, dar ca detectiv, da; asta-i tot. Din fericire, ați venit dumneavoastră.

Arrow trecu ultima parte a frazei cu vederea și începură conversația despre cele două crime. Din dialogul dintre jurnalist și detectiv, mi-am putut da seama că erau de aceeași părere asupra unor aspecte pe care le cunoșteam deja în legătură cu natura asasinatelor și a monstrului.

— Nu se va opri și își va spori violența cu fiecare crimă, sfârși jurnalistul prin a spune.

— Da, suntem de acord și în această privință.

— Să vă explic, spuse jurnalistul scoțând un dosar gros dintr-unul din sertarele mesei. Am aici zeci de fotografii care v-ar putea fi de folos. N-am publicat fotografiile, pentru că tehnica nu o permite încă, deoarece calitatea hârtiei ne împiedică să obținem reproduceri bune. Dar căutăm să punem la punct un sistem care să ne permită, în viitor, să îmbunătățim calitatea fotografiilor tipărite.

— Atunci, de ce le faceți?

— Pentru că le folosim ca material pentru desenatorii noștri. O fotografie nu admite greșeli, captează clipa, iar directorul nostru artistic, Josep de Passos, le distribuie ilustratorilor noștri ca să realizeze desene fidele ale realității și acestea sunt publicate în ziar.

— Este o idee excelentă.

Mi-am putut da seama că Arrow, care se lăuda că poate recunoaște după forma diferită a literei tipografice întreaga presă londoneză, nu avea cunoștința despre acel detaliu tehnic referitor la fotografii.

— Din pricina imaginilor lor șocante, pe unele dintre ele n-am îndrăznit să le reproducem. Judecați și dumneavoastră, spuse Manent, înmânându-i dosarul.

Într-adevăr, fotografiile erau înspăimântătoare. Dar nu numai că prezentau trupurile victimelor, ci și cadrul înconjurător. Unele dintre ele erau cu adevărat ilustrative, deoarece reproduceau mulțimea de oameni și privirile de teroare și de panică ale curioșilor care se apropiaseră de

locul faptelor. Aspectul acela, mi-am putut da seama, i-a atras atenția lui Arrow.

— Aveți o lupă? întrebă el.

— Bineînțeles, răspunse Manent oferindu-i una de mari dimensiuni, pe care o păstra în sertarul din mijloc al biroului său.

Spre uimirea noastră, Arrow își plimbă lupa pe câteva fotografii în care o mare mulțime de oameni stânjenea munca agenților de ordine și încerca să treacă dincolo de cordonul poliției.

— Ce căutați?

— Ceea ce căutam am găsit deja, spuse Arrow, și am putut observa pe chipul său satisfacția celui care a dat peste un detaliu fundamental.

Mi-a oferit lupa și fotografia pe care tocmai o examinase, spunându-mi:

— Aruncați o privire, Sherrinford.

Așa am făcut și, după câteva clipe, am înțeles expresia de satisfacție care încolțea pe chipul prietenului meu.

— Marinarul?

— Exact, dragul meu Sherrinford. Asasinul se întoarce întotdeauna la locul crimei.

— Nu cred că ne folosește prea mult. Nu i se vede chipul și, de altfel, este vorba, cu siguranță, de o deghizare.

— Asta-i evident. Dar, grație fotografiei, putem deduce câteva aspecte ale monstrului, precum înălțimea și constituția sa. Pentru asta ne ajută și silueta care se află în rând cu el, două capete mai la stânga.

Am cercetat fotografia cu lupa, așa cum îmi indicase Arrow.

— Un copil?

— Da, un copil de vreo nouă sau zece ani și care probabil că măsoară un metru și douăzeci de centimetri. Fapt din care deduc că monstrul nostru măsoară unu optzeci, și dată fiind constituția sa, cântărește în jur de vreo optzeci de kilograme. Vom avea confirmarea de la tânărul pictor.

— Mi-ați putea indica ce anume ați găsit? întrebă jurnalistul care era deosebit de intrigat.

Arrow îi dădu fotografia și, în timp ce Manent o examina, Arrow îi spunea tot ce aflasem despre marinar. Apoi, îi arătă desenul pe care îl făcuse tânărul Picasso. Asemănarea era perfectă.

— Ce știți despre tânărul ăsta?

— Despre pictor? Un băiat de mare valoare și hărăzit, fără îndoială, să facă lucruri mărețe. Acum pregătește o expoziție de desene pentru Els Quatre Gats. L-am cunoscut în octombrie 1896, cu ocazia expoziției pictorului Nonell; o serie de lucrări tulburătoare pe care le realizase avându-i ca model pe cretinii de la Bohí și pe care le-am expus în sala pe care v-am arătat-o înainte. Picasso era însoțit de o tânără ceva mai mare decât el, o fată foarte frumoasă, dar de o fragilitate uimitoare.

— Carmen?

— Nu știu. Dar pot să vă asigur că nu era o artistă și nu numai asta, ci și că n-avea habar despre lumea artistică. Era de-ajuns să te uiți la ea ca să-ți dai seama. Era de-ajuns să o urmărești prin sală ca să-i înțelegi buimăceala și încântarea. Avea o privire albastră.

Expresia aceea, „o privire albastră”, îl uimi pe Arrow; dar îi plăcu. Fără îndoială, jurnalistul avea ochi buni ca să surprindă esențialul unei ființe umane.

— Nici eu nu cred că tânărul Picasso are vreo legătură cu crimele, încheie jurnalistul. Și spuneți că asasinul revine întotdeauna la locul crimei?

— Nu întotdeauna, dar, în cazul acesta, sunt sigur. Uneori, criminalii se delectează cu treaba pe care au făcut-o și se întorc în momentul descoperirii, amestecându-se printre oameni, ca să vadă ce efect au produs asupra celor prezenți și a poliției. Fără îndoială, o altă perversiune care le sporește senzația de putere.

— Aspectul cel mai ciudat al acestui caz este extraordinara lui asemănare cu cele întâmplate în anul 1890.

Afirmația aceea ne-a descumpănit pe amândoi.

— La ce vă referiți? întrebă repede Arrow.

— Nu știți? Nu v-a informat Fonte? Manent văzu uimirea de pe chipurile noastre și deduse că nu; nu fuseserăm

informați. Mă refer la cele trei fete asasinat și spintecate între lunile august și septembrie de acum opt ani. Eu tocmai intrasem să lucrez la ziar și mi s-a dat sarcina de a informa, împreună cu un alt coleg, despre cele întâmplate. Cum v-am spus, au fost săvârșite trei crime, dar am dat informații doar despre prima.

— Din ce motiv?

— Nu știu. Dar am primit instrucțiuni și n-am publicat nimic despre celelalte două crime. Apoi, acestea au încetat și asasinul n-a fost niciodată descoperit.

— Puteți să ne relatați tot ce vă amintiți, fără să omiteți niciun amănunt, oricât de neînsemnat vi s-ar părea?

Începând din clipa aceea, Manent trecu la relatarea tuturor amănuntelor pe care și le amintea despre intervenția sa în povestea aceea.

— În dimineața aceea, am plecat de la redacția ziarului în mare viteză. Mă însoțea Ramón Osorio, un bun fotograf. Știrea fusese primită de câteva minute și directorul, Modesto Sánchez, ne-a trimis la locul faptei. În afară de a fi desenator, pare-se foarte bun după părerea colegilor mei, mă ocupam și de prezentarea faptelor. Ramón, colegul meu fotograf, era îndrăgostit de acel dispozitiv mecanic pe care îl plimba prin toată Barcelona, adevărind prin fotografii tot ce vedea. Eram amândoi încântați să lucrăm la un ziar nou, dinamic și modern care era devorat pe piață, datorită unei excelente echipe de gazetari. *La Vanguardia* împlinise zece ani și depășea deja un tiraj de cinci mii de exemplare; ceva ce nu era deloc rău pentru un ziar nou și care, pe deasupra, trebuia să se ia la întrecere cu gazete importante precum *El Diari de Barcelona*, *Diari Català*, *La Renaixença* și alte douăzeci de ziare care se vindeau în toată Catalonia, ținând seamă în plus de faptul că cincizeci la sută dintre locuitori erau analfabeți. Dar erau vremuri bune pentru presă, deoarece unul din fiecare zece mii de cetățeni era dispus să cheltuiască niște bănuți pe un ziar. Șeful era o persoană cu adevărat ageră la minte, reușise să adune un grup bun de colaboratori: Ixart, Sardà, Coroleu, Maragall, Masso și Torrents, Caselles, Soler și Miquel Rahola. Modesto Sánchez,

un andaluz vorbăreț și isteț, pe lângă faptul că a obținut colaborarea unor importanți intelectuali, a introdus în *La Vanguardia* rubrici atrăgătoare pentru marele public: știri de agenție, necrologuri, meteorologie, seismologie, transporturi terestre și maritime, tribunale. Carlos și Bartolomé Godó, fondatorii ziarului, puteau fi foarte mulțumiți de conducerea lui Modesto Sánchez, deoarece mai mult de treizeci la sută din spațiu era ocupat de anunțurile publicitare, cu corespunzătoarele beneficii financiare pentru un ziar care, spre deosebire de celelalte gazete, avea chiar și telegraf propriu; o minune a științei și un progres tehnologic care ne permitea să avem acces la știri cu o rapiditate superioară în comparație cu ceilalți concurenți ai noștri. *La Vanguardia* se născuse ca expresie a Partidului Liberal, dar în 1888, cu ocazia Expoziției Universale de la Barcelona, Modesto Sánchez l-a transformat într-un ziar independent, neafiliat niciunui partid politic. Deviza lui era să fie respectuos și critic cu guvernul de la cârma țării și să nu aparțină niciunui partid.

— Vă rog, limitați-vă la caz, îi ceru Arrow.

— Eu și Osorio am părăsit sediul ziarului de pe strada Barberà, am luat-o pe strada Unión și am traversat pe Rambla de Capuchinos până în Plaza Real. Trupul nenorocitei zăcea pe caldarâm, pe strada Obradors colț cu Escudellers, în mijlocul unei bălți de sânge. O mulțime de curioși se bulucea în jurul ei. Osorio și-a făcut loc printre oameni, și-a instalat aparatul de fotografiat și a început să facă poze.

„— Ce grozăvie! a exclamat el.

— Au făcut-o strecurătoare, am spus eu.”

— Pe când colegul meu își făcea treaba, eu mi-am deschis carnetelul și am pus întrebări curioșilor, șefului poliției, medicului legist și, în câteva minute, dispuneam de multe informații despre caz. Vrând să-mi completez însemnările, i-am spus colegului meu:

„— O să mă îndrept spre strada Avinyó! Mă însoțești?

— Pentru ce?

— Acolo locuia victima.

- O să stai multă vreme?
- O jumătate de oră.
- Te aștept în Plaza Real bând o bere.”

Am întârziat zece minute la întâlnirea cu colegul meu față de cât prevăzusem. L-am informat. Victima se numea Conchita Montes și avea douăzeci și cinci de ani. Își câștiga existența practicând prostituția pe străzile orașului vechi și prin împrejurimile Șantierului Naval Regal, unde își ducea clienții. Potrivit vecinilor, era o fată bună care avusese ghinion în viață. A emigrat din Sud, a muncit o vreme ca servitoare în casa unei familii bune de pe strada Princesa până când, fără vreun motiv aparent, a fost dată afară. Bărbatul ei, Rafael Gómez, era o secătură care își schimba meseria toată ziua bună ziua; nestatornic și scandalagiu, era un pierde-vară care nu rezista mult într-o slujbă. Rafael știa cu ce se ocupa nevastă-sa, dar nu-i păsa, atâta timp cât găsea pe masă o farfurie lângă o sticlă de vin ieftin. În noaptea când avea să fie ucisă, Conchita Montes și-a lăsat cei doi copii, unul având cinci ani și celălalt, patru, acasă la vecina ei. Rafael nu se întorsese încă. A părăsit minuscula ei locuință, presupun că după ce se gătise puțin pentru ocazie, ca în fiecare noapte. S-a boit cum a dat Dumnezeu, s-a înfolit într-o broboadă de culoare maro și și-a pus niște fleacuri la gât și pe brațul drept; bărbaților le plăcea sunetul metalic al zorzoanelor ei pe când îi pregătea de asalt. A ieșit în stradă cu sufletul înnegurat și inima grea, visând la altă viață pentru ea și copiii ei, departe de trândavul acela și de existența aceea de mizerie care o afunda din ce în ce mai mult într-o mocirlă lipsită de viitor. Conchita a plâns, oprindu-se la colțul cu strada Cervantes. Și-a șters lacrimile cu un capăt al broboadei, a respirat adânc și și-a continuat drumul. Nu și-a dat seama că o urmărea un bărbat.

Arrow îl întrerupse. Era evident că Manent nu putea ști ce îi trecea fetei prin minte în noaptea când a fost ucisă. Manent avea talent de scriitor, m-am gândit eu.

— Și atunci vi s-a sugerat să nu mai faceți cercetări și nici să mai publicați ceva.

— Așa a fost... dar mai e ceva.

— La ce vă referiți?

— La sosirea ducelui de Clarence¹⁰⁴ la Barcelona.

Fraza aceea ne-a lăsat înmărmuriți. Eu nu am reacționat imediat; nu i s-a întâmplat același lucru și lui Arrow care, fără să-și ascundă uimirea, întrebă:

— Vă referiți la nepotul reginei Angliei?

— În persoană. Nici acestui fapt nu i-am făcut publicitate. Dar știți cum suntem noi, jurnaliștii, nu ne scapă nimic.

— Continuați.

— Ducele a rămas la Barcelona aproape un an, în cel mai deplin secret. Locuia într-un mic palat închiriat pe Paseo de Gracia. Presupun că nu era ca reședința sa din Anglia, dar s-a instalat comod și era servit de un număr mare de slujitori pe care cineva s-a ocupat să-i angajeze. Din câte am putut afla, era bolnav și, cum boala i s-a agravat, a hotărât să se întoarcă în Anglia. Cineva l-a însoțit... dar exact în perioada aceea, mă refer la șederea sa la Barcelona, au fost comise crimele. Nu vi se pare ciudat?

Arrow nu răspunse. Acea ultimă revelație, de altfel cu totul neașteptată, îl făcu să cadă pe gânduri. Manent mă privea, parcă așteptând un gest din partea mea care să-i spună ce anume îi trecea prin minte lui Arrow. Dar, în momentul acela, nu eram în stare să știu nici ce îmi trecea mie prin cap.

— Aș vrea să știu unde au fost găsite cele trei cadavre, zise Arrow în cele din urmă.

— Asta pot să v-o spun chiar acum. Din câte îmi amintesc, n-au fost ucise la locul unde au fost găsite, la fel ca și acum.

După această ultimă apreciere, Manent făcu o mică schemă pe o hârtie pe care notă numele celor trei victime și străzile unde fuseseră găsite trupurile.

— Am impresia că asasinul nu și-a terminat treaba. Dintr-un anumit motiv ciudat s-a oprit... iar acum s-a întors,

¹⁰⁴ Titlu nobiliar pe care îl poartă unul dintre fiii prințului de Wales, moștenitorul tronului. În cazul de față, personajul la care se face referire este Albert Victor Christian Edward, fiul cel mare al viitorului rege Edward al VII-lea și nepot al reginei Victoria (n.tr.).

spuse el.

— Și credeți că este același? am întrebat eu.

— Eu așa spune că atât mobilul cât și *modus operandi* sunt identice. Păstrez însemnările pe care le-am luat la vremea aceea. Dacă doriți, le pot căuta și vi le pot trimite, spuse în încheiere, adresându-i-se lui Arrow.

— V-aș fi foarte recunoscător. Ne-ați fost de mare ajutor.

— Eu vă sunt recunoscător. Nu șovăiți să-mi puneți orice întrebare; cum v-am mai spus, vă voi trimite însemnările mele.

— Mai este vreun amănunt pe care ați dori să-l adăugați?

— Da. Cu acel prilej, n-am primit nicio anonimă. Nimic din obișnuita sa corespondență batjocoritoare. Apropo, de ce o face cu cerneală roșie?

— Da, cele două anonime pe care le-a trimis până acum sunt asemănătoare cu cele pe care Abberline și eu însumi le-am primit cu ocazia crimelor din cartierul Whitechapel. Îmi amintesc că, într-una dintre ele, ne-a explicat chiar și motivul. După cum spunea într-una dintre scrisorile de pe vremea aceea, le scria cu cerneală roșie pentru că încercase să le scrie cu sânge, dar se coagula numaidecât.

— Așa a scris?

— Împreună cu alte drăgălășenii, ca de exemplu: „Din infern vă trimit o jumătate de rinichi pe care l-am luat de la o femeie stricată și pe care l-am conservat pentru dumneavoastră după ce l-am fript pe celălalt. A fost foarte bun, într-adevăr. Puteți să-mi spuneți pe numele meu artistic. Al dumneavoastră, cu toată dragostea, Jack Spintecătorul”.

— Prindeți-l, Arrow, spuse Manent cu convingerea că, de data asta, așa va fi.

— O voi face, să n-aveți nici cea mai mică îndoială.

45. Profilul

Inspectorul-șef Fonte și-a strâns colaboratorii într-o vastă sală a poliției. Comisari, inspectori, agenți și supraveghetori, numărul lor era mai mare de cincizeci. „O risipă și o pierdere de timp”, am putut citi pe chipul inspectorului-șef, care era extrem de stânjenit pentru că se vedea silit să-i acorde celui pe care îl considera adversarul său tot acel sprijin logistic pentru niște simple târfe.

Și Arrow era furios după ce aflaserăm că acesta nu a considerat necesar să ne informeze în legătură cu cele întâmplate în 1890. Dar Arrow și-a păstrat furia pentru un prilej mai bun; acum, trebuia să se adreseze acelui public și să-l pună în temă.

Primul care a vorbit a fost Fonte, care l-a prezentat pe Arrow auditoriului și, după aceea, a ținut un discurs fără nicio legătură cu delictul pe care îl cercetam. Pentru el, delincvenții constituiau o rasă degenerată fizic și moral. După părerea lui, delincvenții ori sufereau de o puternică debilitate intelectuală, ori erau produsul decăderii sociale. Clima, băutura sau predominanța originii semite, precum și capacitatea inferioară a circumferinței craniene la hoți și ucigași, în comparație cu oamenii normali, erau determinante pentru dezvoltarea unei minți criminale.

Arrow îl privea, nevenindu-i să creadă o asemenea acumulare de nerozii care nu aveau nimic de-a face cu motivul acelei reuniuni. Dar Fonte continuă:

— Domnilor, tendința spre dolichocefalie este proprie criminalilor, ale căror proporții ale feței sunt mai mari și mai exagerate. Aceștia au fruntea îngustă și cutată; arcadele sprâncenelor sunt proeminente, cu cavități oculare foarte mari. Și mandibulele sunt proeminente și puternice, și au urechi depărtate de craniu și lungi, în formă de toartă. Și ce să mai spunem despre privirea asasinului? El o are neclintită, rece și fixă; dar piezișă, neliniștită și rătăcitoare este cea a hoțului. Din punct de vedere anatomic, criminalul

este, în general, mare și greoi și, prin înălțime, iese în evidență față de media persoanelor onorabile. Și în încheiere, adăugă: De aceea, toți delincvenții seamănă între ei, fie că sunt francezi, italieni sau germani.

Eu îl observam pe Arrow care stătea liniștit, privind în jos și amuzându-se făcând un desen.

— Ce faceți? l-am întrebat cu voce joasă.

Arrow îmi oferi desenul. L-am privit și aproape că mi-a venit să râd. Desenase un individ cu toate caracteristicile descrise de Fonte. Monstrul acela, dacă exista în realitate, avea să fie ușor de arestat: nu exista altul la fel. I-am înapoiat desenul prietenului meu, care l-a împăturit și l-a vârât în buzunar.

Fonte își încheie discursul și îi dădu cuvântul lui Arrow, care se ridică și începu să spună:

— Bine, după interesantele cuvinte ale inspectorului-șef Fonte, aș dori să trec de la general la particular. În definitiv, cu ce ne confruntăm? Bineînțeles că puteți să mă întrerupeți și să-mi puneți întrebările pe care le considerați pertinente. Cum v-am spus, ne confruntăm cu ceea ce numim un asasin în serie.

— Un ce? întrebă unul dintre polițiștii care se aflau pe al treilea rând de scaune.

— Un asasin care ucide de trei sau de mai multe ori și la un interval de timp între fiecare crimă.

— Nu pot fi mai mulți asasini? întrebă altul dintre cei adunați acolo.

— Nu, fu răspunsul scurt al lui Arrow, care nu se simți obligat să și-l dezvolte.

— Vorbim despre un asasin plătit? a fost cea de-a treia întrebare.

— Nu, domnilor, vorbim despre un asasin care se ascunde sub o mantie de normalitate sau, dacă preferați, sub o mască de seriozitate și echilibru. Oricare dintre noi ar putea fi asasinul, acesta e cel mai bun atu al său: aparența de chibzuință și de înțelepciune.

Am putut vedea oarecare neplăcere pe chipul lui Fonte. Discursul acela nu avea nicio legătură cu expunerea sa.

— Dar este vorba de un om bolnav, afirmă el.

— Este adevărat că majoritatea acestor asasini au antecedente psihiatrice, dar ei știu foarte bine ce fac, am adăugat la rândul meu, cu dorința de a contracara afirmația inspectorului-șef.

— Ei pot comite crimele mânați de o mulțime de impulsuri, să zicem, psihologice. Dar eu cred că există două motive fundamentale: dorința arzătoare de putere și comportamentul sexual compulsiv, spuse Arrow făcând o pauză.

Toți așteptau ca Arrow să se explice.

— Când asasinează, o fac dintr-o dorință de putere sau de răzbunare, iar cauzele trebuie să le căutăm în faptul că au în mod frecvent sentimente de inadaptabilitate și inutilitate, poate pentru că în copilărie au fost umiliți sau au fost, la rândul lor, victime ale abuzurilor de tot felul. De aceea, am ajuns la concluzia că aceste motivații îi deosebesc de asasinii plătiți sau de alt tip de asasini ale căror acțiuni sunt motivate de câștigurile materiale.

— Atunci, ar trebui să-l căutăm pe asasinul nostru în straturile sociale cele mai defavorizate sau printre oamenii cu o viață dezordonată, precum pictori, artiști, oameni de teatru, insistă Fonte.

— Asta ar fi o greșeală. Ați fi uimit să aflați cât de multe persoane din înalta societate din țara mea au suferit de mici copii acest tip de umilințe. Nu, să nu căutăm pe cineva sărac sau defavorizat de soartă. Să căutăm pe cineva extrem de brutal, incapabil să simtă ceva din suferința vreunui semen al său. Un psihopat care obține plăcere, să zicem, sexuală și care are un anumit comportament desfrânat, bucurându-se să tortureze, să umilească și să ucidă. Care poate chiar să-și mutilizeze lent victima, să o ucidă într-un interval mare de timp, prelungindu-i suferința pentru că, așa cum am mai spus, acest fapt îi oferă plăcere și un sentiment de infinită putere.

— Un nebun, un nebun! Ce spuneam și eu, afirmă Fonte.

— Dacă așa preferați... Dar ceea ce cred cu adevărat nu este că ar fi vorba de un individ prezentând toate simptomele

disfuncționale pe care le-am descris și care, pe deasupra, posedă o fantezie extrem de dezvoltată. Omul nostru se crede un artist.

— De exemplu, un pictor, interveni din nou Fonte, cu intenția de a-i cânta în strună. El avea deja un vinovat și era evident că nu era dispus să-și abandoneze prada.

— Fantezia nu este o trăsătură exclusivă a pictorilor. Nu, fantezia omului nostru este o fantezie axată pe rău, am adăugat eu, susținând argumentele prietenului meu.

— În adolescență, ei își închipuie că ucid. Visează cu ochii deschiși, într-un mod compulsiv, imagini de dominație, supunere și asasinat. Și când se hotărăsc să o facă, elementele pe care le-au manevrat în visele lor apar de obicei în crimele lor reale, argumentă Arrow.

— Potrivit experienței noastre, am spus eu, acești indivizi, de mici copii, obișnuiesc să săvârșească incendii sau să distrugă lucruri, doar pentru emoția și plăcerea pe care le-o produc aceste fapte. De asemenea, chinuiesc animale, pentru că găsesc satisfacție în această acțiune; nu vorbesc de smulgerea piciorușelor la păianjeni sau de strivirea furnicilor, ci de uciderea și chinuirea animalelor mult mai mari, precum câinii sau pisicile. Și, în plus, urinează în pat.

Acest ultim amănunt a provocat ilaritate în rândul agenților care, pe de altă parte, urmăreau cu atenție argumentările noastre.

— Să nu râdeți; enurezisul, dincolo de ceea ce este considerat normal în educația și controlul unui copil, apare frecvent în copilăria acestor asasini. Și cu siguranță că atrage după sine o oarecare impotență sau probleme cu femeile.

— Și nu poate fi vorba despre o femeie? întrebă unul dintre inspectori.

— Nu trebuie să excludem nimic. Dar femeile reprezintă o minoritate în acest gen de crime. Femeile se remarcă prin utilizarea otrăvurilor sau prin instigarea la crime. Femeile, dacă îmi permiteți expresia, acționează, ca să zic așa, în chestiuni de familie. Vreau să spun că acționează aproape întotdeauna împotriva rudelor, a persoanelor apropiate sau a celor cunoscute și lipsite de apărare, precum copiii. Spre

deosebire de bărbații asasini, care sunt mai impulsivi și preferă strangularea, armele albe sau de foc și se desfată la vederea agoniei victimelor lor, o femeie își plănuiește crima la perfecție și preferă să ucidă în liniște, lent și în siguranță. Am cunoscut cazurile unor femei care au fost în stare să-și ucidă propriii copii, numai ca să-i facă cel mai mare rău posibil soțului sau familiei sale. De multe ori, acționează din răzbunare. Dimpotrivă, bărbatul asasin o face din dorința de a-și domina victima, de a se simți puternic și de a vedea cum o persoană mai debilă se teme de el și cedează în fața lui până își dă sufletul. Mama care își ucide copiii o face aproape întotdeauna sub efectul alcoolului sau pentru că suferă de o tulburare mintală.

— Dar aici nu vorbim despre copii.

— Nu, nu vorbim despre copii. Ceea ce vreau să spun este că, cel puțin în ceea ce privește experiența mea, motivațiile femeilor tind către dorința de control, către ură, dispreț, dragoste sau răzbunare. O femeie poate ucide utilizând de exemplu o secure, dar în niciun caz nu este atât de violentă sau de însetată de sânge ca un bărbat; deși e adevărat că poate acționa cu aceeași răceală. Ca în orice, domnilor, există și excepții. Și Arrow, făcând apel la extraordinara lui memorie, le-a prezentat acest aspect. Sunt cazuri foarte interesante, precum cel al lui lady Olympia Guilford, o femeie frumoasă și discretă care a acționat la Paris în anul 1672. Lady Olympia invita la ea acasă domni cu o bună poziție materială, pe care mai întâi îi jefuia, iar apoi îi făcea să dispară. Lecoq, un tânăr polițist, a fost cel care a reușit să o prindă. S-a dat drept una dintre victime și s-a prezentat acasă la doamnă. Lecoq a fost cât pe-acți să piară în mâinile ucigașilor plătiți de lady Olympia, dar a reușit până la urmă să o demaște și să o aresteze. Polițistul a găsit douăzeci și șase de capete ascunse într-o cămară; acolo le păstra Olympia Guilford, ca pe niște trofee de vânătoare.

Arrow făcu o pauză care mi s-a părut cam lungă. Observa auditoriul ca să vadă ce efect produceau cuvintele sale.

— Și ce s-a întâmplat? A fost condamnată? întrebă cu interes unul dintre agenți.

— A fost condamnată la moarte prin spânzurare, dar asasina noastră a reușit să evadeze din închisoarea Bastilia și, după cum se pare, a fugit de pe continent. N-a mai fost văzută niciodată. Avem cazul lui Erzsébet Báthory, o nobilă maghiară care, între 1575 și 1610, a torturat și a ucis mai mult de cinci sute de tinere. A făcut-o din plăcerea ei sexuală, din sadism și pentru că era obsedată de căutarea tinereții veșnice și se scălda în sângele victimelor sale. Dar, cum v-am mai spus, cele două, precum și alte femei, sunt excepții monstruoase. În general, asasinul în serie este bărbat. Iar în cazul nostru, este vorba, în plus, de un om cult, cu o poziție bună socială, poate simpatic, binevoitor, dar incapabil să-și controleze impulsurile ucigașe. Pe scurt, nu se poate opri.

— Atunci, îl vom prinde. Va face o greșeală și îl vom prinde, spuse un inspector, pe nume Contreras.

— Nu-i atât de ușor să fie arestat. De altfel, nu-i un asasin dezorganizat. Este metodic.

— În această privință, îi dau dreptate colegului meu, am intervenit eu și am adăugat: Dacă ar fi un asasin cu o inteligență redusă și care săvârșește crimele în mod compulsiv, ar face-o când i s-ar ivi prilejul, n-ar considera necesar să se debaraseze de cadavru și l-ar lăsa la locul faptei. În cazul unui asasinat dezorganizat, atacurile sunt făcute prin surprindere, fără nicio planificare. Acești indivizi au puțini prieteni, pot avea chiar și antecedente psihiatrice și sunt socotiți de către cunoscuții lor drept niște tipi ciudați și oarecum excentrici. Sunt asasini care n-au conștiința crimelor lor și tind chiar să le uite. Nu, nu vorbim despre un asasin cu aceste caracteristici. După cum vedeți, profilul său este diametral opus față de cel al criminalului pe care îl căutăm.

Am văzut o oarecare satisfacție pe chipul lui Arrow pentru explicațiile pe care le-am prezentat. Cuvintele mele l-au făcut să adauge numaidecât:

— Asasinul nostru, domnilor, este extrem de inteligent. Își planifică metodic crimele. Cu siguranță că își sechestrează victimele, înșelându-le încrederea, pentru că este un om

atrăgător și simpatic, și le ucide în altă parte. În cazul prostituatelor, este posibil ca ele să meargă cu el de bunăvoie, crezând că e vorba de un client. Acești asasini controlează locul unde comit crimele, aleg scenariul și sunt încântați să-și regizeze crima. Se simt foarte mândri de acțiunile lor, citesc presa, sperând să găsească știri despre delictele lor, își spun părerea despre ele în fața cunoscuților și, în mod frecvent, iau legătura cu poliția prin note și anonime, jucându-se de-a șoarecele cu pisica. Crimele lor sunt un proiect mareț care le umple viața. Sunt de obicei tipi foarte sociabili, au prieteni, soție și copii, posibil și o amantă, o poziție socială bună și sunt descriși ca persoane agreabile și incapabile să ucidă o muscă. Uneori, se bucură de ajutorul unei ființe debile și supuse.

— Dar e vorba de un nebun, insistă din nou Fonte, căruia părea să-i placă ideea aceea.

— Nu-i genul de nebun pe care îl credeți dumneavoastră. Ei nu sunt victime ale halucinațiilor, nici nu aud în minte voci care le dictează acțiunile pe care trebuie să le săvârșească. Eu nu i-aș închide pentru restul vieții lor într-un așezământ de boli mintale, dacă la asta vă referiți. Asasinul nostru poate să creadă că actele sale sunt justificate, că se debarasează de persoane indezirabile și că, într-un fel, fac un serviciu societății. Dar nu cred ca asta să fie cauza principală a acțiunilor sale. O face din simpla plăcere de a o face și scopul său principal pentru a ucide este obținerea și exercitarea controlului asupra victimei. Poate chiar să abuzeze sexual de ele, dar nu în cazul nostru, sublinie el, iar violul nu este motivat de desfrâu, ci de un alt fel de dominație asupra victimei. Vă amintiți câteva dintre frazele ultimei scrisori? A scris așa: „Am control asupra vieții și a morții. Sunt o ființă superioară și le ucid pe acele femei stricate din plăcerea de a exercita puterea cea de pe urmă: aceea de a le controla viața și moartea”, repetă el. Făcu o pauză și apoi continuă: Se delectează prin căutare, planificare, dorință de tortură și abuz. Există un puternic aspect sexual în crimele sale, o excitație care îi produce senzații tari. Unii dintre ei obișnuiesc să se recompenseze

prin acte de necrofilie, mutilare și canibalism.

— De ce afirmați că e vorba de un om cult?

Arrow începu să le explice concluziile la care ajunsese pornind de la semințele de rodie și încheie:

— După cum vedeți, omul nostru are o excelentă pregătire clasică. Și, pe de altă parte, sunt și notele sale. Și nu mă refer la caligrafia lui, de altfel, excelentă, chiar dacă este modificată, căci nu e vorba de scrisul său obișnuit, sau la hârtie, pe care am analizat-o, pe de altă parte, și este de o calitate ce nu se află la îndemâna oricărui buzunar. Nu, mă refer la anumite expresii pe care un om cu o pregătire slabă nu le-ar folosi. În ultima sa anonimă n-a scris *putas*¹⁰⁵, ci *mujerzuelas*¹⁰⁶. Ceea ce, fiind un termen mai cult, își precizează obiectivul.

— Ați putea să vă explicați? Cred că n-am reușit să înțelegem ultima dumneavoastră apreciere, îl întrerupse Fonte cu dorința de a se face remarcat, căci își dădea seama că interesul oamenilor săi creștea odată cu fiecare argumentație a lui Arrow.

— Bineînțeles. *Putas*, un termen vulgar pentru a le defini pe aceste nefericite, vine din latinescul *putida*, adică împruțită, stricată, iar definiția ar fi prostituată, târfa sau femeie de stradă. Bun, în cea de-a doua sa scrisoare, nu mai folosește acest termen ci, utilizându-l pe cel de *mujerzuela*, după cum v-am spus, asasinul își precizează obiectivul. Ce vreau să spun prin asta? *Mujerzuela* derivă de la *mujer*, care este un termen comun tuturor limbilor romanice vechi, și fie în limba spaniolă, portugheză sau română, a fost redus peste tot la sensul de „mujerie”, „nevastă”. Între accepțiunile sale figurează faptul că prezintă dispoziție și sânge pământiu pentru gospodărirea și îndeplinirea treburilor casnice. Bun, termenul de *mujerzuela*, cel folosit de asasinul nostru în cel de-al doilea mesaj al său, derivă de la *mujerie* și înseamnă

¹⁰⁵ În spaniolă, *târfe* (n.tr.).

¹⁰⁶ În spaniolă, *mujerzuela*. Diminutivul de la *mujer/mujerie*, dar având conotație peiorativă, de femei stricate, curve (n.tr.).

sau se referă la o femeie puțin stimată, la o femeie pierdută sau la o femeie stricată, de moravuri ușoare. Or, tocmai acesta este obiectivul asasinului nostru: nu vânează simple târfe, ci pe acele femei pe care le consideră ca fiind total lipsite de valoare: cele care au degradat și mai mult termenul de femei pierdute.

— Și credeți că această concluzie a dumneavoastră este semnificativă? Nu știam că printre abilitățile dumneavoastră se numără și cea de expert în gramatică, îl întrerupse Fonte din nou.

— În lingvistică, ați vrut să spuneți lingvistică, preciză Arrow, corectându-l, și adăugă: întărește profilul monstrului nostru. Nimic din ceea ce face sau din ceea ce scrie nu este întâmplător și, pe de altă parte, îi conferă un anumit nivel intelectual pe care, desigur, nu-l are un asasin analfabet.

— Și ce ne spuneți despre faimoasele pete de pe victime? Ați ajuns la altă concluzie pitorească?

— Huilă, dragul meu inspector. E vorba de huilă.

— Cărbune? Și ce legătură are asta cu cazul nostru?

— Are mare legătură, inspectore. După cum știți, huila este o fosilă de proveniență minerală; o piatră neagră, friabilă, stratificată și lucioasă, compusă în mare parte din carbon.

— Știu ce este huila, dar n-ați răspuns încă la întrebarea mea.

— Victimele erau pătate de cărbune. Ce vă sugerează acest fapt?

— Spuneți-ne dumneavoastră.

— Că au fost asasinate într-un loc în care ori se găsește cărbunele acela, ori este depozitat.

— Asta ar însemna să căutăm acul în carul cu fân. Acesta e un oraș industrial și, în plus, există un port cu mare trafic comercial. Există zeci de locuri unde le-ar fi putut ucide și, în cazul în care s-ar găsi locul acela, o sarcină imposibilă de altfel, mă îndoiesc foarte tare că asta ne-ar conduce la asasin.

După murmurul auditoriului, argumentația aceea părea că se bucură de încuviințarea agenților și inspectorilor adunați

acolo. Arrow așteptă să înceteze comentariile, iar eu, la rândul meu, am așteptat o lovitură de efect, pentru că, dacă Arrow ajunsese până aici, era pentru că avea ceva mai mult. Așa a și fost.

— Așa ar sta lucrurile dacă n-am dispune de o metodă pentru a strânge cercul. După cum știți, valoarea cărbunilor naturali se măsoară prin conținutul lor în apă, cantitatea de cenușă, proporția carbonului, hidrogenului și sulfului și, mai ales, prin culoarea sa de combustie. Bun, pentru determinarea acestor date, am analizat mostrele găsite pe victime. Și, desigur, am deja rezultatele.

— Unde vreți să ajungeți?

— Al doilea pas ar fi compararea compoziției chimice a mostrelor cu altele luate din diferite zăcăminte. Dacă vom găsi zăcământul, vom fi mult mai aproape de asasinul nostru.

— Cum?

— Dacă îl vom găsi, vom ști unde este depozitat, ca să zicem așa, pentru a fi exportat.

— Și l-ați găsit deja?

— Să zicem că sunt la un pas, că mai am nevoie de două pipe.

Expresia „două pipe” îl descumpăni atât pe Fonte, cât și pe restul auditoriului. Dar eu știam la ce se referă. După ce strângea toate dovezile despre un caz, Arrow își lua răgazul să fumeze două pipe ca să ajungă la strălucitele sale concluzii și la soluția finală.

— Acum, trebuie să ne concentrăm să evităm asasinatul din această noapte.

Arrow merse la tablă și trasă o mică hartă pe care situă locul unde fuseseră găsite cele două victime. Apoi, stabili o arie printr-un cerc și spuse:

— Probabil că asta va fi zona în care va acționa din nou monstrul nostru. Vreau ca la noapte să-i trimiteți pe oamenii disponibili în această arie, în grupuri de câte doi, îi spuse el în cele din urmă inspectorului-șef. Omul nostru e înalt, de un metru optzeci, având o constituție robustă, cu siguranță amator al vreunui sport, și cântărește vreo optzeci de

kilograme.

— De unde știți că va fi în zona aceea?

— Ar fi prea mult de explicat și n-avem timp. Dar ceea ce vreau cu adevărat să vă spun este că nu mă ghidez după intuiție, ci după date. Va fi în această zonă și, cum v-am spus, probabil la noapte sau mâine.

— Ne-am făcut deja o idee cu ce tip de monstru ne confruntăm, dar o să punem mâna pe el? întrebă inspectorul Contreras, pe care nu am încetat să-l observ de la început, pentru că mi-a atras extrem de mult atenția interesul pe care l-a arătat față de toate explicațiile lui Arrow. Agentul era într-adevăr captivat.

— Numai dacă vom fi în stare să ne îndepărtăm de anumite idei preconcepute. Poliția nu trebuie să fie principalul obstacol în calea unei investigații.

Afirmația aceea îi descumpăni pe cei prezenți acolo; mai ales pe inspectorul-șef Fonte, care a considerat acele cuvinte ca pe un atac direct. Arrow se explică:

— În primul rând, un asasin în serie nu dorește niciodată să fie prins. În al doilea rând, nu trebuie să ne lăsăm deruțați de el, urmărind piste false. În al treilea rând, ei sunt experți în disimularea propriei personalități sub o aparență fermecătoare; este posibil ca monstrul nostru să fie un maestru al deghizării. În al patrulea rând, are legături foarte slabe cu victimele sale; ceea ce vreau să spun este că nu există o legătură între el, cunoscuții săi obișnuiți și fete. În al cincilea rând, trebuie să fugim de incompetență, de prejudecăți și de antecedentele altor asasini cunoscuți: oricare dintre noi poate fi asasinul și nu trebuie să excludem pe nimeni. Nici măcar pe mine sau pe primar, sublinie el, trecând în continuare la a șasea recomandare, scoțând-o într-adevăr mai mult în evidență decât toate punctele anterioare. Și în al șaselea rând și poate cel mai important, un asasin în serie nu este un erou de roman, niciun individ pentru care să simțim vreun fel de fascinație. Este un monstru, o jivină, o ființă demnă de dispreț, lipsită de orice fel de justificare și pentru care nu trebuie să simțim milă sau îndurare. Domnilor, munca noastră este aceea de a-l închide

ca să fie pedepsit și să nu mai poată face rău și altă dată. Vorbim despre un asasin. Să nu uitați asta niciodată.

Era atâta putere de convingere în cuvintele de pe urmă ale lui Arrow, încât reuși să stârnească și să inflăcăreze auditoriul, îi mâncau din palmă și erau dispuși să facă o treabă bună. Fonte își dădu seama de entuziasmul sălii; ceva ce el nu reușise niciodată să obțină de la oamenii săi.

— Câți asasini în serie ați prins de-a lungul carierei dumneavoastră?

Fonte se aștepta la un răspuns negativ; aștepta cuvintele „niciunul”, așa cum era de fapt. Dar Arrow nu era dispus să i le servească.

— Acesta va fi primul. Cu ajutorul dumneavoastră al tuturor, îl vom prinde. Îl vom înhăța cu toții împreună. Puteți fi siguri de acest lucru.

46. O afacere tenebroasă

Pasul următor a fost acela de a o vizita pe patroana bordelului și într-acolo ne-am îndreptat după ce am plecat de la reuniune.

Arrow nu a rostit niciun cuvânt tot drumul; mergea cugetând și nu părea dornic să răspundă la toate încercările de conversație pe care le-am făcut. Eram nerăbdător să-l întreb ce părere are despre ceea ce ne fusese dezvăluit în legătură cu ducele de Clarence și misterioasa lui ședere la Barcelona; îndelunga tăcere păstrată de Arrow despre această afacere m-a uimit. Nici măcar un comentariu. De ce prietenul și maestrul meu părăsise Scotland Yardul, visul întregii sale vieți? Această hotărâre avusese oare vreo legătură cu întrevederea pe care o avusese pe vremea aceea cu regina? Despre ce au vorbit? Fără îndoială că, mai devreme sau mai târziu, îmi va povesti.

— Ce vă îngrijorează, Arrow? Reuniunea a decurs bine, nu-i așa? Ați fost strălucit, ca de obicei.

— Da, a decurs bine. Dar nu asta mă preocupă. Ci aceste vremuri noi, Sherrinford.

— Nu vă înțeleg. Doar n-o să faceți acum filosofie?

— Problema este, dragul meu Sherrinford, că îi transformăm pe asasini în eroi; asta mă îngrijorează. Îi facem celebri.

Arrow rămase tăcut, iar eu, la rândul meu, am așteptat să dezvolte acea idee care îi absorbea gândurile.

— Ceea ce vreau să spun este că, rezumându-ne la detaliile crimei, Jack al nostru este la fel de monstruos ca și atâția alții care n-au trecut în memoria colectivă.

— În memoria colectivă? Asta-i ceva nou și nu înțeleg unde vreți să ajungeți.

— Vă amintiți cazul lui Javed Zamanin, de exemplu? Un monstru la fel de înspăimântător ca și Jack al nostru, dar pe care nu și-l amintește nimeni.

Am revăzut în gând afacerea aceea și i-am spus:

— Da, monstrul din Lahore, în regiunea Punjab din India. A abuzat de o sută de copii, pe care i-a tăiat în bucăți ca să-i facă să dispară.

— Dar mai avem și alții. Ca să nu mergem prea departe, aici, în Europa, îl avem pe austriacul Max Mann. Acum zece ani, tipul colinda țara ca reprezentant al unei case de lichioruri.

— Nu e cel care a ucis douăzeci și două de femei?

— Exact, Sherrinford. Intra în legătură cu victimele sale prin anunțuri și, după ce le ucidea, le azvârlea cadavrele în vreun râu, după ce, mai întâi, abuza sexual de ele. Era un fetișist recunoscut și lua de la victime obiecte de lenjerie intimă. Și așa am putea continua, dragul meu prieten, cu alte cazuri la fel de înfiorătoare. Precum cel al lui Ed Armstrong, asasinul necrofil. Când a fost arestat, potrivit raportului, poliția din New York l-a descris ca pe un tip mic de statură și timid, cu o constituție plăpândă și cu aspect inofensiv și care locuia cu mama lui într-o casă de lemn în afara orașului. Inofensiv! De-a lungul a paisprezece ani, încă nu se cunoaște numărul femeilor pe care a reușit să le ucidă și care semănau toate cu mama sa. În cazul lui, era vorba de voyerism, de mania travestirii, de fetișism și necrofilie. Potrivit propriei mărturisiri, a vrut întotdeauna să împlinească idealul mamei sale, o fanatică religioasă, ca să nu devină niciodată unul dintre acei oameni demni de dispreț, senzuali, atei și alcoolici. Și vă amintiți ce s-a găsit în șopronul de la ferma sa?

— Perfect. Când a intrat poliția, primul lucru pe care l-a văzut a fost un trup decapitat agățat de tavan, care atârna de un cârlig prins de gleznă. Era spintecat de la piept până la abdomen, iar intestinele fuseseră scoase și spălate.

Nu am mai putut urmări capitolul ororilor, pentru că, doar amintindu-mi-le, îmi făcea greață. Dar Arrow vorbi în continuare:

— S-au găsit craniile omenești pe care ticălosul acela le utiliza în chip de străchini ca să bea din ele sau ca podoabe. Unul dintre scaune era tapițat cu piele de la o ființă omenească și confecționase abajururi pentru lămpi, din

același material. Din resturi umane, își făcuse un costum cu care se deghiza în femeie; îmi amintesc, de exemplu, că poliția a spus că găsisse o vestă cu mamele mari care atârnavă de pe piept și o centură împodobită cu sfârcuri. În cămară, păstra inima și capul retezat al unei victime, iar într-un dulap înzidit, avea măști confecționate din piele omenească și împodobite cu păr smuls. Au găsit cadavrul mamei în camera ei; era moartă de mai mulți ani. Încăperea era intactă, conservată așa cum fusese pe vremea ei. În timpul interogatoriilor, Armstrong a mărturisit poliției că mama lui, după ce a murit, a păstrat legătura cu el. Și acum, acest monstru este închis în continuare într-un așezământ pentru bolnavi mintal.

— Unde vreți să ajungeți cu toate acestea? De ce vă gândiți la aceste crime atât de înspăimântătoare?

— Pentru că Jack al nostru, pe lângă toți ceilalți, pare un simplu ucenic. Nu mă interpretați greșit, Sherrinford.

— Nu, nu, desigur; știu ce vreți să spuneți. Dar continuați, vă rog.

— Monstrul nostru, în două luni și jumătate, a ucis și a mutilat cel puțin cinci femei în cartierul Whitechapel, dar sunt și alte crime nerezolvate pe care, de-a lungul timpului, presa n-a șovăit să i le atribuie. Cu toate acestea, datorită ziarelor, a devenit asasinul cel mai renumit din istorie și, când spun că a intrat în memoria colectivă, mă refer exact la asta. L-au făcut celebru, Sherrinford, și tocmai asta este ceea ce mă îngrijorează. Această atracție pentru morbid, această apariție permanentă în ziare... Încotro vrem să ducem publicul și ce vrem să facem cu el? Mă îngrijorează noile mijloace de comunicare în masă.

— Presa? Romanele ieftine?

— Nu, Sherrinford. Fotografia.

— Fotografia?

— Cinematograful și noile mijloace care, fără îndoială, sunt pe cale să apară.

— Și care sunt, după părerea dumneavoastră, aceste mijloace de comunicare în masă?

— Nu știu, Sherrinford; sunt detectiv consultant, nu

inventator. Dar să fiți sigur că acesta-i doar începutul. Se apropie vremuri fascinante și, cu siguranță, îngrijorătoare. Ceea ce mă preocupă este calitatea informației. Vă imaginați un lucrător sau un burghez din Londra hrănindu-se toată ziua cu știri cumplite, văzând cum îi intră în casă tot felul de ființe monstruoase care ne povestesc mizeriile lor?

— Dar asta înseamnă informare, Arrow. Publicul merită să fie informat. Vă consideram un om cu idei liberale.

— Dar asta nu înseamnă cultură. Gunoii atrofiază mintea și apoi oamenii cer din ce în ce mai mult gunoi, până devin niște porci, la fel ca tovarășii lui Ulise.

— Ați luat-o razna, dragul meu prieten. Din câte am înțeles, afirmați că gunoiul poate deveni divertisment prin nu știți foarte bine ce fel de mijloace viitoare. Asta e o simplă anticipare și vă amintesc că dumneavoastră nu faceți niciodată predicții; dumneavoastră lucrați și ajungeți la concluzii pertinente pe baza datelor.

— Asta-i foarte adevărat, dragul meu prieten, dar îmi veți permite să fac uneori pe propriul avocat al diavolului.

— Vă voi face eu altă predicție asupra viitorului. Încheiem un secol al cărui sfârșit ne-a oferit mari progrese. Cel mai bun secol din istorie și mă îndoiesc că va mai fi altul la fel în viitor. Cel care se deschide în fața noastră va primi acest legat. Ne așteaptă un secol XX plin de pace și de armonie, departe de atrocități și de războaie sângeroase, nesăbuite și crâncene. Departe de fanatism și fără loc pentru iluminăți¹⁰⁷. Un secol în care va străluci armonia, dreptatea și lumea va fi o singură și mare națiune de oameni liberi, unde va prisosi pâinea, demnitatea și munca. Așa va fi secolul XX, vă pot garanta.

Arrow se opri brusc. Am presupus că era efectul pe care vorbele mele îl provocaseră asupra cugetului său.

— V-ați oprit, să nu-mi spuneți că v-am convins.

¹⁰⁷ Ordinul Iluminațiilor din Bavaria, o societate secretă întemeiată în anul 1776 de către Adam Weishaupt, cu scopul de a răsturna guvernele și regatele lumii și de a desființa toate religiile și credințele pentru a conduce națiunile sub o Nouă Ordine Mondială (n.tr.).

— M-am oprit, dragul meu prieten, pentru că tocmai am ajuns.

47. Benigna

După prezentări, Benigna, patroana bordelului, ne-a pofcit într-o încăpere mai mare cu fotolii de jur împrejur; am presupus că era un fel de sală în care clienții așteptau să fie primiți de către fete. Benigna nu era o femeie tânără, să tot fi avut în jur de patruzeci sau patruzeci și doi de ani, dar încă era o femeie frumoasă, cu forme rotunde, cu o coamă lungă și îngrijită de păr negru care îi cădea pe umeri. Chipul ei dovedea o adevărată tărie de caracter, iar ochii ei imenși și negri, de o mare vioiciune, păreau obosiți și triști, cuprinși parcă de deznădejde. Era îmbrăcată simplu și cuviincios, ceea ce nu a scăpat atenției mele, și cred că ea a observat asta:

— Nu este îmbrăcămintea mea de lucru. Și fără să aștepte răspunsul meu și adresându-i-se lui Arrow, adăugă: Nu sunteți foarte înalt pentru un englez.

— Am făcut și eu ce-am putut, glumi Steven.

— Vă rog să-mi spuneți cu ce vă pot fi de folos; după cum mi s-a spus, conduceți investigațiile.

Arrow îi făcu o scurtă prezentare în legătură cu stadiul cercetărilor noastre, omițând toate acele detalii pe care nu le-a considerat pertinente.

— Vă voi ajuta cu tot ce îmi stă în putință; dar nu știu foarte bine ce așteptați de la mine. Totul este cumplit; este...

Glasul i se stinse și nu mai putu să continue. Benigna era deosebit de afectată; biata femeie nu înțelegea nimic din cele întâmplute, motivul pentru care două dintre fetele sale fuseseră asasinate într-un mod atât de brutal și inuman.

— Vorbiți-mi despre ele. Spuneți-mi tot ce știți; orice amănunt, oricât de mărunț ar fi sau oricât vi s-ar părea de lipsit de importanță, ne poate fi de folos.

Benigna așa făcu. Ne spuse toată povestea ei, cum pusese pe picioare afacerea aceea cu ajutorul unui preot, amănunt care nu a încetat să mă surprindă, și cum le cunoscuse pe cele două fete decedate. Ne-a vorbit despre ele cu o mare

abundență de detalii pe care, ulterior, le-am utilizat pentru a umple golurile acestei istorii la care nu fusesem martor. Precum și despre faptul că, după asasinarea Martei Planas, se îngrijise de fetița acesteia.

— Ar fi sfârșit într-un orfelinat. Eu am luat-o de la locuința Martei și am dus-o la bunicul ei, un biet om care confecționează saltele. Am strâns și economiile pe care Marta le ținea acasă și i le-am înmănat.

Benigna plătise înmormântarea Martei, precum și a Negresei. Povestea celei din urmă m-a luat prin surprindere. Negresa nu avea pe nimeni pe lume.

— Bani Negresei i-am dat tot tatălui Martei; nimeni n-avea să-i reclame. Biata de ea era singură; asta era casa ei; își făcea datoria, era o fată grozavă, aproape o copilă, sortită de la naștere să se aleagă praful de ea. Mă rog, v-am mai spus povestea ei.

— Cine este cealaltă prostituată?

— Christianne. E franțuzoaică. O fată deosebită, care nu și-a depășit încă resentimentul.

— Ce vreți să spuneți?

— Că lucrează din ură. Ea face niște chestii care nouă, celorlalte, nici nu ne-ar trece prin minte. Se ocupă de clienții speciali.

— Ce înțelegeți prin clienți speciali?

— Cei cărora le place să fie bătuți, să fie făcuți să sufere, să fie umiliți. Și, după cum se pare, Christianne face foarte bine asta; vă spun, are mare succes la perversi.

— Și cum sunt clienții aceia?

— Niște domni ca dumneavoastră. Aici nu primim gunoaie. Clientela noastră e selectă; oameni de afaceri, burghezi înstăriți, câte un artist.

— Și ea se ocupă și de artiști? am întrebat eu.

— Nu. V-am spus deja că se dedică perversilor. Clienții ei sunt, de preferință, oameni maturi, cu posibilități materiale și discreți.

— Ce înțelegeți prin discreți?

— Care își primesc bătaia și umilințele fără să facă tărăboi. Adevărul e că sunt foarte satisfăcuți și se întorc mereu și o

cer pe ea. Are puțini clienți, dar stabili și solvabili. Mie nu-mi plac, dar în viață trebuie să te obișnuiești cu orice și, bineînțeles, plătesc foarte bine.

— Și îi fac și ei ceva? Vreau să spun...

— Știu ce vreți să spuneți, zise Benigna, întrerupându-l pe Arrow. Nu, Christianne este cea care poruncește, iar ei îi dau ascultare. Este singura dintre noi care se desfată cu munca ei. Celorlalte nu ne rămâne altceva de făcut; de aceea îi lăsăm ei clienții speciali. Vreți să-i vedeți instrumentele de lucru? Vă atrag atenția că prezintă un oarecare interes.

— Mai târziu, spuse Arrow. Continuați, vă rog.

— Christianne este, ca să zic așa, fata cea mai enigmatică. Vreau să spun că știu foarte puține lucruri despre ea. E alsaciană, dintr-un oraș numit Rique... Riq...

— Riquewihr, preciză Arrow.

— Exact!... Doamne sfinte, ce nume întortocheat!... Se pare că e de familie bună, oameni cu podgorii, și are ceva studii.

— Ce fel de studii?

— Știe engleză. În afară de germană și franceză, bineînțeles.

— Vreți să spuneți că a studiat literatura?

— Vreau să spun că știe engleză; eu, de literatură, nu știu nimic, sublinie ea și apoi adăugă: A lucrat o vreme la o editură din Paris.

— La o editură? am întrebat eu, rămas cu gura căscată.

— Asta am zis. Vreau să spun, într-una dintre fabricile alea care fac cărți... se numește editură, nu-i așa?

— Desigur, spuse Arrow.

— Să nu vă simțiți ofensată, dar cum se face că o femeie care a avut acest tip de slujbă sfârșește prin a se prostitua în altă țară? am întrebat eu, căci povestea acelei tinere reușise să-mi capteze tot interesul.

— Se pare că a fost din vina tatălui ei. A obligat-o să se întoarcă și să se mărite cu un bărbat mult mai în vârstă decât ea; un potentat al industriei vinului cu care avea de gând să intre în afaceri. A fost o căsnicie de formă, care s-a terminat prost. Soțul ei era mai bătrân cu douăzeci și cinci

de ani. Un autentic boșorog, dar putred de bogat. Christianne l-a părăsit și a venit la Barcelona. Eu am cunoscut-o pe stradă, unde se dedica meseriei, și am invitat-o să ni se alăture. De atunci, se ocupă de babalâci. Se poartă urât cu ei și asta le face plăcere. Iar ea se delectează făcându-i să sufere și luându-le banii.

— Știind puține lucruri despre ea, nu e rău deloc tot ce ne-ai povestit, am spus eu uluit de acea relatare interesantă.

— Și ce îmi spuneți despre dumneavoastră?

— Despre mine? Ce vreți să vă spun? V-am povestit deja istoria mea când ați intrat pe ușă, nu mai sunt multe de adăugat. Conduc o afacere cinstită, cu o clientelă selectă, am grijă de fetele mele și de independența noastră și, la vârsta mea, nu lucrez decât pentru un bărbat, pentru că acum mi-o pot permite. Un domn amabil și respectuos, un adevărat cavalier care se poartă frumos cu mine, căruia consider că îi sunt prietenă și al cărui nume, din respect, nu-l voi spune, deoarece nu cred să aibă vreo legătură cu această poveste. V-am spus deja, lucrez doar pentru el și, până de curând, pentru micul meu pictor.

— Vă referiți la tânărul Picasso?

— Da. Știu că a fost închis, dar n-are nimic de-a face cu povestea asta. Cred că dumneavoastră ar trebui să căutați în altă parte.

— Ce știți despre Pablo?

— Că e un băiat bun, puțin cam egolatu, destul de dezorientat și mereu trist, dar un băiat bun, repetă ea, apoi adăugă: El și țicniții ăia de prietenii lui umplu această casă de veselie când vin să ne viziteze. Sunt tineri, zăpăciți și cu chef să cucerească lumea, dar niciunul nu valorează nici pe jumătate cât Pablo.

Explicația aceea, pentru moment, îi era de-ajuns lui Arrow, dar eu știam că va reveni mai târziu asupra acestui subiect.

— Și de ce nu vă mai ocupați acum de el?

— Pentru că s-a îndrăgostit de una dintre fetele mele și n-are ochi decât pentru ea.

— Carmen?

— Da, Carmen. Ea nu e ca noi, e o fată bună.

— Nu cred că voi sunteți rele, am intervenit eu.

Comentariul meu îi făcu plăcere Benignei.

— Dumneavoastră știți ce-am vrut să spun. Când spun că nu e ca noi, mă refer la faptul că n-are obrazul gros. Iar pentru munca asta trebuie să-l ai gros și să strângi din dinți, dragi prieteni. Mai ales să strângi din dinți. Eu cred că se află aici din întâmplare și, într-un fel, din vina lui Pablo.

Acea ultimă frază ne intrigă atât pe Arrow, cât și pe mine. Benigna își dezvoltă ideea aceea, făcându-ne un rezumat a tot ce știa până atunci despre viața acelei fete.

— N-ar fi trebuit să părăsească niciodată atelierul de călcat; nu e bună pentru meseria asta, încheie ea.

— Și spuneți că are un fiu foarte mic?

— Da, un copilăș minunat, de vreo paisprezece luni, așa cred. Pentru el practică această meserie. O greșeală, dar nu-i atât de ușor să găsești o slujbă...

Voia să adauge cinstită, dar se stăpâni.

— Dumneavoastră mă înțelegeți.

Am înțeles-o.

— Cum se înțelege tânărul Picasso cu călcătoreasa lui?

— Acum, mai bine. Dar reîntâlnirea lor a fost teribilă; nu se aștepta și pentru el a fost o adevărată surpriză. Credea că a pierdut-o și, printr-una dintre acele coincidențe ale vieții, o reîntâlnește aici ca târfă. Pablo este foarte viril, foarte bărbat pentru vârsta lui. Vreau să spun că, deși e un om bun, e posesiv, gelos și obișnuit să aibă întotdeauna câștig de cauză. Dacă ar fi un oarecare în cercul de amici care îl înconjoară, vă asigur că n-ar umbla cu ei. El simte nevoia să fie în centrul atenției și, într-un fel, conduce grupul. Aș zice că are în jurul lui o curte redusă de tineri smintiți, exaltați și capricioși, care țin isonul geniului său, și asta îi place.

— Nu-l zugrăviți în culori foarte frumoase.

— Nu asta a fost intenția mea. Eu țin la puștiul ăsta, dar asta e: doar un băiețaș care, după toate cele întâmplate, este destul de speriat.

— Credeți că ar fi în stare să comită acte atât de cumplite doar din dorința de a avea notorietate? Mi-a părut rău că am pus întrebarea aceea, dar o rostisem deja.

Benigna m-a fulgerat cu privirea și am putut observa în expresia de pe chipul lui Arrow o totală descumpănire.

— Sunteți nebun? Pablo al meu, un asasin! Căutați în altă parte! Doar n-ați venit până aici să mă zăpăciți cu întrebările, ca să ajungeți la așa ceva! Benigna intrase în defensivă, iar Arrow încercă să o calmeze.

— Doctorul Sherrinford n-a vrut să spună că Pablo este asasinul.

— Dar a făcut-o; sau, cel puțin, a dat de înțeles. Nu-mi place prietenul dumneavoastră și nu-mi place acest gen de întrebări.

— Scuzați-mă; în ceea ce mă privește, nu cred nici măcar că ar fi un suspect demn de luat în seamă. Dar înțelegeți și dumneavoastră că trebuie să pun întrebări ca să descopăr adevărul. Cum v-ați putut da seama din explicațiile domnului Arrow la sosirea noastră, ceea ce credem cu adevărat este că asasinul vrea să-l implice pe Pablo și să creeze o oarecare confuzie în rândul poliției.

— Dumneavoastră nu credeți asta? îl întrebă ea pe Arrow.

— Nu, nu cred. Dar este implicat până-n gât în această afacere și eu trebuie să știu de ce. După aceste cuvinte, Arrow încercă să reia discuția. Vorbeam despre Carmen și tânăr. Acum se pare că sunt împreună, nu-i așa?

— Așa se pare; dar nu cred că o să dureze mult.

— La ce vă referiți?

— La faptul că Pablo, după tot ce v-am spus despre el, nu va putea suporta multă vreme această situație. Fata se bucură de mult succes, datorită aerului ei timid și nevinovat. Craii bătrâni mor după ea; unii o plătesc doar ca s-o privească, iar alții vor să o scoată de aici ca să se ocupe doar de ei. Dar sunt și unii care i-o trag doar din dorința de a-i ultragia inocența. Există scursuri dispuse la orice. Dar, în general, se poartă bine cu ea. Nu, nu va renunța la meseria asta, cel puțin până când nu o să strângă destui bani ca să se întrețină pe ea și pe copil, fără să depindă de nimeni; nici măcar de Pablo. De asta vă spun că situația dintre ei nu poate dura.

— Situația, doamna mea, se poate termina și altfel, dacă

nu oprim lucrurile.

— Ce vreți să spuneți? Că fata este în pericol?

— La fel și dumneavoastră. Ideea mea este că asasinul nu va înceta până nu vă va lichida pe toate cinci. Ceea ce nu știu încă este de ce. Țsta-i și motivul pentru care am venit să vă văd.

— Ați reușit să mă speriați.

— Ei bine, nu trebuie; mă aflu aici ca să vă ajut. Mi-ați putea arăta casa, în timp ce îmi vorbiți despre clienții dumneavoastră? Nu vreau nume, ci să știu doar ce fel de tipi sunt.

— Îi veți putea vedea pe toți la intrarea în teatrul Liceo, într-o seară de premieră, spuse Benigna.

— Asta o știam deja, afirmă Arrow.

Ne-a arătat diferitele încăperi ale casei, pe când ne comenta particularitățile tuturor clienților ei. După aceea, am trecut în camerele în care lucrau fetele. Benigna avea dreptate, instrumentele Christiannei erau cu adevărat înfiorătoare. Doar un dezaxat putea fi în stare să plătească pentru a petrece câteva ore cu femeia aceea.

— Fiecare dintre ele are propria cameră, restul casei este comun, spuse Benigna.

— Mi-ați putea arăta camera pe care o ocupă Pablo?

— Pe care o ocupa; acum locuiește în casa unui prieten. Și-a strâns lucrurile și n-a mai rămas nimic de la el... în afară de pereți.

Și așa era. Tânărul le pictase pe toate fetele, făcându-le zeci de desene, multe dintre ele în culori.

— V-am spus că e un mare pictor, zise Benigna cu mândrie. După aceea, o să vă arăt camera mea; tot el a decorat-o, dar nu-i place prea mult acest cuvânt.

Arrow își plimbă atent privirea asupra fiecăruia dintre desenele trasate în creion negru și în cărbune. Multe dintre ele erau simple schițe trasate cu mare abilitate și dădeau impresia de mișcare; în ele, ieșeau în evidență zonele hașurate și deformările foarte libere și răzlețe, dar care păstrau o mare unitate în compoziție. Unele posturi, deși erau forțate și imposibile din punct de vedere anatomic,

prezentau o mare armonie. O armonie tulburătoare, se gândi Arrow. Tema tuturor desenelor pe care tânărul le pictase pe pereți nu era alta decât bordelul. Una dintre compoziții îi atrase atenția: șapte siluete, cinci femei și doi bărbați; unul din ei apărea stând la o masă, în față având un urciur și o farfurie plină cu fructe, și era îmbrăcat ca un marinar. La dreapta lui, trei siluete feminine goale și două la stânga, cinci femei care degajau o sexualitate tensionată. Figura masculină din stânga era cea mai enigmatică: avea un craniu în mâna dreaptă, iar cu stânga, ținea perdeaua; părea că o dă la o parte, de parcă tocmai ar fi intrat în încăpere.

— Suntem noi, cele cinci, spuse Benigna.

Tema se repeta de-a lungul peretelui, dar, în celelalte desene, cei doi bărbați dispăruseră din compoziție și erau doar cele cinci fete goale și un fragment din masă, în josul compoziției și în centru. Unghiul mesei țintea direct sexul uneia dintre fete care, pictată din față și cu brațele ridicate la spatele capului, era înconjurată de celelalte femei. Prima din dreapta era așezată într-o manieră imposibilă, cu spatele la spectator, dar cu chipul întors spre el, reprezentat din față, privindu-l cu o îndrăzneală ieșită din comun.

— Asta-i Christianne. Picasso a pictat-o exact așa cum este.

— Ce vreți să spuneți?

— Mă rog, eu nu mă pricep la asta, dar știu cum e Christianne. În tablou, nu-și arată sexul, dar postura ei este cea mai lascivă.

— De fapt, nu toate îl arată, în afară de cea din mijloc și cea de-a doua siluetă din stânga.

— Asta sunt eu. Toate cinci ne-am încurcat într-o perdea. Eu și Carmen, la mijloc, suntem în picioare, cu fața, cu brațele ridicate și arătându-ne vădit sânii și sexul. Marta este din profil, ținând perdeaua cu brațul ridicat. Iar Negresei, dacă sunteți atenți, pare că picioarele nu-i ating podeaua, parcă ar fi în aer, ascunsă de la talie în jos de Christianne, care stă pe vine, cu spatele, dar privind înainte. Asta pare că e prost pictată, e o poziție imposibilă, nu credeți? Dar eu cred că Pablo a făcut-o dinadins așa. Niciun client nu i-a văzut

vreodată sexul Christiannei. După cum v-am spus, ea are alt stil de lucru.

Arrow nu răspunse. Își petrecu următoarele zece minute de parcă în camera aceea nu ar fi existat decât el și tablourile. Trecea de la o figură la alta, de la un desen la altul, analizând fiecare trăsătură, ca și cum ar fi vrut să și le întipărească în minte. Pentru Steven Arrow, nici Benigna, nici eu nu mai existam în momentul acela.

— Ce face? mă întrebă Benigna.

— Observă.

— Cine-i marinarul? întrebă Arrow în cele din urmă.

— Care marinar?

— Acesta, spuse el arătând spre figura centrală a unui desen.

— Nu știi; noi nu-i primim pe marinari.

— Și doctorul?

— Vă referiți la silueta cu craniul în mână? De unde știți că e medic?

Arrow îi relată conversația pe care o avusese cu tânărul pictor în legătură cu personajul acela.

— De multă vreme n-a mai venit pe aici. Era un client ciudat. Nu se atingea niciodată de vreuna dintre fete, se limita să le privească pe când le cerea anumite poziții și apoi le insulta. Dar, într-adevăr, plătea bine.

— Și spuneți că n-a mai venit?

— Exact.

Benigna ne arată camera ei. Pablo, cum spunea ea, îi decorase pereții. Aici, tehnica era mai variată; pe pereți se amestecau peisaje din Barcelona, terase, cupole de biserici și scene de stradă, cu portrete ale Benignei și scene de bordel cât se poate de indecente, în care patroana, făcându-și meseria, și Pablo erau unii dintre protagoniști. Toate imaginile având o mișcare, niște vibrații și o veselie care nu aveau nicio legătură cu lucrările din camera precedentă.

— V-am spus că este un mare artist, dar un nerușinat și jumătate, zise Benigna.

Eu nu am scos niciun cuvânt, dar trebuie să mărturisesc că mi-a părut rău că nu eram protagonistul niciuneia dintre

acele scene atât de savuroase. Cred că Arrow mi-a ghicit gândul lasciv și am încercat să-mi păstrez cumpătul.

— Unde locuiește Carmen? Aș vrea să-i fac o vizită, spuse Arrow, când am ieșit din cameră.

Benigna ne dădu adresa fetei.

— Aș dori să fiți prudentă și să nu deschideți ușa decât acelor clienți în care aveți cu adevărat încredere, spuse Arrow în cele din urmă.

— Credeți că monstrul acela vrea să ne ucidă pe toate, nu-i așa?

— O să pun oameni care să vă protejeze. Veți avea un polițist la ușă până când voi pune mâna pe asasin.

— Mă speriați.

— Păi, nu trebuie, sublinie Arrow. Dacă mă ascultați, n-aveți de ce să vă temeți. Eu, în locul dumneavoastră, l-aș primi doar pe bunul dumneavoastră prieten, guvernatorul.

— Cum ați aflat?

— Este elementar... dar nu vă faceți griji, secretul nu va ieși din gura mea și, bineînțeles, nici din cea a prietenului meu. Nu-i așa, Sherrinford?

— Desigur, desigur, am spus eu, care eram la fel de uluit ca și Benigna.

Voi avea timp să-l întreb cum de aflase numele unui domn atât de important și de relația lui cu acea femeie cumsecade.

48. Carmen

Tot drumul până la locuința călcătoresei, Arrow rămase căzut pe gânduri. Fără îndoială că excepționalul său creier pritocea toate informațiile de care dispuneam până în momentul acela. Întotdeauna mă impresionaseră bunătatea și fermitatea pe care le transmitea întreaga sa ființă. Dar, pe drum, simțeam ceva neliniștitor în ochii săi vii și negri și în expresia lui meditativă și concentrată.

— Aveți o privire fatalistă, dragul meu prieten. Nu vă faceți griji, veți curma această nebunie nemaipomenită; așa cum faceți întotdeauna, am spus eu cu intenția de a-l îmbărbăta.

— Asta îmi place la dumneavoastră, Sherrinford.

— La ce vă referiți?

— Știți de ce ne înțelegem atât de bine? De ce suntem prieteni?

Nu am răspuns. În ceea ce mă privește, îmi era foarte clar de ce eram prietenul lui.

— Prietenia, spre deosebire de ceea ce cred cei mai mulți oameni, n-ar putea exista între două ființe perfect identice. Amândoi posedăm calități și aptitudini diferite și un temperament distinct. Aici este secretul.

— Cred că ăsta-i un paradox; firile diferite sfârșesc prin a intra în conflict, am afirmat.

— Nu, Sherrinford, nu-i vorba despre fire, ci despre modul de a înțelege viața și relațiile. Noi funcționăm la cincizeci la sută. Încredințați-i unui nemernic cincizeci la sută și, mai devreme sau mai târziu, va sfârși prin a-și da arama pe față. Aveți mare grijă cui îi faceți o favoare; sunt oameni care nu o merită și, pe deasupra, vă vor taxa pentru că i-ați ajutat.

— În ceea ce mă privește, am spus eu, recunosc în dumneavoastră un om sincer, hotărât și dârz. Asta, și nu surprinzătoarele dumneavoastră, calități puse în slujba muncii noastre, este ceea ce am descoperit în persoana dumneavoastră.

— Iar dumneavoastră sunteți un optimist, cu mare

încredere în viitor și în bunătatea speciei umane. Ați fi avut un mare viitor în profesia dumneavoastră și, cu toate astea, funcționăm și trăim amândoi cu o singură inimă.

— Ce părere ați avea dacă, în loc să ne spunem vorbe amabile, am analiza ultimele evenimente? am întrebat. Cum de-ați știut că amantul Benignei este guvernatorul civil? Și să nu-mi spuneți că ați dedus-o după îmbrăcămintea femeii, după vreun obiect uitat în camera ei sau după oricare alt indiciu. Eu n-am văzut nimic.

— Pe perete.

— Pe perete?

— Tânărul Picasso îl desenase pe pereți; simplu ca bună ziua.

— Drace, Arrow! Câteodată îmi scapă ce-i mai evident și mai simplu... Pe perete! am repetat eu.

— Vă amintiți exemplarul din *La Vanguardia* în care a fost publicat articolul care l-a supărat pe Fonte?

— Bineînțeles, dar ce legătură are asta cu guvernatorul?

— Nicio legătură, doar că răsfoind ziarul, am citit o știre despre o inaugurare. Era ilustrată cu un desen, iar sub ilustrație se menționau numele personalităților de vază care asistaseră la actul acela. Între ei, prietenul nostru guvernatorul; al treilea din stânga, dacă nu mă înșală memoria.

— Sunteți imbatabil.

— Mai era ceva. Era și Richard Sitwell, pe care trebuie să-l, vizităm mâine.

Pentru mine, lucrurile erau clare, dar mai era un subiect pe care doream să îl discut cu Arrow.

— De ce nu ne-a informat Fonte despre crimele din '90? Nu credeți că sunt hotărâtoare pentru cazul nostru?

— Ba așa cred și eu, Sherrinford. A fost, fără îndoială, o tănuire deliberată al cărei motiv trebuie să-l clarificăm. De data aceea, prietenul nostru a încetat să maiucidă. Nu și-a terminat treaba.

— Sunteți sigur de asta?

— Mai mult decât sigur, sunt convins. Și trebuie să aflăm, de asemenea, de ce.

— Și ce-mi spuneți despre Benigna? E o femeie admirabilă, nu vi se pare?

— Cu siguranță, Sherrinford. Dar cunoașteți vreuna care să nu fie așa? Dumneavoastră și Doyle m-ați zugrăvit întotdeauna ca un tip cam misogin, când știți foarte bine câtă considerație am pentru femei.

— Trebuie să mă scuzați pentru asta. Chestiuni literare. Doyle a crezut mereu că asta avea să vândă mai bine.

— Să vândă mai bine! Ce obsesie are omul acela pentru vânzări! spuse Arrow dezgustat.

— Pe de altă parte, și scuzați-mă dacă mă amestec în treburi care nu mă privesc, dar în tot timpul cât am locuit împreună, nu v-am cunoscut, ca să zic așa... – am căutat cuvântul potrivit ca să nu-l stânjenesc prea mult pe prietenul meu, dar el mi-a luat-o înainte.

— Vreo aventură amoroasă?... Femeia mea ideală nu mai aparține acestei lumi.

Rosti fraza aceea cu sfâșiere în glas și am putut observa pe chipul său o durere ascunsă care, pentru o clipă, făcuse să se năruie aplombul său natural.

— Scuzați-mă, am spus.

— Nu e nimic de scuzat, Sherrinford. Și ca pentru sine, repetă aproape în șoaptă: Nu e nimic de scuzat.

Arrow rămase tăcut și ne-am continuat drumul unul lângă celălalt, fără să rostim o vorbă. Deodată, Arrow spuse:

— Trebuie să facem tot posibilul pentru a le salva pe aceste trei nefericite. Tot posibilul. Îi sunt dator... nu-și încheie fraza.

Cui îi era dator? Nu am întrebat. Arrow spunea că una dintre calitățile pe care le aveam era aceea că îi puneam mereu întrebări și că asta îl stimula în investigațiile noastre. Dar eu știam și că, uneori, cele mai bune răspunsuri le primeam fără să fie nevoie să formulez întrebarea. Iar de data asta, chipul lui Arrow vorbea de la sine.

Am ajuns la adresa indicată de Benigna și am urcat la etajul trei pe o scară strâmtă și foarte înclinată, cu trepte deosebit de înalte, și acelea rupte, și ținându-ne de o balustradă șubredă și ruginită.

Când Arrow bătu la ușă, ne deschise o tânără înaltă și subțire, de o frumusețe fragilă și delicată. Pielea ei era sidemie, extrem de transparentă, aproape bolnăvicioasă, și avea o figură colțuroasă și niște ochi negri frumoși, cu o privire viguroasă, dar obosită. Avea părul strâns într-un coc și era îmbrăcată sărăcăcios.

— Ce doriți? întrebă ea.

Arrow zăbovi câteva clipe până să răspundă. Am văzut la el ceva ce nu observasem până atunci. Am văzut la el o afecțiune față de necunoscuta aceea care m-a surprins. Ce-o fi văzut la ea? Pentru prima dată, l-am simțit derutat și năucit și, cu toate că a durat numai o clipă, cum am mai spus, a fost de-ajuns ca să înțeleg că prietenul meu primise un avertisment din străfundul minții sale. Arrow se simți atras și captivat de ea chiar din clipa aceea.

Ca urmare a tăcerii prietenului meu, mie mi-a revenit rolul de a face prezentările și de a-i explica foarte pe scurt tinerei motivul vizitei noastre.

— Poftiți, vă rog, spuse călătoreasa și adăugă: Scuzați dezordinea, dar nu așteptam vizite.

În ciuda ultimelor sale cuvinte, nu era nicio dezordine în încăperea aceea minusculă în care locuia tânăra. Tocmai asta era: o încăpere minusculă, cu o mică mașină de gătit, un pat și o mobilă prăpădită, care îndeplinea în același timp, rolul de dulap de haine și acela de cămară. În afară de micul leagăn care ocupa mijlocul camerei, nu mai erau prea multe în cei treizeci de metri pătrați, cu un singur balcon ce dădea spre piață.

— Este copilașul meu, acum doarme. Dacă vorbim încet, n-o să ne deranjeze.

— E un copil foarte frumos, spuse Arrow, care se apropiase de modestul leagăn de lemn.

— Da, este, și foarte cuminte, zise ea cu o dragoste care ne-a înduioșat.

— Ce vârstă are? am întrebat eu, cu toate că știam deja răspunsul.

— Paisprezece luni. Este comoara vieții mele, cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat.

— Nu-i ușor să crești singură un copil.

— Da, nu-i ușor. Dumneavoastră știți cu ce mă ocup eu. Mai am câțiva ani și, după aceea, el nu va ști niciodată ce a fost mama lui.

— Ba va ști. O femeie de toată isprava care îl iubește.

— Mulțumesc, spuse ea, dar dumneavoastră nu mă cunoașteți.

— E adevărat, dar recunosc o mamă bună, fu răspunsul lui Arrow.

— Cu ce pot să vă fiu de ajutor? întrebă ea. Doar nu credeți că Pablo are vreo legătură cu toate astea. A stat trei zile la închisoare din vina acelui afurisit de inspector și nici măcar nu l-au interogat. Acolo ar fi putrezit, dacă nu erai dumneavoastră.

— Nu cred că este vinovat. Dar trebuie să știu dacă vi s-a întâmplat ceva ieșit din comun.

— Da, dar asta o știți deja. Ca și Pablo, l-am văzut pe asasin.

— Da, marinarul, spuse Arrow. L-ați mai văzut?

— Nu. Ați încercat dumneavoastră să dați de el?

— Da, și nu există un asemenea marinar.

— Credeți că mint?

— N-am spus asta; ceea ce vreau să spun este că nu-i vorba de un marinar. Ca și Pablo, am făcut cercetări în port și, în ultimele luni, n-a acostat niciun vapor cu numele de *Patna*. Asasinul nostru acționează deghizat, ca să nu fie recunoscut.

— Nu l-am mai văzut din ziua aceea când a apărut la fereastra atelierului, dar îi simt încontinuu prezența.

— Ce faceți cu un copil?

Întrebarea aceea o surprinse pe Carmen.

— Mă refer la tânărul pictor.

— Nu este un copil. E un geniu. Așteptați.

Carmen se duse la singura mobilă pe care o avea în casă și scoase o mapă dintr-un sertar.

— Am aici câteva desene. Judecați și dumneavoastră.

Arrow deschise mapa care conținea multe desene și crochiuri și le studie cu atenție, unul câte unul, sub privirea

lui Carmen, care stătea tăcută lângă el. Erau niște desene și niște crochiuri răzlețe, vii, cu tematică și mișcare diverse. Unele erau schițe ale fetelor de la bordel. Arrow le parcurgea una după alta, plin de admirație. Ultimele erau consacrate lui Carmen. Ea se înroși când Arrow o văzu goală pe hârtie. Tânărul Pablo îi dedicase și o serie de portrete în creion și cărbune, de o frumusețe și o tehnică minunate.

— Când sunt cu el, trăiesc în altă lume. Am încercat să-l părăsesc, dar nu pot. M-a găsit și acum nu pot, repetă ea. El nu caută, găsește. Și știți de ce? Ochii lui, domnule detectiv, nu sunt de pe lumea asta! Într-o zi, o să vadă lucrurile ca nimeni altul și va fi un mare pictor.

— I-a dispărut un caiet care conținea desene ale dumneavoastră și ale colegelor dumneavoastră. Și mă tem că, dacă nu reușesc să-l împiedic pe asasin, caietul va apărea odată cu următorul cadavru.

— Aveți aici răspunsul la întrebarea dumneavoastră. Mai știe cineva că va fi un geniu și nu este dispus să o permită. Vrea să facă din el un asasin, ca să nu-și împlinească destinul.

— Aveți mare încredere în el.

— Știu ce sunt; o târfă. O târfă îndrăgostită. O târfă incultă și care nu știe absolut nimic. Dar, într-adevăr, am mare încredere în el.

— Nu sunteți o târfă.

— De ce? Ești ceea ce faci, iar eu fac meseria de târfă.

Arrow nu încercă să-i combată argumentul, îi spuse pur și simplu:

— Ați mâncat azi?

— Nu.

— Permiteți-mi să vă invit. Sherrinford va rămâne cu copilul. Și fără să aștepte un răspuns din partea noastră, dar luându-l de bun, mă întrebă: Vă deranjează, Sherrinford?

— El a mâncat și acum doarme. Accept invitația, dar n-am mult timp la dispoziție; trebuie să muncesc, protestă Carmen.

— Vom mai vorbi despre asta mai târziu, spuse Arrow, ridicându-se în picioare.

— Și ce fac dacă plânge? am întrebat eu perplex, căci nimeni nu se mai bizuise pe mine pentru așa ceva.

— Luați-l în brațe; îi place mult să fie luat în brațe, spuse călcătoreasa.

Următoarea conversație mi-a povestit-o maestrul meu multă vreme mai târziu, lângă focul din șemineu, într-o noapte de iarnă.

Carmen l-a dus într-o bodegă aglomerată de pe strada de la Leona, la jumătatea distanței între Plaza Real și strada Avinyó. Se serveau mâncăruri la un preț bun, în special *tall de bacallà*¹⁰⁸, și acolo veneau zilnic actorii de la teatrul Romea¹⁰⁹. Au găsit o masă în fundul sălii, înconjurată de butoaie de vin; era singura masă liberă, deoarece, la ora aceea, clienții invadaseră localul. Un muzicant cam trist, într-un costum de haine ponosit și purtând o bonetă care se desfăcea în fâșii, cânta la contrabas, fără niciun chef și nicio iluzie.

— De ce vreți să ne ajutați? Ce caută un bărbat civilizată ca dumneavoastră în acest oraș sălbatic?

— Nu-l apreciați prea mult.

— Nu este orașul meu; îl suport, la fel ca sutele de nenorociți care sunt la cheremul orașenilor. Este un oraș violent. Toți seucid, împușcându-se unii pe alții sau aruncând cu bombe.

— Să nu credeți; nu-i mare diferență față de vechea Londră. Și noi am suferit toate astea. Dumneavoastră sunteți puțin în întârziere, asta-i tot. Am fost chemat ca să vânez un monstru, de asta am venit. Ce îmi spuneți despre dumneavoastră? Nu sunteți de pe aici, de ce nu vă întoarceți acasă?

— Și unde-i casa mea? Părinții mei au venit să-și caute de lucru. Ce bine ar fi dacă aș putea să vă arăt satul unde m-am

¹⁰⁸ În catalană în original, *file de cod* (n.tr.).

¹⁰⁹ Sală de spectacole teatrale jucate în limba catalană, inaugurată în anul 1863 și căreia i-a fost dat numele de Romea ca omagiu adus unui mare actor din secolul al XIX-lea, Julián Romea Yangüas (n.tr.).

născut; nu-i un loc foarte frumos și întotdeauna m-am gândit că este prea mic. Acum, nu mai sunt atât de sigură. Când am venit aici, am crezut că mi se vor deschide o mulțime de posibilități. Știți și dumneavoastră, un oraș mare, bla, bla, bla. Și acum, vedeți și dumneavoastră ce-am devenit.

— Sunteți o fată bună, asta știu; ar trebui să vă întoarceți în sat cu copilul.

— Aveți copii?

— Nu.

— Copiii sunt o binecuvântare; cel puțin, asta spunea mereu tatăl meu și, știți? Văzându-l pe copilașul meu, știu că-i adevărat. Poate că o să mă întorc, când voi strânge destui bani. Vreau să mă îndepărtez de toată această scârnăvie, să-l pun la adăpost pe micuțul meu.

— Și ce-mi puteți spune despre tatăl copilului?

— Nu se poate ocupa de el. Ne este mai bine așa. De ce nu v-ați însurat?

— De unde știți că nu sunt însurat?

— După felul cum l-ați privit pe fiul meu. Un bărbat ca dumneavoastră, dacă ar fi însurat, ar avea copii. Ce i s-a întâmplat ei?

— A murit. A fost ucisă. Dar aș prefera să nu vorbesc despre asta.

— Iertați-mă.

— N-am pentru ce să vă iert.

— Ce vârstă aveți?

— Sunt trecut de patruzeci de ani; prea în vârstă ca să caut o fată bună. Arrow se opri, căci următoarele sale cuvinte fură cât pe-acți să-l trădeze și se gândi că era mai bine să lase așa partea aceea a conversației. Mi-am petrecut viața urmărind monștri și, câteodată, aș vrea să mă retrag. Dar întotdeauna apar alții și, pe de altă parte, mă gândesc că ar fi o ticăloșie din partea mea să nu fac treaba pentru care m-am născut. Dar vă mărturisesc că am obosit.

— N-ați venit să mă vedeți ca să vă ajut, nu-i așa? Nu cred că v-aș putea fi de mare folos.

— Am vrut să vă cunosc.

— De ce?

— Nu știi, minți el, pentru că, deși era adevărat că înainte de a o fi văzut nu știa, acum scăpase de îndoiala aceea.

Li se aduseră felurile de mâncare comandate și Carmen se repezi la farfuria ei.

— Mărturisesc că îmi este foame. Într-o bună zi, o să fiu grasă și voluminoasă și o să mănânc de trei ori pe zi, spuse tânăra, atacând mâncarea cu satisfacție. Știți? Am încredere în dumneavoastră, conchise ea cu o sinceritate aproape brutală.

Arrow nu răspunse, dar comentariul acela îl făcu să roșească.

— Vom fi toate ucise, nu-i așa?

Arrow nu zise nimic, dar expresia sa dădu de înțeles că se afla acolo ca să împiedice fapta aceea.

— De ce vreți să mă ajutați? repetă ea. N-o faceți pentru mine, nu-i așa? O faceți pentru dumneavoastră... pentru ce i s-a întâmplat ei.

Carmen se înșela. Pentru Arrow nu mai era vorba să rezolve încă un caz. Dorința lui era de a o salva, de a o proteja. Acum o făcea pentru ea.

— Aș vrea să nu mai lucrați pentru o vreme.

— Și ce să fac? Să murim de foame? Trebuie să lucrez.

— Acordați-mi trei zile. Rămâneți acasă cu fiul dumneavoastră și să nu deschideți ușa nimănui, în afară de logodnicul dumneavoastră, bineînțeles.

— Nu-i logodnicul meu. Și dumneavoastră știți foarte bine că această relație n-are niciun viitor.

— Bine, acum asta nu mai contează. Ceea ce vreau să vă spun...

— Știi ce vreți să-mi spuneți.

Arrow nu o ascultă, scoase câteva bancnote din portofel și i le oferii fetei.

— Luați-le, pentru dumneavoastră și pentru copil. Cred că vor fi de-ajuns până o să-l prind.

Ea refuză să ia banii, dar Arrow insistă.

— Vă spun că nu; am ceva pus deoparte.

— Atunci, faceți ce vă spun, vă rog.

Carmen se simțea cu adevărat emoționată de atitudinea acelui bărbat pe care de-abia îl cunoscuse și care totuși nu ar fi vrut să dispară din viața ei. Dar era târziu, se gândi ea. Prea târziu.

Ea îl apucă de încheieturile mâinilor și îi spuse:

— Dacă mi se întâmplă ceva, vreau să vă ocupați dumneavoastră de micuțul meu.

— N-o să vi se întâmple nimic. Eu o să vă ocrotesc, vă promit.

— Să i-l dați cuiva de încredere. Ca să aibă altă viață. Îmi promiteți? insistă ea, fără să-l asculte.

— Vă promit că n-o să vi se întâmple nimic.

— Nu promiteți ce nu puteți îndeplini. O să vă simțiți vinovat dacă ceva iese prost și cred că aveți deja destule pe cap.

— Sunteți foarte isteată.

— Și foarte proastă.

Arrow a condus-o până acasă. Pe drum, Carmen i-a vorbit despre copilăria ei, despre visele ei spulberate unul câte unul, despre dorințele și iluziile ei pierdute. Arrow era entuziasmat de vitalitatea pe care o răspândea acel trup atât de fragil, de gesturile și de zâmbetul ei. Și Arrow i-a făcut câteva confesiuni despre care nu voi afla niciodată. A fost un drum care i s-a părut scurt prietenului meu.

— Am ajuns, spuse ea.

— Da, am ajuns.

A urmat o mică tăcere în care cei doi se priviră intens în ochi.

— Vreți să urcați? Aș vrea...

— Nu, cred că nu trebuie s-o fac.

Decepția a apărut pe chipul lui Carmen.

— Credeți că vreau să vă satisfac poftetele? Asta credeți?

— Nu, nu cred.

Ea s-a întors spre ușa de la intrare cu o expresie decepționată. Atunci, Arrow a apucat-o de braț fără să o bruscheze, blând, cu capul plecat. Carmen s-a întors cu fața spre el. Arrow și-a ridicat ochii și a privit-o drept în față, apoi i-a trecut ușor mâinile prin păr, peste pomeți, pe tot chipul,

lin, de parcă ar fi vrut să păstreze pe degete fiecare trăsătură a acelei femei. S-a apropiat de ea și a sărutat-o. Carmen s-a agățat de el, întinzându-și brațele, înconjurându-l. A fost un sărut lung, lent și emoționant. Apoi, au rămas câteva clipe cu frunțile lipite și ochii închiși pe jumătate. Ea a putut auzi bătăile agitate ale inimii detectivului. Arrow a fost primul care s-a desprins din îmbrățișare.

— O să-i spun prietenului dumneavoastră că îl așteptați.

49. Bețivul

Bătrânul mergea cu chiu cu vai dintr-o parte într-alta a străzii, țipând și cântând. Cei doi polițiști care își făceau rondul l-au auzit înainte ca el să apară de după colț, clătînându-se ca o corabie în furtună.

— Afurisitul de bețiv bătrân! O să trezească tot cartierul! spuse unul dintre polițiști.

Se apropiară de el. Își începuseră rondul de puțin timp și aveau înaintea lor o noapte lungă de vânătoare și captură a mizerabilului asasin de prostituate. Ordinele erau clare, să rețină orice suspect, să împiedice orice femeie să circule singură la ora aceea, să fluiera ca să avertizeze celelalte patrulare dacă se aflau într-o situație periculoasă. Stabiliseră o serie de fluierături care semnalau diferitele situații ce s-ar fi putut produce în noaptea aceea. Asta le mai lipsea, să se ia la bătaie cu bețivii!

— Ei, moșule! Acasă, că-i târziu! Du-te să te culci, că ești beat!

— Nu-s moș și nu-s beat; doar puțin mai vesel, spuse el numaidecât.

Figura lui era ca o caricatură; congestionată, nerasă, murdară și cu ochi sticloși. Bețivul era un bărbat înalt și voinic și se mișca asemenea unei marionete, ca efect al alcoolului pe care și-l turnase în trup din abundență.

— Unde locuiți? întrebă celălalt polițist.

— Da, măi omule, ție o să-ți spun, pentru că nu te cunosc deloc.

— Sunt polițist.

— Iar eu sunt Antonio Cánovas¹¹⁰, înainte să fi fost împușcat. Ce porcărie! și începu să râdă ca un nătărău, pe când cuvintele i se împleteau și i se încurcau în gură.

¹¹⁰ Antonio Cánovas del Castillo (1828-1897), om politic și istoric spaniol, de mai multe ori președinte al Consiliului de Miniștri al Spaniei. A murit împușcat într-o stațiune balneară de către un anarhist italian (n.tr.).

- Haideti, circulați; că avem mult de lucru.
- Ce faci cu lanterna și cu fluierul ăsta? Pleci în excursie?
- Moșul face bășcălie, îi spuse celălalt polițist colegului său.
- Cum vă cheamă? Ce lucrați?
- Mă cheamă Iulius Cezar și sunt barcagiu; dar înainte, am fost țarul Rusiei. Izbucni în râs.
- Al Romei, îi atrase atenția unul din polițiști.
- Al Romei, oi fi tu; eu am fost țarul Rusiei, insistă moșul, prăpădindu-se de râs, și adăugă: Am cheltuit tot ce aveam... leafa... șase pesete... ticălosul meu de șef zice că nu-mi mai dă nimic... că sunt un bețiv... că păstrează banii pentru nevastă-mea, pentru când o să vină să-i ia... Cât pot să fie de ticăloși! Auzi, cică io-s bețiv!
- Fir-ar al naibii! Omul ăsta duhnește! Trebuie să scăpăm cumva de el, spuseră amândoi într-un glas.
- Liniște! zise bețivul și adăugă, ridicând un braț și arătând cu degetul în sus: Ascultați!
- Cei doi polițiști ascultară cu uimire indicația barcagiului bețiv, acesta se ghemui și scoase un urlet ca de fantomă, făcând un gest teatral, și strigă:
- Ceva miroase a putred în Danemarca! Și izbucni din nou în scandaloase și stridente hohote de râs.
- O fi nebun!
- V-am speriat, pe cât punem rămășag? V-am speriat!
- Răsuflarea ta miroase a putred.
- Răsuflarea mea vine din infern... Uuuuuh! Uuuuuh!... Ce? L-ați prins deja? L-ați prins pe ăla care face *cârnați* din *els budells*¹¹¹ ale târfelor?
- Cei doi polițiști se fâstâciră și se simțiră descumpăniți.
- Ce știi tu despre povestea asta?
- Ce știe toată lumea!... Până și poliția, niște neisprăviți, și începu să rādă din nou.
- Unul din polițiști începea să-și piardă răbdarea.
- Hai, pleacă de aici! Du-te acasă și ține-ți gura, fără să

¹¹¹ În catalană în original, *mate* (n.tr.).

mai deranjezi vecinii.

— Cred că merg să beau ceva, spuse bețivul, năpustindu-se asupra polițistului care îi poruncise să se îndepărteze, luându-l în brațe.

Polițistul încercă să se desprindă, dar bețivul îl ținea bine strâns, cu capul rezemat de umărul său și scoțând icnete de vomă.

— Varsă peste putoarea de mă-ta! zise polițistul, reușind în cele din urmă să scape de el cu ajutorul colegului său.

— Pleacă de aici, ori te ducem la comisariat!

Bețivul se îndepărtă, rostind niște cuvinte pe care niciunul din cei doi nu le înțeleseră și ducându-și mâinile la gură, încercând să se silească să nu vomite.

Își continuară rondul și unul din ei propuse să-și răsucească fiecare câte o țigară. Celălalt încuviință.

— Avem de-a face numai cu imbecili! De parcă n-am avea destule pe cap cu blestematul ăla de asasin de femei!

— Să știi că, dacă n-am fi fost obligați să nu părăsim rondul, îl duceam pe tâmpitul ăla la comisariat.

— Nu-ți face griji, în noaptea asta nevastă-sa o să-l ia la trei păzește. Ai un foc? întrebă el, oferindu-i o țigară.

Colegul începu să scotocească prin buzunare, devenind din ce în ce mai neliniștit. Le verifică pe toate, unul câte unul.

— Ai pățit ceva? întrebă colegul.

— Ce ticălos!

— Ce se întâmplă?

— Nemernicul ăla mi-a furat fluierul!

50. Franțuzoaica

Christianne bău cel de-al treilea rachiu, dar nici așa nu reuși să-și alunge supărarea. La ora obișnuită, venise la bordel. Atunci Benigna îi spuse că în noaptea aceea nu avea să le deschidă clienților, că îi dădea liber.

— Noi, târfele, n-avem zile libere, îi spuse Franțuzoaica, extrem de nemulțumită.

Benigna nu voia să discute, luase hotărârea; după decesul Martei și al Negresei și după vizita detectivului, nu avea chef de muncă.

— Poți să rămâi să dormi, dacă vrei, nu-i bine să umbli singură pe străzi.

— N-am venit să dorm, ci să lucrez.

Ieși în stradă supărată. Nu era dispusă să piardă noaptea, dar era încă prea devreme ca să caute vreun bătrân care ar fi vrut să capete o bătaie zdravănă pentru câteva pesete. Se îndreptă spre bodega Grăsanului, de pe strada Els Tres Llits, un local unde obișnuiau să vină actorii de la Teatrul Romea și unde se serveau feluri de mâncare la preț bun, în special *tall de bacallà*; dar înainte, voia să bea vreo două pătărele ca să-i treacă supărarea.

În drum spre local, i se păru că o vede pe Carmen însoțită de un tip care nu arăta rău, ieșind din bodega Leoaica. „Mironosița și-a găsit deja un client și, pe deasupra, a scos-o și la cină”, se gândi Franțuzoaica, văzându-i că dau colțul spre strada Avinyó.

Intră la Grăsan și ocupă o masă din fundul sălii, înconjurată de butoaie de vin, și ceru primul pahar de rachiu, însoțit de vreo doi biscuiți.

— *Cinc de la forta*¹¹², îi spuse ea chelnerului.

Nu erau mulți mușterii la ora aceea: patru bețivi la o masă, un bătrân cerșetor, cu bani fix cât pentru o juma' de vin prost și doi tineri care se apropiară de ea când își dădură

¹¹² În catalană în original, *o cinzeacă dintr-aia tare* (n.tr.).

seama de meseria ei. Franțuzaica îi goni în brânci. Ei nu i-o trăgea nimeni. Îi fusese de-ajuns cu bărbatul ăla al ei scârbos și bolnăvicios pe care i-l găsisese taică-su. Acum, ea porunca și nimeni nu avea să i-o mai tragă vreodată.

Localul începu să se umple, dar niciunul dintre mușterii nu se potrivea cu prototipul ei de client. Noaptea de-abia începuse și ea nu avea de gând să se întoarcă acasă fără să găsească vreun pervers cu bani, dispus să-i scoată din buzunar, ca să fie tăbăcit după pofta inimii.

Continuă să bea, lăsând timpul să treacă. Proprietarul localului îi dădu drumul să plece angajatului și începu să strângă mesele, așteptând ca puținii mușterii să părăsească bodega, ca să închidă. Christianne îi mai ceru un rachiu.

— E deja al patrulea și o să faci pe tine, îi spuse patronul.

— Dă-te în mă-ta!

— Ce urât faci la băutura, Franțuzaico! Ce urât faci! zise el, servindu-i rachiul.

— Tu, umple paharul și taci din gură!

— Dă-i zor, că trebuie să închid.

Patronul se duse la teighea și începu să spele paharele, pe când ultimii clienți ieșeau.

Franțuzaica dădu gata rachiul dintr-o sorbitură, se ridică și se îndreptă spre teighea clătînându-se, căutând o monedă în poșeta ei uzată și ieftină.

— Cât datorez?

— N-ai mâncat nimic.

— Nu mi-e foame. Tu, vezi-ți de treaba ta! Cât datorez? repetă ea pe un ton arogant.

Patronul nu răspunse. Avea ochii ațintiți în decolteul Franțuzaicei.

— Ce? Îți plac țâțele mele? întrebă ea cu nerușinare.

— Am auzit că o sugi grozav, zise patronul bodegii, aruncând câteva monede în aer și trecându-le în cealaltă mână.

Christianne observă monedele și spuse:

— Ei bine, ai fost informat greșit. Ce fac eu e să o răsucesc până n-o să mai poți de plăcere.

— Păi, asta nu mi s-a făcut niciodată.

— O să-ți placă.

Franțuzoaica ieși din bodegă clătinându-se, în vreme ce își ștergea palmele pe șolduri. I-o răsucise atât de bine ticălosului, încât își dăduse drumul numaidecât; la fel ca toți babalâcii scârboși pe care îi învinețea, dându-le labe peste bot, izbindu-i cu picioarele și biciuindu-i. Nu-i plătise mult zgârcitul naibii, dar măcar își scosese consumația și încă două păhărele în plus.

Văzu trăsura oprită în mijlocul străzii și merse spre ea. Franțuzoaica miroși că poate avea să fie noaptea ei norocoasă. Când se apropie de vizitiu, un bărbat zvelt, cu înfățișare vulgară, chip palid și privire mânioasă, acesta îi oferi ceva. Era o rodie mare, care de-abia îi încăpea în palmă.

— Este de la stăpânul meu pentru tine.

— Stăpânul tău e foarte generos.

— Urcă, o să te duc la el.

— Mie nu-mi vâă nimeni chestia aia, ai înțeles?

— Nu-ți face griji; nu chestia aia vrea stăpânul meu să ți-o vâre. Știm cum lucrezi, Franțuzoaico.

Fu uimită să afle că e atât de faimoasă, dar, gândindu-se mai bine, de ce nu? I se dusesse buhul printre tipii eleganți, iar acela trebuia să fie unul dintre ei, având în vedere trăsura atât de luxoasă și caii atât de frumoși și de impozanți; cu toate că tipul de pe capră lăsa mult de dorit și duhnea a vin acru și ordinar.

— Atunci ne-am înțeles, spuse Franțuzoaica.

Deschise portiera și se urcă în vehicul.

51. Cea de-a treia victimă

Am găsit-o pe Franțuzoaică într-un colț al străzii Regomir, în interiorul zonei de supraveghere indicate de Arrow. Eu eram de gardă împreună cu un agent prin apropierea străzii de la Mercedes, când eu și tovarășul meu am auzit fluierul uneia dintre patrule. Am alergat spre locul de unde venea sunetul acela insistent.

Se crăpa de ziuă.

Ochii Christiannei, Franțuzoaica, erau căscați în întuneric; acesta a fost primul lucru care m-a impresionat văzând cadavrul întins pe jos, înconjurat de agenți și de curioși.

— Să nu atingeți nimic, a fost primul lucru pe care l-am spus, apropiindu-mă de cadavru.

Îmi va lua ceva timp să uit imaginea acelei femei întinse pe jos, cu beregata tăiată cu sălbăticie și spintecată ca un animal lipsit de apărare.

— Cine a fost cel care a găsit cadavrul?

— Un băiat de prăvălie. El ne-a informat, zise unul dintre polițiști, neîndrăznind să se uite la cadavrul acelei nefericite.

Inspectorul-șef Fonte, însoțit de medicul legist, sosi în momentul acela și se apropie de mine, făcându-și loc prin mulțime.

Același lucru făcu și un fotograf, care își postă aparatul mare de fotografiat din lemn și începu să facă poze.

— Presa este deja aici! spuse Fonte cu neplăcere și adăugă: Vulturiiăștia afurisiți de la ziarul *La Vanguardia* sunt mereu primii care apar. Nu știu cum de află atât de repede veștile proaste!

— Își fac doar treaba, am zis eu.

— Unde este Arrow?

— Nu știu. Nu va întârzia să apară.

— Nu era cu dumneavoastră?

— Nu, am făcut echipă cu un agent și presupun că și el a făcut același lucru cu un altul.

— Nu mergeți întotdeauna împreună?

— De data asta, nu.

M-am apropiat de medicul legist și împreună am început prima examinare vizuală a victimei.

— Ce părere aveți?

— Că a fost ucisă ca și celelalte; i-a fost retezat gâtul pe la spate. Are numeroase lovituri de cuțit în torace și în abdomen, majoritatea mortale. Sunt răni profunde, făcute de o persoană puternică și cu intenția evidentă de a ucide și de a-și descărca furia pe fată. Dar ea s-a apărât.

— De unde știți? De unde știți că s-a apărât? am întrebat eu.

— Priviți-i mâinile și degetele: sunt pline de tăieturi. Da, s-a apărât, la un moment dat a știut că avea să fie ucisă și s-a apărât, insistă el din nou.

— Socotesc că a fost ucisă pe la două sau trei dimineața; autopsia ne-o va confirma.

— Da, are pleoapele și mandibula rigide, dar restul mușchilor sunt încă moi, confirmă medicul legist. Dar, cum ziceți și dumneavoastră, autopsia ne va spune mai multe lucruri.

— Au tăiat-o de sus până jos, ca pe un iepure!

— Și au desfigurat-o și i-au smuls câteva organe interne. Este semnul lui distinctiv, încheie el, spunând-o cu evidentă neplăcere.

— E ora șase dimineața și nimeni n-a văzut nimic, am zis eu cu frustrare în suflet.

— E ușor. La fel ca și celelalte, n-a fost ucisă în locul unde am găsit-o. Asta necesită timp și o oarecare pregătire. A fost ucisă și azvârlită în colțul străzii ca un câine. Biata nefericită!

— Cu siguranță că a fost transportată până aici într-o trăsură, după ce a fost ucisă atât de sălbatic.

— Da, fără îndoială că așa s-a întâmplat. Și a sângerat în altă parte; locul acesta e prea curat; nu sunt pete pe ziduri, și cadavrul ar trebui să plutească într-o cantitate mai mare de sânge.

— E incredibil! Două duzini de agenți, douăsprezece patrulare supraveghind zona și nimeni n-a văzut nimic toată noaptea! spuse Fonte cu o evidentă proastă dispoziție.

— Eu nu sunt chiar atât de sigur; cineva trebuie să fi văzut ceva.

M-am apropiat de grupul de agenți și am început să-i încolțesc cu întrebările. Da, văzuseră oameni trecând, dar nimeni suspect, care să dea loc unei arestări.

— Noi am fost cât pe aci să arestăm un bețiv; dar chiar asta era, un nefericit de bețiv care n-ar fi putut să-i taie beregata nici bunică-sii, având în vedere cantitatea de alcool pe care o avea în trup. Dar ticălosul ăla i-a furat fluierul colegului meu, afirmă unul dintre polițiști.

— Ce spuneți? Că un bețiv v-a furat și nu v-ați dat seama?

— Și pe noi, zise alt agent aparținând altei patrule.

— Și dumneavoastră vi s-a furat fluierul?

— Nu, domnule. Două. Ni s-au furat la amândoi.

Nu-mi venea să dau crezare acelu cvartet de idioți. Fuseseră, așadar, jefuiți în timpul serviciului și nimeni nu a bănuțit nimic. Cum dracu' un bețiv care nu se ținea pe picioare a putut avea suficientă îndemănare încât să fure de la trei agenți, fără ca aceștia să-și dea seama?

— Și dumneavoastră credeți că un bețiv este în stare de așa ceva? Să-i fure pe trei agenți de poliție experimentați și inteligenți? am spus eu cu vădită ironie. Și n-ați dedus că poate asasinul își bate joc pe față de dumneavoastră? La naiba! am țipat eu, scos din sărite. Ar fi putut fi spintecată sub nasul dumneavoastră și nu v-ați fi dat seama! La ce vă gândeați?

— Am crezut că-i un bețiv.

— Și când v-a furat ați continuat să credeți la fel? Nu vi s-a aprins niciun beculeț?... Eram scos din minți; am respirat adânc și am încercat să mă calmez. Cum era individul ăla?

— Înalt, robust, puternic pentru vârsta lui.

— Puternic? De unde știți?

— Pentru că s-a agățat de mine.

— S-a agățat de dumneavoastră?

— Era să vomite pe mine.

— Eu chiar că o să vomit din pricina incompetenței dumneavoastră! Și altceva? Cum era îmbrăcat? Ce înfățișare avea? Cum erau trăsăturile lui?

Cei patru agenți începură să facă o descriere a bețivului; cel puțin imbecilii aceia nu-și pierduseră calitățile de observatori. Pe măsură ce îmi furnizau informații, îmi era și mai clar că era vorba despre asasin, pe care l-am avut sub nasul nostru și care a râs de noi.

Atunci, unul dintre cei patru exclamă:

— El este!

— Ce spuneti?

— El, asasinul, spuse agentul arătând spre mulțime.

M-am întors către direcția spre care arăta agentul și l-am văzut pe presupusul bețiv. Omul își făcu loc prin mulțime și se apropie de noi. Imediat, doi dintre cei patru agenți care îmi furnizau, cu câteva minute înainte, descrierea lui, se năpustiră asupra sa.

— Lăsați-mă! Lăsați-mă! striga omul cu glas de bețiv, pe când era smucit. Apoi, își schimbă tonul și expresia și spuse cu fermitate: Dați-mi drumul! Sunt eu!

Vocea aceea, m-am gândit eu.

— Sunt Arrow! zise bețivul încercând să scape de agenți și, cu un singur gest, își scoase masca, peruca și paltonul jegos care îl acoperea. Fluierile voastre, spuse el, oferindu-li-le agenților, care nu-și reveneau în fire.

— Ce faceți, îmbrăcat așa, Arrow? am întrebat eu.

Nu îmi răspunse; se adresă agenților și spuse:

— După cum vedeți, domnilor, azi-noapte am comis cu toții erori grave; erori care au costat viața acestei biete fete. Pe de altă parte, chiar și eu am greșit, căci deghizarea mea nu mi-a servit ca, dincolo de faptul de a fi scos în evidență slaba noastră perspicacitate și atenție, să mă apropii de asasin. Aștept de la voi un efort mai mare; eu singur nu pot supraveghea străzile.

Își făcu loc către cadavrul victimei.

— Ce avem aici, Sherrinford?

Am început să-i relatez primele concluzii la care ajunseseam eu și medicul legist. Arrow își scoase lupa și examină îmbrăcămintea fetei.

— Nu sunt urme; cu toate că nu ne-ar folosi prea mult în această țară, spuse Arrow și adăugă, adresându-se celor

prezenți: Dați-vă înapoi, vă rog.

Arrow începu să adulmece ca un copoi de jur împrejurul cadavrului.

— Ce dracu' faceți? întrebă Fonte.

— Urmele unei trăsurii, spuse Arrow, arătând solul. Ceea ce confirmă opinia medicului legist.

— Pot fi ale oricărui echipaj de lux, interveni Fonte.

— Doar că acestea, dacă privim cu atenție, sunt mai puțin adânci pe măsură ce se îndepărtează de victimă; ceea ce ne indică faptul că vehiculul transporta o greutate mai mică la plecare. Mă rog, dar asta nu e determinant pentru investigație și nu există niciun indiciu la aceste urme care să prezinte vreo particularitate.

— Ce vreți să spuneți?

— Că există sute de vehicule ca acesta. Dacă aș fi găsit în pământul brăzdat vreo anomalie, asta ne-ar fi permis să căutăm un anumit vehicul. Dar, din nefericire, nu este cazul.

Arrow se apropie din nou de trupul fetei. Doctorul își continua treaba.

— Ați găsit ceva, doctore?

Medicul legist, ridicând una din mâinile victimei, spuse:

— Mai multe pete negre. Lăsă cu blândețe brațul victimei și, arătând sub coaste, zise: Îi lipsește ficatul și înăuntru au fost lăsate mai multe semințe de rodie.

— Mulțumesc, doctore, rosti Arrow.

O flamă îi întunecă vederea pentru o clipă. Era fotograful care, continuându-și munca, își declanșase aparatul. Arrow își duse mâna la ochi, îi închise pentru o clipă și apoi privi către zecile de curioși pe care poliția încerca să-i controleze ca să nu se apropie prea mult de locul faptei. Arrow se îndepărtă câțiva metri în direcția opusă, fără să rostească un cuvânt, și apoi se întoarse, privindu-i pe furiș pe toți cei prezenți.

— Ce faceți? De ce vă îndepărtați? Unde vă duceți acum? întrebă Fonte.

Nu am răspuns, dar, cunoscându-l pe Arrow, căuta ceva. Dar de ce își îndrepta privirea către necunoscuții și curioșii care ne incomodau în munca noastră?

Atunci, l-am văzut alergând spre mulțime cu o hotărâre pe care de puține ori i-o observasem. Cineva ieși din mulțime și se pierdu trecând de colțul străzii. Aproape că nu l-am putut vedea, l-am auzit doar pe Arrow strigând:

— Urmați-mă, Sherrinford!

Când am înțeles ce îmi indica, Arrow își făcuse deja cale liberă cu dificultate prin masa de curioși, spre uimirea inspectorului-șef Fonte și a celorlalți membri ai poliției, dispărând pe urmele necunoscutului.

L-am pierdut din vedere, dar, după cum am aflat mai târziu, Arrow alerga pe strada Marquet înspre Paseo de Colón. A traversat această alee încercând să nu fie lovit de rarele trăsuri care circulau în momentul acela. A ajuns până la chei în cursa sa nebunească. Îl văzuse din nou pe omul acela ciudat care încerca să se îndepărteze de el cu orice preț, dar, când a ajuns la șoproanele din port, i-a pierdut urma iar. A încercat să-și recapete răsufierea pe când privea în toate părțile. Nu putea să fi ajuns foarte departe, s-a gândit el. S-o fi ascunzând acolo, între șoproanele și gheretele din dană. În momentul acela, era mare agitație în port, cu oameni cărând mărfuri dintr-o parte într-alta. Atunci, i s-a părut că îl vede din nou apropiindu-se până la malul mării. Arrow a coborât după el, dar l-a pierdut din nou. S-a apropiat de ambarcațiuni și, în clipa aceea, cineva sau ceva l-a lovit și el a căzut.

Frigul l-a făcut să-și revină și s-a pomenit plutind prin ape pline de gunoaie, încercând să se mențină la suprafață, simțind încă durerea loviturii. Arrow se scufunda și încerca să înoate spre scara care cobora până în mare. Dar simțea că se duce la fund. A dat fără succes din mâini. Era extenuat și continua să se scufunde. Ceva l-a împins la suprafață. Un braț gigantic l-a prins în apă și Arrow a văzut din nou lumina. Cineva i-a întins mâna și Arrow s-a agățat de ea.

În timp ce necunoscutul trăgea de el și încerca să-l salveze, Arrow a putut auzi doar câteva cuvinte:

— Jocul continuă.

L-am găsit ud learcă, întins pe jos și cu capul rezemat de un bolard.

52. În mulțime

— L-am văzut, Sherrinford; l-am văzut. În mulțime, și m-am dus după el. Străfulgerarea flamei aparatului de fotografiat a fost cea care m-a făcut să cred că se afla poate printre noi. Și așa a fost. Am putut să-i simt prezența malignă. Când m-am îndepărtat și am privit către grupul de curioși, printre oameni, i-am descoperit ochii ațintiți asupra mea. Era un tip solid, puternic, cu o privire perversă. Delectându-se cu momentul acela. Era identic cu tipul desenat de tânărul Picasso.

— Ați fi putut muri.

— Dar, după cum vezi, sunt în continuare în viață.

— Nu pentru multă vreme, dacă nu vă schimbați hainele. O să faceți pneumonie. Ce aveți de gând când v-ați deghizat în bețiv?

Atunci Arrow mi-a relatat întâmplările din noaptea trecută, iar eu am luat notițe amănunțite în carnetul meu. Apoi, Arrow mi-a dat ascultare și și-a scos hainele ude. După ce și-a făcut toaleta cum se cuvenea și și-a schimbat îmbrăcămintea, a apărut din nou în sală.

— Și spuneți că v-a vorbit?

— Da., Jocul continuă”, asta a spus.

Monstrul acela ar fi putut să-l lichideze pe prietenul meu, dar, cu toate astea, nu o făcuse. Arrow, am dedus eu, făcea parte din jocul lui, așa cum îl avertizase când îl ajutase să iasă din apă.

O minte criminală rece și metodică dispusă să se bată cu cel mai bun detectiv, înverșunat în lupta împotriva răului.

— Ce-ați găsit printre hainele fetei asasinată?

— Caietul lui Picasso; cel pe care zicea că îl pierduse.

— Ați ascuns poliției o dovadă?

— Nu tocmai. Să zicem că ceea ce am ascuns este o dovadă falsă. Va trebui să-l revedem pe pictor. Dacă nu mă înșel, pe vremea asta ori a primit, ori este pe cale să primească un ficat.

- Dar înainte, avem întâlnire cu Sitwell, vă amintiți?
- Perfect.
- Ce interes aveți față de el?
- Să zicem că derivă din interesul lui față de mine. Sitwell a fost cel care a propus poliției ajutorul nostru.
- Și credeți că are vreo legătură cu povestea asta? N-o fi cumva unul dintre admiratorii aceia care v-au citit povestirile în *The Strand*?
- Asta o vom afla chiar azi.
- Dar aveți deja o idee, am insistat eu.
- Permiteți-mi să nu v-o prezint până când nu voi putea s-o confirm, dragul meu Sherrinford.
- Sunteți misterios ca de obicei, Arrow; vă jur că nu voi reuși niciodată să mă obișnuiesc cu tainele dumneavoastră deliberate.
- Nu sunt deliberate. Să zicem că bănuielile mele trebuie să se sprijine pe o bază reală: date și dovezi, dragul meu Sherrinford; date și dovezi. În meseria asta, nu e indicat să te pripești; e în joc viața a două femei. Pe de altă parte, am făcut unele cercetări despre sir Richard; un tip cu adevărat interesant.
- Ce date noi ați obținut de la cadavrul pe care l-am găsit azi-dimineață?
- Niciuna, în afară de faptul că se confirmă cele pe care le avem deja.
- Fata avea și ea mâinile pătate de cărbune. Presupun că aveți dovezi noi în legătură cu asta. Date pe care, după toate aparențele, n-ați considerat oportun să le dezvăluiți la reuniunea noastră cu poliția.
- Cum am spus la reuniune, valoarea cărbunilor naturali se măsoară prin conținutul lor în apă, prin cantitatea de cenușă, prin proporția carbonului, hidrogenului și a sulfului și, mai ales, prin culoarea apărută în urma combustiei sale. Bun, după ce am analizat mostra în laborator, am comparat compoziția sa cu altele, aparținând câtorva zăcăminte din provincia Lérída.
- Și la ce concluzii ați ajuns?
- După cum v-am spus, am analizat mostre din bazinul

Erill-Castell, un zăcământ situat la vreo unsprezece kilometri de oraș, între râurile Noguera Ribagorzana și Pallaresa. Verificarea s-a dovedit negativă. În continuare, am analizat mostre din trei zăcăminte din bazinul Seu d'Urgell, aparținând de văile Segars, Bastida și Navinés.

— Ați muncit mult.

— Și minunați-vă, Sherrinford: mostrele găsite pe cadavrele celor două femei și cu siguranță cea găsită pe ultima nefericită corespund zăcământului din valea Navinés. Ceea ce ne-a permis să restrângem cercul. Trebuie să găsim un antrepozit din port în care se înmagazinează huila provenind din acest zăcământ în vederea exportului său.

— Mă surprindeți, dragul meu prieten. Dacă nu greșesc, este vorba de o dovadă fundamentală ca să-l găsim pe asasinul nostru.

— Dacă nu pe el, măcar locul în care comite crimele.

Până acolo, am putut constata că mintea prietenului meu funcționa cu precizia și instinctul de vânător care îl caracteriza, dar era un fapt care mă neliniștea și pe care nu am reușit să nu-l exteriorizez.

— Ce s-a întâmplat cu tânăra călătoreasă? Despre ce ați vorbit când m-ați lăsat cu copilul? Se pare că v-a impresionat foarte mult.

— Pe ce vă bazați când afirmați asta?

— Ar fi trebuit să vă priviți în oglindă în clipa când ați cunoscut-o! Aș spune că...

— Dumneavoastră n-ați spune nimic nepotrivit, m-a întrerupt Arrow. Nu o veți face pentru că sunteți un gentleman englez.

A subliniat cuvântul „englez”, de parcă ar fi fost o calitate în sine; de parcă noi, englezii, am fi alcătuiți dintr-un aluat deosebit.

— În orice caz, dragul meu prieten, e de preferat ca emoțiile să nu intervină în munca noastră.

— Mi s-a întâmplat vreodată?

— Nu, din câte știu eu, aveți dreptate. Dar pentru orice există întotdeauna o primă dată și intuiesc că efectul tulburător pe care l-a produs fata aceea asupra

dumneavoastră este, cel puțin, surprinzător. Știu că doriți să o salvați și, tocmai de aceea, nu trebuie să vă primejduiți niciunul dintre cele șase simțuri ale dumneavoastră.

— Cinci, dragul meu Sherrinford.

— Ba nu. Dumneavoastră aveți șase.

Complimentul meu, de altfel cât se poate de adevărat, păru să-i facă plăcere prietenului meu; dar eu mă așteptam la mai mult din partea lui Arrow. Speram ca posibila îndrăgostire pe care o percepeam la el să nu fie un obstacol în lupta lui împotriva crimei, care să-l împiedice să gândească cu extraordinara lui luciditate.

— Este foarte important ca judecata dumneavoastră să nu fie influențată de considerații personale. Pentru dumneavoastră, o persoană sau un client este mai degrabă o dată, decât o problemă, am spus eu, amintindu-i celebrele sale fraze.

— Nu mi se pare deloc sportiv și britanic să-mi amintiți această frază. V-am înțeles, Sherrinford; nu e nevoie să insistați pe această temă, spuse Arrow stânjenit.

— Ce conținea caietul pe care l-ați găsit pe cadavrul fetei?

— Nu știu; n-am avut timp să-l examinez. Și se pare că voi mai zăbovi o vreme până să o fac.

Arrow scoase caietul din interiorul paltonului său. Era foarte deteriorat.

— Va trebui să așteptăm să se usuce și, chiar și așa, o să vedem ce se poate recupera.

Puse caietul ud pe consola de deasupra șemineului ca să se usuce.

— Și acum, cred că sir Richard ne așteaptă. Sunteți gata, Sherrinford?

— Și plin de speranțe, am spus eu după ce mi-am luat bastonul.

53. Un englez din Barcelona

Sir Richard Sitwell ne-a primit cu deosebită amabilitate în biroul său. Era un bărbat înalt și corpulent, de vreo patruzeci și cinci de ani și cu înfățișare de *sportsman*, care, pentru vârsta lui, se mișca aproape cu o dezinvoltură de felină. Vestimentația lui semăna cu a unui dandy: costum gri de croială englezească și o cravată înnodată impecabil; un stil care lăsa să se întrevadă ceea ce era, un individ hotărât și cu o avere nemaipomenită. Avea părul negru, bine tuns și presărat cu fire cărunte pe la tâmpile. Chipul său, prelung și plin de sănătate, cu un maxilar bine marcat, era al unui om de acțiune, sigur pe sine, generos cu resursele sale și obișnuit să comande și să i se dea ascultare.

— Sunt încântat să vă cunosc, domnule Arrow. Și pe dumneavoastră, doctore Sherrinford, adăugă el, adresându-mi-se și întinzându-mi mâna și, apoi, întorcându-se din nou spre prietenul meu, continuă: Nu ai în fiecare zi bucuria de a cunoaște un compatriot atât de renumit.

— Dar dumneavoastră nu sunteți englez; am înțeles că v-ați născut la Barcelona.

— Noi, englezii, ne putem permite luxul de a ne naște oriunde, declară el.

Sir Richard își dezvoltă argumentația cu două exemple: Kipling și Conrad. Doi dintre cei mai buni scriitori de limbă engleză, unul născut la periferia Imperiului, iar celălalt, de naționalitate poloneză și care, după ce a adoptat engleza, a devenit unul dintre cei mai interesanți scriitori de limbă engleză.

— Este o afirmație cam ciudată; dar, după accent, nu păreți catalan; aveți, cu certitudine, un pronunțat accent englezesc.

— Din naștere, vorbesc la perfecție cele trei limbi ale mele; dar, într-adevăr, gândesc și acționez în engleză. Familia mea s-a stabilit aici pe vremea lui Wellington, când i-am ajutat pe acești oameni să-i alunge pe francezi de pe teritoriile lor.

— Desigur, am înțeles că bunicul dumneavoastră a fost general și că a participat la câteva campanii decisive ale aceluia război.

— Nu a fost un război, ci un șir nesfârșit de ciocniri și de lupte de gherilă; în această privință, spaniolii sunt experți. Noi am adus disciplina în luptă, ceea ce a fost determinant pentru a-i alunga pe francezi de pe acest tărâm. Campaniile glorioase ale bunicului meu alături de duce, în cucerirea localităților Ciudad Rodrigo și Badajoz.

— Iar familia dumneavoastră s-a instalat aici.

— După cum știți, mă trag dintr-unul dintre cele mai vechi neamuri din Anglia. Originile familiei mele se pierd în negura vremii, cum se spune în popor. Aici, erau multe de făcut.

— Și ați făcut. Sunteți moștenitorul uneia dintre cele mai mari averi din Barcelona.

— Din Spania, și cu siguranță, din Anglia. Tatăl meu a fost unul dintre promotorii Băncii Barcelona în anul 1844 și ai primei companii de gaz înființată în Spania și una dintre primele societăți anonime pe acțiuni.

— Vă referiți la Societatea Catalană pentru Iluminatul cu Gaz?

— Exact. Șase milioane de reali de pe vremea aceea, în acțiuni de câte patru mii de reali fiecare. Și între promotori, Charles Lebon și tatăl meu, deținând majoritatea acțiunilor; restul pachetului a fost achiziționat de mici acționari ca Pere Gil i Serra, Carles Torrents sau Josep Riera.

— Și dumneavoastră ați dezvoltat afacerea familiei. Am înțeles că sunteți acționar la societățile La Maquinista Terrestre y Maritima; la Macosa, întreprinderea din Poblenu, care se ocupă cu fabricarea vagoanelor de tren; că sunteți proprietar al unei colonii industriale de pe râul Llobregat și că posedați un pachet mare de acțiuni ale altor societăți, precum Minele din Bellmunt, Priorat și în bazinul de la Seu d'Urgell.

— Îmi cunoașteți afacerile mai bine decât eu însumi. Dar viitorul stă în electricitate. Ați uitat că una dintre companiile la care sunt acționar a iluminat în anul 1882 aleea Paseo de Colón cu cincisprezece lămpi cu arc voltaic. Datorită mie și

asociațiilor mei, Barcelona va fi primul oraș din Spania care va dispune de un sistem public de iluminare.

— Fără îndoială, sunteți un filantrop.

— Nu, nu sunt un filantrop. Dar am o pricepere naturală pentru afaceri.

— Și pentru sporturi și relații sociale.

— Nu încetați să mă surprindeți, ați făcut cercetări și în aceste domenii?

Arrow îi expuse pe scurt cercetările sale în aceste domenii. Sir Richard îl asculta cu atenție și cu deosebită satisfacție pentru interesul pe care Arrow îl arătase față de persoana sa.

— Dar nu aveți un moștenitor pentru imperiul dumneavoastră.

— Aici vă înșelați, am un fiu.

— Știu. Dar știu și că nu este dispus să vă calce pe urme.

— Fiul meu, ca toți tinerii idealiști, este puțin cam dezorientat; asta-i un lucru firesc.

— E dezorientat și bolnav. Făcu o pauză ca să vadă efectul pe care îl produceau vorbele sale asupra interlocutorului său și apoi adăugă: După cum se pare, e grav bolnav. Cred că este prieten intim cu tânărul Picasso, una dintre persoanele implicate în acest caz nefericit.

— Unde vreți să ajungeți? Fiul meu n-are nicio legătură cu toate astea. Fiul meu, cum ați spus și dumneavoastră, este grav bolnav. Șleahța aceea de degenerați i-a distrus trupul și sufletul. Mai ales tânărul acela pe care l-ați menționat, un oarecare Picasso.

— Și dumneavoastră vreți să vă răzbunați pentru acest fapt.

— Tot ce vreau este să-l salvez pe fiul meu. Sitwell era foarte supărat pentru turnura pe care o luase conversația și făcea eforturi să se stăpânească, dar tocmai această furie stăpânită îl trăda. Am suficientă putere financiară ca să elimin toată acea scursură; să n-aveți niciun dubiu că, dacă aș vrea, aș putea să o fac. Dar interesul meu este axat pe fiul meu, așa că vă rog să-mi faceți favoarea de a căuta în altă parte și să nu-l implicați.

— Ce interes ați avut ca eu să intervin în această

chestiune?

— Un interes pur sportiv. Nu v-a scăpat neobservată chemarea mea pentru sporturile de echipă, ca bun englez ce sunt.

— Da, acesta-i un lucru cert, și acțiunile dumneavoastră în acest domeniu o confirmă.

— Pe de altă parte, afirmă el, și eu știu totul despre dumneavoastră. De altfel, am urmărit cazul cu interes și am aceleași bănuieli ca și dumneavoastră. M-am gândit că vă fac o favoare, căci sunteți de mulți ani pe urmele Spintecătorului. Pe scurt și, ca simplu spectator, am vrut să vă pun față în față, ca să câștige cel mai bun.

— Dar dumneavoastră aveți deja o idee despre sfârșitul cazului; dacă nu greșesc, ați pus deja un rămășag.

— Predicția mea este că le va lichida pe toate acele femei stricate, iar dumneavoastră nu veți fi în stare să-l împiedicați.

— Vă văd foarte sigur pe dumneavoastră, afirmă Arrow.

— Chiar sunt.

— Și în legătură cu aceste crime și dat fiind interesul dumneavoastră sportiv, ce părere aveți?

Eu asistam la conversația aceea în liniște, ca la o partidă de tenis, în așteptarea întorsăturii pe care avea să o ia.

— Crima, cum ar spune Dostoievski, este un protest împotriva unei organizări sociale defectuoase, afirmă Sitwell cu o convingere care mă împletici.

— Este un verdict interesant, dar, pe de altă parte, teribil. Dacă nu v-am înțeles greșit, afirmați că există persoane care au dreptul de a comite tot felul de acte criminale și căroră nu li se poate și nici nu trebuie să li se aplice legea. Dumneavoastră îl vedeți pe adversarul meu ca pe un fel de executor social a cărui lege este mai presus de orice lege.

— Asta ați spus-o dumneavoastră, nu eu, dar într-adevăr: exact așa îl văd eu; ca pe o ființă extraordinară, autorizată pentru orice fel de act inuman. Cineva pentru care nu contează biata natură umană a celor slabi și degenerați. Și, pe de altă parte, dumneavoastră nu puteți admite asta. Vă atrage monstrul, fără îndoială că vă atrage, iar datoria

dumneavoastră este aceea de a pune în aplicare o lege care pe el nu-l afectează. O crimă perfectă nu este cea care se rezolvă cu un vinovat fals; o crimă perfectă este cea căreia, cunoscându-l pe asasin, nu i se poate aplica legea celor slabi.

— Dar asta-i imposibil; legea este pentru toți.

— El vă va demonstra că nu.

— Dacă duelul este între mine și monstru, ce caută tânărul Pablo în toată povestea asta și de ce?

— Vă voi răspunde la cele două întrebări: în ceea ce o privește pe prima, și potrivit legilor dumneavoastră, cineva trebuie să meargă pe eșafod. Iar în ceea ce o privește pe a doua, sunt foarte puțini, infim de puțini, oamenii în stare să găsească o idee nouă și chiar să spună ceva nou. Pictorul acela este unul dintre ei... dar sunt idei care nu merită să iasă la lumină.

— După cum văd, îi cunoașteți picturile.

— Și Jack, de asemenea, răspunse el. Avem doi artiști și un copoi. Să nu-mi spuneți că nu e un duel extraordinar. De aceea v-am chemat; dumneavoastră nu puteați să lipsiți. Făcu o nouă pauză și încheie: Poate că puștiul o să-și păstreze libertatea, dar ochii lui vor vedea oroarea și nu va mai fi niciodată același om.

— Poate că vă înșelați. Poate că Jack îi arată adâncurile naturii sale inumane, dar apa pe care o va scoate puștiul de acolo va fi cea a unei priviri curate, o nouă formă frumoasă și milostivă față de lume.

— Slut, frumos, tot una pare, spuse Sitwell, citându-l pe Shakespeare¹¹³. Și acum, domnilor, dacă nu vă mai pot fi de vreun folos, cred că am terminat.

¹¹³ Replică din actul I, scena I a tragediei *Macbeth*, în volumul Shakespeare, *Macbeth*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, Colecția Biblioteca pentru Toți, 1957, p.6, în traducerea lui Ion Vinea (n.tr.).

54. Sanatoriul

Sanatoriul doctorului Paulí, destinat vindecării bolilor venerice, se ridica pe niște terenuri în curs de urbanizare aproape de strada Casanova. Într-acolo se îndreptau în dimineața aceea tânărul Picasso și prietenul său Pallarés după ce trecuseră pe acasă pe la Ricardo Sitwell. Când au întrebat de el, nimeni nu le-a dat vreun răspuns. Este bolnav, a spus majordomul, iar el nu era autorizat să le pună la dispoziție adresa clinicii. Manolo a reușit să o vadă pe Clara, prietena lui din serviciul domestic. Fata în casă le-a dat adresa.

Sanatoriul era foarte aproape de Spitalul Clinic, a cărui piatră de temelie fusese pusă la 25 iunie 1895; dar proiectul arhitectului Josep Domènech i Estapà avea să mai întârzie încă unsprezece ani până să fie terminată clădirea situată pe acele terenuri achiziționate în comun de către Camera Deputaților și Primăria orașului.

Pablo Picasso și Manuel Pallarés au fost primiți de un medic destul de tânăr, care i-a poftit într-o mică sală. Totul mirosea a nou și instalațiile moderne, precum și personalul numeros, dădeau o idee despre genul de bolnavi de care se îngrijea instituția.

— Și ziceți că sunteți prieteni de-ai lui Ricardo? întrebă medicul, după ce îi invită să ia loc.

— Foarte buni prieteni; am studiat împreună în La Lonja, spuse Pallarés.

— Am întrebat familia și ni s-a spus că i-ar face bine vizita prietenilor săi, minți Pablo.

Doctorului i s-au părut doi tineri simpatici, cam boemi după felul lor de a se îmbrăca, dar nu se putea aștepta la mai mult de la doi tineri care se îndeletniceau cu pictura.

— Cum se simte? întrebă Pablo.

— Destul de rău, prezintă un tablou clinic complicat.

Doctorul începu să le relateze pe scurt starea bolnavului. După părerea lui, sifilisul nu era cea mai mare problemă a

lui, căci nu intrase încă în faza lui terțiară. Boala cu adevărat gravă de care suferea era tuberculoza galopantă.

— Este foarte grav? întrebă Pallarés.

— Prezintă tabloul tipic, se porni medicul să le descrie simptomele: tuse seacă, expectorație mucoasă, inspirație zgomotoasă și expirație prelungită, urmată de horcăieli, febră, pierderea poftei de mâncare, sudori de dimineață și cașexie progresivă.

— Dar se va vindeca? întrebă Pablo, care nu înțelesese câteva dintre simptomele menționate de doctor, dar care i se păreau numeroase.

— Tuberculoza este vindecabilă prin odihnă, supraalimentație și trăind în zone de munte.

— Așa cum este clinica? întrebă Pallarés.

— Da, dar după părerea mea n-ar trebui să stea aici. Totul se complică și, în plus, sunt halucinațiile; spune niște lucruri care n-au niciun sens. Vă mărturisesc că n-am văzut niciodată un caz atât de complicat.

— Și spuneți că ăsta nu e un loc potrivit pentru el?

— Contrar opiniei familiei, cred că ar fi mai bine tratat într-un spital de boli infecțioase; dar vom face tot posibilul.

Analiza doctorului nu ne dădea prea mari speranțe.

— Dacă vreți să-l vedeți, o infirmieră vă va conduce până la camera lui. Dar să nu-l deranjați prea mult; de ce are el cel mai mult nevoie este de odihnă. Avem o călugăriță care stă toată ziua în cameră; nu se cade să fie lăsat singur.

— De ce?

— V-am spus, suferă și de tristețe, și de melancolie, și pe astea nu știu cum să le tratăm aici. Un doctor străin de așezământul nostru vine, la indicația tatălui său, să-i trateze tulburările mintale. Uneori, nu înțelegem ce spune și intră în stări violente în care nu recunoaște pe nimeni.

Infirmiera i-a condus pe un culoar lung până au ajuns la camera lui. Pablo și Pallarés au intrat.

— Zece minute, spuse infirmiera, care rămase să aștepte afară, după ce a închis ușa.

Așa cum spusese doctorul, o călugăriță îi ținea companie. Tinerii o salutară și călugărița ieși pe culoar.

Ricardo ședea la picioarele patului, cu privirea ațintită pe fereastră. Li s-a prezentat slab și tras la față, îmbrăcat într-un cămeșoi alb. Aspectul lui era al unui bolnav fără vreo speranță.

— Ce mai faci, Ricardo? îl întrebă Pablo.

— Pablo!... Ai venit să mă vezi! exclamă Ricardo, ieșind din adâncul gândurilor sale.

— Bună, spuse Pallarés.

— Bună, Manolo! Dragii mei prieteni! Și adresându-se celui din urmă, spuse: Pablo a venit să-mi vadă desenele. Sunt bune, Pablo?

— Sunt foarte bune.

— De ce-ai întârziat atât de mult să mi-o spui?

— Tu știi cum sunt eu. Dar, într-adevăr, sunt foarte bune. Cum te simți?

— Rău. Chiar îți plac desenele mele? Fără să mai aștepte răspuns și adresându-i-se lui Pallarés, afirmă: Lui Pablo îi plac; zice că sunt bune.

— Și mie-mi plac.

Cei doi prieteni se priviră. Ricardo nu numai că era bolnav, dar își pierduse și mințile.

— Voiam să te întreb ceva, îi spuse Pablo.

— Despre desenele mele? Întrebă-mă, întreabă-mă!

— Nu, despre studioul meu. Ultima dată când ai venit, ai luat ceva de acolo? Ai luat un caiet și un cuțit?

— Un caiet și un cuțit. Un caiet și un cuțit, repetă el ca un copil.

— Da, asta am spus. Le-ai luat tu?... Ți-a cerut cineva s-o faci?

— Nu, nimeni... Un caiet și un cuțit! repeta el întruna.

— Ricardo, este foarte important să-ți amintești, insistă Pablo.

— N-o să obții nimic de la el, Pablo. Este mai degrabă în afara acestei lumi decât înăuntru. Ricardo nu poate fi un asasin.

Acel ultim cuvânt rostit de Pallarés păru să-i zguduie sufletul lui Ricardo. Ridică tonul, intensificându-i-se starea de nervozitate.

— Un asasin!... Un asasin!... Sângele... Sângele!... A început din nou... tată, începu el să țipe surescitat.

— Ce tot spui?

— Trebuie să uii!... Eu o să te protejiez... Sânge!... Un demon... Dar m-am ridicat... Sânge!... Sânge!... Peste tot, numai sânge!

— Ce tot spui?... De ce anume trebuie să fii protejat?... Ce-ai făcut, Ricardo? spuse Pablo, zgâlțându-l. De ce anume, Ricardo?... Ai fost tu?

Ricardo țipa din ce în ce mai tare, fără să-i răspundă lui Pablo, în vreme ce acesta continua să-l zgâlțâie de umeri, încercând să-l facă să priceapă întrebarea.

— Lasă-l! îi porunci Pallarés. Nu înțelegi că nu e cu puțință? Este aici, închis! Închis și bolnav!

Dar Pablo nu-l auzea; îl certa din ce în ce mai tare pe Ricardo, care se agita plângând și strigând lucruri lipsite de sens.

În momentul acela se deschise ușa și intrară călugărița și infirmiera, care auziseră de afară țipetele acelea. Văzându-l pe Pablo cum îl zgâlțâia pe bolnav, care începuse să tușească și să se sufoce, se repezică furioase asupra lui, încercând să-l despartă de Ricardo.

— Ce faceți? Ați înnebunit?... Dați-i drumul!

Și Pallarés încercă să-l despartă pe prietenul său, în timp ce se adresa femeilor.

— Nu se întâmplă nimic. Ricardo se sufoca și Pablo a încercat să-l ajute. Asta-i tot.

Dar nu reuși să le convingă pe cele două femei.

— Ieșiți de aici numaidecât!

— Sânge!... Sânge!... continua Ricardo să țipe printre accese furioase de tuse.

— Afară sau chemăm poliția!

Au ajuns la ieșire fără să mai privească în urma lor. Pablo era furios, ca și Pallarés, dar acesta, din cauza prietenului său.

Se îndepărtară câțiva metri de clinică și Pallarés izbucni.

— Ai înnebunit? Aproape că l-ai răpus acolo, în salon!

— Dar l-ai auzit?

— Da! L-am auzit! Am auzit un nebun care delira ca un posedat... Dar nebunul ăla nu poate fi un asasin, Pablo! Nu-i cu puțință!

— Și atunci, tu ce crezi?

Pallarés încercă să-și recapete calmul.

— Că trebuie să-l vezi pe Arrow și să-i povestești lui; el va trage concluziile. Asta cred.

55. Amadeu Centelles

Polițistul se hotărî să-și răsucească o țigară ca să-i treacă timpul mai repede. Stătea acolo, de cealaltă parte a străzii, de ore întregi, supraveghind poarta și nu aștepta altceva decât ora să fie înlocuit. Dura deja de mult timp. Mai avea încă patru ore până să-i vină colegul.

În camera târfei încă mai era lumină. I-ar fi plăcut să urce și să i-o tragă de vreo două ori; doar ca să știe cum miroase o târfă care primea doar clienți cu posibilități financiare. Dacă nu, de ce mama mă-sii să o păzească? E adevărat că urmau să fie lichidate sălbatic toate fetele din apartamentul acela; dar mureau și nefericitele care și-o trăgeau în stradă și nimeni nu-și mai făcea griji pentru ele. Bietele femei nu mureau cu beregata tăiată cu un cuțit, ci de foame, în bătaie și de boli.

Nu putea nega faptul că era un serviciu liniștit; prea liniștit pentru un om de acțiune ca el. Pentru un vechi marinar care a tras mâța de coadă în escadra din Atlantic până când au fost dați afară din blestemata aia de insulă. Dar ce vremuri acelea, la ordinele amiralului Cervera!

Să ridice ancora, așa li se spusese. Fusese un ordin prost din partea afurisitului de guvern de la Madrid! Și Cervera așa făcuse, cu siguranța că navighează către o distrugere totală. Nici măcar n-au ajuns să lupte, deoarece cuirasatele *yankees*¹¹⁴ distrugneau navele una câte una, pe măsură ce ieșeau din portul Santiago de Cuba, trăgând cu tunurile asupra lor, de parcă ar fi tras la țintă, asemenea celui care vânează iepuri, în vreme ce ghiulelele cu bătaie scurtă, bune de nimic, ale navelor spaniole dispăreau în mare, fără ca măcar să le atingă.

Atunci, Cervera i-a ordonat să trimită o telegramă seacă și laconică: „Am pierdut tot”.

Și acum, după un an, se afla acolo. El, Amadeu Centelles,

¹¹⁴ În engleză în original, *americane* (n.tr.).

fost telegrafist al marelui amiral, intrat în poliție și păzind poarta unui bordel.

Trebuia să îndure!

Pe când termina de fumat țigara, a început să se gândească din nou la femeia de sus, să dea frâu liber închipuirilor. Lumina era încă aprinsă, probabil că femeia avea să meargă curând la culcare, poate goală. În cearșafuri curate. Înainte, s-o privi în oglindă, și-o pieptăna părul lung care-i cădea pe umerii dezgoliți, și-o scoate jartierele și... La naiba! N-o mai făcuse cu nimeni de când plecase din Cuba!

Aruncă pe jos în silă mucul de țigară. Ce departe erau acele senzaționale havane pe care, din când în când, i le oferea amiralul. „Fumați, Centelles; fumați, că poate o fi ultima”, îi spunea acesta.

Când să stingă mucul cu piciorul, simți cum ceva îi pătrunde în spinare prin stânga. Fu ca o scurtă înțepătură, o senzație rece care intră în el și se îndepărtă iute. De-abia avu timp să se întoarcă. Nu-l văzu pe bărbat, căci i se încețoșase privirea, ci doar lama de metal însângerată pe care o mână o ținea la un pas de ochii lui, când căzu în genunchi.

„Trebuie să îndur!”, se gândi el pentru ultima dată, înainte de a închide ochii pentru totdeauna.

Cineva bătău în poartă de mai multe ori. Benigna tresări și privi pe fereastră. Polițistul nu era în fața casei și asta o neliniști. Se auziră din nou bătăi în poartă. Benigna ieși la fereastră; atunci îl văzu și îl recunoscu. La fel de elegant ca întotdeauna, cu pălăria și paltonul său. Ieși pe scară și trase de frânghia care deschidea poarta de la stradă. Intră în casă, avea câteva clipe ca să-și aranjeze puțin părul și să-și pună pe ea ceva atrăgător, în vreme ce el urca scara.

Se auziră bătăi în ușă și ea ieși să-l întâmpine cu cel mai frumos zâmbet al ei. De fapt, fusese toată ziua neliniștită și nu voia să-și petreacă singură noaptea.

Când deschise ușa, îi îngheță inima și zâmbetul. Noaptea se desfășura dinaintea ei.

O noapte veșnică, geroasă, solitară.

Nici măcar nu-i lăsă timp să țipe.

56. Cea de-a patra victimă

— Cine a dat de știre? întrebă Arrow.

— Polițistul care a venit să-l înlocuiască azi-dimineață. A găsit cadavrul colegului său pe străduța del Pou. I-a fost strâpunsă inima.

O dâră de sânge se prelingea de pe culoar până la camera Benignei, unde, pe pat, se afla trupul lipsit de viață al nefericitei.

— E strigător la cer. Este cea mai oribilă dintre crime, spuse medicul legist.

Arrow străbătu culoarul, făcându-și drum printre polițiști. Nu numai podeaua, ci și pereții erau plini de sânge.

— Femeia a alergat până în camera ei și, în grabă, a lăsat totul așa cum se vede. Dumnezeu, cât sânge poate avea un corp omenesc! exclamă medicul legist, privind în altă parte. I-a tăiat beregata începând din față, împiedicând-o să țipe, adăugă el.

— Iar el a urmărit-o până a ciuruit-o cu lovituri de cuțit, spuse Arrow.

— N-a ajuns până în cameră, adăugă medicul legist, arătând un loc de pe culoar. Aici a căzut, și asasinul a ridicat-o și a dus-o în pat.

— Fiind încă în viață?

— Nu știu. Posibil. Urmați-mă și veți vedea. E ceva greu de povestit, vă asigur, spuse medicul.

L-am urmat pe Arrow și pe doctor pe culoarul lung până în camera bieteii femei.

Ceea ce era în pat nu era un trup, ci niște resturi omenești într-o baltă de sânge, înconjurată de viscere însângerate. Cadavrul bieteii femei era întins pe partea dreaptă, purta o cămașă de noapte complet sfâșiată și îmbibată de sânge, care împiedica să i se vadă culoarea originală și pe care o avea adunată pe piept. La fel ca și celorlalte, îi tăiasse abdomenul de la stern până la organele genitale, precum și partea de sus a coapselor. Avea răni și tăieturi de cuțit peste tot.

— A luat cu el jumătate din uter și ficatul, spuse medicul.

Îi smulsese și intestinele, dar nu le luase cu el; monstrul le azvârlise la picioarele patului.

— Fir-ar să fie! Ce sălbăticie! E mai rău decât la celelalte. Monstrul a avut timp să se delecteze cu crima lui, am zis eu.

— Da; este din ce în ce mai îndrăzneț, dacă se poate utiliza termenul în cazul ăsta, și mult mai sălbatic și mai însetat de sânge, adăugă medicul legist.

— Ca să simtă aceeași emoție și dorință arzătoare de putere, bestia are nevoie să-și sporească brutalitatea acțiunilor, spuse Arrow.

— De ce această ferocitate asupra organelor sexuale? îl întreabă medicul legist pe Arrow.

Dar nu acest fapt a fost cel care îi atrăsese atenția lui Arrow în acest caz; nu era actul brutal de a tăia și a scoate vaginul și cea mai mare parte a vezicii urinare, ovarele și alte organe interne, ci desfigurarea înspăimântătoare a chipului victimei. Și ne-a atras și nouă atenția, medicului legist și mie.

Chipul Benignei era o masă amorfă și de nerecunoscut. Avea nenumărate tăieturi pe față, ca niște trăsături rapide de penel, nervoase, dar de o mare precizie. O incizie pe puntea nazală se întindea până la partea din stânga a mandibulei, traversându-i obrazul și lăsând osul la vedere. Îi jupuisese pielea, îi tăiasese nasul și îi scosese ochii cu lovituri de cuțit. O tăietură a gurii i-a atins gingiile, dar i-a tăiat și buzele și le-a pus pe pernă.

— Animalul ăsta a făcut-o complet de nerecunoscut, am spus eu.

— Sălbaticul ăsta sau este medic, sau are cunoștințe de anatomie, afirmă medicul legist.

— Nu, nu este medic; dar aveți dreptate că e vorba de un sălbatic. De altfel, această desfigurare nu i-a luat mai mult de zece minute. După tăieturi și împunsături de cuțit, a făcut-o rapid, cu înverșunare și brutalitate. Este ca și cum ar fi schițat ultimele măsuri ale macabrei sale simfonii pe chipul bieteii femei. A fost ultimul lucru pe care l-a făcut, și l-a făcut precum un posedat de diavol și, cum am mai spus, în mare

grabă. Arrow se opri și apoi adăugă: O asemenea mutilare este ceva subiectiv și individual.

— Subiectiv și individual? Ce dracu' spuneți?

— Că figura cuiva este persoana, cum spunea o mare scriitoare al cărei nume nu mi-l amintesc. Și, chiar dacă nu este întotdeauna așa, se ajunge la acest grad de violență atunci când asasinul și victima se cunosc. Cum spunea scriitoarea aceea, există o anumită asemănare între artistul care distruge un tablou pe care a ajuns să-l urască și asasinul care distruge chipul victimei sale.

— Dacă nu vă explicați mai bine... am adăugat eu.

— A vrut să-i șteargă literalmente chipul, cu o energie, o vigoare și o violență în afara oricărei limite, până a reușit ca frumosul ei chip să nu mai fie dezirabil. Ceea ce a făcut această bestie a fost să distrugă un obiect al dorinței, fie din frustrare, fie din mânie, pentru că nu putea să-l posede sau pentru că dorea să-l șteargă de pe fața pământului. Frustrarea sa trebuie să fie disperată și umilitoare, de aceea este din ce în ce mai brutal.

— Nu mă interesează sufletul blestemat al acestui asasin, afirmă medicul legist. Ceea ce trebuie să faceți este să-l închideți înainte de a acționa din nou.

— Nici pe mine nu mă interesează. Dar încerc să aflu cum gândește, ca să-l prind cât mai curând.

— Păi, ați întârziat deja prea mult! se auzi urlând o voce.

Era guvernatorul civil care spuse fraza aceea, încercând să-și croiască drum și să intre în încăpere. Arrow înaintă către el și îi ieși în cale.

— Nu cred că ar trebui să intrați.

— Dați-vă la o parte! Trebuie să o văd!

Aruncă acele două fraze ca pe un țipăt atât de sfâșietor, încât ne îngheță sângele în vine. Arrow, în fața lui, șovăi. Guvernatorul era desfigurat și palid; o imensă suferință se citea pe chipul și în ochii săi sticloși.

— Dați-vă la o parte, vă rog, repetă el.

Arrow se dădu într-o parte.

— N-ar trebui să fiți aici, îi spuse el.

Dar guvernatorul nu îl auzea. Când văzu scena aceea, o

mare durere puse stăpânire pe el. Acolo era ea, singura femeie pe care o iubise pe lumea asta, sacrificată ca un animal lipsit de apărare. Pământul se clătina sub picioarele lui.

— Ajutați-mă, vă rog, spuse el prinzându-se de mine ca un orfan bătut.

— Domnule, să ieșim de aici, i-am spus eu.

Și l-am însoțit spre altă încăpere. L-am așezat pe un pat și i-am desfăcut cravata. Guvernatorul respira cu dificultate și lacrimile îi năpădiră obrajii.

— Vă simțiți mai bine?

Nu răspunse.

Rămase acolo, în tăcere, cu privirea rătăcită. Trebuie să mărturisesc că de multă vreme nu am mai văzut atâta durere, atâta mâhnire și amărăciune la un bărbat. L-am lăsat acolo, zguduit și cufundat în suferință, și m-am întors în cealaltă cameră.

Găsiseră o armă.

Cuțitul era ascuns sub una dintre perne; l-a găsit medicul legist. Avea o singură lamă, de vreo cincisprezece centimetri, pătate cu resturi de sânge atât lama, cât și mânerul. Arrow tocmai îl învelea cu grijă, când am intrat în cameră.

— Am găsit cuțitul, îmi spuse medicul legist.

— Un cuțit, sublinie Arrow.

— Nu credeți că e vorba de arma crimei? întrebă uimit medicul legist.

— Asta-i ceea ce trebuie să cercetăm. La o simplă privire, e ceva care nu se potrivește.

— La ce vă referiți?

— Continuați cu explicațiile, spuse Arrow.

— Îi spuneam inspectorului Arrow, când ați părăsit această cameră, că moartea s-a datorat unei tăieturi la gât de vreo cincisprezece sau șaptesprezece centimetri, zise el, arătând rana de pe trupul victimei și adăugând: a început la nivelul urechii stângi și, după cum puteți vedea, s-a terminat la vreo șase sau șapte centimetri mai jos de urechea dreaptă. Eu aș zice că tăietura aceea a mers de-a curmezișul laringelui, al coardelor vocale și apoi până la cartilajul

intervertebral. A fost ucisă din față, cum am afirmat încă de la început.

— Dar dumneavoastră ați spus că victima a străbătut o porțiune din culoar?

— Da, așa am spus. Pentru că e vorba de o a doua tăietură. Există mai întâi una mai puțin profundă și pe care cu siguranță că i-a aplicat-o în momentul în care femeia a deschis ușa. E posibil să-și fi dus mâna la gât, să fi fugit pe culoar, dar a fost prinsă pe la mijlocul acestuia; atunci, s-a întors sau asasinul a silit-o să o facă și a rănit-o din nou, de data asta mortal. Apoi, a dus-o până în cameră. Ce părere aveți despre cuțit? Nu credeți că e arma crimei?

— Nu mi se pare. Priviți aceste răni, spuse Arrow, apropiindu-se de victimă și invitându-l pe medicul legist să facă același lucru. Nu par niște răni făcute cu un cuțit simplu. Cel pe care l-am găsit e ordinar, de la țară, cu un singur tăiș.

— Dar lama are lungimea rănilor aplicate celor patru victime. În plus, întâmplarea face că l-am găsit lângă cadavrul ultimei victime. Cum puteți uita așa ceva?

— Pentru că este posibil să fie vorba de o dovadă falsă; de o pistă falsă, dragul meu prieten.

— Și ce rost ar avea?

— Rostul de a adăuga o oarecare confuzie în investigație. Rostul de a ne face să căutăm unde nu trebuie să căutăm. Țasta-i rostul unei false dovezi, repetă el pe un ton categoric.

— Și ce sugerați? am întrebat eu, cu dorința de a interveni în discuție.

— Nu sugerez, ci afirm că acest cuțit, de altfel, grosolan și obișnuit, și cu un mâner nepotrivit pentru crime, și cu un singur tăiș, nu este arma crimei.

— Dar era pătat de sânge și, la o simplă privire, prezintă țesuturi ale victimei; cu siguranță că atunci când îl veți analiza, e posibil să apară vreo urmă a asasinului.

— Este evident că a fost folosit pentru a înjunghia victima și, cu siguranță, autopsia va determina faptul că există răni făcute de două arme diferite. Da, e adevărat, a fost înjunghiată cu acest cuțit poate de două sau de trei ori și,

cum am mai spus, autopsia va confirma faptul, dar acest lucru a fost făcut când femeia fusese deja ucisă și după ce fusese mutilată atât de oribil.

Eu știam unde voia Arrow să ajungă. Cuțitul acela îl implica direct pe tânărul Picasso în asasinat; era cuțitul lui. Și Steven nu era dispus să admită asta și nici să se lase înșelat. Dar medicul legist nu avea de unde să o știe.

— Arma pe care o căutăm, cea care a curmat de fapt viața celor patru femei, este un jungher cu lamă dublă, puternică, cu vârful ascuțit, de vreo șaptesprezece centimetri, cu un mâner mare care protejează mâna asasinului, și ascuțit ca un stilet. Aceeași care a pătruns în inima bietului polițist pe care l-am găsit aici, jos, și care i-a trecut ușor prin îmbrăcăminte. O armă capabilă să taie cu abilitate veșmintele acestor nefericite. După cum puteți observa, nu seamănă cu un cuțit precum cel pe care l-am găsit sub pernă. Autopsia, cum bine spuneți, va confirma faptul că am dreptate, încheie Arrow ca să-și completeze argumentația.

Inspectorul-șef Fonte își făcu apariția în momentul acela; era însoțit de doi inspectori. Arrow nu îi dădu timp să deschidă gura.

— Eu și dumneavoastră trebuie să avem o conversație. Medicul legist vă va pune la curent cu toate. Mă însoțiți, Sherrinford?

57. Guvernatorul

Am intrat într-un local care tocmai își deschidea porțile pentru public și am cerut o cafea foarte tare. Ne-am așezat lângă o fereastră care dădea spre stradă și Arrow nu a rostit un cuvânt toată dimineața.

Era foarte afectat, și sosirea guvernatorului la locul crimei îl tulburase și îl impresionase.

— N-ați văzut, Sherrinford? Bietul om era îndrăgostit până peste cap.

— Vă referiți la guvernator? Da, era, într-adevăr. Un bărbat curajos călit în mii de lupte și de bătălii și totuși, s-a prăbușit, s-a pierdut cu firea ca un copil.

Arrow dădu cafeaua peste cap cu o expresie de iritare.

— Să mergem, Sherrinford; au deschis deja, spuse el ridicându-se, după ce a lăsat să-i cadă câteva monede pe masă.

— Ce-au deschis?

Cred că Arrow nu m-a auzit, căci era deja la ieșire.

Am traversat aleea centrală Borne până pe celălalt trotuar și am intrat într-o prăvălie de țesături unde se vindeau tot felul de stofe și de postavuri. Arrow cumpără un costum de muncitor dintre cele purtate de către stivuatorii din port, dintr-o țesătură ordinară, groasă, și o șapcă asortată.

Cumpărăturile i-au fost împachetate, iar el a plătit.

— De ce ați cumpărat hainele astea? Doar n-o să vă deghizați din nou.

— Am descoperit prăvălia asta în plimbările mele prin cartier; după cum ați văzut, este specializată în confecționarea diferitelor piese de îmbrăcăminte de muncitor la un preț bun. Și aveți dreptate: le-am cumpărat ca să mă deghizez.

— În ce scop? Unde mergem? am întrebat eu intrigat.

— Dumneavoastră, nicăieri. Trebuie să fac niște verificări pe dig și trebuie să fim discreți.

După aceste ultime cuvinte, despre care nu mi-a furnizat

alte informații în momentul acela, am luat o trăsură.

— Dumneavoastră o să rămâneți la hotel.

— Da, am înțeles deja că nu doriți să vă însoțesc, am afirmat eu, supărat.

— Cu siguranță că vom primi vizita tânărului Picasso și va trebui să fie cineva care să-l întâmpine.

— De ce credeți că va veni?

— Pentru că, probabil, o fi primit deja alt cadou macabru și, după cele întâmplate în această dimineață, are nevoie mai mult decât oricând de ajutorul nostru.

Nu tânărul Picasso era cel care ne aștepta la intrarea în hotel, ci guvernatorul civil. Era acolo de ceva vreme, ne-a informat receptionerul.

— Eu o să urc în cameră, dacă n-aveți nimic împotriva, am spus eu, cu intenția de a-i lăsa singuri.

— Cum doriți, Sherrinford.

Mi-a părut rău să mă îndepărtez de Arrow, dar știam ce înseamnă să pierzi o ființă iubită și, cu atât mai mult, când începi să pătrunzi adânc în toamna vieții. Privindu-l pe omul acela nu am putut să nu mi-o amintesc pe iubita mea soție Mary și de aceea l-am lăsat singur pe Steven.

Ulterior, colegul meu mi-a relatat conversația.

— Sunt un om greu încercat, spusese guvernatorul după ce îi făcuse semn lui Arrow să ia loc pe fotoliul din fața lui, un militar de carieră care am urcat în grad după fiecare bătălie, și au fost multe. Cum v-am mai spus, am luptat în Cuba și am fost guvernator general în Puerto Rico. Am văzut multe lucruri la viața mea și peste tot unde am fost. M-am însurat; n-am avut o căsnicie fericită, dar a fost demnă, ne-am păstrat respectul și cumpătarea până la moartea ei. Am un fiu pe care-l iubesc, dar nu știu unde se află, și căruia îi sunt indiferent. Dar așa e viața, domnule Arrow. Când am pierdut coloniile, plin de indignare, de furie și de rușine, am cerut detașarea în orașul meu. Mi se cuvenea. Guvernul, prin decret regal hotărât în Consiliul de Miniștri, după mai mult de douăzeci și cinci de ani de serviciu activ în apărarea țării mele, mi-a semnat numirea ca guvernator civil. Eu comand în oraș sau cel puțin așa se vrea ca eu să cred, sunt șeful

provinciei, superiorul ierarhic al primarului, al primăriilor și al deputaților și reprezintă guvernul națiunii. Dar nu mă amăgesc. Eu știu cine sunt cei care comandă aici și peste tot. M-am născut în cartierul Ribera și nu voi fi niciodată unul dintre aceia, dar, știți ceva? Mă doare-n cot! Bătrânul general a făcut o scurtă pauză și a continuat: Ea era tot ce conta pentru mine. Știți ce înseamnă să fii îndrăgostit la vârsta mea? Nu, dumneavoastră nu puteți ști, pentru că sunteți încă tânăr, dar veți vedea peste zece ani. Dar important era că ea mă iubea și asta într-adevăr că nu mi-aș fi putut închipui niciodată că s-ar putea să mi se întâmple. Ajuns aici, puțin îmi păsa de meseria ei sau dacă mai existau sau nu și alți bărbați. Când ajungi la bătrânețe, sfârșești prin a ierta tot, în afară de cruzime, de necinste sau de fanatism. Eu și Benigna ne trăiam relația așa cum dorea ea. Nu sunt un bărbat chipeș și vă asigur că dacă Benigna ar fi acceptat, m-aș fi însurat cu ea, și ea ar fi continuat să facă orice ar fi poftit. Nu sunt unul dintre amanții aceia care, atunci când caută fericirea iubitei, o confundă cu cea proprie.

Arrow a recunoscut ultima frază. Chipul generalului se posomorâse.

— Și acum, mi-au ucis-o, a continuat el cu o voce mahnită; dar tonul a luat o întorsătură impetuoasă, dură și energetică. Vreau să-l prindeți ca să-l pot ucide cu mâinile mele. O să devin umbra dumneavoastră, domnule Arrow. Asasinul pe care-l căutați nu face parte din lumea mea, nu e nici nebun, nici nenorocit. Și acum, spuneți-mi, dumneavoastră ce știți?

Poate că relatarea aceluia bătrân îl emoționase sau pentru că s-a recunoscut sau a văzut ceva din sine însuși în el, Arrow a făcut ceva ce nu făcuse niciodată. Și-a anticipat bănuielile și i le-a povestit.

După ce și-a luat la revedere de la guvernator, a urcat în cameră și, pe când mă informa despre cum decursese întâlnirea, s-a schimbat de haine în cealaltă cameră care comunica cu a mea.

— Și i-ați dat numele unui suspect fără să aveți toate dovezile?

— Sunt aproape sigur, spuse el.

Nu l-am recunoscut când a ieșit îmbrăcat ca lucrător în port. Dar asta mi se întâmpla întotdeauna: niciodată nu-l recunoșteam.

— Drace, Arrow! Nimeni n-ar zice că sunteți dumneavoastră!

— Mulțumesc, Sherrinford; asta e și ideea.

Dar eu am revenit la tema care fusese întreruptă când a apărut deghizat.

— Dacă ați fi absolut sigur, nu v-ați fi îmbrăcat așa.

— N-am spus absolut, ci aproape sigur. Vă rog, Sherrinford, nu mă dăscăliți.

— Și unde mergeți?

— V-am spus, pe dig, ca să fac anumite verificări. Mă voi întoarce peste două ore.

— Vă voi aștepta.

Și așa am procedat, nu înainte de a face o scurtă plimbare prin împrejurimile hotelului ca să mă limpezesc după brutalele evenimente ale zilei din care nu-mi revenisem încă. M-am întors la hotel după douăzeci de minute.

Arrow nu a zăbovit două ore până să se întoarcă, ci vreo trei și jumătate. Și părea satisfăcut.

— Unde ați fost? E aproape ora mesei.

— Dați-mi voie să mă schimb și o să vă spun la restaurant. Trebuie să ne grăbim, pentru că, după cum știți, trebuie să mă văd cu inspectorul Fonte.

După câteva minute, ocupam o masă în restaurant și prietenul meu începu să-mi relateze ce anume făcuse în timpul dimineții. După toate aparențele, găsise depozitul unde fuseseră comise trei dintre cele patru crime. O magazie rezervată depozitării huilei în vederea exportului; o huilă având aceeași compoziție ca și urmele găsite pe victime.

— Și știți care este lucrul cel mai uimitor? întrebă el când am ajuns la desert.

— Nu pentru dumneavoastră, dat fiind că nutreți deja anumite bănuieli.

— Ca întotdeauna, dragul meu prieten, aveți dreptate aproape în tot ceea ce mă privește. Bănuielile mele au fost

confirmate: întreprinderea de export proprietară a depozitului este a lui Sitwell.

— Și credeți că...?

— Că trebuie să-l arestăm și să-l interogăm. Vă amintiți ce ne-a spus jurnalistul de la ziarul *La Vanguardia* referitor la șederea ducelui de Clarence la Barcelona?

— Da, bineînțeles.

— S-a întâmplat la puțină vreme după asasinatele lui Jack de la Londra. Să ne închipuim pentru o clipă și să încercăm să reconstituim următoarele: palatul Windsor, în 1889; un anumit gentleman, prieten personal al Coroanei și industriaș cu afaceri la Barcelona, este chemat la palat. Cum credeți că se va desfășura întrevederea aceea?

— Să mă pun în locul reginei sau într-al gentlemanului?

— Eu voi fi regina și voi începe prin a spune: „Sunt multe serviciile pe care le-ați adus Coroanei. Este momentul ca lucrurile să înceteze”.

— Sunt în serviciul vostru, Majestate, am spus eu punându-mă în locul misteriosului gentleman.

— Nepotul meu trebuie să dispară pentru o vreme. Aceste fapte nu trebuie să mai continue, spuse Arrow.

Am încercat să mă gândesc la ce ar zice gentlemanul și am spus:

— Totul a ieșit așa cum am sperat. Coroana este salvată.

— Nu vreau să știu ceea ce, datorită rangului meu, nu trebuie să știu. Mi-e de-ajuns cuvântul dumneavoastră că totul este în ordine.

— Așa este, Majestate.

— Era necesar?

„Drace!, acum ce spun?” m-am gândit eu.

— Nu vă opriți, Sherrinford. Dați-i libertate minții dumneavoastră. Ca în romanele bune, situația oferă un bun dialog... Era necesar? repetă el.

— Era, Majestate; pentru binele Imperiului. Dar aveți dreptate, Majestate: este mai bine să rămâneți în afară. S-a terminat totul.

Această parte din dialogul meu improvizat l-a satisfăcut pe Arrow. Mi-am făcut curaj și am adăugat:

— Ducele nu va mai trăi multă vreme, este grav bolnav; sifilisul îl devoră. Nu am știut să-l protejez pe prietenul meu.

— Asta o spuneți doar așa sau chiar o gândiți? Uitați, Sherrinford, că sunt regina Angliei!

— O gândesc... o gândesc... desigur, am adăugat eu, tremurând în fața mâniei Majestății Sale.

— Să nu vă simțiți vinovat. Sfârșitul lui are legătură cu viața sa dezordonată. Nu se putea aștepta altceva din partea lui. Întotdeauna a avut un caracter slab și instabil. Am lucrat o viață întreagă pentru țara mea și pentru Imperiu și sunt obosită, foarte obosită. L-aș ucide chiar și pe propriul fiu dacă n-ar fi la înălțimea destinului său.

Curajul reginei m-a impresionat.

— Nici ca regină, adăugă Arrow, nu v-am spus-o, dar am gândit-o. Arrow se ridică de la masă. Și acum, bunul meu prieten, trebuie să vorbim cu Fonte, trebuie să ne lămurească anumite chestiuni și vom închide cazul. Mă însoțiți?

— N-aș pierde momentul acesta pentru nimic în lume.

58. Totul este în zadar

Discutau deja de ceva vreme. Fonte era de neclintit; ca și cum ar fi fost hotărât dinainte să nu se lase convins sau nici măcar să ia în considerare vreunul dintre argumentele lui Arrow. Era sătul de englezul acela arogant, incapabil să rezolve ceva.

— Mi-ați ascuns informații; mi le-ați ascuns în mod deliberat, insistă Arrow.

— Crimele acelea din 1890 nerezolvate. Cine poate crede că, după atâta timp, au vreo legătură cu cele actuale! Și acum veniți cu teoriile dumneavoastră, spunând că e vorba de același asasin și de aceleași metode. Și nu numai asta, ci aproape că îmi dați ordin să-l arestez pe sir Richard Sitwell... Dar chiar ați înnebunit?

— Știu perfect ce am spus și, în plus, am adus dovezi.

— Dovezi? Ce dovezi? Că este proprietarul unui depozit în care, după părerea dumneavoastră, au fost comise cele trei asasinatate? Că este englez? Că se potrivește cu profilul asasinului? Că are aceeași constituție? Că fiul său este condiscipol și prieten al lui Picasso? Că seamănă cu tipul din fotografia pe care v-a oferit-o gazetărașul de la ziarul *La Vanguardia*?... Știu că v-ați dus să-l deranjați cu întrebările dumneavoastră impertinente de atotștiutor și că ați sfârșit prin a-l acuza.

— Dumneavoastră ridiculați în mod deliberat tot ce spun eu. Cât despre Sitwell, ne-am jucat de-a șoarecele și pisica. Dar știu că el este. Arestați-l și crimele vor înceta! O veți salva pe fata aceea!

— Sunteți nebun!... Știți cine este omul acela? Ce reprezintă?... Dacă ar vrea, ar putea dintr-o trăsătură de condei să ne șteargă pe amândoi de pe fața pământului.

— Nu o să mișcați un deget?

Fonte nu răspunse. Arrow înțelese tot. Era acolo de pomană. Jack poruncise venirea lui doar ca să-și satisfacă plăcerea de a se juca cu el. I-a spus-o când l-a scos din apă,

când l-a ajutat în port: „Jocul continuă”. Cazul cel mai bun nu este atunci când se rezolvă cu un vinovat fals, ci când se știe adevărul și toți privesc în altă parte, pentru că balanța justiției nu este egală pentru toți. Și tocmai era pe cale să descopere vinovatul.

— Nu o să mișcați un deget, nu-i așa? repetă el întrebarea.

— Chiar dacă ar fi adevărat ceea ce spuneți... nu, tot nu l-aș mișca.

Urmă o lungă tăcere. Cei doi bărbați nu încetară să se privească în ochi. Dar într-ai lui Fonte nu era nici urmă de virtute, de îndoială, de îndurare sau de remușcare. Trecuse multă vreme de când alesese de care parte să se situeze.

— Uitați ce este, azi-dimineață ați găsit arma crimei și nu v-a dat prin minte altceva decât să o faceți să dispară.

— Nu este arma crimei, și dumneavoastră o știți.

— Ba este arma crimei, vă spun eu. Și pentru dumneavoastră, ca și pentru mine, este mai bine să o credeți.

— Nu este arma cu care au fost comise crimele, repetă Arrow.

— Ieșiți în stradă și arestați-l pe pictor. Amândoi știm că este cuțitul lui.

— Și veți aresta un nevinovat?

— Cineva trebuie să o sfârșească în ștreang.

— Sunteți un individ demn de dispreț, am spus eu care, până în momentul acela, rămăsesem în afara conversației. Dar nu m-am mai putut stăpâni.

Nici măcar nu mi s-a adresat, a răspuns privindu-l pe Arrow, de parcă nici n-aș fi existat.

— Nu, sunt doar un funcționar neputincios care veghează să nu-și piardă slujba. Nu se poate ținti atât de sus, Arrow; dumneavoastră o știți, mai țineți minte?

Eu știam la ce se referă pungașul acela în ultima sa frază.

— Dumneavoastră știți: știți cine este, afirmă Arrow.

— M-am comportat în mod voit ca un imbecil în fața dumneavoastră și a oamenilor mei... Dar, nu, nu știam. Bănuiam că era vorba despre cineva intangibil, mai presus de bine și de rău. Termeni precum dreptate sau nedreptate servesc doar pentru oameni ca noi sau ca acel nefericit de

pictor căruia, să n-aveți nicio îndoială, ștreangul îi va frânge gâtul. Este inevitabil.

Arrow îi întoarse spatele și luându-mă de braț, îmi spuse:

— Să mergem, Sherrinford; înainte de a vomita.

— Ce veți face? întrebă Fonte.

Arrow ieși fără să răspundă, trăgându-mă după el.

— Este inutil, Arrow. Totul este în zadar, spuse Abel Fonte.

59. A se ascunde

Arrow era realmente furios când am ieșit în stradă. L-am urmat, răsunându-mi încă în minte cuvintele inspectorului-șef Fonte. Nemernicul era dispus să trimită un om nevinovat la spânzurătoare sau la cum s-o fi numind metoda aceea afurisită de a-i elimina pe condamnați în orașul Barcelona. Dar nelegiuirea lui Fonte era dublă, căci o lăsa pe Carmen la cheremul monstrului.

— Trebuie să o punem pe fată la adăpost, am spus eu, care știam ce îi trecea lui prin minte.

— Și pe puști. Haideți să ne îndepărtăm de aici.

Ne-am dus la studioul pictorului într-o trăsură.

— Fonte nu-l va aresta pe Picasso până când monstrul nu va comite ultima sa crimă, i-am spus eu.

— De aceea vreau ca, atunci când ajungem, să nu vă despărțiți de puști, să mergeți să o luați pe Carmen și pe fiul ei și să vă ascundeți într-un loc sigur până la sosirea mea.

— Și dumneavoastră ce veți face?

— Voi captura monstrul.

Trăsura se opri.

— Ați ajuns, Sherrinford. Eu îmi continui drumul, spuse Arrow, după ce mi-a indicat să ne reunim la noapte la hotelul nostru, după ce îi voi fi lăsat pe tineri la loc sigur.

Am intrat în prăvălia unde tânărul pictor își avea studioul, în vreme ce Arrow se îndepărta în birjă.

Arrow se îndreptă spre clinica doctorului Paulí. Nu rămase multă vreme cu Ricardo, căci tânărul era pe moarte, dar îndeajuns cât să afle tot ce dorea să știe.

Când ieși din clinică, așteptă o trăsură. Trebuia să ne întâlnim. Se lăsa inserarea și hotărî să meargă pe jos până la o zonă cu mai mult trafic.

Și atunci se cufundă în întuneric.

60. Stăpânul meu vă așteaptă

Carmen lăsă copilul în grija vecinei sale și, când ieși în poartă, se opri să-și aranjeze gulerul rochiei și o porni hotărâtă pe stradă spre casa Benignei. Mergea grăbită și o luă pe drumul cel mai scurt. Era deja foarte aproape de destinație, când un necunoscut o abordă.

— Stăpânul meu vă așteaptă, îi spuse individul acela, fără altă introducere.

Carmen nu se sperie, cu toate că simți pe chipul urât al individului o ostilitate tăcută. Privi de jur împrejur; deși începea să se însereze, erau oameni și forfotă pe stradă.

— Cine sunteți?

Nu-i răspunse la întrebare și se mărgini să spună scurt, pe un ton amenințător:

— E mai bine pentru dumneavoastră să mă însoțiți.

Pentru o clipă, Carmen șovăi, înainte de a-l înfrunța și a exclama:

— N-o să merg nicăieri cu dumneavoastră.

— Ba o să mergeți, pentru că altminteri n-o să-l mai vedeți niciodată pe fiul dumneavoastră, spuse individul acela murdar, cu un zâmbet răutăcios.

Carmen înțelese că era dispus să-și ducă la îndeplinire amenințarea. Își lăsase copilul pe mâini bune, dar de atunci trecuseră deja zece minute, timp suficient ca să-l aibă în puterea lui. Poate că omul acela sinistru nu era singur; poate că supraveghease momentul plecării ei ca să acționeze numaidecât. Îi venea să țipe, dar asta nu avea să-i salveze copilașul.

Necunoscutul ghici toate gândurile ascunse ale lui Carmen și chipul său fu luminat de o expresie de triumf.

Carmen îl urmă până ajunseră pe o stradă largă unde aștepta o trăsură.

61. Umbra

Fusese lovit și abandonat într-o fundătură pustie. Se trezi când simți că cineva îi scoțocea prin buzunare. Era pe cale să fie jefuit.

Se debarasă de hoț, un biet bătrân nenorocit, neîngrijit și beat, și se ridică în picioare. Ieși din fundătură. Mai avea încă portofelul și pistolul.

Nu era nicio clipă de pierdut.

Ajunse în port, aproape fără suflare. A fost o cursă lungă cu disperarea de a ajunge la timp. Era agitație pe digul pescarilor. Dar când pătrunse mai adânc în zona depozitelor, domnea liniștea. Străbătu iute aleile cu mărfuri până ajunse la destinație.

Era o trăsură de lux oprită în fața magaziei.

Arrow se apropie de ea cu pistolul în mână. Pe capră, vizitiul era mort.

Detectivul se îndreptă spre depozit; ușa era deschisă și intră. Nu era multă lumină înăuntru și înaintă câțiva pași. Străbătu depozitul până în fund, în timp ce ochii i se obișnuiau cu semiîntunericul.

Văzu ceea ce i se păru un trup întins pe jos; era al unei femei. Era Carmen. Lângă ea, se apleca o siluetă; o siluetă ca un corb mare negru, ca o hienă scotocind înăuntru fetei și care îl împiedica să vadă ce se întâmplă. Silueta se ridică în picioare și se întoarse cu fața. Avea un jungher enorm și mâinile sale, vârate în niște mânuși albe, erau acoperite de sânge. Aruncă jungherul și mânușile lângă cadavrul fetei, și sunetul metalic al armei lovind pământul îl făcu să se înfioare.

— Pofțiți, Arrow. Vă așteptam.

Silueta se mișca firesc și aprinse o lampă care, până în momentul acela, stătea stinsă pe niște lăzi, și o puse pe pământ.

— Cum v-am spus, vă așteptam. Dar nu atât de curând. M-ați întrerupt din treabă.

Arrow se apropie de Carmen. Era îngrozit. Carmen zăcea moartă pe jos, cu gâtul retezat dintr-o singură tăietură și monstrul începuse să o măcelărească.

— Nu v-am adus la Barcelona ca să mă prindeți. Am făcut în așa fel încât să fiți chemat ca să asistați la succesul meu. A venit ziua când crima va fi mai puternică decât justiția. Începe secolul meu, Arrow. Un secol al atrocităților, vă garantez. Și ceea ce vă pot asigura este că vor rămâne nepedepsite. Fonte își are de-acum asasinul, eu am ceea ce vreau. E momentul de a tăcea mâlc și a dispărea.

Cuvintele ajungeau la detectiv ca un ecou îndepărtat, în vreme ce privea ochii lipsiți de viață ai acelei femei care nu merita un sfârșit atât de tragic. O privea îndurerat și atunci o luă în brațe. O atrase către el, pe când își abandona sufletul la pieptul ei.

— Ce i-ați făcut! Ce i-ați făcut! repeta ca pentru sine pe când încerca să-și stăpânească lacrimile și mânia care îi zdruncina sufletul și acel chin intens care îi împiedica orice mișcare, pe când dragostea și compasiunea pe care le simțea față de trupul înjosit al iubitei sale erau cât pe-acți să se prefacă într-un țipăt sfâșietor.

— Am făcut-o să sufere! Asta i-am făcut, la fel ca și celorlalte. Toate afurisitele alea de femei stricate au meritat-o... Dacă ați fi văzut-o pe nefericita de Benigna când m-a confundat cu jalnicul ei amant!... Mi-e milă de dumneavoastră, Arrow; o minte ca a dumneavoastră. Un om atât de excepțional și... îndrăgostit de o târfă blestemată. Ce dezamăgire! Nici măcar dumneavoastră n-ați fost la înălțimea mea. Dar acum totul s-a sfârșit.

Arrow se ridică în picioare după ce lăsă cu blândețe trupul iubitei sale Carmen pe pământ, aproape cu teama de a o trezi. Apoi îl înfruntă pe monstru.

— Știți că nu-i adevărat; o veți face din nou. Cum ați făcut-o la Londra, cum ați făcut-o acum opt ani, cum ați făcut-o iarăși acum. Nu vă puteți opri. Sunteți bolnav.

— Bolnav, eu? Ducele era bolnav, umblând tot timpul după cățelele alea în călduri, până când m-am văzut obligat să le elimin una câte una. Un om născut pentru cel mai înalt

destin și al cărui sânge a fost otrăvit de ele până i-au pricinuit moartea. Fiul meu este bolnav, otrăvit de aceeași boală ca și ducele. N-am putut să-l salvez pe niciunul din ei doi. Ele trebuiau să plătească, la fel ca și acel pictor degenerat care este Dumnezeu pentru fiul meu. Eu sunt Dumnezeu!

— Un zeu venit din infern.

Sitwell se simțea puternic și glasul lui tună repetând:

— Eu sunt Dumnezeu! Pictorul va plăti pentru ce i-a făcut fiului meu, căruia îi pregătisem un viitor strălucit. Dar blestematul ăla de pictor! Arta lui i-a corupt sufletul fiului meu și împuștele lui prietene l-au pervertit. Acele afurisite de femei stricate și acei pictori libertini, licențioși și degenerați!

— L-am văzut pe fiul dumneavoastră și mi-a spus tot. V-a descoperit, nu-i așa? Îmi pot imagina scena. Un băiat de zece ani vede cum, într-o noapte, tatăl său se întoarce acasă acoperit de sânge și posedat de o febră satanică. Asta ar înnebuni pe oricine. Dar trebuia să uite. Să creadă că a fost un vis. Iar visul a devenit coșmarul său în toți acești ani. Nu, nu femeile stricate, cum le spuneți dumneavoastră, au fost cele care l-au distrus pe fiul dumneavoastră. Trebuie să adăugați o nouă crimă pe lista dumneavoastră: cea îndreptată împotriva propriului dumneavoastră fiu.

— Nu voiam un fiu debil; chiar și așa stând lucrurile, i-am permis să-mi scape de sub control. În orice caz, povestea se încheie aici. Fonte își are asasinul, iar eu mi-am isprăvit opera.

— De ce l-ați ucis pe ajutorul dumneavoastră?

— Era un debil mintal, dar eficient și devotat. Îmi pare rău pentru el, dar nu era indicat să las urme. Adevărul e că a fost foarte simplu să le omor pe toate. Cum v-am spus, ar fi trebuit să o vedeți pe Benigna. Cățeaua aia în călduri mi-a deschis bucuroasă ușa; a fost simplu. A trebuit doar să fac rost de un costum și o pălărie la fel ca cele ale prostului de amant al ei, acel guvernator bătrân și ridicol. Toți niște depravați!... Nicio lege nu mă poate atinge. Începe secolul meu, Arrow, o vreme în care bărbații extraordinari ca mine vor face cu turma tot ce le va trece prin cap. Vom duce mieii

la abatorul nostru. Păcat că nu veți supraviețui ca să vedeți, pentru că, într-un cuvânt, voi rezolva problema mea finală: dumneavoastră, domnule Arrow, cel mai mare apărător al legii din generația dumneavoastră. Păcat că ați ales tabăra greșită! V-am prezis că nu veți rezolva cazul acesta și așa va fi. Afurisitului de pictor i se va frânge gâtul în ștreang, iar dumneavoastră veți fi găsit plutind în zona digului. Un sfârșit trist pentru cel mai inteligent dintre oamenii pe care i-am cunoscut.

Sitwell își ridică arma și ținti. Se auzi o detunătură puternică, amplificată de rezonanța depozitului.

Sitwell a fost cel care a căzut la pământ, cu un glonț între ochi.

Guvernatorul lăsă jos pistolul. Ne însoțise pe tânărul Picasso și pe mine până la depozit și când am văzut cadavrul zbirului pe capra trăsorii, am hotărât să intrăm cu maximă prudență.

— V-am spus că voi fi umbra dumneavoastră, afirmă guvernatorul, pe când își aținea asupra cadavrului lui Sitwell o privire încărcată de dezgust și de triumf.

Picasso înaintă câțiva pași, când văzu cadavrul lui Carmen în mijlocul depozitului, cu sângele curgându-i din trupul cald încă. Guvernatorul, apucându-l cu forță de braț, îl opri.

— Nu vă uitați, fiule, și ieșiți de aici. Nu faceți asta, fiule; v-o spun din experiență.

L-am însoțit amândoi pe tânărul pictor afară din depozit. Eu am rămas la intrare, în timp ce guvernatorul și Pablo se îndepărtau către trăsura noastră. Nu am putut auzi ce își spuneau, dar văzându-i îndepărtându-se, am fost cuprins de o mare deznădejde. Știam ce înseamnă să o pierzi pe femeia vieții tale, așa cum o știau acum acel bătrân și acel copil.

La fel cum o știa și bărbatul care rămăsese alături de Carmen până la sosirea medicului legist și până la ridicarea cadavrului. A rămas acolo, stând pe jos, ținând-o de mână și îmbibându-se cu sângele ei, care nu înceta să curgă. A rămas acolo, ștergându-i fața, mângâind-o, îmbrățișând-o, căutând parcă să-i păstreze demnitatea și dincolo de moarte.

A rămas acolo și cred că a fost pentru totdeauna.

62. O înțelegere

— Asta nu-i ceva nou pentru dumneavoastră, Arrow. Vi s-a mai întâmplat la Londra, când ați fost chemat în audiență privată de către regină, îi spuse primarul când ne-a primit în birou după zece minute de argumentații.

Raportul oficial asupra cazului, închis deja, se afla pe masă. Era semnat de Fonte și îi lipsea doar semnătura celui mai bun detectiv consultant.

— Să lăsăm lucrurile așa cum sunt. Vizitiul a fost adevăratul asasin. Sunt oameni foarte puternici în spatele întregii afaceri, prieteni de-ai lui sir Richard Sitwell; prieteni care nu se cade să fie deranjați. Pe cine interesează un scandal? Dumneavoastră aveți monstrul și răzbunarea personală. V-am mai spus, e mai bine să nu se răscolească prea mult lucrurile și, în schimb, nimeni nu-l va deranja pe puști. Dacă vă gândiți bine, este o bună învoială, continuă primarul.

Am ascultat vorbele primarului cu o adevărată scârbă. Arrow nu căuta răzbunarea, ci dreptatea. Dreptatea care i se refuza pentru a doua oară.

— Și adevărul?

— Pe cine interesează adevărul? Ați rezolvat cazul. Subiectul e închis, nu credeți? Vremurile se schimbă, prietene, și trebuie să ne adaptăm lor. În orice caz, s-a făcut dreptate, ceea ce vă interesa pe dumneavoastră. Să nu răscolim mai mult această chestiune. Vă vom rămâne mereu foarte recunoscători. Raportul, cu câteva retușuri, este bun, și toată lumea își va da seama că nu-i ușor să-l înșeli pe Steven Arrow.

— Semnați? întrebă Fonte.

Arrow nu răspunse. Ieși din încăpere fără să-i privească.

— Nu doriți să figureze numele dumneavoastră? mă întrebă inspectorul-șef Fonte.

— Absolut deloc. Raportul e al dumneavoastră, iar recompensa, tot a dumneavoastră.

Am ieșit din încăperea aceea fără să adaug vreun alt cuvânt și l-am căutat pe Arrow pe culoare. Prietenul meu aștepta în stradă.

— Sunt obosit, Sherrinford, îmi spuse el.

— Orice veți hotărî va fi și pe placul meu, am răspuns eu, pe când părăseam locul acela.

63. Și în încheiere

Horta de Sant Joan, 1909

Eu știam că pictorul se întorsese. Acum era un artist renumit și devenise, după părerea unora, un om cu care nu te înțelegeai ușor. În anii aceia, sfârșise prin a se instala la Paris, îndepărtându-se definitiv de Spania.

Revenise la Horta după zece ani de la prima sa vizită, când se îmbolnăvise și prietenul său Pallarés îl invitase la el acasă până când avea să se însănătoșească.

Eu, Arrow și micul Pablito ne instalaserăm în satul acela la scurt timp după întâmplările pe care i le-am relatat cititorului răbdător. Arrow dorea pace și uitare. Acolo am cumpărat o casă la periferie și tot acolo am locuit, văzându-l crescând pe băiețelul lui Carmen. Un copil inteligent și dezghețat pe care Arrow l-a adoptat și căruia i-a consacrat viața, de parcă ar fi fost fiul său. Copilul era fericit și Arrow și-a recăpătat pacea, dedicându-se complet educației sale și creșterii albinelor, această ultimă pasiune descoperind-o de îndată ce ne-am instalat la Horta. Verile primeam vizita nepotului meu, care își începuse strălucit studiile de Medicină la Londra. El și copilul se înțelegeau foarte bine.

Pablo Picasso, însoțit de Fernande, a ajuns în sat în vara lui 1909. Au luat o cameră la hanul Mănăstirii, a cărui fațadă principală dădea în piața cu porticuri a primăriei. Serile, împreună cu însoțitoarea sa, obișnuia să vină la cafeneaua lui Antonio Vives, unde se întâlnea din nou cu vechii săi prieteni, unchiașul Manelet și Nicolás Amposta, printre alții, și cu care juca domino și stătea la taifas. Își încheiau reuniunile cântând la chitară până târziu, spre zorii zilei. În multe nopți, venea și prostul satului, care o saluta într-un mod special pe Fernande – apăsându-și degetul mare pe masă cu pumnul strâns –, iar Fernande îl saluta la fel, gest care îl umplea de satisfacție pe puștiul acela.

În timpul zilei, Picasso picta întruna peisaje în noul său stil geometric. Îl vedeam de multe ori la poalele muntelui

Santa B rbara, luându-se la întrecere cu mult admiratul său Cézanne, care murise în urmă cu trei ani. Nu m-am apropiat de el.  l priveam de departe în plimbările mele. Fizic, nu se schimbase prea mult, continua să pară un băiat.

Până când, într-o seară, pe la începutul lui septembrie – cred că îmi amintesc bine –, ne-am întâlnit la cafenea.  nt lnirea a fost călduroasă.

– Mi s-a spus că s-au instalat aici nişte englezi, dar nu mi-am imaginat...

– Da, de atunci a trecut ceva vreme. Sunteţi foarte schimbat, cu toate că p reţi în continuare un băiat, am spus eu.

Fernande  i ceilalţi clienţi ne observau cu interes.

– Mergeţi; vă aşteaptă prietenii dumneavoastră, am spus eu.

– Aş vrea să vă fac o vizită, îmi zise el  i adăugă:  n amintirea vremurilor de demult.  i, în plus, aş vrea să vă arăt ceva.

I-am dat adresa casei mele  i l-am invitat pentru a doua zi.

– Voi fi acolo, îmi promise el, str ng ndu-mi m na cu putere. Ultima dată c nd ne-am văzut...  ncerc  el să- i aducă aminte.

–  n ziua de întâi februarie a noului secol. La Els Quatre Gats, când expuneaţi o serie de desene; i-au plăcut mult lui Arrow. După aceea, aţi plecat la Paris.

– Ce mai e cu Arrow?

– M ine, am spus eu.

 n noaptea aceea, de-abia am putut să dorm. Ce voia oare să-mi arate? M-am trezit pe la cinci dimineța  i am intrat în odaia lui Pablito. Am stat puţin lângă el, privindu-l cum doarme, în timp ce chipul lui mi-l amintea pe al mamei sale.

Picasso a venit a doua zi la ora stabilită. Pablito ieşise să se joace  i eu eram singur în casă. L-am poftit înăuntru.

– După toată povestea aceea, ne-am retras în satul ăsta, i-am spus eu.

– Unde-i Arrow?

I-am făcut un semn să mă însoţească  i l-am condus p n  la el.

— A murit acum mai puțin de un an, i-am zis eu când ne-am aflat în fața mormântului său.

L-am văzut afectat și neștiind ce să spună. Tânărul acela îi datora mult. Îi datora viața.

— Un om extraordinar, spuse el.

— Cel mai bun pe care l-am cunoscut.

Ne-am întors tăcuți în casă și i-am oferit o cafea. Picasso era foarte întristat.

— Prietenul dumneavoastră mi-a salvat viața.

— Da, am șoptit eu.

Am petrecut după-amiaza împreună și nu am încetat să-l ascult povestind. Mi-a vorbit de copilărie, de Málaga, de La Coruña, despre sora sa moartă, despre lecțiile tatălui său, despre primele sale desene în creion de pe vremea când încă nu știa nici cele patru operații aritmetice, despre sosirea lui la Barcelona, despre marile sale speranțe și despre visurile lui de copil și de adolescent, despre prietenii săi, despre marea lui dragoste, despre Benigna, despre întâlnirile lui cu marinarul, despre zilele petrecute într-un bordel, despre frică și despre groază. Mi-a povestit toate acestea cu o asemenea bogăție de amănunte și cu o nostalgie, o durere și o bucurie atât de depline, încât m-a emoționat. Apoi, a rămas tăcut și mi-a căutat privirea compătimitoare.

Atunci a desfășurat pânza pe care o adusese cu el.

— Am pictat acest tablou acum doi ani și n-a fost înțeles.

La început, acele forme ciudate, cu muchii ascuțite, mi-au produs o senzație de respingere și un sentiment de neliniște, căci nu mai văzusem niciodată ceva asemănător. În lucrarea aceea, era un conflict și o luptă insolită și necunoscută. Dar mă atrăgea și nu puteam să-mi iau ochii de la ea.

Și atunci le-am văzut. Era un mod de a privi altfel. Acolo erau ele, le-am putut recunoaște, în pofida modernității acelei picturi: Benigna, Marta Planas, Negresa, Franțuzoaica și, în mijloc, Carmen. Le pictase pe toate acele biete femei pe care nu le putuse salva, într-o cameră din bordelul de pe strada Avinyó. Tabloul m-a emoționat.

— Când i l-am arătat pictorului Matisse, mi-a spus că sunt nebun. Derain și Braque l-au respins. Kahnweiler,

negustorul de tablouri, a fost de părere că este o pânză ciudată, neterminată și lipsită de unitate. Dumneavoastră cum vi se pare?

— Mi se pare că adună în ea toată durerea acelor zile, am spus eu, fără să-mi iau ochii de la tablou și, mai ales, de la acel detaliu care i se impunea privitorului. Văd că ați pictat cuțitul, am adăugat eu.

— Cuțitul? întrebă el tulburat.

M-am apropiat de pânză și mâna mea i-a indicat colțul mesei care, ca un stilet, împărțea tabloul în două și țintea, amenințător, înspre Carmen. Da, părea un cuțit gata să se înfigă sălbatic în ea.

— A fost involuntar. Nici măcar nu m-am gândit, afirmă tânărul. Ce părere aveți despre tablou? mă întrebă el din nou.

— Nu există centru în el, nu există perspectivă. Totul e frânt. Este... ca o prevestire a viitorului, a noului secol. M-am oprit și mi-am amintit în clipa aceea conversația mea cu Arrow când i-am expus speranțele mele referitoare la noul secol; acum nu mai eram atât de sigur de acele argumente.

Picasso mi-a cerut să continui.

— Iertați-mă, m-am scuzat eu.

Am încercat să continui, descriindu-i amănunțit senzațiile imediate pe care mi le transmitea acea pictură tulburătoare.

— Este ceva demonic și magic în fondul acela albastru melancolic. Dumneavoastră ați transfigurat formele, le-ați metamorfozat, ca și cum ați fi vrut să inventați o altă anatomie. Ați frânt toate liniile curbe și ați spart volumele, deformându-le cu furie. M-am apropiat și mai mult de tablou și mi-am ațintit privirea asupra fetelor, una după alta; am continuat: Aceste chipuri ovale, aceste brațe făcute țândări și aceste cavități oculare goale traduc și reprezintă toată suferința pe care au îndurat-o în mâinile monstrului; și mai mult chiar: toată suferința ființei omenești. De altfel, ne privesc cu dispreț, sfidându-ne, pentru că n-am fost în stare să le salvăm. Și mai e și altceva: dumneavoastră, prietene, ați găsit o formă nouă de reprezentare. Acum, pentru dumneavoastră, a picta înseamnă o legătură și o unire a

spiritului cu lumea printr-o nouă formă de a o vedea: în mod simultan, imediat, total și în afara timpului. Tot ce era vechi a dispărut și ați făcut ceva unic în cinci sute de ani. De acum încolo, nu vom mai putea vedea lumea ca înainte. Și, în încheiere, cu toate că mă temeam de răspuns, am întrebat cu regret: Nu mai există perspectivă, nu-i așa?

— A murit odată cu Carmen, afirmă el pe un ton sfâșietor.

Luă ceașca de cafea cu un tremur ușor, o bău încet și după un timp adăugă:

— Nu puteam înceta să mă gândesc la ea. La ele. Nici măcar când eram la Paris. Mă gândeam, mă gândeam întruna! Vreme de atâția ani! Și atunci, m-am izolat. Voiam să mi le scot din minte. Și am făcut-o în peste șaisprezece caiete, opt sute de desene și câteva tablouri, până când l-am nimerit pe cel definitiv. Până le-am găsit. Nu voiam o formă frumoasă, ci semnificativă și care să fie rezumatul durerii din zilele acelea și a tot ce ne așteaptă. Pablo se opri, era ca posedat, și am văzut cum îi apărea pe față un zâmbet ciudat, pe când adăuga: Toți și-au spus părerea, dar numai eu și dumneavoastră știm adevărul. Au născocit tot ce-au poftit despre tablou și mai ales despre rădăcinile sale, căutându-i antecedentele în sculpturile iberice, în arta neagră și în teoriile științifice. Dar mie îmi vine să râd de toate astea. Mi se cere părerea, iar eu continui să râd. Acum, știți adevărul. Dumneavoastră sunteți singurul care m-ați înțeles.

— Mulțumită datelor, cum spunea Arrow, a unor date brutale. Păstrați-l, am spus eu arătând tabloul și ajutându-l să-l înfășoare la loc. Se va vorbi în continuare mult despre el, vă asigur, am încheiat.

Arta este durere, m-am gândit privind ochii aceluia mare maestru care nu împlinise încă treizeci de ani și a cărui privire lucidă a mers dincolo de formă. O privire în stare să distrugă noul secol care, contrazicându-mi prezicerile, începea cum nu se putea mai rău.

— Vreau să vă înapoiez ceva care vă aparține.

M-am apropiat de sertarul mesei mele de scris și i-am oferit caietul.

— Luați-l, este al dumneavoastră.

I-am dat caietul pe care îl găsiserăm lângă cadavrul Franțuzoaicei. În momentul acela, intră micuțul meu cu veselia și larma tuturor copiilor de unsprezece ani.

— Salută-l pe domnul acesta; este un prieten.

Pablito îi întinse mâna lui Pablo și ieși apoi în grădină. Picasso vârî caietul în buzunar.

Când am rămas singuri, m-a întrebat din priviri.

— Da, este băiețelul lui Carmen. Arrow l-a adoptat și, cum v-am mai spus, ne-am mutat toți trei în acest sat. Este un copil bun. Îl iubea mult pe Arrow. Se descurcă bine pentru vârsta lui. Nu și-a cunoscut mama, iar tatăl său adoptiv... în sfârșit! am spus eu, nemaiputând să continui.

Picasso ieși în grădină și se apropie de băiat, care scormonea în pământ cu un bețișor.

— Ce faci?

— Un desen, vreți să vă fac unul?

— Bine.

— Ce vreți să vă desenez?

— Un porumbel?

— De unde vreți să-l încep?

— De unde vrei tu... așteaptă, mă întorc imediat.

Picasso ieși din grădină și se îndepărtă. Am putut vedea cum i se umpleau ochii de lacrimi.

Reveni peste cincisprezece minute cu un pachet sub braț.

— Aveți aici porumbelul dumneavoastră, spuse micuțul. Pablo îl mângâie pe păr și apoi îi oferi cutia cu vopsele.

— Ia asta; e un cadou pentru tine. I-au aparținut tatălui meu.

Cum s-a născut această poveste

Piciorul umbrelor a apărut în momentul în care am văzut cum se naște un muzeu. Aveam șapte ani și învățam la acum dispăruta Academie Montcada, situată pe strada cu același nume, și la mai puțin de douăzeci de metri de locul unde se află Muzeul Picasso. Am văzut nașterea aceluia muzeu la doi pași de școala mea. După zece ani, în aprilie 1973, eram în excursie la Gerona cu părinții mei când am aflat de la radio că murise Picasso. Pe vremea aceea, studiam la Școala de Arte și Meserii de pe strada Avinyó. Profesorul meu de desen îl cunoscuse pe Picasso și lucrase cu Miró la seria de litografii *Barcelona*. De atunci, au trecut mai bine de treizeci de ani. 1973 a fost anul când au dispărut cei trei Pablo: Neruda, Casals și Picasso. Pentru mine, pe vremea aceea, Picasso era la fel de renumit precum Beatles; un domn foarte bătrân, care venea din alt secol, care pictase aproape tot și care, după părerea mea, trăise o veșnicie.

Această însușire a lui Picasso, longevitatea sa, m-a impresionat întotdeauna.

Când a murit Picasso, trecuseră deja cinci ani de când omul ajunsese pe Lună; dar când s-a născut Picasso, cupeurile erau trase de cai, nu existau automobilele, nici telefonul, nici avioanele, nici radioul, nici fonograful, nici cinematograful, nici tractorul cu trei roți marca Ivel, nici ziua de duminică liberă pentru muncitori.

Când s-a născut Picasso, în Spania domnea Alfonso al XII-lea, sub regența Mariei Cristina; în Anglia, regina Victoria... iar Jack Spintecătorul va mai întârzia încă șapte ani până să înceapă să ucidă în mod sălbatic.

În timpul pregătirii acestui roman, am citit o reflecție a lui Patrick O'Brian, unul dintre biografiile pictorului, care dezvoltă acest punct de vedere. O'Brian spunea că, atunci când Picasso a început să picteze, Van Gogh încă mai trăia; Cézanne, în Provența, picta muntele Sainte-Victoire; Gauguin plănuia să fugă în Tahiti; în Franța, Victor Hugo tocmai

murise; Pasteur își publica studiul privitor la vaccinul antirabic; Rodin terminase de sculptat *Burghezii din Calais* și urmau încă să mai apară marile opere ale lui Seurat, Degas, Renoir sau Monet. Când Picasso avea nouăzeci de ani – și de atunci au trecut câteva zile –, pentru toți oamenii care nu împliniseră în momentul acela patruzeci de ani – eu aveam cincisprezece pe vremea aceea –, Picasso fusese mereu prezent și fusese mereu renumit. Era un monument istoric. Poate că în momentul acela avea o mică influență asupra pictorilor tineri, dar vreme de mai bine de șaptezeci de ani fusese martor și protagonist al nașterii artei moderne: postimpresionism, expresionism, simbolism și modernism, cubism, dadaism, suprarealism, abstracționism...

Tocmai această longevitate a fost cea care m-a stârnit și care mi-a permis să leg două personaje istorice și un al treilea de ficțiune: Picasso, Jack Spintecătorul și cel mai renumit detectiv al tuturor timpurilor, într-o aventură care se ghidează după două dintre premisele lucrării *Decalogul naratorului perfect* a lui Horacio Quiroga: să nu începi să scrii fără să știi de la primul cuvânt încotro mergi și povestește ca și cum narațiunea ta nu ar prezenta interes decât pentru micul cerc al personajelor tale, dintre care ai fi putut fi tu însuși unul.

Cum se assemblează această poveste? În ce fel sfârșesc toate elementele și personajele atât de diferite să alcătuiască un univers strict literar?

M-am născut în Barceloneta și mi-am petrecut copilăria în multe zone locuite de Picasso.

Pe vremea aceea, lumea mea se mărginea la est cu chioșcurile cu gustări și plajele din Barceloneta; la vest cu bazilica Santa Maria del Mar și strada Montcada; la nord cu aleea Borne, strada Comercio și parcul Ciudadela, iar la sud cu șoseaua Layetana, Poșta, strada de la Mercedes și Paseo de Colon până pe Ramblas. Același peisaj prin care s-a mișcat și Picasso în tinerețea lui. De atunci, figura lui nu a încetat să mă obsedeze.

În ceea ce îl privește pe Jack Spintecătorul, unii specialiști în acest criminal în serie cred că acesta a plecat în Statele Unite... Și de ce nu la Barcelona? m-am gândit eu. Cum ar fi dacă Jack Spintecătorul și Picasso, două personalități atât de fascinante și care au trezit atâtea controverse, s-ar fi întâlnit?

Pe de altă parte, în orașul meu exista o importantă colonie de englezi care contribuise la începuturile sale economice, culturale și sportive. Colonia îmi oferea multe sugestii literare.

Figura detectivului Arrow mi-a permis o punte de legătură între Picasso și Jack. Arrow a fost un personaj istoric. Am aflat pentru prima dată despre el citind *Cronica secolului XX*, publicată de Casa Editorială Plaza y Janés. Într-o scurtă notă se vorbea despre un prestigios detectiv englez care fusese angajat de poliția din Barcelona pentru a organiza un corp de gardieni publici. Era un scurt articol de optsprezece rânduri care nu menționa mai mult. Am devansat data sosirii lui Arrow la Barcelona și mi-a venit ideea de a-l preface în înaintașul celui mai renumit detectiv al tuturor timpurilor: Sherlock Holmes.

Cititorului familiarizat cu aventurile lui Sherlock Holmes nu îi vor fi scăpat aluziile la „Un studiu în roșu” și la alte aventuri ale aceluiași erou. Îl invit să le descopere, pentru că fac parte din jocul literar al acestui roman.

Ce istorie voiam să povestesc?

Anii copilăriei și adolescenței unui geniu, Picasso, confruntarea sa cu un monstru, Jack Spintecătorul, și transformarea care se produce în puștiul acela ca urmare a confruntării. Această luptă între două forțe atât de puternice: un geniu al răului ajuns pe culmea artei sale și un geniu al artei la început de carieră.

Precum și două povești de dragoste. Iubirea a doi bărbați, pictorul și detectivul, pentru aceeași femeie. Cele două moduri diferite de a iubi.

Și geneza unei opere ca un cumul de distrugeri: cubismul, care începe cu *Les demoiselles d'Avignon*, „Domnișoarele din Avinon”, cinci prostituate care ar fi putut fi victimele lui Jack Spintecătorul.

Probabil că mintea unui scriitor poate fi comparată cu un zăcământ în care, de-a lungul timpului, materiale diverse se sedimentează treptat în diferite straturi. În acest roman, am încercat să sap și să pun în legătură elemente pe care le-am găsit încetul cu încetul ca să explic o istorie.

Dacă, plecând de aici, am reușit să-i trezesc interesul cititorului și să nu-l dezamăgesc, mă consider satisfăcut.

Mulțumiri

Această carte nu ar fi fost posibilă fără cercetările asupra lui Jack Spintecătorul ale Patriciei Cornwell și fără extraordinara sa carte *Portretul unui asasin*. Despre Picasso, în special cărțile lui Patrick O'Brian, *Pablo Ruiz Picasso*, și a lui Pierre Cabanne, *Secolul lui Picasso*. În ceea ce privește partea de criminologie, *Introducere în criminologie* de Alfonso Serrano Maíllo și *Amprentele digitale* de Colin Beavan. Despre cel mai renumit detectiv particular al tuturor timpurilor, *Totul despre Sherlock Holmes*, al Editurii Cătedra.

Alți autori, scenariști și regizori ale căror lucrări au fost consultate și cărora le sunt dator cu mulțumirile mele sunt Pilar Abejón, M. L. Bernadac, Sally Benson, Esther Boix, P Du Bouchet, Giulio Carlo Argan, María Ángeles Castillo, Bob Clark, Corredor-Matheos, Ricard Creus, Alexandre Cirici, Henry-Georges Clouzot, Manfred Curry, Eddie Campbell, Vicente Garrido, Alfred Hitchcock, John Hopkins, José María Huertas-Clevería, frații Hugues, Enric Jardí, Susana Laguna, Mario Livio, Gordon McDonnell, Alan Moore, Josep Palau i Fabre, revista *Papitu*, Francisco Pérez Abellán, Francisco Pérez Caballero, Carsten-Peter Warncke, Marta Povo, Stewart P. Evans, María Pilar Queralt del Hierro, Paolo Lecaldano, Frederick Malins, Claustre Rafart i Planes, Aima Reville, Rodríguez Aguilera, Franco Russoli, Albert Skira, Cinzia Tani, Jesús Urceloy, Keith Skinner, Rosa María Subirana, José Maria Valverde, Edmon Vallès, Ingo F. Walter, Billy Wilder, Thornton Wilder. Mulțumirile mele și ziarului *La Vanguardia* și revistei *Historia y Vida*.

În ceea ce privește expozițiile, a fost minunată cea organizată de Fundația Miró cu titlul „Un corp fără limite”, precum și cea de la MNAC¹¹⁵ dedicată lui Ramón Casas, cea

¹¹⁵ Siglă pentru denumirea în spaniolă a Museo Nacional de Arte Contemporáneo / Muzeul Național de Artă Contemporană (n.tr.).

de la Muzeul Granet: „Cézanne en Provence”¹¹⁶, la Aix-en-Provence, și cea de la Muzeul Național Regina Sofia, consacrată lui Picasso.

În încheiere, dedic această carte soției mele Rocío, care a avut prima această idee; copiilor mei Olga și Ángel; lui Ramón Conesa, agentul și prietenul meu, pentru zbuciumul său dintotdeauna. Și lui James Mason, cel mai bun Watson pe care l-am văzut vreodată.

¹¹⁶ În franceză în original, *Cézanne în Provența* (n.tr.).

CE SE POATE ÎNTÂMPLA
CÂND CEL MAI MARE GENIU AL RĂULUI
DĂ PESTE CEL MAI STRĂLUCIT GENIU AL ARTEI?

Sosit de curând la Barcelona, Pablo Ruíz Picasso nu-și dorește altceva decât să picteze, să-și găsească propriul stil, unul diferit de toate stilurile cunoscute până atunci.

Departa de familie și fără bani, va găsi adăpost într-un bordel de pe strada Aviñon, unde își va regăsi marea iubire, pe care o crezuse pierdută pentru totdeauna.

Când una dintre prostituate este ucisă cu brutalitate, toate indiciile par să-l semnaleze pe el ca singurul vinovat. Dar Picasso l-a văzut pe adevăratul criminal și chiar l-a desenat. Acum tot ce trebuie să facă este să-și demonstreze nevinovăția. Și asta nu va fi o sarcină deloc ușoară.

editura rao

ISBN 978-606-609-519-8

9 786066 095198

www.rao.ro

www.raobooks.com